virgo pro muliere usq[ue]. Donat. pag. 266. ed. Lin

Traject. male ex Gov pag. 154.
nunc si hoc omitto actum agam.
Gov. nunc si hoc omittam iam agam actum. pro ver
et pro commodè. ibid. Vulg hoccine illo dignū illo
Gov. hoccine dignū illo. quod Gr. deberat.
hoccine illo dignū est.

Transpositiones

Trajectio ~~[illegible]~~ Heaut. turbat sententiam.
~~[illegible]~~ oc primum quam deinde quod veni eloquar.
Ibid. pag. 117.

Primum olim potius commune filium quam alterum ad matrem etc.
vtrosq; in omnib. lib. versus stare non potest.

pag. 147. Ille quem honestiorem. scribis.

pag. 155. Vers. tamen vix hum. fac.

pag. 145. indicio de se ipse erit. non de se ipse indicio erit. pag. ~~[illegible]~~ 226. immo vero ubi nutricem aliquam puero para.

pag. 149. Ph. p. 271. Ego meas tegentas byllas etc.

pag. 154. horine dignum illo? vulgo horibus illo

pag. 10. sane pol. Pol sane. ~~dignum~~ pag. 217. Non tibi facturum illud vulgo non tibi illud facturum.

pag. 174. Omni virg. tam grande.

pag. 176 X. Ego conjurro.

pag 177. X Quid facias.

pag. 181. : item pag. 182.

pag. 211. Virgo tuus suum etc.

Ibidem. Peperit filius hem etc.

pag. 216. Neque alio pacto.

pag. 220. immo vero ubi nutricem aliquam puero para.

pag 234. forsitan quod de vulgo quod boc torrebat.

pag. 237. vobis commendo Phaniam et vitam meam.

pag. 248. Quam vereor similes vestri.

Trajectio mira (eodem versu) pag. 131. versu omnes te in aula etc.

Trajectio versuum pag. 132 - versu Nec ego sezt. (ante haec ultima)

Trajectio sententiam cuerit pag. 202. Heyra.

Non maxumas quae maxume sunt interdum res injurias.

Trajectio duplex eodem versu et sententiam et versum corrumpit pag. 85. X Tamen si pater.

De Traject. vide Scenam 1. Act. 4. Heyrae. Peiij quid agam pro eorum versu illum ex quo fieri orem internos amicitiam posthac esse scires.

pag. 241. respites tum cives quo magis novi tanto 5 4 3 2 1 saepius.

Trajectio. pag. 252. Ubi phadriai nihilo se se ostenderet minus amicum esse quam Antiphonem etc. versu vitiat.

Trajectio a versu ad versum pag. 76. Enim non credis Interpres etc. ubi si credas a priori versu ad sequentem [illegible] cum si credis [illegible]

Ex proemione [redacted]

pag. 253. præcircumvenies.

mala gratia, Circumiri, Hospitem foro vendicem.

pag 254. fabulor pro dicam. simili Terentio Vossius vocabulum quod hispani retinuerit. apud Plaut. tm fabulariier pro litigatore.

Imperator pag. 255. pag 150. vocabulum Terentio tibicle vocabulum minime Terentianum. ex proemio pag. 254. imperator pag. 208 et plane alijs locis. pag. 244. jtane tandem quaso. meretrice ubi abusive usj.

Gloss. expectare. [illegible]

pag. 113. Salua anime mi Antiph. ô mi expectate clinia salue. Cl. vt vales

interturbat Andria pag. 3.

Quis homo istuc. ? Dauos. Ch. Dauos ? P. Dauos ~~ch~~ interturbat.

quamobrem &c. scias praesumat.

pro tio Eunuchi
existimauit esse. sic existimet. scias, praesumat.

pag. 123 Meministin mehercle esse grauidã et te maxumopere
dicere. sic Faernus.
omnes libri praeter Bembinum et Victorianum.
Meministin mehercle esse grauidã et te maxumopere interminatam.
sic primum glossematici expresserunt.
Meministin me esse grauidam et te maximopere interminatam esse
cum autem versus longior aliis videretur ob dicere absolutum
et sic remansit versus in omnib. lib. praeter quam Bembino et
Victorino vnde restituit Faernus.
Meministin me esse grauidam et maximopere interminatam
Diuretus pro amicas, pro panis pondis.

Rhom. act. 5. sc. 2. in Min. Th. et 2. Barbaris. Sostrata
culpa pro nostra pte. in malis. philosophos pro phy.
in Rubric. diffinit pro Depili Adelph.

Pag. 46. quam illi qui petit. pag. 47. Siquidem hercle potis. pag. 48. qui nil quicquam
pag. 49. pauperiem vt etc. ibid. animem ou, mephad. ibid. exclusit. pag. 50 Nehas quidem.
pag. 51. Egon anpgo. ibid. Aut ego an Atego nostram pro qho nesnel am. legit
pag. 51. quid istuc. ib. num vbi supra. p. 52. morem amo te; bene facis. ibid. fuxea Aut, nihil
moror. ibid. Tu Parmeno huc fac etc.

A mihi · quaerenda.

A p. Vacuea restituta
Alid pro aliud pag 14. mihid vel o alid mss. Philumenam. Catull. alis
Vacuom pro quo Vulgo Vacuum } soloecum et alis.
volupe pro quo voluptati.
citus pro quo situs. Sic citus v. excussus. pag.
ganius pro gannitus.
posseret pro posset. pag. 107.
Terme Linacri error in tradendo Graeco. p. 150
paulum pro quo paululum. pag. 186. bis.
aibat pro aiebat. Acc. apud Lub. Terent. plurib. locis.
quare corrigendum.
Senis pro senex pag. 178. Senis noster item pag. 242
populus pag. 190. pro populus. item pag. 103 Heaut. v. 14
eunucho.
scibat pro sciebat pag. ibid. cupibat. etc.
forsan pro forsan. pag. 127. tu fors quid me fiat.
item pag. 43. Provisso etc.
Magna ibi cum veniet. pag. 205. Hero in cubiculum
venienti transfabulatus est.

poetai, izai, disciplinai. fabulai. trojai fabulae disciplina. poetae
disciplinai pag. 173. izai pag. 204. poetai 145. Phaedriai pag. 25
habendai pag. 265. pro habeo. Sic.
ditis Aul. pauca hic ditis. et alibi fere semper ut et dis
pag. 178. Dis quidem illes Donata. vide Geneam. ai haurlon
quiqui pro quoquomodo. pag. 101. item qui pro quo pag. 115.

sin. pag. 34. im pro illum. huic ego im contemplo praeda.
quippequi a Faerno et aliis pro quippe qui a quod in vulgar
vide notas Faerni.
oportebant
oportuant communiter aliis notata. oportebant. Heaut.
pag. 118. idem p. 2. oportem And. pag. 21. adhuc Archiv
Cornum pro Boum. Eun. 4. Sc. 7. in fine img. 10. A fiov.
vide fori. exstat apud grammaticos vide Lubin.

P. *Vin primum hodie facere, quod ego gaudeam Nauſiſtrata,*
Et quod tuo viro oculi doleant? N. *cupio.* P. *me ad cenam voca.*
N. *Pol vero voco* D. *eamus intro hinc.* C. *fiat: ſet ubi eſt Phaedria*
Iudex noſter? P. *iam hic faxo aderit. Vos valete & plaudite.*

FINIS.

Habet haec ei, quod, dum viuat, usque ad aurẽ egganiat.
N. *At meo merito credo: quid ego nunc eas commemorem Demipho*
Singulatĩ, qualis ego in hũc fuerim? D. *noui aeque omnia*
Tecum. N. *merito hoc meo videtur factum?* D. *minime gentium:*
Verum quando iam accusando fieri infectum non potest,
Ignosce: orat; confitetur; purgat: quid vis amplius?
P. *Enim vero prius quam haec das veniam, mihi prospiciam, & Phaedriae.*
Heus Nausistrata, priusquam huic respondes temere, audi. N. *quid est?*
P. *Ego minas triginta per fallaciam ab illo abstuli.*
Eas dedi tuo gnato. is pro sua amica lenoni dedit.
C. *Hem, quid ais?* N. *adeon hoc indignum tibi videtur, filius,*
Homo adulescens, si habet unam amicã, tu uxores duas?
Nihil pudere? quo ore illum obiurgabis? responde mihi.
D. *Faciet ut voles.* N. *immo, ut meã iam scias sentẽtiam,* chremes sc.
Neque ego ignosco; neque promitto quicquam: neque respondeo,
Prius quam gnatum video. eius iudicio permitto omnia.
Quod is iubebit, faciã. P. *mulier sapiens es Nausistratà.*
N. *Satin tibi est?* P. *immo vero pulchre discedo: & probe:* Sanin id tibi
Et praeter spem. N. *tuũ nomen dic quod est?* P. *mihin?*
Phormio: vestrae familiae hercle amicus, & tuo summus Phaedriae.
N. *Phormio, at ego ecastor posthac tibi, quod potero, & quae voles,*
Faciamque & dicam. P. *benigne dicis.* N. *pol meritum est tuum.*

P. *Uxorem duxit.* N. *mi homo, di melius duint.*
P. *Sic factum ſt.* N. *peri; miſera.* P. *& inde filiam*
Suſcepit iam unam, dum tu dormis. C. *quid agimus?*
N. *Pro di inmortales, facinus indignum & malum.*
P. *Hoc actum ſt.* N. *an quicquam hodie eſt factum indignius?*
Qui mihi, ubi ad uxores ventum ſt, tum fiunt ſenes.
Demipho, te appello; nam me cum hoc ipſo diſtaedet loqui.
Haecine erant itiones crebrae, & manſiones diutinae
Leni? haecine erat, ea quae noſtros fructus minuit, vilitas?
D. *Ego Nauſiſtrata eſſe in hac re culpam meritam non nego;*
Set ea quin ſit ignoſcenda. P. *verba ſiunt mortuo.*
D. *Nam neque negligentia tua, neque odio id fecit tuo.*
Vinolentus fere ab hinc annos quindecim mulierculam
Eam compreſſit, unde haec nata ſt: neque poſt illa unquam attigit.
Ea mortem obiit: medio abiit: qui fuit in re hac ſcrupulus.
Quamobrem te oro, ut alia facta tua ſunt, aequo animo hoc feras.
N. *Quid ego aequo animo? cupio miſera in hac re iam defungier,*
Set quid ſperem? aetate porro minus peccaturum putem?
Iam tum erat ſenex, ſenectus ſi verecundos facit:
An mea forma atque aetas nunc magis expetenda ſt Demipho?
Quid mihi hic adfers, quamobrem exſpectem, aut ſperem porro non fore?
P. *Exſequias Chremeti, quibus eſt commodum ire, ea tempus eſt.*
Sic dabo: age nunc, Phormionem, qui volet, laceſſito:
Faxo tali eum mactatum, atque hic eſt, infortunio.
Redeat ſane in gratiam: iam ſupplicij ſatis eſt mihi.

Habeo

In ſolas terras? C. *eo redactus ſum loci,*
Vt quid agam cum illo neſciam prorſum. D. *ego ſcio.*
In ius eamus. P. *in ius? huc, ſi quid lubet.*
D. *Adſequere, retine, dum ego huc ſeruos euoco.*
C. *Enim neſquo ſolus. accurre.* P. *una iniuriaſt*
Tecum. D. *lege agito ergo.* P. *altera eſt tecum Chreme.*
D. *Rape hunc.* P. *ſic agitis? enimuero voceſt opus:*
Nauſiſtrata exi. C. *os opprime.* D. *inpurum vide*
Quantum valet. P. *Nauſiſtrata inquam* C. *non taces?*
P. *Taceam?* D. *niſi ſequitur, pugnos in ventrem ingere.*
P. *Vel oculum exculpe: eſt ubi vos ulciſcar probe.*

ACTVS QVINTI. SCAENA IX.

Nauſiſtrata. Chremes. Phormio. Demipho.

N. *QVi nominat me?* C. *hem.* N. *quid iſtuc turbaeſt obſecro*
Mi vir? P. *ehē, quid nūc obſtipuiſti?* N. *quis hic homoſt?*
Non mihi reſpondes? P. *hicine ut tibi reſpondeat?*
Qui hercle, ubi ſit, neſcit. C. *caue iſti quicquam creduas.*
P. *Abi: tange: ſi non totus friget, me enica.*
C. *Nihil eſt.* N. *quid ergo? quid iſtic narrat?* P. *iā ſcies,*
Aufculta. C. *pergin credere?* N. *quid ergo obſecro,*
Huic credam qui nihil dixit? P. *delirat miſer*
Timore. N. *non pol temere eſt, quod tu tam times,*
C. *Ego non timeo?* P. *recte ſane: quando nihil times,*
Et hoc nihil eſt quod ego dico, tu narra. D. *ſcelus,*
Tibi narret? P. *ohe tu, factum eſt abs te ſedulo*
Pro fratre. N. *mi vir, non mihi dicis?* C. *at* N. *quid at?*
C. *Non opus eſt dicto.* P. *tibi quidem: at ſcito huic opuſt.*
In Lemno, C. *hem, quid ais?* D. *non taces?* P. *clam te,*
C. *ei mihi.*

Quid vos, malum, ergo me sic ludificamini
Inepti vestra puerili sententia?
Nolo, volõ: volo, nolo rursum: cape, cedo:
Quod dictũ, indictum st: quod modo erat ratũ, inritũ est.
C. *Quo pacto, aut unde haec hic resciuit?* D. *nescio,*
Nisi me dixisse nemini certo scio.
C. *Monstri, ita me di amẽt, simile.* P. *inieci scrupulũ.* D. *hẽ,*
Hicine ut a nobis hoc tantum argenti auferat,
Tam aperte inridens? emori hercle satius est:
Animo virili praesentique ut sis, para.
Vides peccatum tuum esse delatum foras:
Neque iam id celare posse te uxorem tuam:
Nunc quod ipsa ex alijs audituras Chreme,
Id nos met indicare placabilius est.
Tum hunc inpuratum poterimus nostro modo
Vlcisci. P. *attat, nisi mihi prospicio, haereo:*
Hi gladiatorio animo ad me adfectant viam.
C. *At vereor ut placari possit.* D. *bono animo es:*
Ego rediga vos in gratiam, hoc fretus Chreme,
Quim e medio excessit unde haec suscepta st tibi.
P. *Ita ne agitis mecum? satis astute adgredimini:*
Non hercle ex re istius me instigasti Demipho.
Ain tu? ubi quae lubitum fuerit, peregre feceris,
Neque huius sis veritus faeminae primariae,
Quin nonne modo ei faceres contumeliam,
Venias nunc precibus lautum peccatum tuum?
Hisce ego illam dictis ita tibi incensam dabo,
Ut ne restinguas, lacrumis si extillaueris.
D. *Malum, quod isti di deaeque omnes duint.*
Tanta ne adfectum quemquam esse hominem audacia?
Non hoc publicitus scelus hinc deportarier

In

Nam quo redibo ore ad eam quam contempſerim?
C. *Tum autem Antiphonem video ab ſe ſe amittere*
Inuitum eam: inque. D. *tum autem video filium*
Inuitum ſane mulierem ab ſe amittere.
Set tranſi ſodes ad forum, atque illud mihi
Argentum rurſum iube reſcribi Phormio.
P. *Quod? ne ego diſcripſi porro illis quibus debui.*
D. *Quid igitur fiet?* P. *ſi vis mihi uxorem dare*
Quam deſponditi, ducam; ſin eſt ut velis
Manere illam apud te, dos hic maneat Demiphonis;
Nam non eſt aequom, me propter vos decipi;
Cum ego veſtri honoris cauſa repudium alterae
Remiſerim, quae dotis tantundem dabat.
D. *I in malam rem hinc cum iſtac magnificentia*
Fugitiue: etiam nunc credis te ignorarier?
Aut tua facta adeo? P. *inritor.* D. *tu ne hanc duceres,*
Si tibi daretur? P. *fac periculum.* D. *ut filius*
Cum illa habitet apud te, hoc veſtrum conſilium fuit.
P. *Quaeſo quid narras?* D. *quin tu mihi argentum cedo.*
P. *Immo vero uxorem tu cedo.* D. *in ius ambula.*
P. *In ius? enimuero ſi porro eſſe odioſi pergitis,*
D. *Quid facies?* P. *ego ne? vos me indotatis modo*
Patrocinari fortaſſe arbitramini:
Etiam dotatis ſoleo. C. *quid id noſtra?* P. *nihil.*
Hic quandã noram, cuius vir uxorẽ C. *hem.* D. *quid eſt?*
P. *Lemni habuit aliam:* C. *nullus ſum.* P. *ex qua filiam*
Suſcepit: & eam clam educat. C. *ſepultus ſum.*
P. *Haec adeo ego illi iam denarrabo.* C. *obſecro,*
Ne facias. P. *eh, tu ne is eras?* D. *ut ludos facit.*
C. *Miſſum te facimus.* P. *fabulae.* C. *quid vis tibi?*
Argentum quod habes condonamus te. P. *audio:*

Ei datum erit: hoc qui cogam, re ipsa repperi.
Nunc gestus mihi, voltusque est capiundus nouos.
Sed hinc concedam in angiportum hoc proximum:
Inde hisce ostendam me, ubi erunt egressi foras:
Quo me adsimularam ire ad mercatum, non eo.

ACTVS QVINTI SCAENA VIII.

Demipho. Phormio. Chremes.

D. *Dis magnas merito gratias habeo, atque ago,*
Quando euenere haec nobis frater prospere.
Quantum potest, nunc conueniundus Phormio est.
Priusquam dilapidat nostras triginta minas,
Vt auferamus. P. *Demiphonem, si domi est,*
Visam: ut quod D. *at nos ad te ibamus Phormio.*
P. *De eadem hac fortasse causa?* D. *ita hercle.* P. *credidi.*
Quid ad me ibatis? ridiculum: verebamini
Ne non id facerem quod recepissem semel?
Heus, quanta quanta haec mea paupertas est, tamen
Adhuc curaui unum hoc quidem, ut mihi esset fides.
D. *Est[ne] ita uti dixi liberalis?* C. *oppido.*
P. *Idque ad vos venio nuntiatum Demipho,*
Paratum me esse: ubi voltis, uxorem date.
Nam omnis posthabui mihi res, ita uti par fuit,
Postquam tantopere id vos velle, animaduerterem.
D. *At hic dehortatus est me, ne illam tibi darem;*
Nam qui erit rumor populi, inquit, si id feceris?
Olim cum honeste potuit, tum non est data:
Nunc viduam extrudi, turpest: ferme eadem omnia
Quae tute dudum coram me incusaueras.
P. *Satis superbe inluditis me.* D. *qui?* P. *rogas?*
Quia ne alteram quidem illam potero ducere:

Nam

Suſpenſo gradu placide ire perrexi: acceſſi: aſtiti:
Animã cõpreſſi: aurẽ admoui: ita animũ coepi attẽdere,
Hoc modõ ſermonem captans. A. *eu Geta.* G. *hic pulcherrimum.*
Facinus audiui: itaque paene hercle exclamaui gaudio.
A. *Quod?* G. *quodnam arbitrare?* A. *neſcio.* G. *atqui mirificiſſimum:*
Patruus tuus eſt pater inuẽtus Phanio uxori tuae. A. *hẽ,*
Quid ais? G. *cum eius conſueuit olim matre in Lemno clanculum.*
P. *Somnium: utin haec ignoraret ſuum patrem?* G. *aliquid credito*
Phormió eſſe cauſae: ſet me cenſen potuiſſe omnia
Intellegere extra oſtium, intus quae inter ſeſe ipſi egerint?
P. *Atque hercle ego quoque illam audiui fabulam.* G. *immo etiam dabo*
Quo magis credas: patruus interea inde huc egreditur foras:
Haut multo poſt cum patre idem recipit ſe intro denuo:
Aït uterque tibi poteſtatem eius habendae dari:
Denique ego miſſus ſum, te ut requirerẽ, atque adducerẽ.
A. *Quĩ ergo rape me: quid ceſſas?* G. *fecero.* A. *o mi Phormio*
Valẽ. P. *vale Antiphõ: bene, ita me di amẽt, factũ: gaudeo.*

ACTVS QVINTI SCAENA VII.

Phormio.

TAntam fortunam de improuiſo eſſe his datam?
Summa eludendi occaſio ſt mihi nunc ſenes,
Et Phaedriae curam adimere argentariam;
Ne cuiquam ſuorum aequalium ſupplex ſiet.
Nam idem hoc argentum, ita ut datum ſt, ingratijs

A. *Non tu intellegis, hic quid narret?* P. *num tu?* A. *nihil.* P. *tantundem ego.*

G. *Ad leonem hinc ire pergam: ibi nunc sunt.* A. *heus Geta.* G. *em tibi.*

Num mirum aut nouom est, reuocari, cursum cum institueris? A. *Geta.* [illegible]

G. *Pergis hercle: numquam tu odio tuo me vinces.* A. *non manes?*

G. *Vapula.* A. *id quidem tibi iam fiet, nisi resistis, verbero.*

G. *Familiariorem oportet esse hunc: minitatur malum: Set is ne est quem quaero? an non ipsust?* P. *congredere actutum.* A. *quid est?*

G. *O omnium, quantum est qui viuont, homo hominum ornatissime:*

Nam sine controuersia ab dis solus diligere Antipho.

A. *Ita velim: set, qui istuc credam ita esse, mihi dici velim.*

G. *Satin est si te delibutum gaudio reddo?* A. *enicas.*

P. *Quin tu hinc pollicitationes aufer; quod fers, cedo.* C. *oh,*

Tu quoque aderas Phormio? P. *aderam: set tu cessas?* G. *accipe, em,*

Vt modo argentum tibi dedimus aput forum, recta domum

Sumus profecti: interea mittit erus me ad uxorem tuam.

A. *Quamobrem?* G. *omitto proloqui: nam nihil ad hanc rem est Antipho: V—*

—Vbi in gynaeceum ire occipio, puer ad me accurrit Mida:

Pone adprehendit pallio, resupinat: respicio: rogo

Quamobrem retineat me: ait esse vetitum intro ad eram accedere.

Sophrona modo fratrem huc, inquit, senis introduxit Chremem:

Eumque nunc esse intus cum illis: hoc ubi ego audiui, ad fores

Suspensa

ACTVS QVINTI SCAENA V.

Phormio. Antipho.

P. ARgentũ accepi, tradidi lenoni: adduxi mulierẽ:
Curaui, propria ea Phaedria ut poteretur: nam
emissa est manu.
Nunc una mihi res etiã restat, quae est cõficiunda, otiũ
Ab senibus ad potandum ut habeam: nam aliquot hos
sumam dies.
A. Set Phormio st: quid ais? P. quid? A. quidnam nunc
facturus Phaedria?
Quo pacto satietatem amoris ait se velle absumere?
P. Vicissim partis tuas acturus est. A. quas? P. ut fugites
patrem:
Te suas rogauit rursũ ut ageres; causam ut pro se diceres.
Nam potaturus est aput me. ego me ire senibus Sunium
Dicam ad mercatum, ancillulam emptum quam dudum dixit Geta;
Ne cum hic nõ videant me, conficere credant argentum.
Set ostium concrepuit abs te. A. vidẽ qui egrediatur. P.
Getast.

ACTVS QVINTI SCAENA VI.

Geta. Antipho. Phormio.

G. O Fortuna, o fors fortuna, quãtis commoditatibus,
Quam subito, meo ero Antiphoni ope vestra
hunc oneraſtis diem?
A. Quidnam hic sibi volt? G. nosque amicos eius exoneraſtis metu?
Set ego nunc mihi cesso, qui nõ umerum hũc onero pallio;
Atque hominem propero inuenire; ut haec, quae contigerint, sciat?

ne illa filia.

Vin satis quaesitum mihi istuc esse? age, fiat. quid? illa filia
Amici nostri quid futurum st? C. recte. D. hanc igitur
mittimus?
C. *Quid ni?* D. *illa maneat?* C. *sic.* D. *ire igitur tibi licet*
Nausistrata.
N. *Sic pol commodius esse in omnis arbitror, quam ut*
coeperas,
Manere hanc; nam per liberalis visast, cum vidi, mihi.
D. *Quid istuc negotist?* C. *iam ne operuit ostium?* D. *iam.*
C. *o Iuppiter,*
Di nos respiciunt: gnatam inueni nuptam cum tuo filio. D. hem
Quo pacto id potuit? C. *non satis tutus est ad narrandum*
hic locus.
D. *At tu intro abi.* C. *Deus ne filij quidem nostri hoc re-*
sciscant, volo.

ACTVS QVINTI SCAENA IIII.

Hoch. cur al. omn. Antipho.

Laetus sum, ut mea res sese habent, fratri optigisse
quod volt.
Quam scitum st, eiusmodi parare in animo cupiditates,
cum earū penuria fuerit. *Quas cum res aduersae sient, paulo mederi possis?*
Hic simul argentum repperit, cura sese expediuit:
Ego nullo possum remedio me euoluere ex his turbis,
Quin si hoc celetur, in metu; sin patefit, in probro sim.
Neque me domum nunc reciperem, ni mihi esset spes
ostenta
Huiusce habendae. set ubinam Getam inuenire possim,
Vt rogem, quod tempus conueniundi patris me capere
iubeat?

ACTVS

Ego ostenderem D. certo scio. N. quo pacto. D. parce sodes,
Vt possis cum illa; ne te adulescens mulier defetiget.
N. Faciam, ut iubes: set meum virum abs te exire video. iambicatal. omnes.
C. ehem Demipho,
Iam illi datũ est argentũ? D. curaui ilico. C. nollẽ datum. sup. dixi.
Ei, video uxorem; paene plus quam sat erat. D. cur nolles
Chremes?
C. Iam recte. D. quid tu? ecquid locutus cum ista es, Sophrona
quamobrem hanc ducimus? Phaniũ.
C. Transegi. D. quid ait tandem? C. abduci non potest.
D. quĩ non potest?
C. Quia uterque utrique est cordi. D. quid istuc nostra? sup. refert.
C. magni: praeter haec,
Cognatam comperi esse nobis. D. quid? deliras. C. sic erit: prosus & vt tun. verbum hoc
Non temere dico: redi mecum in memoriam. D. satine venũ erit.
sanus es?
N. Aũ, obsecro vidĕ, ne in cognatam pecces. D. non est.
C. ne nega;
Patris nomen aliud dictum est: hoc tu erraſti. D. non norat patrem?
C. Norat. D. cur aliud dixit? C. numquam ne hodie Donatus gloss.
concedes mihi, — x sup. nomen dictũ dare simile.
— Neque intelleges? D. si tu nihil narras. C. perdis. N. miror quid hoc fiet.
D. Equidem hercle nescio. C. vin scire? at ita me seruet Iuppiter,
Vt propior illi, quam ego sum, ac tu, homo nemost. D. di quam ẽ chilin?
vostram fidem:
Eamus ad ipsam: una omnis nos aut scire, aut nescire hoc
volo. C. ah.
D. Quid est? C. ita parum mihi fidem esse aput te? ita parum
D. vin me credere?

G. *Veriſſime.* D. *ut ſtultiſſime quidẽ illi rem geſſerimus.*
G. *Modo ut hoc conſilio poſſiet diſcedi, ut iſtam ducat.*
D. *Etiam ne id dubium ſt?* G. *haut ſcio hercle, ut homo ſt, an mutet animum.*
D. *Hem, mutet autem?* G. *neſcio: verum, ſi forte, dico.*
D. *Ita faciã, ut frater cenſuit: ut uxorem eius huc adducã.*
Cũ iſta ut loquatur. tu Geta abi praenũtia hanc venturã.
G. *Argentum inuentum ſt Phaedriae: de iurgio ſiletur.*
Prouiſum eſt, ne in praeſentia haec hinc abeat: quid nunc porro?
Quid fiet? in eodem luto haeſitas: vorſuram ſolues
Geta: praeſens quod fuerat malum, in diem abiit; plagae creſcunt
Niſi proſpicis: nunc hinc domum ibo; ac Phaniũ edocebo
Ne quid vereatur Phormionem, aut eius orationem.

ACTVS QVINTI SCAENA III.

Demipho. Nauſiſtrata Chremes.

D. *AGedum, ut ſoles Nauſiſtrata, fac illa ut placetur nobis:*
Vt ſua voluntate id quod eſt faciundũ faciat. N. *faciam.*
D. *Pariter nũc opera me adiuues, ac re dudũ opitulata es.*
N. *Factum volo: ac pol minus quicquã viri exſpti, quam me dignum ſt.*
D. *Quid autem?* N. *quia pol mei patris bene parta indiligenter*
Tutatur: nam ex ijs praedijs talenta argenti bina
Statim capiebat: vir viro quid praeſtat. D. *binan quaeſo?*
N. *Ac rebus vilioribus multo tamen talenta bina.* D. *hui.*
N. *Quid haec videntur?* D. *ſcilicet.* N. *virum me natam vellem: ꝛ—*

Ego

Matrẽ ipsã ex aegritudine hac miserã mors cõsecuta est.
C. *Male factum.* S. *ego autem quae essem anus deserta, egens, ignota,* quaerendũ an alibi inveniat hac figura hoc.
Vt potui, nuptum virginem locaui huic aduleſcenti;
Harum qui est dominus aedium. C. *Antiphonin?* S. *em, isti ipsi.*
C. *Quid? duas ne is uxores habet?* S. *au, obsecro, unam ille quidem hanc solam.*
C. *Quid illam alteram quae dicitur cognata?* S. *hac ergo est.* C. *quid ais?*
S. *Cõposito factum st, quo modo hanc amans habere posset*
Sine dote. C. *di vostram fidem, quam saepe forte temere*
Eueniunt quae non audeas optare? offendi aduenienſ,
Quocum volebam, atque ut volebam, collocatã filiam:
Quod nos ambo opere maxumo dabamus operã ut fieret,
Sine nostra cura maxima, sua cura haec sola fecit.
S. *Nunc quid opus facto sit vide: pater aduleſcentis vênit,*
Eumque animo iniquo hoc oppido ferre aiunt. C. *nihil periclist.* (*quis quam.*
Set per deos atque homines, meam esse hãc, caue resciscat.
S. *Nemo ex me scibit.* C. *sequere me: intus cetera audies:* Iamb. acatal. quinq.

ACTVS QVINTI SCAENA II.

Demipho. Geta. Iamb. catal. 8 pedes

D. *NOstrapte culpa facimus, ut malos expediat esse,*
Dũ nimiũ dici nos bonos studemus, & benignos:
Ita fugias ne praeter causam, quod aiunt. nõ ne id sat erat, casum Don. Rub. de accid. in prima sede.
Accipere ab illo iniuriam? etiã argẽtumst ultro obiectũ:
Vt sit qui viuat, dum aliut aliquid flagitij conficiat.
G. *Planissime.* D. *ijs nunc praemium est, qui recta prauа faciunt.* justa injusta, quando notanda et sim.

In patrẽ adulescentis facta haec tolerare audiõ violẽter.

Tragice sic; scatere meo quae quella est.

C. *Nam quae haec anus est exanimata, a fratre quae egressast meo?* Iamb. acat. 2.

G. *Quod ut facerem egestas me impulit; cum scirem infirmas nuptias*

ozdo; patres impulit me vti consulerẽ, cum sci ẽt.

Hasce esse; ut id consulerem, interea vita ut in tuto foret.

Troch. acat. 4. quorũ 2. cũ Tribrachy pro Trochaeo in fine.

C. *Certe edepol, nisi me animus fallit, aut parum prospiciunt oculi,*

Meae nutricem gnatae videõ. S. *neque ille inuestigatur,* C. *quid ago?*

Trochaeus acatal. currens. 5. pro reliquis meo tribus Trochaeis in quarta sede.

S. *Qui est eius pater.* C. *adeo? maneo? dum ea quae loquitur, magis cognosco.*

G. *Quod si eũm nunc reperire possim, nihil est, quod verear.* C. *east ipsa.* Troch. catal

qui

Conloquar. S. *quis hic loquitur?* C. *Sophrona.* S. *& meum nomen nominat?*

C. *Respice ad me.* S. *di, obsecro vos, est ne hic Stilpho?* C. *non.* S. *negas?*

paulũ.

C. *Cõcede hinc a foribus paulũm istorsum sodes Sophrona:*

iamb gnij Acat.

Ne me istoc posthac nomine appellassis. S. *quid? non obsecro es, (fores?*

Quem semper te esse dictitasti? C. *st.* S. *quid has metuis*

C. *Conclusam hic habeo uxorem saeuam. verum istoc de nomine,*

Stilphonis &c.

Eò perperam olim dixi, ne vos forte inprudentes foris

fore effutire leuis indigna Tragoedia psus.

Effutiretis; atque id porro aliqua uxor mea rescisceret.

S. *Istoc pol nos te hic inuenire miserae nũquã potuimus.*

istoc nomine.

iamb. catal. 8 iij omnes praeter vltimum.

C. *Eho dic mihi, quid rei tibi est cum familia hac, unde exis?*

Vbi illae sunt? S. *miseram me.* C. *hem, quid est? viuunt ne?* S. *viuit gnata.*

Matrem

Hoc tenere numquam amittam ego a me, quin mihi testis adhibeam

Cum dem: & quam ob rem dem, commemorabo. G. *ut cautus est ubi nihil opust.*

C. *Atque ita opus facto est: at matura, dum libido eadem haec manet:*

Nam si altera illaec magis instabit, forsitan nos reiciat.

G. *Rem ipsam putasti.* D. *duc me ad eum ergo.* G. *non moror.* C. *ubi hoc egeris,*

Transito ad uxorem meam, ut conueniat hanc prius quam hinc abit.

Dicat eam dare nos Phormioni nuptum, ne suscenseat:

Et magis esse illum idoneum, qui ipsi sit familiarior:

Nos nostro officio non digressos esse: quantum is voluerit,

Datum esse dotis. D. *quid tua, malum, id refert?* C. *magni Demipho.*

D. *Non satis est, tuum te officium fecisse, si non id fama adprobat?*

C. *Volo ipsius quoque voluntate hoc fieri, ne se eiectam praedicet.*

D. *Idem ego istuc facere possum.* C. *mulier mulieri magis congruit.*

D. *Rogabo.* C. *ubi illas nunc ego reperire possim, cogito.*

ACTVS QVINTI SCAENA I.

Sophrona. Chremes. Trochaici Acatal. cum Dimetro Troch.

QVid agam? quem mihi amicum inueniam miseram? aut quo consilia haec referam?

Aut unde auxilium petam? Troch. dim. catal. †*adsciatur:*

Nam vereor, era ne ob meum suasum indigna iniuria

† Verto ciamus Basilienses. Reg. Rub. et plerique R. alij lib. aut vnde ni auxilium petam. et sic erat dimeter acatalectus. Sed placet dimetro Trochaeus inter Trochaicos ex authoritate lib. Benedicti et aliorum vet. librorum. Fa.

Vide supra Trochaicos Tetrameter acatal. habentes finem tertiae hymnorum pro Trochaeo vt supra pag. 240. Nam vt verecantabia &c. et pag. 242. Caue. ob sacrorum solares etc.

Ad restim mihi quidem res rediit planissume.
Vt te quidem omnes di deaeque superi, inferi
Malis exemplis perdant. em, si quid velis,
Huic mandes, quod quidem recte curatum velis.
Quid minus utibile fuit quam hoc ulcus tangere,
Aut nominare uxorem? iniecta est spes patri
Posse illam extrudi. cedo nunc porro, Phormio
Dotem si accipiet, uxor ducenda est domum:
Quid fiet? G. non enim ducet. A. nouit. ceterum
Cum argentum repetent, nostra causa scilicet
In neruom potius ibit. G. nihil est Antipho
Quin male narrando possit deprauarier.
Tu id quod boni est excerpis: dicis quod mali est.
Audi nunc contra iam: si argentum acceperit,
Ducenda est uxor, ut ais: concedo tibi:
Spatium quidem tandem apparandis nuptijs,
Vocandi, sacrificandi dabitur paululum:
Interea amici, quod polliciti sunt, dabunt.
Inde iste reddet. A. quamobrē? aut quid dicet? G. rogas?
Quot res post illa monstra euenerunt mihi?
Introijt in aedis ater alienus canis:
Anguis per impluuium decidit de tegulis:
Gallina cecinit: interdixit hariolus:
Aruspex vetuit ante brumam autem noui
Negoti incipere: quae causast iustissima.
Haec fient. A. ut modo fiant. G. fient: me vide.
Pater exit: abi, dic esse argentum Phaedriae.

ACTVS QVARTI SCAENA V.

Demipho. Geta. Chremes.

D. QVietus esto inquam: ego curabo ne quid verborum duit.

Hoc

A. *Vtrum ſtultitia facere ego hunc, an malitia*
Dicam, ſcientem, an inprudentem, incertus ſum.
D. *Quid, ſi animam debet?* G. *ager oppoſitus eſt pignori*
Ob decem minas inquit. D. *age, age, iam ducat: dabo.*
G. *Aediculae item ſunt ob decem alias.* D. *oi, ei,*
Nimium eſt. C. *ne clama: petito haſce a me decem.*
G. *Vxori emunda ancillula eſt: tum pluſcula*
Supellectile opus eſt. opus eſt ſumptu ad nuptias:
His rebus ſane pone, inquit, decem minas.
D. *Seſcentas proinde ſcribito iam mihi dicas:*
Nihil do: inpuratus me ille ut etiam inrideat?
C. *Quaeſo, ego dabo, quieſce: tu modo filius*
Fac ut illam ducat, nos quam volumus. A. *ei mihi:*
Geta occidiſti me tuis fallacijs.
C. *Mea cauſa eicitur: me hoc eſt aequom amittere.*
G. *Quantum poteſt me certiorem, inquit, face:*
Si illam dant, hanc ut mittam: ne incertus ſiem:
Nam illi mihi dotem iam conſtituerunt dare.
C. *Iam accipiat: illis repudium renuntiet:*
Hanc ducat. D. *quae quidem illis res vortat male.*
C. *Opportune adeo nunc mecum argentum attuli,*
Fructum, quem Lemni uxoris reddunt praedia:
Inde ſumam: uxori, tibi opus eſſe, dixero.

Graeci proverbium ſed frigide latinis v.

nota phraſin appoſitum pignori ob decem minas.

ſupelectila cum vno l ſcribendū vt ſit anapaeſtus in prima ſede. vel ſic ſupellectili opus eſt opus eſt etc.

ACTVS QVARTI SCAENA IIII.

Antipho. Geta. Scenaſij

A. GEta. G. hem. A. *quid egiſti?* G. *emunxi argento ſenes.*
A. *Satin id eſt?* G. *neſcio hercle, tantum iuſſus ſum.*
A. *Eho verbero, aliud mihi reſpondes, ac rogo?*
G. *Quid ergo narras?* A. *quid ego narrem? opera tua*

Iam id exploratum est: heia, sudabis satis,
Si cum illo incepias homine: ea eloquentia est.
Verum pono esse victum eum: at tandem tamen
Non capitis eius res agitur, set pecuniae.
Postquam hominem his verbis sentio mollirier,
Soli sumus nunc hic inquam: eho, quid vis dari
Tibi in manum, ut erus his desistat lutibus:
Haec hinc facessat, tu molestus ne sies.
A. *Satin illi di sunt propitij?* G. *nam sat scio,*
Si tu aliquam partem aequi bonique dixeris,
Vt est ille bonus vir, tria non commutabitis
Verba hodie inter vos. D. *quis te istaec iussit loqui?*
C. *Immo non potuit melius peruenirier*
Eo quo nos volumus. A. *occidi.* C. *perge eloqui.*
G. *A primo homo insanibat.* C. *cedo, quid postulat?*
G. *Quid? nimium: quantum libuit.* C. *dic.* G. *si quis daret*
Talentum magnum. C. *immo malum hercle: ut nihil pudet?*
C. *Quod dixi adeo ei: quaeso, quid si filiam*
Suam unicam locaret? parui rettulit
Non suscepisse: inuenta est quae dotem petat.
Vt ad pauca redeam, ac mittam illius ineptias:
Haec denique eius fuit postrema oratio:
Ego, inquit, iam a principio amici filiam,
Ita ut aequom fuerat, volui uxorem ducere.
Nam mihi veniebat in mentem eius incommodum,
In seruitutem pauperem ad ditem dari:
Set mihi opus erat, ut aperte tibi nunc fabuler,
Aliquantulum quae adferret, qui dissoluerem
Quae debeo: & etiam nunc, si volt Demipho
Dare quantum ab hac accipio, quae spondsit mihi,
Nullam mihi malim, quam istanc uxorem dari.

A. *Vtrum*

Set eccum ipſum: quis eſt ulterior? attat Phaedria
Pater venit. ſet quid pertimuiſ autem? belua?
An quia, quos fallam, pro uno duo ſunt mihi dati?
Commodius eſſe opinor duplici ſpe utier.
Petam hinc unde a primo inſtitui: is ſi dat, ſat eſt:
Si ab eo nihil fiet, tum hunc adoriar hoſpitem.

ACTVS QVARTI SCAENA III.

Antipho. Geta. Chremes. Demipho.

A. *EXſpecto, quam mox recipiat ſe ſe Geta.*
Set patruũ video cum patre adſtantem. ei mihi,
Quam timeo, aduentus huius quo inpellat patrem.
G. *Adibo hoſce: õ ſalue noſter Chreme.* C. *ſalue Geta.*
G. *Venire ſaluum volupeſt.* D. *credo.* G. *quid agitur?*
C. *Multa aduenienti, ut fit, noua hic compluria.*
G. *Ita. de Antiphone audiſtin quae facta?* C. *omnia.*
G. *Tun dixeras huic? facinus indignum Chreme,*
Sic circumiri? D. *id cum hoc agebam commodum.*
G. *Nam hercle ego quoque id agitans mecum ſedulo,*
Inueni, opinor, remedium huic rei. D. *quid Geta?*
Quod remedium? G. *ut abij abs te, ſit forte obuiam*
Mihi Phormio. C. *qui Phormio?* G. *is qui iſtam* C. *ſcio.*
G. *Viſum eſt mihi, ut eius temptarem ſententiam:*
Prendo hominem ſolum: cur non, inquam Phormio
Vides, inter vos ſic haec potius cum bona
Vt componantur gratia, quam cum mala?
Eruś liberalis eſt, & fugitans litium:
Nam ceteri quidem hercle amici omnes modo
Vno ore auctores fuere, ut praecipitem hanc daret.
A. *Quid hic coeptat? aut quo euadet hodie?* G. *an legibus*
Daturum poenas dices, ſi illam eiecerit?

Ad me profectam esse aiebant. D. quid illic tamdiu
Quaeso igitur commorabare, ubi id audieras?
C. Pol me detinuit morbus. D. unde? aut qui? C. rogas?
Senectus ipsast morbus. set venisse eas
Saluas audiui ex nauta qui illas vexerat.
D. Quid gnato optigerit me absente, audistin Chreme?
C. Quod quidem me factum consilij incertum facit:
Nam hanc condicionem si cui tulero extrario,
Quo pacto, aut unde mihi sit dicundum ordine est,
Te mihi fidelem esse aeque atque egomet sum mihi,
Scibam: ille si me alienus adfinem volet,
Tacebit, dum intercedet familiaritas:
Sin spreuerit me, plus, quam opus est scito, sciet:
Vereorque, ne uxor aliqua hoc resciscat mea.
Quod si fit, ut me excutiam, atque egrediar domo,
Id restat: nam ego meorum solus sum meus.
D. Scio ita esse: & istaec mihi res sollicitudinist:
Neque adeo defetiscar umquam experirier,
Donec tibi id quod pollicitus sum, effecero.

ACTVS QVARTI SCAENA II.

Geta. Seruij

EGo hominem callidiorem vidi neminem,
Quam Phormionē. venio ad hominem, ut dicerem
Argentum opus esse, & id quo pacto fieret.
Vix dum dimidium dixeram, intellexerat:
Gaudebat: me laudabat: quaerebat senem:
Dis gratias agebat, tempus sibi dari,
Vbi Phaedriae se ostenderet nihilominus
Amicum esse, quam Antiphoni. hominem ad forum.
Iussi opperiri: eo me esse adducturum senem.

Sed

A. *Vide ſiquid opis potes adferre huic.* G. *ſiquid? quid?* A. *quaere obſecro:*
Nequid plus minus ve faxit, quod nos poſt pigeat. Geta. *paniteat.*
G. *Quaero: ſaluos eſt, ut opinor: verũ enim metuo malũ.*
A. *Noli metuere: una tecum bona, mala, tolerabimus.*
G. *Quantum opus eſt tibi argenti? loquere.* P. *ſolae triginta minae.*
G. *Triginta? hui, percara eſt Phaedria.* P. *iſtaec vero vilis eſt.*
G. *Age, age, inuentas reddam.* P. *o lepidum* G. *auſer te hinc.* P. *iam opus eſt.* G. *iam feres:*
Set opus eſt mihi Phormionem ad hanc rẽ adiutorẽ dari.
A. *Praeſtoſt: audaciſſume oneris quiduis impone, & feret:*
Solus eſt homo amico amicus. G. *eamus ergo ad eũ ocius.*
A. *Numquid eſt quod opera mea vobis opus ſit?* G. *nihil: verum abi domum, et tribrachys pro troch.*
Et illam miſeram, quam ego nunc intus ſcio eſſe exanimatam metu,
Conſolare. ceſſas? A. *nihil eſt, aeque quod faciam lubens.*
P. *Qua via iſtuc facies?* G. *dicam in itinere: modo te hinc amoue.*

ACTVS QVARTI SCAENA I.

Demipho. Chremes.

ſenary
D. *QVid? qua profectus cauſa hinc es Lemnum Chreme,*
Adduxtin tecum filiam? C. *non.* D. *quid ita non?*
C. *Poſtquam videt me eius mater eſſe hic diutius,*
Simul autem non manebat aetas virginis
Meam neclegentiam: ipſam cum omni familia

ſupra ter aut quater moratur nc

ACTVS TERTII SCAENA III.

Phaedria. Antipho. Geta.

P. *Quid faciam? unde ego nunc tam subito huic argentum inueniam miser,*
Cui minus nihilo est, quod, hic si pote fuisset exorarier
Triduũ hoc, promissũ fuerat? A. *ita ne hũc patiemur Geta*
Fieri miserũ, qui me dudum, ut dixti, adiũerit comiter?
Quin cum opus est, beneficium rursum ei experimur reddere?
G. *Scio equidem hoc esse aequom.* A. *age ergo, solus seruare hunc potes.*
G. *Quid faciam?* A. *inuenias argentum.* G. *cupio: set id unde, edoce.*
A. *Pater adest hic.* G. *scio: set quid tum?* A. *ah, dictum sapienti sat est.*
G. *Ita ne?* A. *ita.* G. *sane hercle pulchre suades: etiam tu hinc abis?*
Non triumpho, ex nuptijs tuis si nihil nanciscor mali,
Ni etiam nunc me hũius causa quaerere in malo iubeas crucem?
A. *Verum hic dicit.* P. *quid? ego vobis Geta alienus sum?*
G. *haut puto:*
Set parum ne est, quod omnibus nũc nobis sussẽset senex,
Ni instigemus etiam, ut nullus locus relinquatur preci?
P. *Alius ab oculis meis illã in ignotũ abducet locũ? hem:*
Tum igitur dum licet, dumque adsum, loquimini mecum Antipho:
Contẽplamini me. A. *quamobrem? aut quid nam factu-*
P. *Quo quo hinc asportabitur terrarũ, certũ est persequi,*
Aut perire. G. *di bene vortant, quod agas: pedetemptim tamen.*

A. *Vide*

Si non tum dedero, unã praeterea horam ne oppertus ſies.
D. *Optunde.* A. *haut longum ſtid quod orat, Dorio: exoret ſine:*
ſdẽ hic tibi, quod bene promeritus fueris, cõduplicauerit.
D. *Verba iſtaec ſunt.* A. *Pamphilam ne hac urbe priuari ſines?*
Tum praeterea horunc amorem diſtrahi poterin pati?
D. *Neque ego, neque tu.* G. *di tibi omnes id quod es dignus, duint.*
D. *Ego te cõpluris aduorſum ingenium mẽum mẽſes tuli,*
Pollicitantem & nihil ferentem, flentem: nunc contra, omnia haec;
Repperi, qui det, neque lacrumet: da locum melioribus.
A. *Certe hercle, ego ſi ſatis commemini, tibi quidem eſt olim dies,*
Quam ad dares huic, praeſtituta. P. *factum.* D. *numẽ ego iſtuc nego?*
A. *Iam ea praeteriit?* D. *non, verum haec ẽi anteceſſit.*
A. *non pudet*
Vanitatis? D. *minime, dum ob rem.* G. *ſtercilinium.*
P. *Dorio,*
ſta ne tandem facere oportet? D. *ſic ſum: ſi placeo, utere.*
A. *Sicine hunc decipis?* D. *immo enimuero Antipho hic me decipit:*
Nam hic me huiuſmodi ſciebat eſſe: [ego] hunc [eſſe] aliter credidi;
ſſte me fefellit. ego iſti nihilo ſum aliter, ac fui.
Set ut ut haec ſunt, tamen hoc faciam: cras mâne argentum mihi
Miles dare ſe dixit: ſi mihi prior tu attuleris Phaedria,
Mea lege utar; ut potior ſit, qui prior ad dãdum ſt. Vale.

P. *Crede mihi, gaudebis facto: verum hercle hoc eſt.*
D. *ſomnia.*
P. *Experire, non eſt longum.* D. *cantilenam eandē canis.*
P. *Tu mihi cognatus, tu parens, tu amicus, tu* D. *garri modo.*
P. *Adeon ingenio eſſe duro te atque inexorabili,*
Vt neque miſericordiâ, neque precibus molliri queas?
D. *Adeon te eſſe incogitantē, atque impudentē Phaedria,*
Vt phaleratis dictis ducas me, & meam ductes gratis?
A. *Miſeritum ſt.* P. *ei veris vincor.* G. *quam uterque eſt ſimilis ſui.* *Iambi 8ri vacat. 2.*
P. *Neque Antipho alia tum occupatus eſſet ſollicitudine,*
Tum hoc eſſe mihi obiectum malum? A. *ah, quid iſtuc eſt autem Phaedria?* *Troch.*
P. *O fortunatiſſime Antipho.* A. *ego ne?* P. *cui quod amas domiſt:*
Nec cum huiuſmodi ſumquam uſus venit ut conflictares malo. (pum:
A. *Mihin domiſt? immo, id quod aiūt, auribus teneo lu-*
Nam neq; quo pacto a me amittā: neque, uti retineā, ſcio.
D *Ipſum iſtuc mihi in hoc eſt.* A. *heia, ne parum leno ſies.*
Numquid hic confecit? P. *hicine? quod homo inhumaniſſimus:*
Pamphilam meam vendidit. G. *quid? vendidit?* A. *äin vendidit?*
P. *Vendidit.* D. *quam indignum facinus, ancillam aere emptam ſuo.*
P. *Nequeo exorare ut me maneat, & cum illo ut mutet fidem*
Triduum hoc: dum id, quod eſt promiſſum, ab amicis argentum aufero:

Si

G. *Tum Phormio itidem in hac re, ut aliis, strenuum hominem praebuit.*

A. *Quid is fecit?* G. *confutauit verbis admodum iratum senem.*

A. *Eu Phormio.* G. *ego quod potui porro.* A. *mi Geta, omnis vos amo.*

G. *Sic habẽt principia sese ut dico: adhuc trãquilla res est: Mansurus que patruum pater est, dum huc adueniat.*

A. *quid eum?* G. *ut aiebat. De eius consilio se sẽ velle facere, quod ad hanc rẽ attinet.*

A. *Quantum metus est mihi, venire huc saluom nunc patruum Geta?*

Nam per eius unam, ut audio, aut viuam, aut moriar, sententiam.

G. *Phaedria tibi adest.* A. *ubinam?* G. *eccum ab sua palaestra exit foras.*

ACTVS TERTII SCAENA II.

Phaedria. Dorio. Antipho. Geta.

P. *DOrio, audi obsecrõ.* D. *non audiõ.* P. *parumper.*

D. *quin mitte me.*

P. *Audi quod dicam.* D. *at enim taedet iam audire eadem milies.*

P. *At nunc dicã quod lubẽter audias.* D. *loquere, audio.*

P. *Nequeo te exorare ut maneas triduum hoc? quo nunc abis?*

D. *Mirabar si tu mihi quicquam adferres noui.*

A. *Ei, metuo lenonem, nequid suo suat capiti.* G. *idem ego metuo.* (bulae.

P. *Non mihi credis?* D. *hariolare.* P. *sin fidem do.* D. *fa-*

P. *Faeneratũ istuc beneficiũ pulchrè tibi dices.* D. *logi-*

Mihi non videtur, quod sit factum legibus,
Rescindi posse: & turpe inceptum est. D. *dic Crito.*
C. *Ego amplius deliberandum censeo:*
Res magna est. H. *nunquid nos vis?* D. *fecistis probe:*
Incertior sum multo quam dudum. G. *negant*
Redisse. D. *frater est exspectandus mihi:*
Is quod mihi dederit de hac re consilium, id sequar.
Percontatum ibo ad portum, quoad se recipiat.
G. *At ego Antiphonē quaerā; ut, quae acta hic sint, sciat.*
Set eccum ipsum video in tempore huc se recipere.

ACTVS TERTII SCAENA I.

Antipho. Geta.

A. ENimuero *Antiphō multimodis cum istoc animo es vitu perandus:*
Ita ne te hinc abisse, & vitam tuam tutandā alijs dedisse?
Alios tuā rē credidisti magis quā te te animaduersuros?
Nam ut ut erant alia, illi certe, quae nunc tibi domist,
consuleres, Troch. catal. 4
Nequid propter tuam fidem decepta pateretur mali:
Cuius nūc miserae, spes opesq; sunt in te uno omnes sitae. et
G. *Et quidem ere nos iamdudum hic te absentem incusamus, qui abieris.*
A. *Te ipsum quaerebam.* G. *set ea causa nihilo magis defecimus.* iamb 8vus Acat. 5.
A. *Loquere obsecrō quonam in loco sunt res & fortunae meae:*
Nunquid patri subolet? G. *nihil etiam.* A. *ecquid spei porrost?* G. *nescio.* A. *ah.*
G. *Nisi Phaedria haut cessauit pro te eniti.* A. *nihil fecit* (*noui.*
G. *Tum*

Infelix? P. *metuit hic nos, tametsi sedulo* etsi resipiscere nolit.
Dissimulat. G. *bene habent tibi principia.* P. *quin quod est*
Ferundum, fers. tuis dignum factis feceris,
Vt amici inter nos simus. D. *egon tuam expetam*
Amicitiam? aut te visum, aut auditum velim?
P. *Si concordabis cum illa, habebis quae tuam*
Senectutem oblectet: respice aetatem tuam. Ad in senectutem cor respicienda.
D. *Te oblectet: tibi habe.* P. *minue vero iram.* D. *hoc age.* Ad puellam cum g. minus accipiendam cogita.
Satis iam verborum est: nisi tu properas mulierem
Abducere, ego illam eiciam: dixi Phormio. formula illa hic affert videtur ex scena sequente.
P. *Si tu illam attigeris secus quam dignum est, liberam,*
Dicam tibi 2 *impingam grandem: dixi Demipho.* Tu ejicio. tibi dicam. quod ad hunc impingere
Si quid opus fuerit, heus, domo me. G. *intellego.*

ACTVS SECVNDI SCAENA IIII.

Demipho. Geta. Hegio. Cratinus. Crito.

D. *QVanta me cura, & sollicitudine adficit*
Gnatus, qui me & se hisce impediuit nuptijs?
Neque mihi in conspectum prodit; ut saltem sciam,
Quid de hac re dicat; quidue sit sententiae.
Abi tu, vise redierit ne iam, an non dum, domum.
G. *Eo.* D. *videtis quo in loco res haec siet:*
Quid ago? dic Hegio. H. *ego Cratinum censeo,* sup. dicere tenemini.
Si tibi videtur. D. *dic Cratine.* CRA. *me ne vis?*
D. *Te.* CRA. *ego quae in rē tuā sint, ea velim facias: mihi*
Sic hoc videtur. quod te absente hic filius
Egit, restitui in integrum aequom est, & bonum:
Et id impetrabis. dixi. D. *dic nunc Hegio.*
H. *Ego sedulo hunc dixisse credo: verum ita est,*
Quot homines tot sententiae: suus cuique mos.

Cedo qui est cognata? G. eu noster, recte: heus tu, cave:
P. Dilucide expediui, quibus me oportuit
Iudicibus: tum id si falsum fuerat, filius
Cur non refellit? D. filium narras mihi?
Cuius de stultitia dici, ut dignum est, non potest.
P. At tu qui sapiens es, magistratus adi;
Iudicium de eadem causa iterum ut reddant tibi;
Quandoquidem solus regnas; & soli licet
Hic de eadem causa bis iudicium adipiscier.

D. Etsi mihi facta iniuria est, verum tamen
Potius quam lites secter, aut quam te audiam:
Itidem ut cognata si sit, id quod lex iubet
Dotem dare, abduce hanc; minas quinque accipe.
P. Ha, ha, he, homo suauis. D. quid est? num iniquom
postulo?
An ne hoc quidem ego adipiscar, quod ius publicum est?
P. Ita ne tandem quaeso; item ut meretricem ubi abusus sis,
Mercedem dare lex iubet ei, atque amittere? an
An, ut ne quid turpe ciuis in se admitteret
Propter egestatem, proximo iussit dari
Ut cum uno aetatem degeret? quod tu vetas.
D. Ita, proximo quidem: at nos unde? aut quamobrem? P. ohe,
Actum, aiunt, ne agas. D. non agam? immo haut desinam
Donec perfecero hoc. P. ineptis. D. sine modo.

P. Postremo tecum nihil rei nobis Demiphost:
Tuus est damnatus gnatus, non tu: nam tua
Praeterierat iam ad ducendum aetas. D. omnia haec
Illum putato, quae ego nunc dico, dicere: aut
Aut quidem cum uxore hac ipsum prohibebo domo.
G. Iratus est. P. tute idem melius feceris.
D. Ita ne es paratus facere me aduorsum omnia
Infelix?

G. *Videas te, atque illum, ut narras.* P. *in malam crucem.*
* *Nam ni ita eum existimassem, numquam tam grauis*
Ob hanc inimicitias caperem in vostram familiam,
Quam is aspernatur nunc tam inliberaliter.
G. *Pergin ero absenti male loqui impurissime?*
P. *Dignum autē hoc illo est.* G. *aim tandē carcer?* D. *Geta.*
G. *Bonorum extortor, legum contortor.* D. *Geta.*
P. *Responde.* G. *quis homo est? ehē.* D. *tace.* G. *absenti tibi*
Te indignas, seque dignas contumelias
Numquam cessauit dicere hodie. D. *ohē desine.*
Adulescens, primum abs te hoc bonâ venia peto,
Si tibi placere potis est, mihi ut respondeas:
Quem amicum tuum ais fuisse istum? explana mihi:
Et qui cognatum me sibi esse diceret.
P. *Proinde expiscare quasi non nosses.* D. *nossem?* P. *ita.*
D. *Ego me negō: tu qui ais, redige in memoriam.*
Eho tu sobrinum tuum non noras? D. *enicas:*
Dic nomen. P. *nomen? maxume.* D. *quid nunc taces?*
P. *Perij hercle, nomen perdidi.* D. *hem, quid ais.* P. *Geta,*
Si meministi id quod olim dictum est, subice. hem,
Non dico. quasi non noris, temptatum aduenis.
D. *Ego ne autem tempto?* G. *Stilpho.* P. *atque adeo quid mea?*
Stilphost. D. *quem dixti?* P. *Stilphonē inquam nouerat.*
D. *Neque ego illum noram, neque mihi cognatus fuit,*
Quisquam istoc nomine. P. *ita ne? non te horum pudet?*
At si talentum rem reliquisset decem,
D. *Di tibi malefaciant.* P. *primus esses memoriter*
Progeniem vestram usque ab auo atque atauo proferens.
D. *Ita ut dicis. ego tum cum aduenissem, qui mihi*
Cognata ea esset, dicerem: itidem tu face:

Dum tibi ſit quod placeat: ille ringitur: tu rideas:
Prior bibas: prior decumbas: cena dubia apponitur?
G. *Quid iſtuc verbi eſt?* P. *ubi tu dubites quid ſumas potiſſimum.*
Haec, cũ ratione ineas, quã ſint ſuauia, & quã cara ſint:
Ea qui praebet, nõ tu hunc habeas planè praeſentẽ deum?
G. *Senex adeſt: videt quid agas: prima coitio eſt acerrima:*
Si eam ſuſtinueris, poſtilla iam, ut lubet, ludas licet.

ACTVS SECVNDI SCAENA III.

Demipho. Geta. Phormio.

D. *ENumquam cuiquam contumelioſius*
Audiſtis factam iniuriam quam haec eſt mihi?
Adeſte quaeſo. G. *iratus eſt.* P. *quin tu hoc age, ſt:*
Iam ego hunc agitabo. pro deum immortalium,
Negat Phanium eſſe hanc ſibi cognatam Demiphoi?
Hanc Demipho negat eſſe cognatam? G. *negat.*
P. *Neque eius patrem ſe ſcire qui fuerit?* G. *negat.*
D. *Ipſum eſſe opinor de quo agebam. ſequimini.*
P. *Nec Stilphonem ipſum ſcire qui fuerit?* G. *negat.*
P. *Quia egens relicta eſt miſera, ignoratur parens:*
Neclegitur ipſa: vide, auaritia quid facit.
G. *Si erum inſimulabis malitiae, male audies.*
D. *O audaciam, etiam me ultro accuſatum aduenit.*
P. *Nam iam adoleſcenti nihil eſt quod ſuſcenſeam,*
Si illum minus norat: quippe homõ iam grandior,
Pauper, cui opera vita erat, ruri fere
Se continebat: ibi agrum de noſtro patre
Colendum habebat: ſaepe interea mihi ſenex
Narrabat, ſe hunc neclegere cognatum ſuum:
At quem virum? quem ego viderim in vita optumum.
G. *Videa*

ACTVS SECVNDI SCAENA II.

Phormio. Geta.

P. ITa ne patris ais conſpectum veritum hinc abiſſe?
G. admodum.
P. Phanium relictam ſolam? G. ſic. P. & iratum ſenem?
G. Oppido. P. ad te ſumma ſolum Phormio rerum redit:
Tute hoc intriſti: tibi omne eſt exedendum: accingere.
G. Obſecro te. P. ſirogabit. G. in te ſpes eſt. P. ecce re,
Quid ſi redder? G. tu impuliſti. P. ſic opinor. G. ſubueni.
P. Cedo ſenem: iam inſtructa ſunt mihi in corde conſilia omnia.
G. Quid ages? P. quid vis? niſi uti maneat Phanium: atque ex crimine hoc
Antiphonẽ eripiã: atque in me omnẽ iram deriuẽ ſenis?
G. O vir fortis atque amicus. verum hoc ſaepe Phormio
Vereor, ne iſtaec fortitudo in neruũ erumpat denig. P. ah,
Non ita eſt: factum eſt periclum, iam pedum viſaſt via.
Quot me cẽſes homines iam deverberaſſe uſque ad necẽ?
Hoſpites, tum ciues? quò mágis nouí tánto ſaepiús.
Cedo dũ, en unquã iniuriarũ audiſti mihi ſcriptã dicam?
G. Quî iſtuc? P. quia nõ rete accipitri tẽditur, neq; miluo,
Qui male faciunt nobis: illis qui nihil faciunt, tenditur:
Quia enim in illis fructus eſt, in illis opera luditur.
Alijs aliunde eſt periclum, unde aliquid abradi poteſt:
Mihi ſciunt nihil eſſe: dices, ducent damnatum domum:
Alere nolunt hominẽ edacem: & ſapiunt mea ſentẽtia,
Pro maleficio ſi beneficium ſummum nolunt reddere.
G. Non poteſt ſatis pro merito ab illo tibi referri gratia.
P. Immo enim nemo ſatis pro merito gratiam regi refert.
Ten aſymbolum venire; unctum, atque lautũ e balneis,
Otioſum ab animo, cũ ille & cura, & ſumptu abſumitur:

Q

G. *Laudo hunc: set cesso adire quamprimum senem?*
Ere salue: saluum te aduenisse gaudeo. D. *oh,*
Bone custos salue. columen vero familiae:
Cui commendaui filium hinc abiens meum.
G. *Iamdudum te omnes nos accusare audio*
Inmerito: & me horunc omnium inmeritissimo:
Nam quid me in hac re facere voluisti tibi?
Seruom hominem causam orare leges non sinunt:
Neque testimonij dictio est. D. *mitto omnia.*
Addo istuc: inprudens timuit adulescens: sino:
Tu seruus: verum si cognata est maxume,
Non fuit necesse habere; set id quod lex iubet,
Dotem daretis; quaereret alium virum.
Qua ratione inopem potius ducebat domum?
G. *Non ratio, verum argentum deerat.* D. *sumeret*
Alicunde. G. *alicunde? nihil est dicto facilius.*
D. *Postremo, si nullo alio pacto, faenore.*
G. *Hui, dixti pulchre, si quidem quisquam crederet,*
Te viuo. D. *non, non sic futurum est: non potest.*
Egon illam cum illo ut patiar nuptam unum diem?
Nihil suaue meritum est. hominem commonstrarier
Mihi istum volo: aut ubi habitet, demonstrarier.
G. *Nempe Phormionem.* D. *istum patronum mulieris.*
G. *Iam faxo hic aderit.* D. *Antipho ubi nunc est?* PH. *foris.*
D. *Abi Phaedria, eum require, atque adduce huc.*
PH. *eo.*
Recta via quidem illuc. G. *nempe ad Pamphilam.*
D. *At ego deos penatis hinc salutatum domum*
Deuortar: inde ibo ad forum, atque aliquot mihi
Amicos aduocabo, ad hanc rem qui adsient;
Vt ne inparatus sim, si aduenerit Phormio.

D. *Phaedriam mei fratris video filium mihi ire obuiam.*
P. *Mi patrue salue.* D. *salue: set ubi est Antipho?* Seruos reliqui.
P. *Saluom aduenire* D. *credo: hoc responde mihi.*
P. *Valet: hic est: set satin omnia ex sententia?*
D. *Vellem quidem.* P. *quid istuc?* D. *rogitas Phaedria?*
Bonas me absente, hic confeciſtis nuptias.
P. *Eho, an id ſuſcenſes nunc illi?* G. *o artificem probum!*
D. *Ego ne illi non ſuſtenſeam? ipſum geſtio*
Dari mihi in conſpectum, nunc ſua culpa ut ſciat
Lenem patrem illum factum me eſſe acerrimum.
P. *Atqui nihil fecit patrue, quod ſuſcenſeas.*
D. *Ecce autem ſimilia omnia: omnes congruunt:*
Vnum cognoris, omnes noris. P. *haut ita eſt.*
D. *Hic in noxa eſt: ad defendundam cauſam adeſt:*
Cum ille eſt, hic praeſto eſt: tradunt operas mutuas.
G. *Probe horum facta inprudens depinxit ſenex.*
D. *Nam ni haec ita eſſent, cum illo haut ſtares Phaedria.*
P. *Si eſt patrue, culpam ut Antipho in ſe admiſerit,*
Ex qua re minus rei foret, aut famae temperans:
Non cauſam dico, quin quod meritus ſit, ferat.
Set ſi quis forte malitiâ fretus ſua,
Inſidias noſtrae fecit aduleſcentiae,
Ac vicit, noſtran culpa ea eſt, an iudicum?
Qui ſaepe propter inuidiam adimunt diuiti:
Aut propter miſericordiam addunt pauperi.
G. *Ni noſſem cauſam, crederem vera hunc loqui.*
D. *An quisquam index eſt, qui poſſit noſcere*
Tua iuſta, ubi tute verbum non reſpondeas,
Ita ut ille fecit? P. *functus aduleſcentuli eſt*
Officium liberalis: poſtquam ad iudices
Ventum eſt, non potuit cogitata proloqui:
Ita eum tum timidum ibi obſtupefecit pudor:

Quasi ait similia quid desiderat. nisi gaudeo. p. 240

Lupenixws

v. obid. ἰλλειωδιxως

ob quod ἰλλειωδιxως.

hoc facit Phaedria.

notbus

Parcens moderans vel moderatus. iam sibi non cui nimis male tempestiuda cauimus. in abstinet a cauimus, non parcit. ou gar dixaia.

non recusa patrem.

* hic in noxa est, ad defendundā causā adest.

† hic Phaedria ~~meadem nocturna~~ cum eodem crimine implicatus aliquando ita præcepit ad ejus causā defendendam adfuit. hanc ~~amicā~~ (poeta to rei conuenias) dicit Antipho. quod aut ~~his~~ hanc hujus loci sit sententia ~~sit~~ conuincunt illa ejusdem Demiphonis quæ sequuntur. Nam ni hæc ita essent cum illo haut stares Phædria, & cum illo. ~~pro illo~~ vt optimè Donatus. Seruius pro illo ~~faciendum~~ legit fidem male.

ACTVS SECVNDI SCAENA I.

Demipho. Geta. Phaedria.

D. ITa ne tandē uxorem duxit Antipho iniussu meo? Nec meum imperium: ac mitto imperium: non simultatem meam? vid. Cic. Epist. 19. lib 2. ad Attic.

Reuereri saltem? non pudere? o facinus audax, o Geta

Monitor. G. pix tandem. D. quid mihi dicent? aut quam causam reperient? † Horat. monitoribus opus est. (cet mihi?

Demiror. G. atqui reperiiam: aliud cura. D. an hoc dinuitus feci; lex coegit. audiō. fateor. G. places.

D. Verum scientē, tacitum, causam tradere aduersarijs, Etiā ne id lex coegit? P. illud durū. G. ego expediam: sine.

D. Incertum st quid agam; quia praeter spem, atque incredibile hoc mihi obtigit:

Ita sum inritatus animum ut nequeam ad cogitandum instituere. (maxume

Quamobrē omnes, cum secundae res sunt maxume, tum Meditari secū oportet, quo pacto aduorsā aerūnā ferant, Pericla, damna, exilia, peregre rediens, semper cogitet, Aut fili peccatum, aut uxoris mortē, aut morbum filiae.

Cōmunia esse haec: fieri posse: ut nequid animo sit nouom. Quidquid praeter spem eueniat, omne id deputare esse in lucro.

G. O Phaedria, incredibile st quātum erū anteeo sapiētia. Meditata mihi sunt omnia mea incōmoda, erus si redierit: Molendū esse in pistrino: uapulandū: habendae cōpedes: Opus ruri faciundum: horum nihil quicquam accidet animo nouom.

Quidquid praeter spem eueniet, omne id deputabo esse in lucro. (adloqui?

Set quid cessas hominem adire, & blande in principio

D. Phae-

A. *Cum hoc non possum, illud minus possem.* G. *hoc nihil est Phaedria; licet.*
Quid hic conterimus operam frustra? quin abeo? PH. *& quidem ego.* A. *obsecro,*
Quid si adsimulo, satin est? G. *garris.* A. *voltum contemplamini, em,*
Satine sic est? G. *non.* A. *quid si sic?* G. *prope modum.* A. *quid sic?* G. *sat est:*
Em, istuc serua: & verbum verbo, par pari ut respondeas,
Ne te iratus suis saeuidicis dictis protelet. A. *scio.*
G. *Vi coactum te esse inuitum, lege, iudicio: tenes?*
Set quis hic est senex, quem video in ultima platea? A. *ipsus est.*
Non possum adesse. G. *ah, quid agis? quo abis Antipho?*
Mane inquam. A. *egomet me noui & peccatum meum:*
Vobis commendo Phanium, & vitam meam.
PH. *Geta quid nunc fiet?* G. *tu iam lites audies:*
Ego plectar pendens, nisi quid me fefellerit.
Set quod modo hic nos Antiphonem monuimus,
Id nosmet ipsos facere oportet Phaedria.
PH. *Auser mihi, oportet: quin tu, quid faciam, impera.*
G. *Meministin olim ut fuerit vostra oratio*
In re incipiunda ad defendendam noxiam?
Iustam illam causam facilem, vincibilem, optumam.
PH. *Memini.* G. *em, nunc ipsa est opus ea; aut, siquid potest,*
Meliore & callidiore. PH. *fiet sedulo.*
G. *Nunc prior adito tu. ego in insidiis hic ero*
Succenturiatus, si quid deficies. PH. *age.*

Recte ego mihi vidissem: & senis essem ultus iracundiam
Aliquid conuasissem, atque hinc me conicerem protinus in pedes.
A. *Quam hic fugam, aut furtum parat?*
C. *Set ubi Antiphonem reperiam? aut qua quaerere instistam viam?*
PH. *Te nominat.* A. *nescio quod magnum hoc nuntio exspecto malum.*
PH. "*Ah, sanus ne es?* G. *domum ire pergam: ibi plurimum est.* PH. *Reuocemus* —
— *Hominem.* A. *sta ilico.* G. *hem,*
Satis pro imperio quisquis es. A. *Geta.* G. *ipse est, quem volui obuiam.*
A. *Cedo, quid portas obsecro? atq; id, si potes, verbo expedi.*
G. *Faciam.* A. *eloquere.* G. *modo aput portum.* A. *meum ne?* G. *intellexti.* A. *occidi.* G. *hem.*
A. *Quid agam?* PH. *quid ais?* G. *huius patrem vidisse me, patruum tuum.*
A. *Nam quod ego huic nunc subito exitio remedium inueniam miser?*
Quod si eo meae fortunae redeunt, Phanium, abs te ut distrahar,
Nulla est mihi vita expetenda. G. *ergo istaec cum ita sint Antipho,*
Tato magis te aduigilare aequom est: fortis fortuna adiuuat.
A. *Non sum aput me.* G. *atqui opus est nunc, cum maxume ut sis Antipho:*
Nam si senserit te timidum pater esse, arbitrabitur
Conmeruisse culpam. PH. *hoc verum est.* A. *non possum inmutarier.*
G. *Quid faceres? aliud grauius tibi nunc faciundum foret?*
A. *Cum*

Vt ne addã, quod ſine ſumptu ingenuã, liberalẽ nactus es:
Quod habes, ita ut voluiſti, uxorẽ ſine mala fama, palã:
Beatus, ni unum deſit, animus qui modeſte iſtaec ferat.
Quod ſi tibi res ſit cũ eo lenone quo cũ mihi eſt, tũ ſentias.
Ita plerique ingenio ſumus omnes, noſtri noſmet poenitet. nõ contemnimus.
A. *At tu mihi contra nunc videre fortunatus Phaedria,*
Cui de integro eſt poteſtas etiam conſulendi, quid velis:
Retinere, amare, amittere: ego in eum incidi infelix locũ,
Vt neque mihi eius ſit amittendi, nec retinendi copia.
Set quid hoc eſt? videon ego Getã currentẽ huc aduenire? iamb. 3 ſi catal. 2
Is eſt ipſus: ei timeo miſer, quã hic nunc mihi nũtiet rem.

ACTVS PRIMI SCAENA IIII.

Geta. Antipho. Phaedria.

Trioch. 2.

G. *NVllus es Geta niſi iam aliquod tibi conſilium* t.l.b.a.a.t.
[celere] repperis: Diom. lib. 2. Priſc. lib. 5. c' celere gloſſ.
Ita nunc inparatum ſubito tanta te impendent mala:
Quae neq; uti deuitẽ ſciõ, neq; quomodõ me ĩde extrahã: 9 ij iamb. 3.
Nam nõn poteſt celari noſtra diutius iam audacia:
Quae ſi non aſtu prouidẽtur, me aut erum peſſumdabũt.
A. *Quidnam ille commotus venit?* dimetr. hypercatal.
G. *Tum, temporis mihi punctum ad hanc rem eſt. erus adeſt.* A. *quid iſtuc maliſt?* ad alia tamen ſæpe, hac re, minimũ temporis nã heus adeſt.
G. *Quod cum audierit, quod eius remedium inueniam iracundiae?*
Loquar ne? incendam: taceam? inſtigem: purgem me? laterem lauem. heu
Eheu me miſerum: cum mihi paueo, tum Antiphõ me excruciat animi: n Pue Maſ. eu. Th. Mattheu. utrũq; dag. 2
Eius me miſeret: ei nunc timeo: is nunc me retinet: nam abſque eo eſſet, d.f.d.ſ.d.

+ excuaov animini diſcucior animi diſcuciaris animi. animi pendeo animi pendes animi pendet et ſimilia. ſed excuciare ab aliquem animi vix latinũ ed puto vide Sanctũ Brec. pag. 48. et notata

Quod det fortaſſe. G. immo nihil, niſi ſpem meram.
D. Pater eius rediit, an non? G. nondum. D. quid? ſenem
Quoad exſpectatis veſtrum? G. non certum ſcio:
Set epiſtolam ab eo adlatam eſſe audiui modo: et
Ut ad portitores eſſe delatam; hanc petam.
D. Numquid Geta aliud me vis? G. ut bene ſit tibi.
Puer heus. nemon huc prodit? cape, da hoc Dorcio.

ACTVS PRIMI SCAENA III.

Antipho. Phaedria. *Iamb.*

A. ADeon rem rediſſe, ut qui mihi conſultum optume velit eſſe,
Phaedria, patrem ut extimeſcam, ubi in mentem eius aduenti veni?
Quod ni fuiſſem incogitans, ita eũ exſpectarẽ, ut par fuit.
P. Quid iſtuc eſt? A. rogitas? qui tam audacis facinoris mi conſciuiſſis?
Quod utinã ne Phormioni id ſuadere in mẽtẽ incidiſſet,
Neu me cupidũ eo inpuliſſet, quod mihi principiũ ſt mali.
Nõ potitus eſſem, fuiſſet tum illos mihi aegre aliquot dies:
At non cotidiana cura haec angeret animum, P. audio.
A. Dum exſpecto quam mox veniat, qui adimat hanc mihi conſuetudinem.
P. Alijs quia deſit quod amant, aegre eſt: tibi, quia ſuperest, dolet.
Amore abundas Antipho.
Nam tua quidem hercle certe vita haec expetenda optandaque eſt:
Ita me di bene amẽt ut mihi liceat tãdiu quod amo frui,
Iam depeciſci morte cupio; tu conicito cetera, (copia,
Quid ego ex hac inopia nunc capiam; & quid tu ex iſtac

Ut

Bonam, bonis prognatam. si uxorem velit,
Lege id licere facere: sin aliter, negat.
Noster, quid ageret nescire. & illam ducere
Cupiebat, & metuebat absentem patrem.
D. *Non, si rediisset, ei pater veniam daret?*
G. *Ille indotatam virginem atque ignobilem*
Daret illi? numquam faceret. D. *quid sit denique?*
G. *Quid fiat? est parasitus quidam Phormio,*
Homo confidens: qui, illum di omnes perduint,
D. *Quid is fecit?* G. *hoc consilium quod dicam dedit:*
Lex est, ut orbae, qui sunt genere proxumi,
Iis nubant; & illos ducere eadem haec lex iubet.
Ego te cognatum dicam, & tibi scribam dicam:
Paternum amicum me adsimulabo virginis:
Ad iudices veniemus: qui fuerit pater,
Quae mater, quî cognata tibi sit, omnia haec
Confingam: quod erit mihi bonum atque commodum,
Cum tu horum nihil refelles, vincam scilicet.
Pater aderit, mihi paratae lites: quid mea?
Illa quidem nostra erit. D. *iocularem audaciam.*
G. *Persuasum est homini. factum est. ventum est; vincimur:*
Duxit. D. *quid narras?* G. *hoc quod audis.* D. *o Geta,*
Quid te futurum est? G. *nescio hercle: unum hoc scio*
Quod sors feret, feremus aequo animo. D. *placet:*
Hem istuc virist officium. G. *in me omnis spes mihi est,*
D. *Laudo.* G. *ad precatorem adeam credo, qui mihi*
Sic oret: nunc amitte quaeso hunc: ceterum
Posthac si quicquam, nihil precor. tantummodo
Non addit: ubi ego hinc abierŏ vel occidito.
D. *Quid paedagogus ille qui citharistriam?*
Quid rei gerit? G. *sic, tenuiter.* D. *non multum habet*

Neque quod daretur quicquam, id curarant patres.
Restabat aliud nihil, nisi oculos pascere,
Sectari, in ludum ducere, & reducere.
Nos otiosi operam dabamus Phaedriae.
In quo haec discebat ludo, ex adversa ilico
Tonstrina erat quaedam. hic solebamus fere
Plerumque eam operiri, dum inde iret domum.
Interea dum sedemus illi, interveniunt
Adulescens quidam lacrumans. nos mirarier.
Rogamus quid sit: numquam aeque, inquit, ac modo
Paupertas mihi onus visumst & miserum & graue.
Modo quandam vidi virginem hic vicinae
Miseram, suam matrem lamentari mortuam.
Ea sita erat ex aduorsum: neque illi benevolens,
Neque notus, neque cognatus, extra unam aniculam,
Quisquam aderat qui adiutaret funus: miseritumst.
Virgo ipsa facie egregia. quid verbis opust?
Commorat omnes nos: ibi continuo Antipho:
Voltis ne eamus visere? alius; censeo:
Eamus: duc nos sodes: imus, venimus.
Videmus: virgo pulchra: & quo magis diceres,
Nihil aderat adiumenti ad pulchritudinem:
Capillus passus, nudus pes, ipsa horrida:
Lacrumae, vestitus turpis; ut, ni vis boni
In ipsa inesset forma, haec formam extinguerent.
Illo qui illam amabat fidicinam, tantummodo,
Satis, inquit, scita est: noster vero, D. iam scio:
Amare coepit. G. scin quam? quo euadat, vide:
Postridie ad anum recta pergit: obsecrat,
Vt sibi eius faciat copiam. illa enim se negat:
Neque eum aequom ait facere: illam ciuem esse Atticam,
Bonam,

exaduorsu ilico. i. ex aduorsum non longe. proxime. alia lectio altera. sc. ei loco inepta est. ex aduorsum ei loco in ludo quo haec discebat, vel in quo ludo &c. caeterum ilico in re vallum notat temere gratis coalescens, non temporis. libri alii optimi et antiquissimi sine exaduorsum ii exaduerso. Vicinae Reg. Rub.

Lege. And. huc vicinia

proillei Don.

notus.

Lege. crederes. Plautus saepe.

benitas maxima.

Illo. sic Guil. Gloss. est sic Plaut. edit. Qui amabat illam.

perueniat.

sibi vt ejus.

Vim enim alii sus.

Lectum st; conueniet numerus quantum debui.
G. Amō te: & non neglexisse habeo gratiam.
D. Praesertim ut nunc sunt mores; adeo res redit,
Si quis quid reddit, magna habenda st gratia.
Set quid tu es tristis? G. egone? nescis quo in metu, &
Quanto in periclo simus. D. quid istuc est? G. scies,
Modo ut tacere possis. D. abi sis, insciens:
Cuius tu fidem in pecunia perspexeris,
Verere verba ei credere? ubi quid mihi lucri est
Te fallere? G. ergo ausculta. D. hanc operam tibi dico.
G. Senis nostri Daue fratrem maiorem Chremem
Nostin? D. quid ni? G. quid? eius natum Phaedriam?
D. Tamquam te. G. euenit senibus ambobus simul,
Iter illi in Lemnum ut esset, nostro in Ciliciam
Ad hospitem antiquom: is senem per epistolas
Pellexit, modo non montis auri pollicens.
D. Cui tanta erat res, & supererat? G. desinas:
Sic est ingenium. D. oh, regem me esse oportuit.
G. Abeuntes ambo hic tum senes me filijs
Relinquont quasi magistrum. D. o Geta, prouinciam
Cepisti duram. G. mihi usus venit; hoc scio.
Memini relinqui me, deo irato meo.
Coepi aduersari primo: quid verbis opust?
Seni fidelis dum sum, scapulas perdidi.
D. Venere in mentem mihi isthaec: namque insciast,
Aduorsum stimulum calces. G. coepi ijs omnia
Facere, obsequi quae vellent. D. sciste uti foro.
G. Noster mali nihil quicquam primo: hic Phaedria
Continuo quandam nactus est puellulam
Citharistriam: hanc amare coepit perdite.
Ea seruiebat leloni inpurissimo:

Sabiudi argenteū aut pieces de thoys. Lucil. apud Don. Iocari omnes attico hoc est. lacrimabilissima. attico nummo. atticon nummisma.

ignaue, stulte.

an, cuius fidem in p.

operā auscultandi te. datur ad tempus diuinū. Petronius. Dan.

nostine

euenit vt iter esset.

prouorsi.

sup. pollexit eum cui tanta erat res.

supra sum animi magni et segnis, ut parua quaq; contemnerem.

i. officium, seruitutes grauiores praestandas.

al. vsu venit

i. ego culpa reus sum: hoc scio.

genio se. Virg. Nec deus hunc mensa dea nec dignata cubili est.

pro dolui casus meos.

calces λακτίσματα hic pro aduersitatibus accipiendum. Aesch. σχοῖς κέντρων ἐλαύνειν

i. improbissimo

Quia primas partis qui aget, is erit Phormio
Parasitus, per quem res geretur maxume.
Voluntas vostra si ad poetam accesserit,
Date operam, adeste aequo animo per silentium;
Ne simili utamur fortuna, atque usi sumus
Cum per tumultum noster grex motus loco est:
Quem actoris virtus nobis restituit locum;
Bonitasque vestra adiutans, atque aequanimitas.

ACTVS PRIMI SCAENA I.

Dauus.

AMicus summus meus, & popularis Geta
Heri ad me venit: erat ei de ratiuncula
Iampridem aput me relliquum pauxillulum
Nummorum: id ut conficerem. confeci: adfero.
Nam erilem filium eius duxisse audio
Vxorem: ei credo munus hoc conraditur.
Quam inique comparatum est, ij qui minus habent,
Vt semper aliquid addant diuitioribus?
Quod ille unciatim vix de demenso suo,
Suum defrudans genium, comparsit miser,
Id illa uniuersum abripiet: haut existumans
Quanto labore partum. porro autem Geta
Ferietur alio munere, ubi era pepererit:
Porro autem alio, ubi erit puero natalis dies:
Ubi initiabunt: omne hoc mater auferet:
Puer causa erit mittundi. set videon Getam?

ACTVS PRIMI SCAENA II.

Geta. Dauus.

G. SI quis me quaeret rursus D. praestost, desine. G. oh,
At ego obuiam conabar tibi Daue. D. accipe, em
Lectum est;

Haberet ipſe. argento hoc emitur fidicina.
Vxorem retinet Antipho a patruo adgnitam.

PROLOGVS.

POſtquam poeta vetus poetam non poteſt
Retrahere abſtudio; & tranſdere hominẽ in otium,
Maledictis deterrere, ne ſcribat, parat:
Qui ita dictitat, quas antehac fecit fabulas
Tenui eſſe oratione, & ſcriptura leui,
Quia nuſquam inſanum ſcripſit aduleſcentulum
Ceruam videre fugere, & ſectari canes:
Et eam plorare; orare ut ſubueniat ſibi.
Quod ſi intelligeret, cum ſtetit olim noua,
Actoris opera magis ſtetiſſe, quam ſua;
Minus multo audacter, quam nunc laedit, laederet.
Nunc ſiquis eſt, qui hoc dicat, aut ſic cogitet,
Vetus ſi poeta non laceſſiſſet prior,
Nullum inuenire prologum potuiſſet nouus
Quem diceret, niſi haberet cui malediceret:
Is ſibi reſponſum hoc habeat; in medio omnibus
Palmam eſſe poſitam, qui artem tractant muſicam.
Ille ad famem hunc abſtudio ſtuduit reicere:
Hic reſpondere voluit, non laceſſere.
Benedictis ſi certaſſet, audiſſet bene.
Quod ab illo adlatum eſt, id ſibi eſſe relatum putet.
De illo iam finem faciam dicundi mihi,
Peccandi cum ipſe de ſe finem non facit.
Nunc quid velim animum attendite. adporto nouam
Epidicazomenon quam vocant comoediam
Graeci, Latini Phormionem nominant;

PHORMIO TERENTII.

Fabulae interlocutores.

PHORMIO	Parasitus.	DAVVS	seruus.
DEMIPHO	senex.	SOPHRONA	nutrix.
ANTIPHO	adulescēs.	NAVSISTRATA	matrona.
GETA	seruus.	HEGIO	
DORIO	Leno.	CRATINVS	aduocati.
CHREMES	senex.	GRITO	
PHAEDRIA	adulescēs.		

ACTA LVDIS ROMANIS. L. POSTVMIO ALBINO L. CORNELIO MERVLA AEDILIB. CVRVLIB. EGERE L. AMBIVIVS TVRPIO. L. ATILIVS PRAENESTINVS. MODOS FECIT FLACCVS CLAVDI. TIBIIS IMPARIB. TOTA GRAECA APOLLODORV EPIDICAZOMENOS. FACTA EST IIII. C. FANNIO. M. VALERIO COS.

C. SVLPICII APOLLINARIS PERIOCHA.

CHremetis frater aberat peregre Demipho,
Relicto Athenis Antiphone filio.
Chremes clam habebat Lemni uxorem, ac filiam,
Athenis aliam coniugem, & amantem unice
Gnatum fidicinam. mater e Lemno aduenit
Athenas: moritur: virgo sola, aberat Chremes,
Funus procurat. ibi eam visam Antipho
Cum amaret, opera parasiti uxorem accipit.
Pater & Chremes reuersi fremere: dein minas
Triginta dant parasito, ut illam coniugem

Haberet

Adeo muttito. placet non fieri hoc itidem ut in comoedijs,
Omnia omnes ubi resciscunt: hic, quos fuit par scisscere,
Sciunt: quos non autem aequom est scire, neque resciscent,
neque scient.

B. Immò etiam, qui hoc occultari facilius credas, dabo.
Myrrhina ita Phidippo dixit, iureiurando meo
Se fidem habuisse, & propterea te sibi purgatum. PAM.
optume est:
Speroque hanc rem esse euenturam nobis ex sententia.
PAR. Ere, licet ne scire ex te, hodie quid sit quod feci boni?
Aut quid istuc est, quod vos agitis? PAM. non licet. PAR.
tamen suspicor.
Ego hunc ab orco mortuum? quo pacto? PAM. nescis
Parmeno
Quantum hodie profueris mihi, ex quanta aerumna ex-
traxeris.
PAR. Immo vero scio; neque hoc inprudens feci. PAM. ego
istuc satis scio.
An temere quicquam Parmeno praetereat, quod facto
usus sit?
Sequere me intro Parmeno. PAR. sequor: equidem plus
hodie boni
Feci inprudens, quam sciens ante hunc diem umquam.
Plaudite.

Eaque hoc te mihi nuntiare iussit: itane est factum? PAR. ita inquam.

PA. Quis me est fortunatior? venustatisque adeo plenior?
Egon te pro hoc nuntio quid donem? quid? quid? nescio.
PAR. At ego scio. PA. quid? PAR. nihil enim.
Nam neque in nuntio, neque in meipso tibi boni quid sit scio.
PA. Ego, qui ab orco mortuum me reducem in lucem feceris,
Sinam sine munere a me abire? ah nimium me ingratum putas.

Senarij. Set Bacchidem eccam video stare ante ostium:
Me exspectat credo: adibo. B. salue Pamphile.
PA. O Bacchis, o mea Bacchis, seruatrix mea.
B. Bene factum; & volupest. PAM. factis ut credam, facis:
Antiquamque adeo tuam venustatem obtines,
Vt voluptati obitus, sermo, aduentus tuus, quocumque aduueneris,
Semper siet. B. ac tu ecastor morem antiquom atque ingenium optines,
Vt unus omnium homo te viuat numquam quisquam blandior.
PA. Ha, ha, he, tun mihi istuc? B. recte amasti Pamphile uxorem tuam:
Nam numquam ante hunc diem meis oculis eam, quod nossem, videram:
Perliberalis visast. PAM. dic veram. B. ita me di ament Pamphile.
PA. Dic mihi, harum rerum numquid dixti iam patri?
B. nihil. PAM. neque opus est:

Adeo

Homo se fatetur vi in via, nescio quam compressisse:
Dicitque sese illi anulum, dum luctat, detraxisse:
Eum haec cognouit Myrrhina in digito modo me habentem:
Rogat unde sit: narro omnia haec: indest cognitio facta,
Philumenam compressam esse ab eo, & filium inde hunc natum.
Haec tot propter me gaudia illi contigisse laetor:
Etsi hoc meretrices aliae nolunt: neque enim est in rem nostram
Vt quisquam amator nuptijs laetetur. verum ecastor,
Nũquã animũ quaesti gratia ad malas adducã partis.
Ego dũ illo licitum est usa sum benigno, & lepido, & comi.
Incommode mihi nuptijs euenit, factum fateor:
At pol me fecisse arbitror, ne id merito mihi eueniret.
Multa ex quo fuerint commoda, eius incommoda aequum est ferre.

ACTVS QVINTI SCAENA IIII.

Pamphilus. Parmeno. Bacchis.

PA. *VIdĕsne mi Parmeno etiam sodes, ut mihi haec certa & clara attuleris;*
Ne me in breue conicias tempus, gaudio hoc falso frui.
PAR. *Visum est.* PAM. *certen?* PAR. *certe.* PAM. *deus sum, si hoc ità* [illegible] PAR. *verum reperies.*
PAM. *Manĕ dum sodes: timeo ne aliud credam, atque aliud nunties.*
PAR. *Maneo.* PAM. *sic te dixisse opinor, inuenisse Myrrhinam*
Bacchidem anulum suum habere. PAR. *factum.* PAM. *eum quem olim ei dedi:*

Hic habes? omnes negabant: neque eum quemquam esse arbitror.
Denique hercle iam pudebat: abij, set quid Bacchidem
Ab nostro adfine exeuntem video? quid huic hic est rei?
B. *Parmeno, opportune te offers, propere curre ad Pamphilum.*
P. *Quid eo?* B. *dic me orare, ut veniat.* P. *ad te?* B. *immo ad Philumenam.*
P. *Quid rei est?* B. *tua quod nihil refert, percũtari desinas.*
P. *Nihil aliud dicam?* B. *etiam, cognosse anulum illum Myrrhinam*
Gnatae suae fuisse, quẽ ipsus olim mihi dederat. P. *scio.*
Tantum ne est? B. *tantum: aderit continuo, hoc ubi ex te audierit.* *audiuerit*
Set cessas? P. *minime equidem: nam hodie mihi potestas haut data est:*
Ita cursando, atque ambulãdo totum hunc cõtriui diem.
B. *Quantã obtuli aduentu meo laetitiã Pãphilo hodie?*
Quot commodas res attuli? quot autem ademi curas?
Gnatũ ei restituo, qui paene harum ipsiusque opera perijt:
Vxorem, quam nunquam est ratus posthac se habiturum, reddo:
Qua re suspectus suo patri, & Phidippo fuit, exsolui.
Hic adeo his rebus anulus fuit initium inueniundis.
Nã memini, abhinc menses decẽ fere ad me nocte prima
Confugere anhelantẽ domum, sine comite, vini plenum,
Cum hoc anulo: extimui ilico: mi Pãphile, inquã, amabo,
Quid exanimatus es obsecro? aut unde anulum istum nactus?
Dic mihi. ille alias res agere se simulare: postquam video;
Nescio quid suspicarier, magis coepi instare ut dicat.

Homo

De hac re animus meus ut sit Laches? illis modo explete animum.

L. *Quaeso edepol Bacchis, quod mihi ipse pollicita, tute ut serues.*

B. *Ob eam rem vin ergo introeam?* L. *i, atque explete animum ijs, ut credant*

B. *Eo; & si sciò pol ijs fore meum conspectum inuisum hodie:*

Nam nupta meretrici hostis est, a viro ubi segregata est.

L. *At haec amicae erūt, ubi, quãobrẽ aduenerit rescisces.*

PH. *At eas dẽ amicas fore tibi promitto, rẽ ubi cognouerit.*

Nam illas errore, & te simul suspicione exsolues.

B. *Perij, pudet Philumenae me: sequimini me intro ãbae.*

L. *Quid est, quod mihi malim, quam quod huic intellego euenire,*

Vt gratiam ineat sine suo dispendio, & mihi prosit?

Nam si est, ut haec nunc Pãphilum vere ab se segregaris,

Scit sibi nobilitatẽ ex eo, & rem natam, & gloriam esse;

Referetque gratiã ei, unaque nos sibi opera amicos iunget.

ACTVS QVINTI SCAENA III.

Parmeno. Bacchis. Troch. 17.

P. *EDepol ne meam erus esse operam deputat parui preti,*

Qui ob rem nullam misit: frustra ubi totum desedi diem,

Myconium hospitẽ dum exspecto in arce Callide midem:

Itaque ineptus hodie dum illi sedeo, ut quisque venerat,

Accedebã: adulescens, dic dum quaeso, es tu Myconius?

Non sum. at Callidemides? non. hospitem ecquem Pamphilum

Fac eadem ut ſis porro: noſtra utĕre amicitia, ut voles:
Aliter ſi facias. reprimam me, ne aegre quicquam ex me audias.
Verũ te hoc moneo unũ, qualis ſim amic⁹, aut quid poſſiẽ,
Potius quam inimicus, periclum facias.

ACTVS QVINTI SCAENA II.

Phidippus. Laches. Bacchis.

PH. *NIhil aput me tibi defieri patiar: quin quod opus ſit, benigne praebeatur.*
Set cũ tu ſatura atque ebria eris, puer ut ſatur ſit facito.
L. *Noſter ſocer, video, venit: puero nutricem adducit.*
Phidippe, Bacchis deierat perſanctè, PH. *haecine eaſt?*
L. *haec eſt.*
PH. *Nec poliſtae metuunt deos: neque has reſpicere deos opinor.*
B. *Ancillas dedo: quolubet cruciatu per me exquire;*
Haec res hic agitur: Pamphilo me facere ut redeat uxor,
Oportet: quod ſi perficio, non poenitet me famae,
Solam feciſſe id quod aliae meretrices facere fugitant.
L. *Phidippe, noſtras mulieres ſuſpectas fuiſſe falſo*
Nobis in re ipſa inuenimus: porro hanc nũc experiamur:
Nam ſi compererit crimini tua ſe uxor credidiſſe,
Miſſam irã faciet: ſin autem eſt ob eam rẽ iratus gnatus,
Quod peperit uxor clam, id leueſt: cito ab eo haec ira abſcedet.
Profecto in hac re nihil mali eſt, quod ſit diſcidio dignum.
PH. *Velim quidem hercle.* L. *exquire: adeſt: quod ſatis ſit, faciet ipſa.*
PH. *Quid mihi iſtaec narras? an quia non tu ipſe dudum audiſti,*

De

Set quid istuc est? L. *meum receptas filium ad te Pamphilum.* B. *ah.*

L. *Sine dicam: uxorem hanc priùs quam duxit, vestrum amorem pertuli.*
Manè, nondum etiam dixi id quod volui. hic nunc uxorem habet:
Quaere aliũ tibi firmiorẽ, dum tempus consulendi est.
Nam neque ille hoc animo erit aetatem, neque pol tu eadem istac, aetatem
B. *Quis id ait?* L. *socrus.* B. *me ne?* L. *te ipsam: & filiam abduxit suam:*
Puerũque ob eã rem clã voluit, natus qui est, extinguere.
B. *Aliud si scirem, qui firmare meã aput vos possem fidẽ,*
Sanctius quam iusiurandum, id pollicerer tibi Lache,
Me segregatum habuisse, uxorem ut duxit, a me Pamphilum.
L. *Lepida es. set scin, quid volõ potius sodes facias?* B. *quid?*
vis? cedo.
L. *Eas ad mulieres huc intro, atque istuc iusiurandũ idem*
Polliceare illis: exple animũ ijs, teque hoc crimine expedi.
B. *Faciam: quod pol, si esset alia ex hoc quaestu, haut faceret, scio,*
Vt de tali causa nuptae mulieri se ostenderet.
Set nolo falsa fama esse gnatum suspectum tuum:
Nec leuiorem vobis, quibus est minime aequom, viderier
Inmerito: nam meritus de me est, quod quicquam, illi ut
commodem.
L. *Facilẽ, beniuolumque lingua tua iam tibi me reddidit:*
Nam non sunt solae arbitratae hae: ego quoque etiam
credidi.
Nunc cũm ego te esse praeter nostram opinionẽ comperi.

alterũ mane quod deliberabat, absterrimus. caret. lib. ast. lib. et ex Don. de tibi hic expellit, ast non stabit tua

si semper, perpetuo. diutius in quamlongae istae pro ista. Don

qui pl. vtroque tri modo ipsus strabie. na τὸ dit contrahit.

Si aliud

ἐξηρεθιζους pe trochaeo. de ue gloss. expungenda.

Sic supra de vis gloss. explimus pag. 210. Sic Quid vis Pamph.

Don. his etiam lib. 55. accenserer. Rub. et Reg. itidem ijs vt faceres. post. Put eis. caeteri de ijs femino genere accipiendi sine accentu. de corr.

minùs constanti in amore in amore conjugali. alter Don. sed male

hae pro hae lego ἀφελείας supra Fae. in Ac. 4. Sc. 2. Sun. continus h.e adorant vt lauee. supra p. 215. nihil ja mihi istae ac voluptas tem fecerunt.

Quaere alium tibi firmiorẽ amicũ tum tempus consulendi est
Nam neq; ille hoc animo erit neque pol tu eadem istac erat. Donatus tacit de erit. et habet pro aetatem. ego ex consensu lib. sic legendũ puto.
Quaere alium tibi firmiorem alium dum tempus consulendi est
Nam ille neq; hoc animo erit, neque tu pol eadem istac, aetatem. Donatus de quod [illegible]

Si ullo modo est ut possit; quod spero fore.
Set vin adesse me una, dum istam conuenis?
L. *Immo vero abi, aliquam puero nutricem para.*

ACTVS QVINTI SCAENA I.

Bacchis. Laches.

B. *NOn hoc de nihilost, quod Laches me nunc conuentam esse expetit:*
Nec pol me multum fallit: quin, quod suspicor, sit quod velit.
L. *Videndum est ne minus propter iram hanc impetrem, quam possiem:*
Aut ne quid faciam plus, quod post me minus feciſſe satius sit.
Adgrediar. Bacchis salue.
B. *Salue Laches.* L. *credo edepol te non nihil mirari Bacchis,*
Quid sit, quapropter te huc foras puerum euocare iussi.
B. *Ego pol quoque etiam timida sum, cum venit mihi in mentem, quae sim:*
Ne nomen mihi quaesti obsiet: nam mores facile tutor.
L. *Si vera dicis, nihil tibi est a me pericli mulier:*
Nam iam aetate ea sum, ut non siet peccato mihi ignoſci aequom.
Quo magis omnis res cautius, ne temere faciam, adcuro.
Nam si facis, factur aue es, bonas quod par est facere:
Inscitum offerre iniuriam tibi: inmerenti iniquom est.
B. *Est magnā ecastor gratiā de istac re quod tibi habeam.*
Nam qui post factam iniuriam se expurget, parum mihi prosit.

Set

Confingis falſas cauſas ad diſcordiam,
Vt cum illa viuas, teſtem hanc cum abs te amoueris:
Senſitque adeo uxor. nam ei cauſa alia quae fuit,
Quamobrẽ abs te abiret? PH. *plane hic diuinat: nã id eſt.*
PAM. *Dabo iuſiurandum nihil eſſe iſtorum tibi.* L. *ah,*
Reduc uxorem: aut, quamobrem non opus ſit, cedo.
PAM. *Non eſt nũc tẽpus.* L. *puerum accipias: nã is quidẽ*
In culpa non eſt: poſt de matre videro.
PAM. *Omnibus modis miſer ſum: nec, quid agam, ſcio:*
Tot me nunc rebus miſerum concludit pater.
Abibo hinc, praeſens quando promoueo parum.
Nam puerum iniuſſu credo non tollet meo;
Praeſertim in ea re cum ſit mihi adiutrix ſocrus.
L. *Fugis? hem, nec quicquam certi reſpondes mihi?*
Num tibi videtur eſſe aput ſeſe? ſine:
Puerum Phidippe mihi cedo, ego alam. PH. *maxume.*
Non mirum fecit uxor [meo] ſi hoc aegre tulit:
Amarae mulieres ſunt, non facile haec ferunt.
Proptere a haec iraſt: nam ipſa narrauit mihi:
Id ego hoc praeſente tibi nolueram dicere:
Neque illi credebam primo: nunc verum palam eſt.
Nam omnino abhorrere animum huic video nuptijs.
L. *Quid ergo agam Phidippe? quid das conſilij?*
PH. *Quid agas? meretricẽ hãc primũ adeundam cenſeo:*
Oremus: accuſemus grauius: denique
Minitemur, ſi cum illo habuerit rem poſtea.
L. *Faciam ut mones. ẽho puer, curre ad Bacchidem hanc*
Vicinam noſtram: huc euoca verbis meis.
Et te oro porro in hac re adiutor ſis mihi. PH. *ah,*
Iam dudum dixi, eidem idemque nunc dico Lache,
Manere adfinitatem hanc inter nos volo,

Censen te posse reperire ullam mulierem,
Quae careat culpa? an quia non delinquunt viri?
PH. *Vosmet videte iam Laches & tu Pamphile*
Remissan opus sit vobis, reducta domum;
Vxor quid faciat, in manu non est meâ:
Neutra in re vobis difficultas a me erit.
Set quid faciemus puero? L. *ridicule rogas:*
Quidquid futurum est, huic suum reddas scilicet,
Vt alamus nostrum. PAM. *quem ipse peperit, pater*
Ego alam? L. *quid dixti? eho an non alemus Pamphile?*
Prodemus quaeso potius? quae haec amentia est?
Enimuero prorsus iam tacere non queo.
Nam cogis ea quae nolo, ut praesente hoc loquar.
Ignarum censes tuarum lacrumarum esse me?
Aut quid sit id, quod sollicitere ad hunc modum?
Primum hanc ubi dixti causam, te propter tuam
Matrem non posse habere hanc uxorem domi,
Pollicitus est ea se concessuram ex aedibus.
Nunc, postquam adempta haec quoque tibi causam vides,
Puer quia clam te est natus, nactus alteram es.
Erras, tui animi si me esse ignarum putas.
Aliquando tandem huc animum ut adiungas tuum,
Quam longum spatium amandi amicam tibi dedi?
Sumptus quos feciſti in eam, quam animo aequo tuli?
Egi atque orani tecum, uxorem ut duceres.
Tempus dixi esse: impulsu duxisti meo.
Quae tum obsecutus mihi, feciſti ut decuerat.
Nunc animum rursum ad meretricem induxti tuum:
Cui tu obsecutus, facis huic adeo iniuriam.
Nam in eandem vitam te reuolutum denuo
Video esse. PAM. *me ne?* L. *te ipsum: & facis iniuriam.*

Confingis

Nullam de his rebus culpam commeruit tua:
A Myrrhina haec ſunt mea uxore exorta omnia:
Mutatio ſit: ea nos perturbat Lache.
PA. *Dum ne reducam, turbent porro, quam velint.*
PH. *Ego Pamphile eſſe inter nos, ſi fieri poteſt,*
Adfinitatem hanc ſane perpetuam volo:
Sin eſt, ut aliter tua ſiet ſententia,
Accipias puerum. PAM. *ſenſit peperiſſe: occidi.*
L. *Puerum? quem puerum?* PH. *natus eſt nobis nepos:*
Nam abducta a vobis praegnas fuerat filia,
Neque fuiſſe praegnatē umquam ante hunc ſciui diem.
L. *Bene, ita me di ament, nuntias: & gaudeo*
Natum illum, & tibi illam ſaluam: ſed quid mulieris
Vxorem habes? aut quibus moratam moribus?
Nos ne hoc celatos tamdiu? nequeo ſatis,
Quam hoc mihi videtur factum praue, proloqui.
PH. *Non tibi illud factū minus placet, quā mihi Laches.*
PA. *Etiam ſi dudum fuerat ambiguum hoc mihi,*
Nunc non eſt; cum eam conſequitur alienus puer.
L. *Nulla tibi Pamphile hic iam conſultatio eſt.*
PA. *Perij.* L. *hunc videre ſaepe optabamus diem,*
Cum ex te eſſet aliquis, qui te appellaret patrem:
Euenit: habeo gratiam dis. PAM. *nullius ſum.*
L. *Reduc uxorem, ac noli aduorſari mihi.*
PA. *Pater, ſi ex me illa liberos vellet ſibi,*
Aut ſe eſſe mecum nuptam, ſatis certo ſcio,
Non me clam haberet, quod celaſſe intellego.
Nunc, cum eius alienum eſſe a me animum ſentiam,
Nec conuenturum inter nos poſthac arbitror:
Quamobrem rēducam? L. *mater quod ſuaſit ſua,*
Adoleſcens mulier fecit: mirandum ne id eſt?

SO. *Fors fuat pol.* L. *abi rus ergo hinc: ibi ego te & tu me feres.*

SO. *Spero ecastor.* L. *i ergo intro, & compone, quae tecum simul*

Ferantur. dixi. SO. *ita ut iubes, faciam.* PAM. *pater.*

L. *Quid vis Pamphile?* PAM. *hinc abire matrem? minime.* L. *quid ita istuc?* PAM. *quia*

~~PAM.~~ *Quia de uxore incertus sum etiam quid* ~~*fim*~~ *facturus.* L. *quid est?*

Quid vis facere, nisi reducere? PAM. *equidem cupio, & vix contineo: set*

~~*Set*~~ *non minuam meum consilium: ex usu quod est, id persequar:*

Credo ea gratia concordes, si non redducam, fore.

L. *Nescias. verum tua refert nihil, vtrum illae fecerint, Quando haec aberit. odiosa haec est aetas adulescentulis: E medio aequum excedere est; postremo nos iam fabulae Sumus Pamphile, senex, atque anus.——*

—— Set video Phidippum egredi: per tempus, accedamus.

ACTVS QVARTI SCAENA IIII.

Phidippus. Laches. Pamphilus.

PH. *Tibi quoque edepol sum iratus Philumena Grauiter quidem: nam hercle abs te factum est turpiter:*

Etsi tibi causa est de hac re: mater te inpulit:

Huic vero nulla est. L. *oportunè te mihi Phidippe in ipso tempore ostendis.* PH. *quid est?*

PA. *Quid respondebo his? aut quo pacto hoc aperiam?*

L. *Dic filiae rus concessuram hinc Sostratam: Ne reuereatur, minus iam quo redeat domum.* PH. *ah.*

Nullam

Mea causa, nolo. SO. *nihil iam mihi istaec res volu-* *pro iste.*
ptatis feret:
Dum aetatis tempus tulit, perfuncta satis sum: satias
iam tenet
Studiorum istorum: haec mihi nunc cura est maxima,
ut ne cui mea
Longinquitas aetatis obstet; mortemue exspectet meam.
Hic video me esse inuisam inmerito: tempus est cōcedere.
Sic optime, ut ego opinor, omnis causas praecidā omnibus:
Et me hac suspicione exsoluam, & illis morem gessero.
Sine me obsecro hoc effugere, volgus quod male audit *A scilicet quod socrus nurib. sine semper inimicae*
mulierum.
PAM. *Quam fortunatus ceteris sum rebus, absque unā* *placet, absque vnā, hac forte infra Phor. absq; eo esse. Donatus vtramq; lectionem agnoscit*
hac haec foret,
Hanc matrem habens talem, illam autem uxorem. SO. *obsecro mi Pamphile,*
Non tute incommodam rem, ut quae que est, in animum
induces pati?
Si cetera ita sunt, ut vis, itaque ut esse ego illam existimo, // *sup. est nunus ve ego illā ee existimo.*
Mignate da veniam hanc mihi, reduc illam. PAM. *vae misero mihi.* ∴ *da veniam i. concede hoc mihi. date veniam & concedere qd a nobis petit.* *Dō mihi diss...*
SO. *Et mihi quidem: nam haec res non minus me male*
habet quam te, gnate mi.

ACTVS QVARTI SCAENA III.

Laches. Soſtrata. Pamphilus. *greg. iamb. acat. 2.*

L. *QVem cum istoc sermonem habueris, procul hinc*
stans accepi uxor:]—
—*huc est sapere, qui, ubicunque opus sit animum possis*
flectere; × *qui praqua. ετ ἑρωσ.*]*siet*
Quod faciundum fuit post fortasse, idem hoc nunc si feceris.

Sic sapiā dicitis diuisum est — tu pol tibi is — tas mostra compositum manus.
greg. Trach. 3.

Simul vereor Pãphilum, ne orata noſtra nequeat diutius
Celare, cum ſciet alienum puerum tolli pro ſuo.

ACTVS QVARTI SCAENA II.

Soſtrata. Pamphilus.

NOn clam me eſt gnate mi, tibi me eſſe ſuſpectam uxorem tuam
Propter mẽos mores hinc abiſſe: & ſi ea diſſimulas ſedulo:
Verum ita mę di ament, itáque obtingant ex te, quae exopto mihi, vt
numquam ſciens commerui, merito ut caperet odium illam mei:
Teque ante quam me amare rebar, ei rei firmaſti fidem:
Nam mihi intus tũus pater narrauit modo, quo pacto me habueris
Praepoſitam amori tũo: nunc tibi me certum eſt contra gratiam
Referre ut aput me praemium eſſe poſitum pietati ſcias.
Mi Pamphile hoc & vobis, & mẽae commodum famae arbitror:
Ego rus abitur ã hinc cum tũo me eſſe certo decreui patre;
Ne mea praeſentia obſtet, neu cauſa ulla reſtet relliqua,
Quin tua Philumena ad te redeat. PAM. *quaeſo quid iſtuc conſilij eſt?*
Illius ſtultitia victa, ex urbe tu rus habitatum migres?
Haut facies: neque ſinam, ut qui nobis mater maledictum velit,
Mẽa pertinacia eſſe dicat factum, haut tũa modeſtia.
Tum tũas amicas te, & cognatas deſerere & feſtos dies

Mea

Exeuntem, aut introeuntem ad amicam. quid tũ poſtea,
Si modeſte ac raro hoc fecit. non ne ea diſſimulare nos
Magis humanum eſt, quam dare operam id ſcire, qui
nos oderit?
Nam ſi is poſſet ab ea ſe ſe de repente auellere,
Qua cum tot cõſueſſet annos, non eum hominem ducerẽ:
Nec virum ſatis firmum gnatae. M. *mitte aduleſcentem obſecro:*
Et quae me peccaſſe ais. abi; ſolum ſolus cónueni:
Rõga, velit ne uxórem ~~an non~~ ſi eſt, ut dicat velle ſe,
Redde: ſin eſt autem ut nolit, & recte ego conſului meae.
PH. *Si quidem ille ipſe non volt, & tu ~~ſenſiſti~~ eſſe in eo*
Myrrhina
Peccatum, aderam, cuius conſilio ea par fuerat proſpici.
Quamobrem incendor ira, eſſe auſam facere haec te inuſſu meo.
Interdico ne extuliſſe extra aedis puerum uſquam velis.
Set ego ſtultior, mẽis dictis parẽre hanc qui poſtulem.
Ibo intro, atque edicam ſeruis, ne quoquam efferri ſinãt.
M. *Nullam pol credo mulierem me miſeriorem viuere:*
Nam ut ~~hinc~~ laturus hoc ſit, ſi ipſam rẽ, ut ſiet, reſciuerit,
Non ẽdepol clam me eſt, cum hoc quod leuiuſt, tam animo iracundo tulit.
Nec qua via ſententia eius poſſit mutari, ſcio.
~~Hoc~~ mihi unũ ex plurimis miſerijs relliquũ fuerat malũ,
Si puerum ut tollã cogit; cuius noſ qui ſit neſcimus pater:
Nam cũm compreſſa eſt gnata, forma in tenebris noſci non quita eſt:
Neque detractum eſt quicquam, qui poſſet poſt noſci qui ſiet:
Ipſe eripuit vi, in digito quẽ habuit virgini abiẽs annulũ.

ipſe eripuit virgini vi, in digito quem habuit, annulum.

Peri. ex quo censes, nisi ex illo, cui data est nuptū, obsecro?

PH. Credo: neque adeo arbitrari patris est aliter. set demiror, hoc

Quid sit, quāobrem tantopere omnes nos celare volueris
Partū; praesertim cum & recte, & tēpore suo pepererit.
Adeon peruicaci esse animo, ut puerū praeoptares perire,
Ex quo firmiorem inter nos fore amicitiā posthac scires?
Potius quam aduorsum animi tui libidinem esset cum illo nupta?
Ego etiam illorū esse hanc culpā credidi, quae te est penes.

M. Misera sum. PH. utinam sciam ita esse istuc. set nunc mihi in mentem venit,

Ex hac re quod locuta es olim, cū illum generū cepimus:
Nam negabas nuptam posse filiam tuam te pati
Cum eo qui meretricem amaret, qui pernoctaret foris.

M. Quam vis causam hunc suspicari, quam ipsam veram, mauolo.

PH. Multo prius sciui quam tu, illum amicam habere
Myrrhina:
Verum id vitium numquā decreui esse ego adulescētiae.
Nam id omnibus innatum est. at poliam aderit, se quoque etiam cum oderit.

PH. Set, ut olim ostendisti, eadem esse nihil cessauisti usque adhuc:
Vt filiā ab eo abduceres; neu, quod ego egissem esset, ratū. id nunc res indicium facit, quo pacto factū volueris.

M. Adeon me esse peruicacem censes, cui mater siem,
Vt eo essem animo, si ex usu esset nostro hoc matrimoniū?

PH. Tun prospicere, aut iudicare nostram in rem quod sit potes?
Audisti ex aliquo fortasse, qui vidisse eum diceret

Exeun-

Sublati animi sunt. L. *etiam mecum litigas?*
PH. *Deliberet, renuntietque hodie mihi,*
Velit ne an non: ut alij, si huic non est, fiet.
L. *Phidippe, ades, audi paucis. abijt. quid mea?*
Postremo inter se transigant ipsi, ut lubet:
Quando nec gnatus, neque hic mihi quicquã obtẽperant
Quae dico paruipendunt. porro hoc iurgium ad
Vxorem cuius fiunt consilio omnia haec:
Atque in eam hoc omne, quod mihi aegre est, euomam.

ACTVS QVARTI SCAENA I.

Myrrhina. Phidippus.

M. *PEreo, quid agam? quo me vortam? quid viro [meo]*
respondebo
Misera? nam audisse vocem pueri visust vagientis:
Ita corripuit de repente tacitus sese ad filiam:
Quod si rescierit peperisse eam, qua causa clam me
id habuisse habuis—
Dicam? non edepol scio.
Sed ostium cõcrepuit: credo ipsum ad me exire: nulla sum.
PH. *Vxor ubi me ad filiam ire sensit, se duxit foras:*
Atque eccam video. quid ais Myrrhina? heus tibi dico.
M. *mihi ne mihi?*
PH. *Vir ego tuus sim? tu virum me, aut hominem deputas adeo esse?*
Nam si utrumuis horum mulier umquã tibi visus forẽ,
Non sic ludibrio tuis facilis habitus essem. M. *quibus?*
PH. *at rogas? rogitas?*
Peperit filia? hem, taces? ex quo? M. *istuc patrem rogare*
est aequom?

4 Peperit filia? taces? ex quo? M. istuc rogare aequom est patrem.

Neque mea culpa hoc discidium euenisse, id testor deos.
Set quando sese esse indignam deputat matri meae,
Cui concedat, cuiusque mores toleret sua modestia,
Neque alio pacto componi potest inter eas gratia;
Segregãda aut mater a me est Phidippe, aut Philumena:
Nunc me pietas matris potius commodum suadet sequi.
L. Pamphile, aut inuito ad aures sermo mihi accessit tuus
Cum te postputasse omnes res prae parente intellego.
Verum vidĕ, ne inpulsus ira prãue insistas Pamphile.
PA. Quibus irris inpulsus nunc in illam iniquos sim?
Quae nũquam quicquam erga me commeritast pater,
Quod nollem: & saepe quod vellem, meritam scio:
Amoque & laudo & vehementer desidero:
Nam fuisse erga me miro ingenio expertus sum:
Illique exopto, ut relliquam vitam exigat
Cum eo viro, me qui sit fortunatior:
Quandoquidem illam a me distrahit necessitas.
PH. Tibi id in manu est, ne fiat. L. si sanus sies,
Iube illam redire. PA. non est consilium pater:
Matris seruibo commodis. L. quo abis? mane,
Mane inquam: quo abis? PH. quae haec est pertinacia?
L. Dixin Phidippe hanc rem aegre laturum esse eum?
Quamobrem te orabam, filiam ut remitteres.
PH. Non credidi edepol adeo inhumanum fore:
Ita nunc is sibi me supplicaturum putat?
Si est, ut velit reducere uxorem, licet:
Sin alio est animo, renumeret dotem huc; eat.
L. Ecce autem tu quoque proteruè iracundus es.
PH. Percontumax rediisti huc nobis Pamphile.
L. Decedat iam ira haec: & si merito iratus est.
PH. Quia paulum vobis accessit pecuniae,

Sublati

causam dicam patri
Quamobrem non reducam? nescio. L. quem ego hic audiui loqui?
PA. Certum offirmare est viam me, quã decreui persequi.
L. Ipsus est de quo hoc agebã tecum. PAM. salue mi pater.
L. Gnate mi salue. PH. bene factum te aduenisse Pãphile,
Atque adeo, quod maxumum st, saluum atque validum. PAM. creditur.
L. Aduenis modo? PAM. admodum. L. cedo, quid reliquit Phania
Consobrinus noster? PAM. sane hercle homo voluptati obsequens
Fuit, dum vixit: & qui sic sunt, haut multum heredem iuuant.
Sibi vero hanc laudẽ relinquunt: vixit, dum vixit, bene.
L. Tum tu igitur nihil attulisti huc plus una sententia?
PAM. Quidquid est id, quod reliquit, profuit. L. immo obfuit:
Nam illum viuum & saluom vellem. PH. inpune optare istuc licet:
Ille reuiuiscet iam numquã; & tamen utrũ malis scio.
L. Heri Philumenam ad se adcersi hic iussit: dic iussisse te.
PH. Noli fodere: iussi. L. set eã iam remittet. PH. scilicet.
PAM. Omnẽ rẽ scio. ut sit gesta: aduenies audiui omnia.
L. At istos inuidos di perdant, qui haec libẽter nũtiant.
PA. Ego me sciõ cauisse, ne ulla merito contumelia
Fieri a vobis posset: idque si nunc memorare hic velim,
Quam fideli animo, & benigno in illam & clementi fui,
Vere possum; ni te ex ipsa haec magis velim rescisscere:
Nãque eo pacto maxume aput te meo erit ingenio fides,
Cum illa, quae nũc in me iniqua est, aequa de me dixerit.

O

Ite intro: ego hunc adibo, si quid me velit.
Ere, etiam tu nunc hic stas? PAM. *equidem te exspecto.*
PAR. *quid est?*
PA. *In arcem transcurso opus est.* PAR. *cui homini?*
PAM. *tibi.*
PAR. *In arcem? quid eo?* PAM. *Callidemidem hospitem*
Mycŏnium, qui mecum una vectust, cónueni.
PAR. *Perij. vouisse hunc dicam, si saluos domum*
Rediisset unquam, ut me ambulando rumperet.
PAM. *Quid cessas?* PAR. *quid vis dicam? an conueniam modo?* PAM. *im —*
PAM. *Imo, quod constitui me hodie conuenturum eum,*
Non posse, ne me frustra illi exspectet. vola.
PAR. *At non noui hominis faciem.* PAM. *at faciam*
ut noueris:
Magnus, rubicundus, crispus, crassus, caesius,
Cadaueroſa facie. PAR. *di illum perduint.*
Quid, si non veniet? maneam ne usque ad vesperum?
PAM. *Maneto: curre.* PAR. *non queo: ita defessus sum.*
PAM. *Ille abijt. quid agam infelix? prorsus nescio*
Quo pacto hoc celem, quod me orauit Myrrhina,
Sŭae gnatae partum: nam me miseret mulieris.
Quod potero faciam, tamen ut pietatem colam:
Nam me parenti potius quam amori obsequi
Oportet. atat eccum Phidippum, & patrem
Video, horsum pergunt. quid dicam hisce, incertus sum.

ACTVS TERTII SCAENA V.

Laches. Phidippus. Pamphilus.

L. *Dextin dudum, illam dixisse, se exspectare filiũ?*
P. *Factum.* L. *venisse aiunt: redeat.* PAM. *quam causam*

Nam de reducenda, id vero neutiquam honestum esse arbitror:

Nec faciam; & si amor grauiter, cõsuetudoque eius tenet.
Lacrumo, quae post hac futura est vita, cũ in mentẽ venit,
Solitudoque. o fortuna, ut numquam perpetuo es bona.
Set iam prior amor me ad hanc rẽ exercitatũ reddidit.
Quem ego tum consilio missum feci: idem nunc huic operam dabo. Senarij. 6.
Adest Parmeno cum pueris: hunc minime est opus
In hac re adesse: nam olim soli credidi,
Ea me abstinuisse in principio, cum data est:
Vereor, si clamorem eius hic crebro audiat,
Ne parturire intellegat. aliquo mihi est
Hinc ablegandus, dum parit Philumena.

Major Pun. Non faciam; et si amor grauiter consuetudoq; eius tenet; plane vt facinas si te me tuas.

hic versus mihi suppetitus dictum ob sententiam quia nulla aut inepta dictum quod iambicus et solus iunior trochaicos. Pag et Reb. item pro idem hint.

vbi mihi dig. in medio versu.

ACTVS TERTII SCAENA IIII.

Parmeno. Sosia. Pamphilus. *Senarij omnes*

PAR. *An tu tibi hoc incommodum euenisse iter?*
SO. *Non hercle verbis Parmeno dici potest*
Tantum, quam re ipsa nauigare incommodum est.
PAR. *Ita ne est?* SO. *o fortunate, nescis quid mali*
Praeterieris, qui numquam es ingressus mare.
Nam alias ut mittam miserias, unam hanc vide:
Dies triginta, aut plus eo, in naui fui,
Cum interea semper mortem exspectabam miser:
Ita usque aduorsa tempestate usi sumus.
PAR. *Odiosum.* SO. *haut clã me est: deniq; hercle aufugerẽ*
Potius, quam redeam, si eo mihi redeundum sciam.
PAR. *Olim quidem te causae impellebant leues,*
Quod nunc minitare facere, ut faceres Sosia.
Set Pamphilum ipsum video stare ante ostium:

.. quantum

fastidiose. malignè. Proiecte odiosa. Don. aduerbialiter.

vt fugeres.

Mater consequitur: iam ut limẽ exirẽ, ad genua accidit,
Lacrumãs misera: miseritũ est. profecto hoc sic est, ut putẽ.
Omnibus nobis ut res dant se se, ita magni atque humiles sumus.
Hanc habere orationem mecum principio instituit:
O mi Pamphile, abs te quamobrem haec abierit, causam vides:
Nam vitiũ est oblatũ virgini olim ab nesciõ quo improbo.
Nunc huc confugit, te atque alios partũ ut celaret suum.
ἀξιοθρήνητα. *Set cum oratã eius reminiscor, nequeo quin lacrumem miser.*
Quaeque fors fortuna est, inquit, nobis quae te hodie obtulit,
Per eam te obsecramus ambae, si ius, si fas est, uti
Aduorsa eius, per te tecta, tacitaque aput omnes sient.
Si umquam erga te animo esse amico sensisti ẽam, mi Pamphile,
Sine labore hanc gratiã, te, ut sibi des pro illa, nunc rogat:
Ceterum de reducenda id facias, quod in rem sit tuam.
Parturire ẽam, neque grauidam esse ex te, solus conscius.
Nam aiunt tecum post duobus concubuisse mensibus.
Tum, postquã ad te vênit, mẽsis agitur hic iam septimus:
Quod te scire, ipsa indicat res. nunc si potis est Pamphile.
Maxime volõ, doque operam, ut clam eueniat partus patrem:
Atque adeo omnis. set si fieri id non potest quin sentiãt,
Dicam abortum esse: scio nemini aliter suspectum fore,
Quin, quod verisimile est, ex te recte ẽum natũ putent.
Continuo exponetur: hic tibi nihil est quicquã incõmodi:
Et illi miserae, indigne factam iniuriam contexeris.
Pollicitus sum; & seruare in eo certũ est, quod dixi, fidem.

Nam

PAM. *Ita factum st.* SO. *quid morbi est?* PAM. *febris.*
SO. *cotidiana?* PAM. *ita aiunt.*
I sodes intro, consequar iam te mea mater. SO. *fiat.*
PAM. *Tu pueris curre Parmeno obuiam, atque eis onera adiuta.*
PAR. *Quid? non sciunt ipsi viam, domum qua redeant?*
PAM. *cessas?*

ACTVS TERTII SCAENA III.

Pamphilus.

NEque mearum rerum initium ullum inuenire idoneum,
Vnde exordiar narrare, quae nec opinanti accidunt,
Partim quae perspexi his oculis, partim quae accepi auribus:
Qua me propter exanimatum citius eduxi foras.
Nam modo me intro ut corripui timidus, alio suspicans
Morbo me visurum adfectam ac sensi esse uxorem, ei mihi,
Postquam me aspexere ancillae aduenisse, ilico omnes simul
Laetae exclamant, venit, id quod me repente aspexerat.
Set continuo voltum earum sensi inmutari omnium,
Quia tam incommode illis fors obtulerat aduentum meum.
Vna illarum interea propere praecucurrit, nuntians
Me venisse: ego eius videndi cupidus, recta consequor.
Postquam intro aduenio, extemplo eius morbum cognoui miser;
Nam neque, ut celari posset, tempus spatium ullum dabat:
Neque voce alia, ac res monebat, ipsa poterat conqueri.
Postquam aspexi, o facinus indignum inquam: & corripui ilico
Me inde lacrumans, incredibili re, atque atroci pertimus.

Male metuo, ne Philumenae magis morbus adgraueſcat:

Quod te Aeſculapi, & te Salus, ne quid ſit huius, oro.

Nunc ad eam viſam. PAR. *heus Soſtrata.* SO. *ehem.* PAR. *iterum ſtinc excludêre.*

SO. *Ehem Parmeno, tun hic eras? perij, quid faciam miſera?*

Non viſam uxorem Pamphili, cum in proximo hic ſit aegra?

PAR. *Non viſas, ne mittas quidem viſendi cauſa quenquam.*

Nam qui amat cui odio ipſus eſt, bis facere ſtulte duco.

Laborem inanem ipſus capit, & illi moleſtiam adfert.

Tum filius tuus introijt videre, ut venit, quid agat.

SO. *Quid ais? an venit Pamphilus?* PAR. *venit.* SO. *dis gratiam habeo.*

Hem, iſtoc verbo animus mihi redijt, & cura ex corde exceſſit.

PAR. *Iam ea te cauſa maxime nunc huc introire nolo:*

Nam ſi remittent quippiam Philumenam dolores,

Omnem rem narrabit, ſcio, continuo ſola ſoli,

Quae inter vos interuenit, unde ortum eſt initium irae.

Atque eccum video ipſum egredi. quam triſtis eſt! SO. *o mignate.*

PAM. *Mea mater, ſalue.* SO. *gaudeo veniſſe ſaluom. ſaluan*

Philumena eſt? PAM. *meliuſcula eſt.* SO. *utinam iſtuc ita di faxint.*

Quid tu igitur lacrumas? aut quid es tam triſtis? PAM. *recte mater.*

SO. *Quid fuit tumulti? dic mihi: an dolor repete inuaſit?*

PAM. *Ita*

Pro Iuppiter, clamorem audiui. PAR. *tu te loqueris, me vetas?*

M. *Tace obsecrō mea gnata.* PAM. *matris vox visast Philumenae.*

Nullus sum. PAR. *qui dum?* PAM. *perij.* PAR. *quamobrem?* PAM. *nesciō quod magnum malum*

Profecto Parmeno me celas. PAR. *uxorē Philumenam*

Pauitare nesciō quid dixerunt: id si forte est, nescio.

PA. *Interij: cur mihi id non dixti?* PAR. *quia non poteram una omnia.* Sup. dicere.

PA. *Quid morbi est?* PAR. *nesciō.* PAM. *quid? nemon medicum adduxit?* PAR. *nescio.*

PA. *Cesso hinc ire intro, ut hoc quamprimum, quidquid est, certo sciam?*

Quonam modō Philumena mea nunc te offendam adfectam? Iamb. 8ª 9ª catal. 2.

Nam si periclum ullum in te inest, perisse me una haut dubium est.

PAR. *Non usus facto est mihi nunc hunc intro sequi:* sentij? non prō. 20 fac. to abundat.

Nam inuisos omnis nos esse illis sentio.

Heri nemo voluit Sostratam intro admittere. vel lō hanc vltimā corripe vel hera scribendum vt supra

Si forte morbus amplior factus siet,

Quod sane nolim, maxume eri causā mei;

Seruom ilico introisse dicent Sostratae,

Aliquid tulisse comminiscentur mali,

Capiti atque aetati illorum, morbus quī auctius fiet sit malim auctū sit.

Era in crimen veniet, ego vero in magnum malum. ea. illorum pro illius Suppellex dicit. Quo pacto eas. Supra liberos pro filia dixerunt.

ACTVS TERTII SCAENA II.

Sostrata. Parmeno. Pamphilus. 84 Iamb. cum lectica omnes

SO. *Nescio quid iamdudum audio hic tumultuari misera:*

Tamen numquam ausus sum recusare eam, quam mihi obtrudit pater.

Bacchidi. Vix me illis abstraxi, atque impeditum in ea expedivi animum meum:
Vixque huc contuleram, em noua res ortast, porro ab hac quae me abstrahat.
Tum matrem ex ea re me, aut uxorem in culpa inuenturum arbitror:
Quod cum ita esse inuenero, quid restat, nisi porro ut fiam miser? an sic; quae ita cum esse inuenero
Nam matris ferre iniurias me Parmeno pietas iubet:
Tu uxori obnoxius sum: ita olim suo me ingenio pertulit:
Tot meas iniurias quae numquam in ullo patefecit loco.
Sed magnum nescio quid necesse est euenisse Parmeno,
Unde ira inter eas intercesserit, quae tam permanserit diu.

PAR. At hercle parum, si vis vere veram rationem exsequi,
No maxumas, quae maxumae sunt inter dū irae, iniurias
Faciunt: nam saepe est quibus in rebus alius ne iratus quidem est;
Cum de eadem causa, est ira cūdus factus inimicissimus.
Pueri inter se quam pro leuibus noxijs iras gerunt?
Quapropter? quia enim qui eos gubernat animus, infirmum gerunt.
Itidem illae mulieres sunt ferme, ut pueri, leui sententia:
Fortasse unū aliquod verbū inter eas ira hanc cōcinerit.

PA. Abi Parmeno intro, ac me venisse nuntia. PAR. hem, quid hoc est? PAM. tace.
Trepidari sentio, & cursari rursum prorsum. PAR. agedum, ad fores
Accedo propius. hem, sensistin? PAM. noli fabularier.

Pro

Habui illam, ac si ex me esset nata: nec, qui hoc mihi eueniat, scio:
Nisi pol filiũ multimodis iam exspecto ut redeat domũ. nisi pro sed.

ACTVS TERTII SCAENA I.

Pamphilus. Parmeno. Myrrhina.

iamb. 9ij acatal. 2.

PAM. *NEmini ego plura acerba credo esse ex amore*
[homini ũmquam oblata], quam mihi,
Oblata
Quam mihi. heu me infelicem, hancine ego vitam parsi
perdere? Troch^ci sax.
Hacine causa ego erã tantopere cupidus redeundi domũ?
Cui quanto fuerat praestabilius, ubiuis gentium aetatem
[actatem],
Quã huc redire? atque haec ita esse miserũ me rescisce re?
Nã nos omnes, quibus est alicunde aliquis obiectus labos,
Omne quod est interea tempus priũs quam id rescitum st,
lucrost.

Th. Min. sic hẽ. Nemini plura ego acerba credo esse ex amore quam mihi homini vnquã oblata, ex qua rescissis gloss. matis, veram dẽsse restitue endã puto. Nemini ego plura acerba credo esse ex amore quã mihi Oblata.

rõ bilius pro praestabilius est pyrrhichius.

i. dolor. ærumnitudo. molestia Graecis dicitur.

PAR. *At sic citius qui te expedias his aerũnis, reperias.*
Si non redisses, hae irae factae essent multo ampliores: iam 8^ij catal. 3.
Set nunc aduentum tũũ ambas Pãphile sciõ reuerituras.
Rem cognosces: irã expedies: [rursum] in gratiã restitues: etois.
Leuia sunt, quae tu pergrauia esse in animum induxisti
Induxisti.
tuum. Iamb. 9ij acatal. 33.

PAM. *Quid consolare me? an quisquam usquam gentium st aeque miser?*
Priũs quam hanc uxorem duxi, habebam alibi animum amori deditum: s.s.s.j.ſ.a.s.j.
Iam in hac re, ut taceam, cuiuis facile scitu est, quam fuerim miser:

Neque adeo clam me est, quam esse eum grauiter laturum credam.
Hoc si rescierit. eo domum studeo haec, priùs quam ille, ut redeat.
PH. *Laches, & diligentiam vestram & benignitatem*
Noui: & quae dicis, omnia esse, ut dicis, animũ induco:
Et te hoc mihi cupio credere: illam ad vos redire studeo,
Si facere possim ullo modõ. LA. *quae res te facere id prohibet?*
Eho, numquidnam accusat virum? PH. *minime: nam postquam attendi*
Magis, & vi coepi cogere, ut rediret, sancte adiurat,
Non posse aput vos Pamphilo se absente perdurare:
Aliud fortasse alijs vitij est: ego sum animo leni natus:
Non possum aduorsari meis L. *hem Sostrata.* SO. *heu me miseram.*
L. *Certum ne est istuc?* PH. *nunc quidem ut videtur: sed nunquid vis?*
Nam est quod me transire ad forum iam oporteat. L. *eo tecum una.*

ACTVS SECVNDI SCAENA III.

Sostrata.

Depol ne nos sumus inique aeque ones inuisae viris,
Propter paucas: quae, omnes faciunt dignae ut videamur malo.
Nam ita me di ament, quod me accusat nunc vir, sum extra noxiam.
Set non facile est expurgatu: ita animũ induxerũt socrus
Omnis esse iniquas. haut pol me quidem: nam numquam secus

L. Tuos esse ego illi mores morbum magis quam ullam aliam rem arbitror: gloss. quod Don. Reg. et Rub. non hnt.
Et merito adeo: nam vostrarũ nulla est, quin gnatũ velit
Ducere uxorem: & quae vobis placita est cõdicio, datur:
Vbi duxere impulsu vestro, vestro impulsu eãsdem exigũt.

ACTVS SECVNDI SCAENA II.

personas in hac scena veane notatas correximus, nullis ib. adjuti.

Phidippus. Laches. Sostrata.

Matrem Lachetis Philumenae. Sostratam.

PH. ET si scio ego Philumena meũ ius esse, ut te cogã, Iamb. 8vi Catalomne
Quae ego imperem facere: non tamẽ patrio animo victus faciam, ego do, ut te cogã facere quae ego jmp. j.j.b.s.b.b.f
Vt tibi concedam, neque tuae libidini aduersabor. qualibet voluntas — tamen sua scripta libido dicit.
LA Atque eccum Phidippum optumè video: hinc iam scibo quid sit
Phidippe, & si ego meis me omnibus scio [esse] adprime obsequentem, Q. esse gloss. et inde subaudiatur.
Sed non adeo ut mea facilitas corrumpat illorũ animos:
Quod tu si idem faceres, magis in rem et nostram, & vostram id esset. ad. meus et filiae. hinc patet Phidippum et matrem Philumenae.
Nunc video in illarum potestate esse te. PH. heia vero, aduersabimur corripiantis,
LA Adij te heri de filia: ut veni, itidem incertum amisti, ut veni incertus, ita me incertum dimisisti.
Haut ita decet, si perpetuam vis esse adfinitatem hanc, # memoriter hae scripta ea causa sua hoc advenit. hatẽ continuo Philumena convenit Phidippum sibi conviciatur male meritas fuisse personas in hac fabula
Celare te iras. si quid est peccatum a nobis, profer: Sedana.
Aut ea refellendo, aut purgando, vobis corrigemus
Te iudice ipso. sin ea est causa retinendi aput vos, ‡ hic Lachis Phidippi sermonem interrumpit et videns ad suo propheta
Quia aegra est: te mihi iniuriã facere arbitror Phidippe, Si metuis ne non satis diligenter.
Si metuis satis ut meae domi curetur diligenter.
At itame di amẽt, haut tibi hoc concedo, & si illi pater es, x hae Phidippi sunt non Lachetis vt in ed. Ve.
Vt tu illã saluã magis velis, quã ego: id adeo gnati causa:
Quem ego intellexi illam haut minus quam se ipsum magnificare. Rubric. magnificare Reg. magnificare vt ed Don.
planip. lib. magnificare hnt vt et Bemb. N iiij
Plaut. Pudicitia patet eo magnificare eos qui eius scitas semper sunt sibi.

An, quia ruri crebro esse soleo, nescire arbitramini
Senarius. Quo quisque pacto hic vitam vostrarum exigat?
Multo melius hic quae fiunt, quam illic ubi sum adsidue, scio:
Ideo quia, ut vos mihi domi eritis, proinde ego ero famâ foris. Trochaici 8. catal.

Iampridem equidē audiui cepisse odium tŭi Philumenā:
Minimeque adeo mirum; & ni id fecisset, magis mirum foret.
Set non credidi adeo, ut etiam totam hanc odisset domū:
Quod si scissem, illa hic maneret potius, tu hinc isses foras.
At vidĕ, quam immerito aegritudo haec oritur mihi abs te Sostrata:
Rus habitatum abij, concedens vobis, & rĕi seruiens;
Sumptus vestros, otiumque ut nostra res posset pati,
Mĕo labori haut parcens, praeter aequom, atque aetatem meam.
Non te pro his curasse rebus, ne quid aegre esset mihi?
SO. Non mea operâ, neque pol culpa euenit. L. immo maxume:
Sola hic fuisti: in te omnis haeret culpa, sola Sostrata.
Quae hic erant curares, cum ego vos solui curis ceteris.
Cum puella anum suscepisse inimicitias non pudet?
Illius dices culpa factū. SO. haut equidē dico mi Laches.
L. Gaudeo, ita me di ament, gnati causa: nā de te quidem,
Satis scio, peccando detrimenti nihil fieri potest.
SO. Quî scis, an ea causa mi vir me odisse adsimulauerit,
Vt cū matre plus unà esset? L. quid ais? nō signi hoc sat est,
Quod heri nemo voluit visentē ad eā te intro admittere?
SO. Enim lassam oppido tum esse aibant: eo ad eam non admissa sum.

Pros

ACTVS SECVNDI SCAENA I.

Laches. Soſtrata. *Iamb. 9 iij 4. acut.*

L. PRo Deum atque hominum fidem, quod hoc genus eſt, quae haec eſt coniuratio?
Vtin omnes mulieres eadem aeque ſtudeant, nolintque omnia?
Neque declinatam quicquam ab aliarum ingenio ullam reperias?
Itaque adeo uno animo omnes ſocrus oderunt nurus. vizis
Eſſe aduorſas, aeque ſtudium eſt, ſimilis pertinacia
In eodem omnes mihi videntur ludo doctae ad malitiam.
Ei ludo, ſi ullus eſt, magiſtram hanc eſſe ſatis certo ſcio.
SO. Me miseram, quae nunc, quamobrem accuſer, neſcio. L. hem,
Tu neſcis? SO. non, ita me di ament mi Laches,
Itaque una inter nos agere aetatem liceat. L. di mala prohibeant.
SO. Meque abs te inmerito eſſe accuſatam, poſtmoda reſciſces. L. ſcio:
Te inmerito? an quicquam pro iſtis factis dignum te dici poteſt?
Quae me, & te, & familiam omnem dedecoras, filio luctum paras.
Tum autē, ex amicis inimici ut ſint nobis adfines, facis:
Qui illum decrerunt dignum, ſuos cui liberos committerent.
Tu ſola exorere, quae perturbes haec, tua inpudentia.
SO. Ego? L. tu inquam mulier, quae me omnino lapidem, non hominem putas.

3'd. elidis
pro vtine. sic supra vtin eximium neminē habeam.
Troch. 8 vij 3 catal.
gloss. quod nō hūt Eleg.
et ei si vllus est, To ludu gloss. quod ad fulcriendu p guerr. c imp. ipsum. ō Et hūt Reg. Rub. Eleg. 12 plenq; alq.
sic Th. Mag. 1 Eleg. 2. praeterea Donat. hor. To bene amare, sapere.
Iamb. 9 vij
probeant scribendu videt, aut apponel. eiic in septima sede. Gif. hō probēt probeat no probibeāt prohibeat. vide indic. Lucret.
gloss. quod verbum corrumpit abest a Reg. Rub. Eleg. 2 et pluribus aliis lib.
emergis.

Deuinctus, partim victus huius iniurijs,
Paulatim elapsus Bacchidi, atque huc transtulit
Amorem, postquam par ingenium nactus est.
Interea in Imbro moritur cognatus senex
Horunce. ea ad hos rediebat lege hereditas.
Eo amantem inuitum Pamphilum extrudit pater.
Relinquit cum matre hic uxorem: nam senex
Rus abdidit se: huc raro in urbem commeat.
PH. Quid adhuc habent infirmitatis nuptiae?
PAR. Nunc audies. primo dies compluſculos
Bene conueniebat sane inter eas. interim
Miris modis odisse coepit Sostratam:
Neque lites ullae inter eas, postulatio
Numquam. PH. quid igitur? PAR. si quando ad eam
accesserat
Confabulatum, fugere e conspectu ilico,
Videre nolle: denique ubi non quit pati,
Simulat se ad matrem accersi ad rem diuinam. abit.
Vbi ibi est dies. Ubi hinc dies est compluris, accersi iubet.
Dixere causam tum nescio quam. iterum iubet;
Nemo remisit. post quam accersunt saepius,
Aegram esse simulant mulierem. nostra ilico
It visere ad eam: admisit nemo. hoc ubi senex
Resciuit, heri eâ causâ rure huc aduenit;
Patrem continuo conuenit Philumenae.
Quid egerint inter se, nondum etiam scio:
Nisi sane curae est, quorsum euenturum hoc siet.
Habes omnem rem: pergam quo coepi hoc iter.
PH. Et quidem ego: nam constitui cum quodam hospite
Me esse illum conuenturam. PA. di uortant bene
Quod agas. PH. vale. PA. & tu bene vale Philotium.

ACTVS

Quae consecuta ſt nox eam, nihilo magis.
PH. Quid ais? cum virgine unà adulescens cubuerit?
Plus potus ſeſe illa abſtinere ut potuerit?
Non veriſimile dicis: nec verum arbitror.
PAR. Credo ita videri tibi: nam nemo ad te venit
Niſi cupiens tũi: ille inuitus illam duxerat.
PH. Quid deinde fit? PAR. diebus ſane pauculis
Poſt, Pamphilus me ſolum ſeducit foras;
Narratque, ut virgo ab ſe integra etiam tum ſiet:
Seque ante, quam eam uxorem duxiſſet domum,
Sperasſe, eas tolerare poſſe nuptias.
Set quam decrerim me non poſſe diutius
Habere, eam ludibrio haberi Parmeno,
Quin integram itidem reddam, ut accepi ab ſuis,
Neque honeſtum mihi, neque utile ipſi virgini eſt.
PH. Pium ac pudicum ingenium narras Pamphili.
PAR. Hoc ego proferre, incommodum mihi eſſe arbitror:
Reddi patri autem, cui tu nihil dicas viti,
Superbum eſt: ſet illam ſpero, ubi hoc cognouerit,
Non poſſe ſe mecum eſſe, abituram denique.
PH. Quid interea? ibat ne ad Bacchidem? PA. cotidie:
Set ut ſit, poſtquam hunc alienum ab ſe videt,
Maligna multo, & magis procax facta ilico eſt.
PH. Non edepol mirũ. PA. atque ea res multo maxume
Diſiunxit illum ab illa; poſtquam & ipſe ſe,
Et illam, & hanc quae domi erat, cognouit ſatis,
Ad exemplum, ambarum mores earum exiſtimans.
Haec, ita uti liberali eſſe ingenio decet,
Pudens, modeſta, incommoda, atque iniurias
Viri omnis ferre, & tegere contumelias.
Hic animus partim uxoris miſericordia

plus ſolito potus. Al. plus potus Puiſ. agnoſcit

niſi cupiens, cui uxorem ducere ſolebat. Al. Nim. hẽ Ni cupiens tũi. quae lectio placet.

ſic tamen ſic
ſeq; ante, eam quàm, uxorem duxiſſet domum,

y in commodũ hic mancipium ingeratur, iniuriãq; molarũ.

Pamphili ſumpſerit Parmenonis de pamphilo ſuppoſitio.
x Supl. eam cui tu nihil vitij dicas eſſe etc.

i. maxime.

Diiunxit. Reg. pl. verbũ hoc reſecarit. Al. Erſpeculatum ut diiunxit.
Versus hic mihi ſuſpectus. Adeo tarentio digno vr. Al. Erat gloſſ. d quo ſcripſit impedior. Al. exiſtumans hic & compta ſanemores ambarũ ad exemplum eorum. Sic illud Claud. nec componitur orbis Regis ad exẽplũ nodoſi baculi. Al. exemplũ auctus virtutum tuarũ generũ.
exiſtimans. i. expendens examinans, exemplũ ad eximiũ quoddã virtutis exemplũ.

Cic. ad Atticum. lib. 7: Rideamus domũ. N dijungere me ab illo velo. malo

blandè. quatè.

PAR. *Numquam tam dices commode, ut tergũ meum*
Tuam in fidem committam. PH. *ah noli Parmeno;*
Quaſi tu non multo malis narrare hoc mihi,
Quam ego quae percontor, ſcire. PAR. *vera haec praedicat:*
Et illud mihi vitium eſt maxumum, ſi mihi fidem
Das, te taciturum, dicam. PH. *ad ingenium redis.*
Fidem do: loquere. PAR. *auſcultа.* PH. *iſtic ſum.* PAR. *hanc Bacchidem*
Amabat, ut cum maxime, tum Pamphilus,
Cum pater, uxorem ut ducat, orare occipit:
Et haec communia omnium quae ſunt patrum,
Se ſe ſenem eſſe dicere, illum autem unicum:
Praeſidium velle ſe ſenectuti ſuae.
Ille ſe primo negare. ſed poſtquam acrius
Pater inſtat, fecit animi ut incertus foret,
Pudorin' an ne amori obſequeretur magis.
Tundendo, atque odio denique effecit ſenex:
Deſpondit ei gnatam huius vicini proximi.
Vſque illud viſum eſt Pamphilo neutiquam grauer.
Donec iam in ipſis nuptiis, poſtquam videt
Paratas: nec moram ullam, quin ducat, dari,
Ibi demum ita aegre tulit, ut ipſam Bacchidem,
Si adeſſet, credo ibi eius commiſereſceret.
Vbicunque datum erat ſpatium ſolitudinis,
Vt conloqui mecum una poſſet: Parmeno,
Perij. quid ego egi? in quod me conieci malum?
Non potero hoc ferre Parmeno. perij miſer.
PH. *At di deaeque perduint cum iſto odio Lachen.*
PAR. *Vt ad pauca redeam, uxorem deducit domum.*
Nocte illa prima virginem non attigit:

Sub. commodè tergum meum committere in fidem. Quid ſecundum illa Ph. noli Parmeno ſub. haec dicat?

hoc ferunt Parmenonis.

Et mihi illud.

Vt poſtea agoe. i. auſculto.

Quaere illa ſic ſi libet: vt cum maxime ſub. amat quis aliquam, amabat, ut aſſet etc.

Sub. amat quis amatur reſpo. ratum.

liberos.

non mihi reiectione vocis hic ſanandi puto. Sic placet, Negare ſe ille primo. vel ſic vt Gor. Primo ille ſe negare. quibus in verbis reiectione fit horror. placet magis.

Vulg. ille primo ſe negare. in quibus ſi ſe abeſt vtile.

Ab his verbis ſubditiuis vſque vltimo actu ſecundo. Terentius vetuſtiſſimis gloſſ.

Vsque illud viſum eſt Pamphilo neutiquam grauer.

vacuus noſtrum nihil valet.

Il idem ſepius ida repetendo. a fabrorum malleo tranſlatũ.

adio. i. aſſiduitate nr. vt vulgo inſtantia. inde odium. ſepe haurit imporum.

Sub. vxore ei ſubtrahere. vt duceret.

Mirenos.

Perduint gloſſ. ſ. quod ſubintelligit vt ſupra dixi; quite pluſquam ocules nocet. pag. 184.

Addij deaeque cum iſtoc odio Lachen. gloſſa. Eraſ. et Lug. Riuij. odium aut vocat Phiſumenã Philotis, vt Andria. Signum es cum tua religione. odium. pag. 42. Et cum tua relig. vide quae ibi adnotata ſunt. vide quae Faernus adnotauit. quidã libri perdant pro perduint ex varietate ventus gloſſ.

pleriq; libri Vet iſtoc habent.

Audin quid dicam, Scirte? si quaeret me uti
Tum dicas: si non quaeret, nullus dixeris:
Alias ut uti possim causa hac integra.
Set videon ego Philotium? unde haec aduenit?
Philotis salue multum. PH. o salue Parmeno.
SY. Salue mecastor Parmeno. P. & tu edepol Syra.
Dic mihi Philoti, ubi te oblectasti tamdiu?
PH. Minime equidem me oblectaui, quae cum milite
Corinthum hinc sum profecta inhumanissumo:
Biennium ibi perpetuum misera illum tuli.
P. Edepol te desiderium Athenarum arbitror
Philotium cepisse saepe: & te tuum
Consilium contempsisse. PH. non dici potest,
Quam cupida eram huc redeundi: abeundi a milite:
Vosque hic videndi, antiqua ut consuetudine
Agitarem inter vos libere conuiuium:
Nam illi haut licebat, nisi praefinito loqui,
Quae illi placerent. PA. haut opinor, commode
Finem statuisse orationi militem.
PH. Set quid hoc negoti est? modo quae narrauit mihi
Hic intus Bacchis? quod ego numquam credidi
Fore, ut ille hac viua posset animum inducere
Vxorem habere. PAR. habere autem? PH. eho tu, an
non habet?
PAR. Habet: set firmae hae vereor ut sint nuptiae.
PH. Ita di deaeque faxint: si in rem est Bacchidis.
Set quî istuc credam ita esse? dic mihi Parmeno.
PAR. Non est opus prolato: hoc percontarier
Desiste. PH. nempe ea causa, ut ne id fiat palam.
Ita me di amabunt, haut propterea te rogo, vt
hoc proferam, set ut tacita mecum gaudeam.

N

Ne eum circumuentum inique iniqui inrideant.
Mea causa causam accipite, & date silentium,
Vt libeat scribere alijs, mihique ut discere
Nouas expediat, posthac pretio emptas meo.

ACTVS PRIMI SCAENA I.

Philotis meretrix. Syra anus.

PH. *Per pol quam paucos reperias meretricibus*
Fidelis euenire amatores Syra.
Vel hic Pamphilus iurabat quotiens Bacchidi,
Quam sancte, ut quiuis facile posset credere,
Numquam illa viua ducturum uxorem domum:
Em duxit. SY. *ergo propterea te sedulo*
Et moneo, & hortor, ne cuiusquam misereas:
Quin spolies, mutiles, laceres, quemque nacta sis.
PH. *Vtin eximium neminem habeam?* SY. *neminem:*
Nam nemo illorum quisquam scito ad te venit,
Quin ita paret se, abs te ut blandicijs suis
Quam minimo pretio suam voluptatem expleat:
Hiscine tu amabo non contra insidiabere?
PH. *Tamen pol eandem iniuriumst esse omnibus.*
SY. *Iniurium autem est ulcisci aduersarios?*
Aut qua via te captent, eadem ipsos capi?
Eheu me miseram, cur non aut istaec mihi
Aetas & forma est, aut tibi haec sententia?

ACTVS PRIMI SCAENA II.

Parmeno. Philotis. Syra.

PA. *Senex si quaeret me, modo isse dicito*
Ad portum, percontatum aduentum Pamphili.
Audin

Ab studio, atque ab labore, atque arte musica.
Quod si scripturam spreuissem in praesentia,
Et in deterrendo voluissem operam sumere,
Vt in otio esset, potius quam in negotio,
Deterruissem facile, ne alias scriberet.
Nunc quid petam mea causa, aequo animo attendite.
Hecyram ad vos refero, quam mihi per silentium
Numquã agere licitum est: ita eam oppressit calamitas:
Eam calamitatem vestra intellegentia
Sedabit, si erit adiutrix nostrae industriae.
Cum primum eam agere coepi, pugilum gloria,
Funambuli eodem accessit exspectatio:
Comitum conuentus, strepitus, clamor mulierum
Fecere, ut ante tempus exirem foras.
Vetere in noua coepi uti consuetudine,
Inexperiundo ut essem; refero denuo:
Primo actu placeo: cum interea rumor venit
Datum iri gladiatores: populus conuolat:
Tumultuantur, clamant, pugnant de loco:
Ego interea meum non potui tutari locum.
Nunc turba non est: otium, & silentium est:
Agendi tempus mihi datum est: vobis datur
Potestas condecorandi ludos scaenicos.
Nolite sinere per vos artem musicam
Recidere ad pausos: facite, ut vestra auctoritas
Meae auctoritati fautrix, adiutrixque sit.
Si numquam auare pretium statui arti meae;
Et eum esse quaestum in animum induxi maxumam,
Quam maxume seruire vostris commodis:
Sinite impetrare me, qui in tutelam meam
Studium suum, & se in vestram commisit fidem,

Recipere non volt. pater incusat Bacchidis
Amorem. dum se purgat Bacchis, anulum
Mater vitiatae forte adgnoscit Myrrhina.
Uxorem recipit Pamphilus cum filio.

PROLOGVS.

HEcyra est huic nomen fabulae: haec cum data
Nova, novum interuenit vitium, & calamitas
Ut neque spectari, neque cognosci potuerit:
Ita populus studio stupidus in funambulo
Animum occuparat. nunc haec plane est pro nova:
Et is qui scripsit hanc, ob eam rem noluit
Iterum referre, ut iterum possit vendere.
Alias cognostis eius: quaeso hanc noscite.

ALTER PROLOGVS.

ORator ad vos venio ornatu prologi:
Sinite exorator sim: eodem ut iure uti senem
Liceat, quo iure sim usus adulescentior;
Novas qui exactas feci ut inueterascerent;
Ne cum poeta scriptura euanesceret.
In his, quas primum Caecili didici novas,
Partim sum earum exactus: partim vix steti.
Quia scibam dubiam fortunam esse scaenicam,
Spe incerta, certum mihi laborem sustuli.
Easdem agere coepi, ut ab eodem alias discerem
Novas, studiose, ne illum ab studio abducerem,
Perfeci ut spectarentur. ubi sunt cognitae,
Placitae sunt. ita poetam restitui in locum,
Prope iam remotum iniuria aduersariûm

HECYRA TERENTII.

Fabulæ interlocutores.

PHILOTIS	meretrix.	PHIDIPPVS	ſenex.
SYRA	anus.	PAMPHILVS	aduleſcens.
PARMENO	ſeruus.	MYRRHINA	mulier.
LACHES	ſenex.	SOSIA	ſeruus.
SOSTRATA	mulier.	BACCHIS	meretrix.

ACTA LVDIS MEGALENSIB. SEX. IVL. CAESARE CN. CORNELIO DOLABELLA AEDI. CVRVLIB. NON EST PERACTA. MODOS FECIT FLACCVS CLAVDI. TIBIIS PARIB. TOTA GRAECA MENANDRV. FACTA EST. ACTA PRIMO SINE PROLOGO. DATA SECVNDO CN. OCTAVIO T. MANLIO COS. RELATA EST. L. AEMILIO PAVLO LVDIS FVNERALIB. NON EST PLACITA. TERTIO RELATA EST Q. FVLVIO L. MARCIO AEDILIB. CVRVLIB. EGIT L. AMBIVIVS TVRPIO. PLACVIT.

C. SVLPICII APOLLINARIS PERIOCHA.

VXorem ducit Pamphilus Philumenam,
Cui quondam ignorans virgini vitium obtulit:
Cuiusque per vim quem detraxit anulum,
Dederat amicae Bacchidi meretriculae:
Deïn profectus in Imbrum eſt, nuptam haut attigit.
Hanc mater utero grauidam, ne id ſciat ſocrus,
Vt aegram ad ſe ſe transfert. reuenit Pamphilus:
Deprehendit partum: celat: uxorem tamen

paullum. *Tu tuum officium facies, atque huic aliquid paullum*
prae manu
Dederis, unde utatur. reddet tibi cito. M. *istoc vilius.*
AE. *Frugi homo est.* SY. *reddam hercle, da modo.* AE.
age pater. M. *post consulam.*
D. *Faciet.* SY. *o vir optime.* AE. *o pater mi festiuissime.*
M. *Quid istuc? quae res tam repẽte mores mutauit tuos?*
Quod prolubium? quae istaec subita est largitas? D. *dicam tibi:*
Vt id ostenderem, quod te isti facilem, & festiuum putãt,
Id non fieri ex vera vita, neque adeo ex aequo & bono;
Set ex adsentando, indulgendo, & largiendo, Micio.
Nunc adeo si ob eam rem vobis mea vita inuisa est
Aeschine,
Quia non iusta iniusta prorsus omnia, omnino obsequor;
Missa facio: effundite, emite, facite quod vobis lubet.
Set si id vultis potius, quae vos propter adulescentiam
Minus videtis, magis inpense cupitis, consulitis parum,
Haec reprehendere, & corrigere me, & obsecundare in loco:
Ecce me, qui id faciã vobis. AE. *tibi pater permittimus:*
Plus scis quid facto opus est. set de fratre quid fiet? D. *sino.*
Habeat: in istac finem faciat. AE. *istuc recte. Plaudite.*

HEC Y-

Iudicõ Syrũ fieri eſſe aequum liberum. M. *iſtũc liberum.*
Quodnam ob factum? D. *multa.* S. *o noſter Demea, ædepol vir bonus eſt:*
Egregiſtos vobis uſque a pueris curaui ambos ſedulo;
Docui, monui, bene praecepi ſemper, quae potui omnia.
D. *Res apparet. & quidem porro haec obſonare, cum fide*
Scortum adducere, apparare de die conuiuium:
Non mediocris hominis haec ſunt officia. SY. *o lepidum caput.*
D. *Poſtremo, hodie in pſaltria hac emunda hic adiutor fuit,*
Hic curauit: prodeſſe aequum eſt: alij meliores erunt:
Denique hic vult fieri. M. *vin tu hoc fieri?* AE. *cupio.*
M. *ſi quidem*
Tu vis, Syre eho accede huc ad me: liber eſto. SY. *bene facis:*
Omnib⁹ gratiã habeo: & ſeorſum tibi praeterea Demea.
D. *Gaudeo.* AE. *& ego.* SY. *credo. utinam hoc perpetuum fiat gaudium,*
Phrygiam ut uxorem meam una mecum videã liberã.
D. *Optumam quidem mulierem.* SY. *& ſquidem tuo nepoti, huius filio,*
Hodie prima mammam dedit haec. D. *hercle vero ſerio,*
Siquidem primam dedit, haut dubium quin emitti aequum ſiet.
M. *Ob eam rem?* D. *ob eam: poſtremo a me argentum, quanti eſt ſumito.*
SY. *Di tibi Demea omnes ſemper omnia optata offerant.*
M. *Syre, proceſſiſti hodie pulchre.* D. *ſiquidem porro Micio,*

AE. Non, nisi te exorem. M. vis est haec quidem. D. . . . ageprolixè Micio.

M. Etsi hoc mihi prauum, ineptum, absurdum, atque alienum a vita mea

Videtur: si vos tantopere istuc voltis, fiat. AE. bene facis:

Merito te amo. D. verum quid ego dicam? hoc consti quod volo.

Quid nunc quod restat? Hegio his est cognatus proxumus:

Adfinis nobis, pauper: bene nos aliquid facere illi decet.

M. Quid facere? D. agelli est hic sub urbe paulum quod locitas foras:

Huic demus qui fruatur. M. paulum id autem? D. si multum est, tamen

Faciundum est: pro patre huic est; bonus est; noster est; recte datur.

Postremo non meum illud verbum facio, quod tu Micio Bene & sapienter dixti dudum, vitium commune omnium est, Quod nimium ad rem in senecta attenti sumus. hanc maculam nos decet

Effugere: dictum est vere, & re ipsa fieri oportet. M. Quid istic? dabitur, quandoquidem hic volt. [mi pater.] D. Nunc tu mihi es germanus pariter corpore & animo. M. gaudeo.

D. Suo sibi gladio hunc iugulo.

ACTVS QVINTI SCAENA IX.

Syrus. Demea. Micio. Aeschinus.

S. FActum est quod iussti Deme

D. Frugi homo es. ego edepol hoc mea quidem sententia

Iudico

ACTVS QVINTI SCAENA VIII.

Micio. Demea. Aeſchinus.

M. IVbet frater? ubi is eſt? tu ne iubes hoc Demea?
D. Ego vero iubeo, & hac re, & alijs omnibus,
Quam maxume unam facere nos hanc familiam,
Colere, adiuuare, adiungere. AE. ita quaeſo pater.
M. Haut aliter cenſeo. D. immo hercle ita nobis decet:
Primum huius uxoris eſt mater. M. quid poſtea?
D. Proba & modeſta. M. ita aiunt. D. natu grandior.
M. Scio. D. parere iam diu haec per annos non poteſt:
Nec qui eam reſpiciat, quisquam eſt: ſola eſt. M. quam hic rem agit?
D. Hanc te aequum eſt ducere: & te operam ut fiat dare.
M. Me ducere autem? D. te. M. me? D. te inquam.
M. ineptis. D. ſi tu ſis homo,
Hic faciat. AE. mi pater. M. quid tu autem huic aſine auſcultas? D. nihil agis:
Fieri aliter non poteſt. M. deliras. AE. ſine te exorem, mi pater.
M. Inſanis? aufer. D. age, da veniam filio. M. ſatin ſanus es?
Ego nouus maritus anno demum quinto & ſexageſimo,
Fiam, atque anum decrepitam ducam? id ne eſtis auctores mihi?
AE. Fac: promiſi ego illis. M. promiſti autem? de te largitor puer.
D. Age, quid ſiquid te maius oret? M. quaſi non hoc ſit maxumum.
D. Da veniam. AE. ne grauere. D. fac, promitte. M. non omittis? AE. non,

Et bene procedit. G. *bonus es cum haec existimas.*
D. *Paulatim plebem primulum facio meam.*

ACTVS QVINTI SCAENA VII.

Aeschinus. Demea. Syrus. Geta.

AE. *OCcidunt me equidem, dum nimis sanctas nuptias*
Student facere, [in]apparando consumunt diem.
D. *Quid agitur Aeschine?* AE. *ehē pater [hic] hic eras?*
D. *Tuus hercle vero & animo & natura pater;*
Qui reclamat plus quam [hosce] oculos. set cur non domum
Uxorem accersis? AE. *cupio: verum hoc mihi mora est*
Tibicina, & hymenaeum qui cantent. D. *eho*
Vin tu huic seni auscultare? AE. *quid?* D. *missa haec face*
Hymenaeum, turbas, lampadas, tibicinas:
Atque hanc in horto maceriam iubē dirui
Quantum potest: hac transfer: unam fac domum:
Traduce & matrē & familiam omnē ad nos. AE. *placet*
Pater lepidissime. D. *euge, iam lepidus vocor.*
Fratri aedes fient peruiae: turbam domum
Admittet, sumptum amittet multa. quid mea?
Ego lepidus ineo gratiam. iubē nunc iam
Dinumeret illi Babylo viginti minas.
Syre, cessas ire, ac facere? SY. *quid ergo?* D. *dirue.*
Tu illas abi & traduce. G. *Di tibi Demea*
Benefaciant, cum te video nostrae familiae
Tam ex animo factum velle. D. *dignos arbitror.*
Quid [tu] ais? AE. *sic opinor.* D. *multo rectius est,*
Quam illam puerperam nunc duci huc per viam
Aegrotam. AE. *nihil enim vidi melius mi pater.*
D. *Sic soleo. set eccum Micio egreditur foras.*

ACTVS

Sic legendi sunt hi 2. vv.
Fratri aedes fient peruiae. turbam domum
Admittet, sumptū. amittet multa. quid mea?

quidā sic legunt; Occidunt me qui dum nimis nimis placere l.

Ad equidē cum omni persona jungit.

Hosce.

Ad mirabile vv. Rub. Reg. et plerique lib. tantū hic duas quae lectae pl.

Ad amat q Ioss. vv. similis Ἀλλαγὴ apud Menandrum inuenitur qui tenuit hunc eunuchū Terentius solitus. Demea illuc ... nimis ... ut ...

Supra parata sane huic homini verbera ... mihi. treat.

Est nov.

elegantius quā fratris Don.

turbam domum admittet, sumptum amittet multa. Sic Elegans major distinguit. ad. vi. ... admittet ... ad ... admittet ... recepta ... locum ... habuit.

pro Tu abi ... illas traduce.

... bene factū, velle ex animo factum aliena ide est quod velle benefactū. ex animo ... negabat, ait Cicero.

Ad mi, in enim elidit.

humanē et commodē facere.

Regius et Rub. ... lib. omnes scripti hunc adducat, quō tu ... putes ... loco Zōn admittet receptū ... ad admittet quē loco motū ... hunc ... adducat et sumptū

Paulo sumptu: miseriam omnem ego capio; hic potitur gaudia.

Age age, iuncsiam experiamur porro contra, & quid ego possiem

Blande dicere, aut benigne facere, quando hoc prouocat.

Ego quoque a meis me amari, & magni pendi postulo.

Si id fit dando atque obsequendo, non posterioris feram.

Deerit: id mea minime refert, qui sum natu maxumus.

ACTVS QVINTI SCAENA V.

Syrus. Demea.

S. *HEus Demea, rogat frater ne abeas longius.*

D. *QVis homo? o Syre noster, salue: quid fit? quid agitur?*

SY. *Recte.* D. *optume est. iam nunc haec tria primum addidi*

Praeter naturam, o noster, quid fit? quid agitur?

Seruum haut inliberalem praebes te: & tibi

Lubens bene faxim. SY. *gratiam habeo.* D. *atqui Syre*

Hoc verum est, & ipsa re experiere propediem.

ACTVS QVINTI SCAENA VI.

Geta. Demea.

G. *ERa ego huc ad hos prouiso quam mox virginem*

Accersant. sed eccum Demeam. saluos sies.

D. *O, qui vocare?* G. *Geta.* D. *Geta, hominem maxumi*

Pretij te esse, hodie iudicaui animo meo:

Nam is mihi profecto est seruos spectatus satis,

Cui dominus cura est: ita uti tibi sensi Geta.

Et tibi, ob eam rem, siquid usus venerit,

Lubens bene faxim. meditor esse adsubilis,

ACTVS QVINTI SCAENA IIII.

Prochain ices. Demea.

NVmquam ita quisquam bene ſubducta ratione ad vitam fuit,
Quin res,aetas,uſus ſemper aliquid adportet noui;
Aliquid moneat, illa quae te ſcire credas,neſcias;
Et quae tibi putaris prima,in experiundo ut repudies:
Quod nunc mihi euenit:nam ego vitam duram,quam vixi uſque adhuc,
Propeiam decurſo ſpatio mitto. id quamobrem? re ipſa repperi,
Facilitate nihil eſſe homini melius, neque clementia. id
Id eſſe verum, ex me, atque ex fratre cuiuis facile
noſcere. jl —
Suam ſemper egit vitam in otio,in conuiuijs:
Clemens,placidus,nulli laedere os,adridere omnibus:
Sibi vixit:ſibi ſumptum fecit:omnes benedicunt, amant.
Ille agreſtis, ſaeuos, triſtis, parcus, truculentus, tenax,
Duxi uxorem:quam ibi miſeriam vidi? nati filij,
Alia cura. Horia autem, dum ſtudeo illis ut quaplurimum
Facerem, contriui in quaerendo vitam, atque aetatem meam:
Nunc exacta aetate hoc fructi pro labore abijs ſero,
Odium. ille alter ſine labore patria potitur commoda:
Illum amant, me fugitant: illi credunt conſilia omnia:
Illum diligunt: aput illum ſunt ambo, ego deſertus ſum:
Illum ut viuat optant, meam autem mortem exſpectant ſcilicet.
Ita eos meo labore eductos maxumo, hic fecit ſuos

Paulo

pag. 210. filiam ut ... illa ut ... pag. 212. filiam ut ... contra ... pag. ... ut ... p.

Deiſc. propeiam decurſo ſp. an, propre decurſo ſp. placet. Pl. decurſo aetatis ſpatio. Cic. de ſenect. Nec vero velim, quaſi decurſo ſpatio, a carcere ad calces. + cast. de excurso hic locum non habet; + huc decurſo limine vitae.

1. nullum praeſentem laedere. vel, nihil non gratum oculis omnium facere.

Traject.

in matrimonio.

Horia conjicientis. Horia aut jungit Plaut. Horia aut inimicos. Supra Adelph. 504 hic Horia locum habeat vt, quare pl. vulg. lectio; Alia cura autem dum ſtudeo ut quamplurimum. impia aut

Vereri, inter ſe amare: ſcire eſt liberum
Ingenium atque animum. quo vis illos tu die
Reducas. at enim metuas, ne ab re ſint tamen
Omiſſiores paulo. o noſter Demea,
Ad omnia alia aetate ſapimus rectius:
Solum unum hoc vitium adfert ſenectus hominibus,
Ad tentiores ſumus ad rem omnes, quam ſat eſt:
Quod illos ſat aetas acuet. D. *ne nimium modo*
Bonae tuae iſtae nos rationes Micio,
Et tuus iſte animus aequos ſubuortat. M. *tace.*
Non fiet. mitte iam iſtaec: da te hodie mihi.
Exporge frontem. D. *ſcilicet ita tempus fert,*
Faciundum eſt. ceterum rus eras cum filio
Cum primo lucu ibo hinc. M. *de nocte cenſeo:*
Hodie modo hilarum fac te. D. *& iſtam pſaltriam*
Una illuc mecum hinc abſtraham. M. *pugnaueris.*
Eo pacto prorſum illi alligaris filium.
Modo facito ut illam ſerues. D. *ego iſtuc videro: at —*
Atque illi fauillae plena, fumi, ac pollinis,
Coquendo ſit faxo, & molendo. praeter haec
Meridie ipſo faciam ut ſtipulam colligat.
Tam excoctam reddam, atque atram, quam carbo eſt.
M. *placet.*
Nunc mihi videre ſapere. atque equidem filium,
Tum etiam ſi nolit, cogam ut cum illa una cubet.
D. *Derides? fortunatus, qui iſtoc animo ſies:*
Ego ſentio. M. *ah, pergis ne?* D. *iam iam deſino.*
M. *I ergo intro; & cui rei eſt, ei rei hunc ſumamus diem.*

Nene ego tuum? respondē. M. factum ſt, non nego.
D. Cur nunc aput te potat? cur recipis meum?
Cur emis amicam Micio? num qui minus
Mihi idem ius aequum ſt eſſe, quod mecum ſt tibi?
Quando ego tuum non curo, ne cura meum.
M. Non aequom dicis, D. non? M. nam vetus verbum
hoc quidem ſt, Communia eſſe amicorum inter ſe omnia.
D. Facete, nunc demum iſtaec nata oratio ſt.
M. Auſcultā paucis, niſi moleſtum ſt Demea.
Principio, ſi id te mordet, ſumptum filij
Quem faciunt, quaeſo hoc facito tecum cogites:
Tu illos duo olim pro re tolerabas tua,
Quod ſatis putabas tua bona ambobus fore;
Et me tum uxorem credidiſti ſcilicet
Ducturum: eandem illam rationem antiquam obtine;
Conſerua, quaere, parce, fac quamplurimum
Illis relinquas: gloriam tu iſtam obtine:
Mea, quae preter ſpem euenere, ut antur ſine:
De ſumma nihil decedet: quod hinc acceſſerit,
Id de lucro putato eſſe omne. haec ſi voles
In animo vere cogitare Demea,
Et mihi, & tibi, & illis dempſeris moleſtiam.
D. Mitto rem: conſuetudinem ipſorum. M. mane:
Scio: iſtuc ibam. multa in homine Demea
Signa inſunt, ex quibus coniectura facile fit,
Duo cum idem faciunt, ſaepe ut poſſis dicere,
Hoc licet inpune facere huic, illi non licet:
Non quo diſſimilis res ſit, ſed quo is qui facit.
Quae ego illis eſſe video, ut confidam fore ita ut volumus. video ſapere, intellegere, in loco

Vereri,

ACTVS QVINTI SCAENA II.

Dromo. Syrus. Demea.

Lenarij

DR. HEus Syre, rogat te Cteſipho ut redeas. S. *abi.*
D. *Quid Cteſiphonem hic narrat?* SY. *nihil.*
D. *eho carnufex,*
Eſt Cteſipho intus? SY. *non eſt.* D. *cur hic nominat?*
SY. *Eſt alius quidam, paraſitaſter paruolus:*
Noſtin? D. *iam ſcibo.* SY. *quid agis? quò abis?* D. *mitte me.*
SY. *Noli inquam.* D. *non manum abſtines maſtigia?*
An tibi iam mauis cerebrum diſpergam hic? SY. *abit.*
Edepol commiſſatorem haut ſane commodum,
Praeſertim Cteſiphoni. quid ego nunc agam?
Niſi dum hae ſileſcunt tur hue, interea in angulum
Aliquo abeam; atque edormiſcam hoc villi. ſic agam.

ACTVS QVINTI SCAENA III.

Micio. Demea. *Lenarij*

M. PArata à nobis ſunt, ita ut dixi, Soſtrata
Vbi vis. quisnã a me pepulit tam grauiter fores?
D. *Ei mihi quid faciam? quid agam? quid clamem? aut querar?*
O caelum, o terra, o maria Neptuni. M. *em tibi,*
Reſciuit omnem rem. id nunc clamat. ilicet:
Paratae lites: ſuccurrendum eſt. D. *eccum adeſt*
Communis corruptela noſtrûm liberûm.
M. *Tandem reprime iracundiam, atque ad te redi.*
D. *Repreſſi, redij, mitto maledicta omnia:*
Rem ipſam putemus. dictum hoc inter nos fuit,
Ex te adeo eſt ortum, ne tu curares meum.

M. *Cur non?* D. *& noua nupta eadem haec discet?* M. *scilicet.*

D. *Tu inter eas restim ductans saltabis.* M. *probe.*

D. *Probe?* M. *& tu nobiscum una, si opus sit.* D. *ei mihi,*
Non te haec pudent? M. *iam vero omitte Demea*
Tuam istanc iracundiam: atque ita uti decet
Hilarum ac lubentem fac te gnati in nuptijs.
Ego hos conueniam; post huc redeo. D. *o Iuppiter,*
Hancine vitam? hoscine mores? hanc dementiam?
Vxor sine dote veniet: intus psaltria est:
Domus sumptuosa: adulescens luxu perditus:
Senex delirans. ipsa si cupiat Salus,
Seruare prorsus non potest hanc familiam.

ACTVS QVINTI SCAENA I.

Syrus. Demea.

S. *Edepol Syrisce te curasti molliter,*
Lautèque munus administrasti tuum:
Abi. set postquam intus sum omnium rerum satur,
Prodeambulare huc libitum est. D. *illud sis vide,*
Exemplum disciplinae. SY. *ecce autem hic adest*
Senex noster. quid sit? quid tu es tristis? D. *oh scelus.*
SY. *Ohe iam. tu verba fundis hic sapientia?*
D. *Tu si meus esses.* SY. *dis quidem esses Demea;*
Ac tuam rem constabilisses. D. *exempla omnibus*
Curarem ut esses. S. *quamobrem? quid feci?* D. *rogas?*
In ipsa turba, atque in peccato maxumo,
Quod vix sedatum satis est, potasti scelus,
Quasi re bene gesta. SY. *sane nollem huc exitum.*

ACTVS

D. *O ſtulte, tu de pſaltria me ſomnias*
Agere: hoc peccatum in virginem eſt ciuem. M. *ſcio.*
D. *Oho, ſcis & patere?* M. *quid ni patiar?* D. *dic mihi,*
Non clamas? non inſanis? M. *non malim quidem.*
D. *Puer natus ſt.* M. *di bene vortant.* D. *& virgo nihil habet.*
M. *Audiui.* D. *& ducenda indotata eſt?* M. *ſcilicet.*
D. *Quid nunc futurum eſt?* M. *id enim quod res ipſa fert:*
Illinc huc transferetur virgo. D. *o Iuppiter,*
Iſtocine pacto oportet? M. *quid faciam amplius?*
D. *Quid facias? ſi non ipſa re tibi iſtuc dolet,*
Simulare certe eſt hominis. M. *quin iam virginem*
Deſpondi: res compoſita eſt: fiunt nuptiae:
Dempſi metum omnem: haec magis ſunt hominis. D. *ceterum,*
Placet tibi factum Micio? M. *noli, ſi queam*
Mutare: nunc cum non queo, animo aequo fero.
Ita vita eſt hominum, quaſi, cum ludas teſſeris.
Si illud, quod maxime opus eſt iactu, non cadit,
Illud quod cecidit forte, id arte ut corrigas.
D. *Correctior. nempe tua arte viginti minae*
Propſaltria periere: quae quantum poteſt,
Aliquo abicienda eſt: ſi non pretio, gratijs.
M. *Neque eſt, neque illam ſanè ſtudeo vendere.*
D. *Quid igitur facies?* M. *domi erit.* D. *pro diuom fidem,*
Meretrix & mater familias una in domo?
M. *Cur non?* D. *ſanum te credis eſſe?* M. *equidem arbitror.*
D. *Ita me di ament, ut video ego tuam ineptiam,*
Facturum credo, ut habeas quî cum cantites.

M

M. Abiit, periit, nauem aſcendit; ſed cur ceſſas? AE. abi pater:
Tu potius deos comprecare: nam tibi eos certo ſcio,
Quo vir melior multo es quã ego, obtemperaturos magis.
M. Ego eo intro: ut, quae opus ſunt, parentur: tu ſi ſapis, ut dixi, ſic fac.
AE. Quid hoc eſt negoti? hoc eſt patrem eſſe, aut hoc eſt filium eſſe?
Si frater aut ſodalis eſſet, qui magis morem gereret?
Hic non amandus? hicine non geſtandus in ſinu eſt? hem;
Itaque adeo magnã mihi iniecit ſua cõmoditate curam,
Ne forte inprudens faciam, quod nolit, ſciens cauebo:
Set ceſſo ire intro, ne morae meis nuptijs egomet ſiem?

ACTVS QVARTI SCAENA VI.

Ienarij Demea.

DEfeſſus ſum ambulando: ut Syre te cum tua
Monſtratione magnus perdat Iuppiter.
Perreptaui uſque omne oppidum: ad portam, ad lacum:
Quo non? neque illic fabrica ulla erat, neque fratrem
homo. Vidiſſe quisquam. nunc vero domi
Certum obſidere eſt uſque, donec redierit.

ACTVS QVARTI SCAENA VII.

Ienarij Micio. Demea.

IBo, illis dicam nullam eſſe in nobis moram.
Set eccum ipſum: te iamdudum quaero Micio.
M. Quid nam? D. fero alia flagitia ad te ingentia
Boni illius adulescentis. M. ecce autem. D. noua,
Capi talia. M. ohe, iam. D. nescis qui vir ſit. M. ſcio.
D. O

Vt me hoc delictum admisisse in me, id mihi vehementer dolet:

Et me tui pudet. M. *credo hercle: nam ingenium noui tuum.*

Liberale: set vereor ne indiligens nimium sies.

In qua ciuitate tandem te arbitrare viuere?

Virginem vitiasti, quam te non ius fuerat tangere.

Iam id peccatum primũ magnum, at humanum tamen.

Fecere alij saepe item boni. at postquam id euenit, cedo

Numquid circũspexti? aut numquid tute prospexti tibi

Quid fieret? qua fieret? si te ipsum mihi puduit dicere,

Qua resciscerem? haec dum dubitas, menses abierunt decem.

Prodidisti te, & illam miseram, & gnatum, quod quidem in te fuit.

Quid credebas dormienti haec tibi confecturos deos?

Et illam sine tua opera in cubiculum iri deductũ domũ?

Nolim ceterarum rerum te socordem eodem modo.

Bono animo es, duces uxorem hanc. AE. *hem.* M. *bono animo es inquam.* AE. *pater,*

Obsecro num ludis tu nunc me? M. *ego te? quamobrem?* AE. *nescio.* Æ.

Quia tam misere hoc esse cupio verum, eo vereor magis.

M. *Abi domum, ac deos conprecare, ut uxorem accersas: abi.*

AE. *Quid, iam uxorem?* M. *iam.* AE. *iam?* M. *iam quantum potest* AE. *di me pater*

Omnes oderint, ni magis te, quam oculos nunc amo meos.

M. *Quid? quam illam?* AE. *aeque.* M. *perbenigne.* AE. *quid? ille ubi est Milesius?*

Nam habitat Mileti. AE. *hem, virginem ut ſecum*
auehat?
M. *Sic eſt.* AE. *Miletum uſque obſecro?* M. *ita.* AE.
animo maleſt.
Quid ipſae? quid aiunt? M. *quid illas cenſes? nihil enim.*
Commenta mater eſt, eſſe ex alio viro,
Neſcio quo, puerum natum: neque eum nominat:
Priorem eſſe illum, non oportere huic dari.
AE. *Eho, non ne haec iuſta tibi videntur poſtea?*
M. *Non.* AE. *obſecro non? an illam hinc abducet, pater?*
M. *Quid illam ni abducat?* AE. *factum a vobis duriter,*
Inmiſericorditerque, atque etiam, ſi eſt pater
Dicendum magis aperte, inliberaliter.
M. *Quamobrem?* AE. *rogas me? quid illi tandē creditis*
Fore animi miſero, qui illa conſuevit prior,
Qui infelix haut ſcio an illam miſere nunc amat,
Cum hanc ſibi videbit praeſens praeſenti eripi,
Abduci ab oculis? facinus indignum pater.
M. *Qua ratione iſtuc? quis deſpondit? quis dedit?*
Cui, quando nupſit? auctor his rebus quis eſt?
Cur duxit alienam? AE. *an ſedere oportuit*
Domi virginem tam grandem cognatus huc
Dum hinc veniret exſpectantem? haec mi pater
Te dicere aequom fuit, & id defendere.
M. *Ridiculum: aduorſum ne illum cauſam dicerem,*
Cui veneram aduocatus? ſet quid iſta Aeſchine
Noſtra? aut quid nobis cum illis? abeamus. quid eſt?
Quid lacrumas? AE. *pater obſecro, auſcultа.* M. *Aeſchine*
audiui omnia,
Et ſcio: nā te amo: quo magis, quae agis, curae ſunt mihi.
AE. *Ita velim me promerentē ames, dū viuas, mi pater,*

Vt

Perij.horreſco ſemper,ubi pultare haſce occipio miſer.
Heus,heus: Aeſchinus ego ſum.aperite aliquis actutum
oſtium.
Prodit neſcio quis:concedam huc.

ACTVS QVARTI SCAENA V.

Micio. Aeſchinus.

M. *ITa utidixi,Soſtrata,*
Facite: ego Aeſchinum conueniam; ut, quomodo
acta haec ſunt,ſciat.
Set quis oſtium hoc pultauit? AE. *pater hercle eſt, perij.*
M. *Aeſchine.*
AE. *Quid huic hic negotiſt?* M. *tu ne has pepuliſti fores?*
Tacet. cur non ludo hunc aliquantiſper? melius eſt,
Quãdoquidem hoc numquam mihi ipſe voluit credere.
Nihil mihi reſpondes? AE. *non equidem iſtas, quod*
ſciam.
M. *Ita? nam mirabar quid hic negoti eſſet tibi.*
Erubuit: ſalua res eſt. AE. *dic ſodes pater,*
Tibi vero quid iſtic eſt rei? M. *nihil mihi quidem.*
Amicus quidam me a foro abduxit modo
Huc aduocatum ſibi. AE. *quid?* M. *ego dicam tibi:*
Habitant hic quaedam mulieres pauperculae,
Vt opinor has non noſſe te, & certo ſcio:
Neque enim diu huc commigrarunt. AE. *quid tum*
poſtea?
M. *Virgo eſt cum matre.* AE. *perge.* M. *haec virgo or-*
baſt patre:
Hic meus amicus illi genere eſt proxumus:
Huic leges cogunt nubere hanc. AE. *perij.* M. *quid eſt?*
AE. *Nihil: recte: perge.* M. *is vênit ut ſecum auehat.*

Tantum, ut neque quid me faciam, neque quid agam, certum ſiet? 5.a.t.j.b.j.5.j.

Membra metu debilia ſunt: animus timore obſtipuit: Pectore conſiſtere nihil conſilij quit. vah,

Quomodo me ex hac expediam turba?

Tanta nunc ſuſpicio de me incidit: neque ea inmerito: Soſtrata credit, mihi me pſaltriam hanc emiſſe: id anus Mihi indicium fecit:

Nam ut hinc forte ea ad obſtetricem erat miſſa, ubi eam vidi, ilico

Accedo; rogito, Pamphila quid agat; iam partus adſiet, Eone obſtetricem accerſat. illa exclamat, abi, abi, iam

Aeſchine

Satis diu dediſti verba: ſat adhuc tua nos fruſtratast fides. a.j.5.5.b.

Hem, quid iſtuc obſecro inquam eſt? valeas, habeas illam quae placet.

Senſi ilico id illas ſuſpicari: ſet me reprehenda tamen, Ne quid de fratre garrulae illi dicerem, ac fieret palam.

Nunc quid faciam? dicam fratris eſſe hanc? quod minimest opus

Vſquam efferri: ac mitto: fieri potis eſt ut nequa exeat: Ipſum id metuo ut credant: tot concurrunt veriſimilia: Egomet rapui: ipſe egomet ſolui argentum: ad me abducta eſt domum.

Haec adeo mea culpa fateor fieri; non me hac rem patri Vt ut erat geſta, indicaſſe? exoraſſem ut eam ducerem.

Ceſſatum uſque adhuc eſt: nunc porro Aeſchine expergiſcere:

Nunc hoc primum; ad illas ibo, ut purgem me. accedam ad fores: 5.t.5.t.

Peri.

Meum officium facio: quod peccatum a nobis ortum ſt, corrigo.
Niſi ſi me in illo credidiſti eſſe hominum numero, qui ita putant:
Sibi fieri iniuriam ultro ſi quam fecere ipſi, expoſtules,
Et ultro accuſant. id quia non eſt a me factũ, agis gratias.
HE. *Ah, minime: numquam te aliter atque es, in animum induxi meum.*
Set quaeſo ut iina mecum ad matrẽ virginis eas Micio,
Atque iſtaec eadem, quae mihi dixti, tute dicas mulieri;
Suſpicionem hanc propter fratrem eius eſſe, & illam pſaltriam.
M. *Si ita aequom cenſes, aut ita opus eſt facto, eamus.*
HE. *bene facis:* ago gratias.
Nã & illi animũ iam releuabis, quae dolore ac miſeria
Tabeſcit: & tuo officio fueris functus. ſet ſi aliter putas,
Egomet narrabo quae mihi dixti. M. *immo ego ibo.* HE. *bene facis:*
Omnes, quibus res ſunt minus ſecundae magis ſunt neſcio quo modo
Suſpicioſi: ad contumeliam omnia accipiunt magis.
Propter ſuam inpotentiam ſe ſemper credunt negligi.
Quapropter te ipſum purgare ipſi coram, placabilius eſt.
M. *Et recte, & verum dicis.* HE. *ſequere me ergo hac intro.* M. *maxume.*

ACTVS QVARTI SCAENA IIII.

Aeſchinus.

DIſcrucior animi; hocine de inprouiſo mali mihi obici d.b.t.s.s.t.s.j.

Πῶς ἄνωθεν ἰλιὸς ὁ τάλας ἐπ' ἀγχάλαις;
Καὶ τοῦτο τὸν αὐτοῦ καλλίφρονα ἐκολαφίσαις

S. *Praeterito hac recta platea sursum. ubi eo veneris,*
Clivos deorsum vorsus est; hac praecipitato. postea
Est ad hanc manum sacellum: ibi angiportum propter est.
D. *Quonam?* SY. *illic ubi etiam caprificus magna est.*
D. *noui.* SY. *hac pergito.*
D. *Id quidem angiportum non est pervium.* SY. *verum*
hercle vah,
Censen hominem me esse? errauí. in porticum rursum redi:
Sane hac multo propius ibis, & minor est erratio.
Scin Cratini huius ditis aedes? D. *scio.* S. *ubi eas praeterieris,*
Ad sinistram hac recta platea; ubi ad Dianae veneris,
Ito ad dextram: prius quam ad portam venias, aput
ipsum lacum
Est pistrilla, & ex aduorsum fabrica: ibi est. D. *quid ibi*
facit?
SY. *Lectulos in sole ilignis pedibus faciundos dedit.*
D. *Ubi potetis vos: bene sane. set cesso ad eum pergere?*
SY. *I sane: ego te exercebo hodie, ut dignus es, silicernium.*
Aeschinus odiose cessat: prandium corrumpitur:
Ctesipho autem in amore est totus. ego iam prospiciam mihi:
Nam iam adibo, atque unum quid quid, quod quidem
erit bellissimum, propriè
Carpam: & cyathos sorbillans paulatim hunc producam
diem.

ACTVS QVARTI SCAENA III.

Micio. Hegio.

M. *EGo in hac re nihil reperio, quamobrem lauder*
tantopere Hegio.

Meum

Scire equidem volō, quot mihi ſint domini: quae haec eſt miſeria?

D. *Quid ille gannit? quid volt? quid ais bone vir? eſt frater domi?*

SY. *Quid, malum, bone vir mihi narras? equidem perij.* D. *quid tibi eſt?*

SY. *Rogitas? Cteſiphō me pugnis miſerum, & iſtam pſaltriam*

Vſque occidit. D. *hem, quid narras?* SY. *em, vide me diſcidit labrum.*

D. *Quamobrem?* SY. *me inpulſore hanc emptam eſſe ait.* D. *non tu eum rus hinc modo*

Produxe aiebas? SY. *factum: verum venit poſt inſaniēs: Nihil pepercit. non puduiſſe verberare hominem ſenem, Quē ego modo puerū tantillū in manibus geſtaui meis?*

D. *Laudo Cteſiphō: patriſſas: abi, virum te iudico.*

S. *Laudas? ne ille continebit poſthac, ſi ſapiet, manus.*

D. *Fortiter.* SY. *perquam, quia miſeram mulierem, & miſeruolum,*

Qui referire non audebam, vicit: hui, perfortiter.

D. *Non potuit melius. idem quod ego ſentit, te eſſe huic rēi caput.*

Set eſt ne frater intus? SY. *non eſt.* D. *ubi illum quaeram, cogito.*

SY. *Scio ubi ſit, verum hodie numquam monſtrabo.* D. *hem, quid ais?* SY. *ita.*

D. *Diminuetur tibi quidem iam cerebrum.* SY. *at nomen neſcio*

Illius hominis, ſet locum noui ubi ſit. D. *dic ergo locum.*

SY. *Noſtin porticum aput macellum hanc deorſum?* D. *quid ni nouerim?*

Quasi puero, gaudio. em tibi autem. CT. *quid nam est?*
SY. *lupus in fabula.*
CT. *Pater est?* SY. *ipsus.* CT. *Syre, quid agimus?* SY. *fuge modo intro, ego videro.*
CT. *Si quid rogabit, nusquam tu me audisti?* SY. *potin ut desinas?*

ACTVS QVARTI SCAENA II.

Demea. Ctesipho. Syrus.

D. *NE ego homo sum infelix. primum fratrem nusquam inuenio gentium:*
Praeterea autem, dum illũ quaero, a villa mercennariũ
Vidi: is filium negat esse ruri: nec quid agam scio.
CT. *Syre.* SY. *quid est?* CT. *men quaerit?* SY. *verum.* CT. *perij.* SY. *quin tu animo bono es.*
D. *Quid hoc, (malum), infelicitatis? nequeo satis decernere:*
Nisi me credo huic esse natum rei, strundis miseriis.
Primus sentio mala nostra: primus resciscо omnia:
Primus porro obnuntio: aegre solus, siquid sit, fero.
SY. *Rideo hunc: primum dixit se scire: is solus nescit omnia.*
D. *Nunc redeo: si forte frater redierit viso.* CT. *Syre,*
Obsecro, vide ne ille huc prorsus se inruat. SY. *etiam taces?*
Ego cauebo. CT. *numquam hercle hodie ego istuc committam tibi:*
Nam me iam in cellam aliquam cum illa concludam: id tutissimum est.
SY. *Age, tamen ego hunc amouebo.* D. *set eccum sceleratum Syrum.*
SY. *Non hercle hic quidẽ durare quisquã, si sic fit, potest.*

Scire

ACTVS QVARTI SCAENA I.

Cteſipho. Syrus.

C. *A tu In patrem hinc abiſſe rus?* S. *iam dudum. dic ſodes.* S. *apud villam ſt.*
Nunc cum maxumè operis aliquid facere credo. C. *utinam quidem,*
Quod cum ſalute eius fiat, ita ſe defetigarit velim,
Vt triduo hoc perpetuo prorſum e lecto nequeat ſurgere.
S. *Ita fiat, & iſtoc ſi quid potis eſt rectius.* C. *ita: nam*
hunc diem x.1. moriatur.
Miſere nimis cupio, ut coepi, perpetuũ in laetitia degere.
Et illud rus nulla alia cauſa tã male odi, niſi quia ſpropeſt:
Quod ſi eſſet longius, Troch. duo. *poſſent*
Prius nox oppreſſiſſet illic, quam huc reuerti poſſet iterũ.
Nunc ubi me illic non videbit, iam huc recurret, ſat ſcio:
Rogitabit me, ubi fuerim: quẽ ego hodie toto non vidi die:
Quid dicam? S. *nihil ne in mentem?* C. *numquam quicquam.* S. *tanto nequior.* II.1. nõ quicquã seu nihil.
Cliens, amicus, hoſpes, nemo ſt vobis? C. *ſunt. quid poſtea?*
S. *Hiſce opera ut data ſit.* C. *quae non data ſit? non poteſt fieri.* S. *poteſt.* II.S. vt opera data ſit quae nõ data sit?
C. *Interdiu: ſet ſi hic pernocto, cauſae quid dicam Syre?*
S. *Vah, quam vellem etiam noctu amicis operam mos eſſet dari.* hoc dixit Syrus cum nihil aliud curaret. et obtrem aliquid forte vellet.
Quin tu otioſus es: ego illius ſenſum pulchrè calleo.
Cum feruit maxume, tam placidum quam ouem reddo.
C. *quo modo?*
S. *Laudarier te audit libenter: facio te aput illũ Deum:*
Virtutes narro. C. *meas?* S. *tuas: homini ilico lacrumae cadunt,*

Sin aliter animus veſter eſt, ego Demea
Summa vi defendam hanc, atque illum mortuum.
Cognatus mihi erat: una a pueris paruolis
Sumus educati: una ſemper militiae, & domi
Fuimus: paupertatem pertulimus grauem.
Quapropter nitar, faciam, experiar, denique
Animam relinquam potius quam illas deſeram.
Quid mihi reſpondes? D. *fratrem conueniam Hegio:*
Is, quod mihi de hac dederit conſilium, id ſequar.
HE. *Set Demea hoc tu facito cum animo cogites,*
Quam vos facillime agitis, quam eſtis maxume
Potentes, dites, fortunati, nobiles,
Tam maxume vos aequo animo aequa noſcere
Oportet, ſi vos voltis perhiberi probos.
D. *Redito: fient, quae fieri aequom eſt, omnia.*
HE. *Decet te facere: Geta, duc me intro ad Soſtratam.*
D. *Non me indicente haec fient: utinam hîc ſit modo*
Defunctum: verum nimia illaec licentia
Profecto euadet in aliquod magnum malum.
Ibo, ac requiram fratrem, ut in eum haec euomam.

educti legendum omnino.

ACTVS TERTII SCAENA V.

Hegio.

Bono animo fac ſis Soſtrata; & iſtam, quod potes,
Fac conſolere. ego Micionem, ſi apud forum eſt,
Conueniam; atque, ut res geſta eſt, narrabo ordine:
Si eſt, facturus ut ſit officium ſuum,
Faciat: ſin aliter de hac re eſt eius ſententia,
Respondeat mihi: ut, quid agam, quam primum ſciam.

ACTVS

Jubeo. H. oh, te quaerebam ipſum. ſalue Demea.
D. Quid autem? H. maior filius tuus Aeſchinus,
Quem fratri adoptandum dediſti, neque boni,
Neque liberalis functus officium eſt viri.
D. Quid iſtuc eſt? H. noſtrum amicum noras Simulum, at — ſic ſupra; iſtas diuiſe d' pag. 120. at tu pol tibi is — tas porthac compunito manus.
Atque aequalem? D. quid ni? H. filiam eius virginem
Vitiauit. D. hem. H. manĕ, nondum audiſti Demea,
Quod eſt grauiſſimum. D. an quicquā eſt etiā amplius?
H. Vero amplius: nam hoc quidĕ ferundū aliquo modo ſt: B Vero praponit ut eunucho
Perſuaſit nox, amor, vinum, aduleſcentia:
Humanum ſt. ubi ſcit factum, ad matrem virginis comme il cat prenſ. a ce qui auoit fait.
Venit ipſus ultro, lacrumans, orans, obſecrans,
Fidem dans, iurans ſe illam ducturum domum.
Ignotum ſt; tacitum ſt; creditum ſt. virgo ex eo
Compreſſu grauida, facta eſt; menſis his decimus eſt:
Ille bonus vir nobis pſaltriam, ſi dis placet, bonus vir ille
Parauit, quicum viuat: illam deſerat. O nobis qleſſ. vr. quic quid interpres dicat
D. Pro certon tu iſtaec dicis? H. mater virginis
In medio ſt; ipſa virgo: res ipſa. hic Geta
Praeterea, ut captus eſt ſeruorum, non malus
Neque iners, alit illas; ſolus omnem familiam
Suſtentat. hunc abduce, vinci, quaere rem. in forme toy de l'affaire.
G. Immo hercle extorque, niſi ita factum ſt Demea: * Pro torquere simpl. ſic ſcr. ſ. λου. ſuperv. ζε. ſic ſcr. torque; et torques, Buttmann. ipſa Aeſchinus.
Poſtremo non negabit; coram ipſum cedo.
D. Pudet: nec, quid agam, neque quid reſpondeam
Scio. PA. miſeram me, differor doloribus. A Maj. th. intus hic hē vt ut maj. Pue. eadem manu ſcr. et pmb. et ple rig; alij lib. alij ad ma ſcr. intus clamat. B enim prępoſitus modo And. act. 3. ſc. 3.
Iuno Lucina fer opem: ſerua me obſecro. H. hem,
Numnā illa quaeſo parturit? G. certe Hegio. H. hem;
Illaec fidem nunc voſtram implorat Demea:
Quod vos vis cogit, id voluntate impetret. legi ſc.
Haec primum ut fiant, deos quaeſo, ut vobis decet. ἀγαθῇ τύχῃ.

D. *Ego vero hinc abeo, quando is, quamobrem huc veneram.*

Rus abijt: illum curo nunum: ille ad me attinet.
Quando ita volt frater; de istoc ipse viderit.
Set quis illic est, quem video procul? est ne Hegio
Tribulis noster? si satis cerno, hercle is est,
Hoxoamicus nobis iam inde a puero: di boni!
Ne illiusmodi iam nobis magna ciuium
Paenuria st. homo antiqua virtute ac fide.
Haut cito mali quid ortum ex hoc sit publice.
Quam gaudeo ubi etiam huius generis reliquias
Restare video. vah, viuere etiam nunc lubet.
Opperiar hominem hic, ut salutem & conloquar.

ACTVS TERTII SCAENA IIII.

Hegio. Geta. Demea. Pamphila.

H. PRo di immortales, *facinus indignum Geta:*
Quid narras? G. *sic est factum.* H. *ex illan familia*
Tam inliberale facinus esse ortum? o Aeschine
Pol haut paternum istuc dedisti. D. *videlicet*
De psaltria hac audiuit: id illi nunc dolet
Alieno. pater is nihili pendit: ei mihi,
Vtinam hoc prope adesset alicubi: atque audiret haec.
H. *Nisi facient quae illos aequom st, haut sic auferent.*
G. *In te spes omnis Hegio nobis sita est:*
Te solum habemus: tu es patronus, tu pater:
Ille tibi moriens nos commendauit senex.
Si deseris tu, perimus. H. *caue dixeris:*
Neque faciam, neque me satis pie posse arbitror.
D. *Adibo. saluere Hegionem plurimum*

Jubeo

De psaltria istac. D. ain vero? SY. vah nihil reticuit. Nam ut numerabatur forte argentum, interuenit Homo de improuiso: coepit clamare, o Aeschine, Haecine flagitia facere te? haec te admittere Indigna genere nostro? D. oh, lacrumo gaudio. SY. Non tu hoc argentum perdis, set vitam tuam. D. Saluos sit; spero est similis maiorum suum. SY. hui. D. Syre, praeceptorum plenus istorum ille. SY. phy. Domi habuit unde disceret. D. sit sedulo: Nihil praetermitto: consuefacio: denique, Inspicere, tanquam in speculum, in vitas omnium Iubeo: atque ex alijs sumere exemplum sibi. Hoc facito. SY. recte sane. D. hoc fugito. SY. callide. D. Hoc laudi est. SY. istaec res est. D. hoc vitio datur. SY. Probissume. D. porro autem. SY. non hercle otium st Nunc mihi auscultandi. pisces ex sententia Nactus sum: hi mihi ne corrumpantur, cautio st: Nam id nobis tam flagitium st, quam illa Demea, Non facere vobis, quae modo dixti: & quòd queo Conseruis ad eundem istunc praecipio modum: Hoc salsum st, hoc adustum st, hoc lautum st parum: Illud recte: iterum sic memento. sedulo Moneo, quae possum pro mea sapientia: Postremò, tanquam in speculum, in patinas, Demea, Inspicere iubeo, & moneo quid facto usus sit. ineptia haec esse, nos quae facimus, sentio: Verum quid facias? ut homo st, ita morem geras. Numquid vis? D. mentem vobis meliorem dari. SY. Turus hinc ibis? D. recta. SY. nam quid tu hic agas, Vbi, siquid bene praecipias, nemo obtemperet?

ob psaltriam. propter. Dun. equid nos amus De fidicina ista?

admiramini. quasi ipse admiceas?

interjectio mirantis & vt Don. Planto execrantis est. Donat. Pseud. phy. in malâ crucem. de tetro odore. alijs hui sonabunt. hinc Galleriophy fy. quidã lib. inqui philosophos domi habuit. Prisc. lib. 15. nonnulli in numero interjectionũ etiã sonum illiteratorũ immanium traijs habet. Phy. euoh. al hoax. hoc vana d. est ecla. est ainsy quid faut faire.

principiũ narratio mis. quod audiuit Syrus

a mongus.

cauendũ est.

quaneũ queo.

quia condimentũ quidem accus hoc temperant loci. Don.

pro obijs.

abimus hoc dicit Syrg

al. abis pro ibis malè.

Tantisper: ubi ego rediero, exossabitur:
Prius nolo. D. *haecine flagitia?* SY. *mihi quidem non placent:*
Et clamo saepe. salsamenta haec Stephanio
Fac macerentur pulchre. D. *di vostram fidem,*
Vtrum studio ne id sibi habet, an laudi putat
Fore, si perdiderit gnatum? vae misero mihi,
Videre videor iam diem illum, cum hinc egens
Profugiet aliquo militatum. SY. *o Demea,*
Istuc est sapere, non quod ante pedes modo st
Videre, set etiam illa quae futura sunt,
Prospicere. D. *quid? istaec iam penes vos psaltria est?*
SY. *Ellam intus.* D. *eho, an domi est habiturus?* SY. *credo: ut est*
Dementia. D. *haecine fieri.* SY. *inepta lenitas*
Patris, & facilitas praua. D. *fratris me quidem*
Pudet, pigetque. SY. *nimium inter vos Demea, ac*
Non quia ades praesens dico hoc, per nimium interest.
Tu, quantus quantus, nihil nisi sapientia es:
Ille, omnium. sineres vero tu illum tuum
Facere haec? D. *sinerem illū? aut non sex totis mensibus*
Prius elfeciſſem, quam ille quicquam coeperet?
SY. *Vigilantiam tuam tu mihi narras?* D. *sic siet*
Modo ut nunc est quàeso. SY. *ut quisque suum volt esse, ita st.*
D. *Quid, eum vidisti in hodie?* SY. *tuum ne filium?*
Abigam hunc rus iamdudū aliquid ruri agere arbitror.
D. *Satin scis ibi esse?* SY. *oh, quem egomet produxi.* D. *optume est.*
Metui ne haereret hic. SY. *atque iratum admodum*
D. *Quid autem?* SY. *adortus iurgio fratrem aput forum*

De

Nã is noſtro Simulo fuit ſummus, & nos coluit maxume.
G. *Nam hercle alius nemo reſpicit nos.* SO. *properatu, mea Cantharа,*
Curre: obſtetricem accerſe: ut cum opus ſit, ne in mora nobis ſiet.

ACTVS TERTII SCAENA III.

Demea. Syrus.

D. *Diſperij: Cteſiphonem audiui filium*
Vnà fuiſſe in raptione cum Aeſchino.
Id miſero reſtat mihi mali, ſi illum poteſt,
Qui alicui rei eſt, etiam ſeum ad nequitiem adducere.
Vbi ego illum quaeram? credo abductum in ganeum
Aliquo. perſuaſit ille inpurus, ſat ſcio.
Set eccum Syrum ire video: hinc ſcibo iam, ubi ſiet.
Atque hercle hic de grege illo eſt: ſi me ſenſerit
Eum quaeritare, numquam dicet carnufex.
Non oſtendam id me velle. SY. *omnem rem modo ſeni,*
Quo pacto haberet, enarramus ordine.
Nihil quicquam vidi laetius. D. *pro Iuppiter,*
Hominis ſtultitiam. SY. *conlaudauit filium:*
Mihi, qui id dediſſem conſilium, egit gratias.
D. *Diſrumpor.* SY. *argentum adnumerauit ilico:*
Dedit praeterea in ſumptum, dimidium minae:
Id diſtributum ſane eſt ex ſententia. D. *hem,*
Huic mandes, ſiquid recte curatum velis.
SY. *Ehem Demea, haut aſpexeram te: quid agitur?*
D. *Quid agatur? voſtram nequeo mirari ſatis*
Rationem. SY. *eſt hercle inepta, ne dicam dolo,*
Atque abſurda. piſcis ceteros purga Dromo:
Congrum iſtum maximum in aqua ſinito ludere

glosſ. [Erant]: qui ſine hac iurabat ſe unum numquam victurum diem:

Qui ſe in ſui gremio poſiturum puerum dicebat patris;

Tum ſta obſecraturum, ut liceret hanc ſibi uxorem ducere.

glosſ. G. Era lacrumas mitte, ac potius, quod ad hanc rem opus eſt, porro proſpice.

Patiamur ne an narremus cuipiam? CA. au, mi homo ſanus ne es?

An hoc proferendum tibi videtur uſquam eſſe? G. mihi quidem non placet.

Iã primũ illum alieno animo a nobis eſſe, res ipſa indicat.

Nunc ſi hoc palam proferimus, ille inſitias ibit, ſat ſcio;

Tua fama & gnatae vita in dubium veniet. tum ſi maxime

Fateatur, cũm amet aliam, non eſt utile hanc illi dari.

Quapropter quoquo pacto tacitoſt opus. SO. ah, minime gentium:

Non faciam. G. quid ages? SO. proferam. G. hem, mea Soſtrata, vide quam rem agas.

SO. Peiore res loco non potis eſt eſſe, quã in quo nũc ſita eſt.

Primũ indotata eſt: tũ praeterea, quae ſecũda ei doſerat,

Perijt: pro virgine dari nuptum nõ poteſt. hoc relliquũ eſt,

Si inſitias ibit, teſtis mecum eſt anulus, quem amiſerat.

Poſtremo quando ego conſcia mihi ſum, a me culpam eſſe

hanc procul,

Neque pretium, neque rem ullam interceſſiſſe, illa aut me indignam, Geta, — ex —

Experiar. G. quid iſtic? accedo ut melius dicas. SO. tu quantum poteſt

Abi; atque Hegioni cognato huius, rem enarrato omnem ordine:

Seni animam primum extinguerem ipſi, qui illud produxit ſcelus:

Tum autem Syrum inpulſorem, vah, quibus illum lacerarem modis? ουχὶ λαν elegans.

Sublimem medium primum arriperem, & capite in terram ſtatuerem, par le fau du corps

Vt cerebro diſpergat viam: Troch. 2. dimeter disseminans

Adulescenti ipſi eriperem oculos: poſthaec praecipitem darem.

Ceteros ruerẽ, agerem, raperem, tunderẽ, & proſternerẽ.

Set ceſſo eram hoc malo inpertiri propere? SO. *reuocemus. Geta.* jamb. 9 vij. 2. Reg. et Rud. imperitare.

G. *Hem, quisquis es, ſine me.* SO. *ego ſum Soſtrata.* G. *ubi ẽaſt? te ipſam quaerito:*

Te exſpecto: oppido opportune te obtuliſti mihi obuiam. Troch.

Era. SO. *quid eſt? quid trepidas?* G. *ei mihi.* SO. *quid feſtinas mi Geta?*

Animam recipe. G. *prorſus.* SO. *quid iſtuc prorſus ergoſt?* G. *perĩmus:* perijmus. tribrachys pro Trochaeo.

Actumſt. SO. *eloquere ergo obſecro te quid ſit.* G. *iam* SO. *quid iam Geta?*

G. *Aeſchinus.* SO. *quid is ergo?* G. *alienus eſt ab noſtra familia.* SO. *hem,*

Peri. quare? G. *amare occepit aliã.* SO. *vae miſerae mihi.*

G. *Neque id occulte fert, ab lenone ipſius eripuit palam.* Cic. obscure ferre. aliquid. e. dissimulare.

SO. *Satin hoc certumſt?* G. *certum: hiſce oculis egomet vidi Soſtrata.* SO. *ah,*

Me miſeram, quid credas iam? aut cui credas? noſtrum ne Aeſchinum?

Noſtram vitam ŏmnium, in quo noſtrae ſpes, opesque omnes ſitae. prima. τοῦ omniũ breuis.

CA. *Et re nata melius fieri haut potuit quam factũ est, era: Quando vitium oblatum est, quod ad illum attinet potissimum,*

Talem, tali genere, atque animo, natum ex tãta familia.

SO. *Ita pol est ut dicis: saluos nobis, deos quaeso, ut siet.*

ACTVS TERTII SCAENA II.

Geta. Sostrata. Canthara.

G. *NVnc illud est, quod si omnes omnia sua consilia conferant,*

Atque huic malo salutẽ quaerant, auxilij nihil adferãt

Quod mihi q3, eraeque, filiaeq3 erili est. vae misero mihi,

Tot res repente circumuallant, unde emergi non potest,

Vis, egestas, iniustitia, solitudo, infamia.

Hocine saeclum? o scelera. o genera sacrilega. o hominem inpium.

SO. *Me miseram, quidnam st, quod sic video timidum, & properantem Getam?*

G. *Quem neque fides, neque iusiurandum, neque [illum] misericordia*

Repressit, neque reflexit: neq; quod partus instabat prope,

Cui miserae indigne per vim vitium obtulerat. SO. *non intellego*

Satis, quae loquatur. CA. *propius obsecro accedamus Sostrata.* G. *ah,*

Me miserum, vix sum cõpos animi, ita ardeo iracũdia.

Nihil est quod malim, quam illam totam familiam dari mihi obuiam,

Vt ego iram hanc in eos euomam omnem, dum aegritudo haec est recens:

Satis mihi id habeam suplicij, dum illos ulciscar modo.

Seni

SA. *At ut omne reddat.* SY. *omne reddet: tacẽ modo, ac sequere hac.* SA. *sequor.*

CT. *Heus, heus Syre.* SY. *ehem, quid est?* CT. *obsecro hercle hominem istum impurissimum*
Quamprimum absolui tote, ne si magis irritatus siet, vt supra. redditi pactu dimittite.
Aliqua ad patrem hoc permânet; atque ego tum perpetuo perierim.

SY. *Non fiet, bono animo es: tu cum illa te intus oblecta interim:*
Et lectulos iubẽ sterni nobis, & parari cetera.
Ego iam transacta re conuortam me domum cũ obsonio. magnifice dictu. contextura agmen exercitus propriè.
CT. *ita quaeso: quando hoc bene successit, hilarem hunc sumamus diem.* consumamus.

ACTVS TERTII SCAENA I.

Sostrata. Canthara.

SO. *Obsecro mea nutrix, quid nunc fiet?* CA. *quid fiat rogas?* Vbi te supplendum vt infra; eloquere ergo obsecro te quid fiet.
Recte edepol spero. SO. *modo dolores, mea tu, occipiunt primulum.*

CA. *Iam nunc times, quasi numquam adfueris, numquam tute pepereris?*

SO. *Miseram me, neminem habeo, solae sumus: Geta autem hic non adest:*
Nec quem ad obstetricem mittam, nec qui adcersat Aeschinum. Vbi nunc Aeschinus? Vbi est quod scriptoris exciderat vestimento videtur. pro non.

CA. *Polis quidem iam hic aderit: nam numquam unum intermittit diem,*
Quin semper veniat. SO. *solus mearum miseriarum est remedium.*

Nihil pote supra. quid nam fores crepuit. SY. *manē mane. ipse exit foras.*

ACTVS SECVNDI SCAENA IIII.

Aeschinus. Sannio. Ctesipho. Syrus.

jambici omnes.

VBi est ille sacrilegus? SA. *me quaerit. num quid nam effert? occidi:*
Nihil video. AE. *ehem, opportune: te ipsum quaero: quid sit Ctesipho?*
In tuto est omnis res; omitte vero tristitiem tuam.
CT. *Ego illam hercle vero omitto, qui quidem te habeam fratrem: o mi Aeschine,*
O mi germane: ah vereor corā in os te laudare amplius,
Ne id, adsentandi magis quam quo habeam gratum, facere existumes.
AE. *Age inepte; quasi nunc nos inter nos ô Ctesipho.* CT. *Hoc mihi dolet, nos paene sero scisse: & paene in eū locum Redisse, ut si omnes cuperēt, nihil tibi possent auxiliarier.*
CT. *Pudebat.* AE. *ah, stultitia est istaec, non pudor, tam ob paruolam*
Rem paene e patria: turpe dictu. deos quaeso ut istaec prohibeant.
CT. *Peccaui.* AE. *quid ait tandem nobis Sannio?* SY. *iam mitis est.*
AE. *Ego ad forum ibo, ut hunc absoluam: tu intro ad illam Ctesipho.*
SA. *Syre insta.* SY. *eamus: namque hic properat in Cyprum.* SA. *ne tam quidem:*
Quamuis etiam maneo otiosus hic. SY. *reddetur, ne time.*
SA. *At*

Pudet nihil omnes dentes labefecit mihi:
Praeterea colaphis tuber est totum caput:
Etiam insuper defrudat? nusquam abeo. SY. *ut lubet:*
Nũquid vis, quin abeã? SA. *immo hercle hoc quaeso Syre,*
Vt ut haec sunt acta, potius quam litis sequar,
Meum mihi reddatur, saltem quanti emptast Syre.
Scio te non usum antehac amicitia mea:
Memorem me dices esse & gratum. SY. *sedulo*
Faciam. set Ctesiphonem video: laetus est
De amica. SA. *quid quod te oro?* SY. *paulisper mane.*

ACTVS SECVNDI SCAENA III.

Ctesipho. Syrus.

CT. *ABs quiuis homine, cum est opus, beneficium accipere gaudeas:*
Verum enimuero id demum iuuat, si quem aequom est facere, is bene facit.
O frater frater, quid ego nunc te laudem? satis certo scio:
Numquam ita magnifice quicquam dicam, id virtus quin superet tua:
Itaque unam hanc rem me habere praeter alios praecipuam arbitror,
Fratrem homini nemini esse primarum artium magis principem.
SY. *O Ctesipho.* CT. *o Syre, Aeschinus ubi est?* SY. *ellum, te exspectat domi.* CT. *hem.*
SY. *Quid est?* CT. *quid sit? illius opera Syro nunc viuo: festiuom caput,*
Qui omnia sibi post putauit esse prae meo commodo:
Maledicta, famam, meum amorem, & peccatum in se transtulit.

Maledicta, famã, meum amorem, peccatum q, in se transtulit. placet.

SY. *Numquam rem facies: abi, nescis inescare homines Sannio.*

SA. *Credo istuc melius esse: verum ego numquam adeo astutus fui,*
Qui quidquid possem, mallem auferre potius in praesentia.

SY. *Age noui tuum animum: quasi iam usquam tibi sint viginti minae,*

Dum huic obsequare. praeterea autem te aiunt proficisci Cyprum. SA. *hem.*

SY. *Coemisse hinc quae illuc veheres multa; nauem conduxtam; hoc scio.*
Animus tibi pendet. ubi illinc spero redieris, tamen hoc ages.

SA. *Nusquam pedem: perij hercle: hac illi spe hoc inceperunt.* SY. *timet:*
Inieci scrupulum homini. SA. *o scelera. illud vide,*
Vt in ipso articulo oppressit. emptae mulieres
Complures, & item hinc alia, quae porto Cyprum.
Nisi eo ad mercatum venio, damnum maximum fit.
Nunc si hoc omitto, actum agam. ubi illinc rediero,
Nihil est, refrixerit res. nunc demum venis?
Cur passus? ubi eras? ut sit satius perdere,
Quam aut nunc manere tamdiu, aut tum persequi.

SY. *Iam ne enumerasti, id quod ad te rediturum putes?*

SA. *Hocine illo dignum? hocine incipere Aeschinum?*
Per oppressionem ut hanc mihi eripere postulet?

SY. *Labascit. unum hoc habeo: vide si satis placet;*
Potius quam venias in periclum Sannio,
Serues ne, an perdas totum; diuiduum face.
Minas decem conradet alicunde. SA. *ei mihi,*
Etiam de sorte nunc venio in dubium miser.

Cicero reponere in loco aliquo, i. Pudet
voluptatis nullo loco numerare. coloro hi honestate et etc.
plura in Appar. quasi usquam tibi sint. i. quasi sint tibi aliquo (in loco. non numero
aliquo aliqua existimatione.

Verum enim quãdo bene promeruit, fiet: suũ ius postulat.
Age, iam cupio, & modò argentum reddat. Set ego hoc hãriolor:
Vbi me dixerõ dare tanti, testis faciet ilico,
Vendidisse me de argento somnium. mox: cras redi.
Id quoque possum ferre, si modo reddat: quamquam iniurium est.
Verum cogito id quod res est, quando eum quaestum occeperis,
Accipiunda, & mussitanda iniuria adulescentium est.
Set nemõ dabit: frustra egomet mecum has rationes puto.

ACTVS SECVNDI SCAENA II.

Syrus. Sannio. *Iamb. 8 vij et Senarij.*

SY. *TAce, egomet conueniam iam ipsum. cupide accipiat, faxo: atque etiam jam*
Bene dicat secum esse actum. quid istuc Sannio est, quod te audio
Nescio quid cõcertasse cũ ero? SA. *numquã vidi iniquius*
Certationẽ comparatam, quam haec hodie inter nos fuit:
Ego vapulando, ille verberando, usque ambo defessi sumus.
SY. *Tua culpa.* SA. *quid facerem?* SY. *adulescenti morem gestum oportuit.*
SA. *Qui potui melius, qui hodie usque os praebui?* SY. *age, scis quid loquar?*
Pecuniam in loco neglegere, maximum interdum est lucrum. hui:
Metuisti, si nunc de tuo iure concessisses paululum; atque —
Adulescẽti esses morigeratus, hominum homõ stultissime
Ne non tibi istuc faeneraret. SA. *ego spẽ pretio non emo*

Gov. bene promeruit. bene fecit. fecerunt quod adolescentes et amatores. Iam fere vbique maneor etc.

enim vt hinc. ccciae enim.

modo si pro si modo vt supra, tasi est pro hija est. vbi si mo si vbi.

Pro restituet me dominis vendidisse scilicet somnium sc.

Non iuria, neque vendidam rursus quae libera est. ego nil ego liberali illa esse causa manu.

Reg. Rub et reliq. P. Tũ iam post accipiat hist. varijs iambicus vt seq. 4.

pro etiam tũ iam restituendũ esse nõ dubito. V. C. V

Ita M nõ elidit sed eum.

Al. agerem. Reg. Rub et alij Put.

sup. morẽ gerere.

Ita I in qui nõ elidit vt sup: A. pag. 138.

pro tum est, fuisse Italice.

Respõde. AE. *ante aedis non fecisse erit metuis probi conuicium.* Hic à glos. vt. Liuius in qui buda lib. legit hoc quæ maius ad glos. exponendū facit.

Nam si molestus pergis esse, iam intro abripiere; atq; ibi Vsque ad necem operiere loris. SA. *loris liber?* AE. *sic erit.*

improbū.

SA. *O hominem impurum: hicine libertatem aiunt esse aequam omnibus?* Ai. Athenis.

Vt iam dissoll. ego de gradi et uersus ego ad hanc uersū.

AE. *Si satis iam debacchatus es leno, audi si vis nūc iam.*

SA. *Ego debacchatus sum autem, an tu in me?* AE. *mitte ista, atque ad rem redi.*

SA. *Quam rem? quo redeam?* AE. *iam ne me vis dicere id quod ad te attinet?* prodest. comodus.

sub. libenter dicat ut Don.

SA. *Cupio, aequi modo aliquid.* AE. *vah, leno iniqua me non volt loqui.*

SA. *Leno sum, fateor, pernicies communis adulescētium: Periurus, pestis: tamen tibi a me nulla orta est iniuria.*

scilicet solus ego uestra iniuria non attingo.

AE. *Nam hercle etiam hoc restat.* SA. *illuc quaeso redi, quo coepisti, Aeschine.* pro quo coepisti ita. vel quo ita coperas.

AE. *Minis viginti tu illam emisti, quae res tibi vortat male.* A fa malepeste denauer tant Boyel.

Maior. rh. et Min. rh. Quid si ego illam tibi quae uolas? si ego tibi dolam uel quid loquar?

Argenti tantum dabitur. SA. *quid si ego tibi illam nolo vendere,* an sic legas; quid si ego illam nolo uendere. placet?

reliquerunt

Coges me? AE. *minime.* SA. *namque id metui.* AE. *neque vendundam censeo,* A jeu ay grand peur. ie croy ie a.

ordo. ego liberalitate asserо manu. liberalis sue causa quia me continet actionē liberalitatis. asure. ce. pro placo. liberalis, aut ea quae ad liberū pertinent. liberalitate ago gero.

Quae liberast: nam ego liberali illam adsero causa manu.

eam

Nunc vide utrum vis; argentum accipere, an causam meditari tuam. Cic. ad Brut. causā meditare meam.

o ego supplicia

Troch

Delibera hoc, dū ego redeo, leno. SV. *pro supreme Iuppiter.*

Minimè miror, qui insanire occipiunt ex iniuria.

Homo

Domo me eripuit, verberauit: me inuito abduxit meam: Ob malefacta haec tantidem emptā, postulat sibi tradier. Homini misero plus quingentos colaphos infregit mihi.

Rh. Min. homo quaerens de lectis. homo. i. Archimus. Vae illum ego nescio quem flamineum ac nihil sapientia cede eripuit his humeris. Inflixit cum sonitu.

Verum

* Vet. lib. Pith. et Guyaph. liberali am ~~aliquam~~ pro illā, hūt. placet eam uersum uenustat. pro am quod Terentiano ñ ūr, legere; nam dō liberali illam dari non licet. prudenter. is et ille eam, illam etc. legere iubet Reg. Rub. cæteriq; Put. illam hūt. Facemus in omnib. lib. scriptis reperiri affirmat.

Tu quod te posterius purges, hanc iniuriam mihi nolle
Factam esse, huius non faciam. crede hoc; ego meum ius
persequar:
Neque tu verbis solues umquã, quod mihi re maleseceris.
Noui ego vestra haec, nollem factum: iusiurandum da-
bitur, te esse
Indignum iniuria hac; indignis cum egomet sim acce-
ptus modis.
AE. *Abi praestrenue; ac fores aperi.* SA. *ceterum hoc*
nihil iss facis.
AE. *Intro nunc iam.* SA. *at enim non sinam.* AE. *ac-*
cede illuc Parmeno:
Nimium istoc abisti: hic propter hunc adsiste. em, sic volo.
Caue nunc iã oculos a meis oculis quoquã demoueas tuos.
Ne mora sit, si innuerim, quin pugnus continuo in mala
haereat.
SA. *Istuc volo ergo ipsum experiri.* AE. *em, serua.* PAR.
omitte mulierem.
SA. *O facinus indignum.* AE. *geminabit nisi caues.* SA.
ei misero mihi.
AE. *Non innueram: verum in istam partem potius*
peccato tamen:
Nunc iam. SA. *quid hoc rei est? regnum ne Aeschine*
hic tu possides?
AE. *Si possiderem, ornatus esses ex tuis virtutibus.*
SA. *Quid tibi rei mecum est?* AE. *nihil.* SA. *quid? nostin*
qui sim? AE. *non desidero.*
SA. *Te tigin tui quicquam?* AE. *si attigisses, ferres in-*
fortunium.
SA. *Qui tibi magis licet meam habere, pro qua ego ar-*
gentum dedi?

Posterius: nolo in illum grauius dicere.

M. *Nec nihil, neque omnia haec sunt, quae dicit; tamen*
Non nihil molesta haec sunt mihi: sed ostendere,
Me aegre patiilli nolui: nam ita est homo:
Cum placo, aduorsor sedulo, & deterreo;
Tamen vix humane patitur: verum si augeam,
Aut etiam adiutor sim eius iracundiae,
Insaniam profecto cum illo. & si Aeschinus
Non nullam in hac re nobis facit iniuriam.
Quam hic non amauit meretricem? aut cui non dedit
Aliquid? postremo, nuper (credo iam omnium
Taedebat) dixit velle uxorem ducere.
Sperabam iam defruisse adulescentiam:
Gaudebam. ecce autem de integro: nisi quidquid est
Volo scire; atque hominem conuenire, si aput forum est.

ACTVS SECVNDI SCAENA I.

Sannio leno. Aeschinus. Parmeno.

Troch. trag. acatalecti.

SA. *OBsecro populares ferte misero atque innocenti*
auxilium:
Subuenite inopi. AE. *otiose, nunc iam ilico hic consiste:*
Quid respectas? nihil periclist: numquam, dum ego adero, hic te tanget.

SA. *Ego istam inuitis omnibus.*

AE. *Quamquam est scelestus, non committet hodie umquam, iterum ut vapulet.*

SA. *Aeschine audi, ne te ignarum fuisse dicas meorum morum,*

Troch. cat. *Leno ego sum.* AE. *scio.* SA. *at ita, ut usquam fuit fides quisquam optuma.*

Tu

Potius quam, vbi te exſpectatum eieciſſet foras,
Alieniore aetate poſt faceret tamen.
D. *Pro Iuppiter, tu homo adigis me ad inſaniam.*
Non eſt flagitium facere haec adoleſcentulum? M. *ah.*
Auſculta, ne me optundas de hac re ſaepius.
Tuum filium dediſti adoptandum mihi.
Is meus eſt factus. ſi quid peccat, Demea,
Mihi peccat: ego illi maxumam partem feram.
Obſonat, potat, olet unguenta de meo.
Amat, dabitur ſa me argentum, dum erit commodum:
Vbi non erit, forta ſe excludetur foras.
Fores effregit, reſtituentur. diſcidit
Veſtem, reſarcietur. eſt, dis gratia,
Et unde haec fiant, & adhuc non moleſta ſunt.
Poſtremo aut deſine, aut cedo quemuis arbitrum:
Te plura in hac re peccare oſtendam. D. *ei mihi,*
Pater eſſe diſce ab illis, qui vere ſciunt.
M. *Natura tu illi pater es, conſilijs ego.*
D. *Tun conſulis quicquam?* M. *ah, ſi pergis, abiero.*
D. *Sicine agis?* M. *an ego totiens de eadem re audiam?*
D. *Curae eſt mihi.* M. *& mihi curae eſt. verum Demea*
Curemus aequam uterque partem; tu alterum,
Ego item alterum. nam ambos curare, propemodum
Reposcere illum eſt quem dediſti. D. *ah Micio!*
M. *Mihi ſic videtur.* D. *quid iſtic? ſi tibi iſtuc placet,*
Profundat, perdat, pereat, nihil ad me attinet.
Iam ſi verbum unum poſthac. M. *rurſum Demea*
Iraſcere? D. *an non credis? repeton quem dedi?*
Aegreſt: alienus non ſum: ſi obſto, em deſino.
Vnum vis curem; curo. & eſt dis gratia,
Cum ita ut volo, eſt. iſte tuus ipſe ſentiet

ACTVS PRIMI SCAENA II.

Demea. Micio.

D. EHem, opportune: te ipsum quaerito.
M. Quid tristis es? D. rogas me, ubi nobis Aeschinus
Siet, quid tristis ego sim? M. dixin hoc fore?
Quid fecit? D. quid ille fecerit? quem neque pudet
Quicquam: nec metuit quemquam: neque legem putat
Tenere se ullam. nam illa, quae antehac facta sunt,
Omitto: modo quid designauit? M. quidnam id est?
D. Fores effregit, atque in aedis inruit
Alienas: ipsum dominum atque omnem familiam
Mulcauit usque ad mortem: eripuit mulierem
Quam amabat. clamant omnes indignissume
Factum esse. hoc aduenienti quot mihi Micio
Dixere? in ore est omni populo. denique,
Si conferendum exemplum est, non fratrem videt
Rei dare operam, ruri esse parcum ac sobrium?
Nullum huius simile factum. haec cum illi Micio
Dico, tibi dico. tu illum corrumpi sinis.
M. Homine imperito numquam quicquam iniustius,
Qui, nisi quod ipse fecit, nihil rectum putat.
D. Quorsum istuc? M. quia tu Demea haec male iudicas.
Non est flagitium, mihi crede, adulescentulum
Scortari, neque potare: non est, neque fores
Effringere. haec si neque ego, neque tu fecimus,
Non fuit egestas facere nos. tu nunc tibi
Id laudi ducis, quod tum feciſti inopia.
Iniurium est: nam si esset unde id fieret,
Faceremus: & tu illum tuum, si esses homo,
Sineres nunc facere, dum per aetatem licet:

Potius

Patres, quae faciunt, quae fert adulescentia,
Ea ne me celet, consuefeci filium:
Nam qui mentiri aut fallere insuerit patrem, aut
Aut audebit, tanto magis audebit ceteros.
Pudore & liberalitate liberos
Retinere satius esse credo quam metu.
Haec fratri mecum non conueniunt, neque placent.
Venit ad me saepe clamitans, quid agis Micio?
Cur perdis adulescentem nobis? cur amat?
Cur potat? cur tu his rebus sumptum suggeris?
Vestitu nimio indulges: nimium ineptus es.
Nimium ipse est durus praeter aequumque & bonum:
Et errat longe, mea quidem sententia,
Qui imperium credat grauius esse, aut stabilius,
Vi quod fit, quam illud quod amicitia adiungitur.
Mea sic est ratio, & sic animum induco meum:
Malo coactus qui suum officium facit,
Dum id rescitum iri credit, tantisper cauet:
Si sperat fore clam, rursus ad ingenium redit.
Ille quem beneficio adiungas, ex animo facit:
Studet par referre; praesens, absensque idem erit.
Hoc patrium est, potius consuefacere filium,
Sua sponte recte facere, quam alieno metu.
Hoc pater ac dominus interest. hoc qui nequit,
Fateatur nescire imperare liberis.
Set est ne hic ipsus, de quo agebam? & certe is est.
Nescio quid tristem video: credo iam, ut solet,
Iurgabit. saluom te aduenire Demea
Gaudemus.

ACTVS PRIMI SCAENA I.

Micio.

STorax, non rediit hac nocte a coena Aeschinus?
Neque seruolorum quisquam, qui aduorsum ierant?
Profecto hoc vere dicunt: si absis uspiam,
Aut ubi si cesses, euenire ea satius est,
Quae in te uxor dicit, & quae in animo cogitat
Irata, quam illa, quae parentes propicij.
Vxor si cesses, aut te amare cogitat,
Aut te te amari, aut potare, atque animo obsequi,
Et tibi bene esse soli, cum sibi sit male.
Ego quia non rediit filius, quae cogito: et
Quibus nunc sollicitor rebus? ne aut ille alserit,
Aut uspiam ceciderit, aut praefregerit
Aliquid. vah, quemquam ne hominem in animo instituere,
tuere, aut
Parare, quod sit carius, quam ipse est sibi?
Atque ex me hic natus non est, sed ex fratre. is adeo
Dissimili studio est iam inde ab adulescentia.
Ego hanc clementem vitam urbanam, atque otium
Secutus sum: & quod fortunatum isti putant,
Vxorem numquam habui. ille contra, haec omnia.
Ruri agere vitam. semper parce ac duriter
Se habere. uxorem duxit. nati filij
Duo. inde ego hunc maiorem adoptaui mihi.
Eduxi a paruolo, habui, amaui pro meo.
In eo me oblecto: solum id est carum mihi.
Ille ut item contra me habeat, facio sedulo:
Do, praetermitto; non necesse habeo omnia
Pro meo iure agere. postremo alij clanculum

Patres

PROLOGVS.

POstquam poeta sensit scripturam suam
Ab iniquis obseruari, & aduersarios
Rapere in peiorem partem, quam acturi sumus:
Iudicio de se ipse erit: vos eritis iudices,
Laudin' an vitio ducti id factum oporteat:
Synapothnescontos Diphili commoedia est;
Eam Conmorientes Plautus fecit fabulam.
In Graeca adulescens est, qui lenoni eripit
Meretricem in prima fabula eum Plautus locum
Reliquit integrum. eum hic locum sumpsit sibi
In Adelphos; verbum de verbo expressum extulit.
Eam nos acturi sumus nouam: pernoscite
Furtum ne factum existimetis, an locum
Reprehensum, qui praeteritus neclegentia est.
Nam quod isti dicunt maleuoli, homines nobiles
Eum adiutare, adsidueque unà scribere,
Quod illi maledictum vehemens esse existimant,
Eam laudem hic ducit maximam, cum illis placet,
Qui vobis uniuersis & populo placent;
Quorum opera in bello, in otio, in negotio,
Suo quisque tempore usus est sine superbia.
Dehinc ne exspectetis argumentum fabulae:
Senes qui primi venient, ij partem aperient;
In agendo partem ostendent. facite aequanimitas,
Poetae ad scribendum augeat industriam.

Don. quoniam captari.

sup. Comaedia sic exigi oportet tempora.

Don. primâ parte subintellectum, non adduxit.

veterem Graecam nondum latinè versam.

Plauti sq. iterum prehensum, i. tractatum.

Eug; sine aliquacorum superbiâ.

Ap poetai

K

ADELPHI TERENTII.

Fabulæ interlocutores.

MICIO	senex.	CTESIPHO	adulescens.
DEMEA	senex.	SOSTRATA	matrona.
SANNIO	leno.	CANTARA	nutrix.
AESCHINVS	adulescens.	GETA	seruus.
PARMENO	seruus.	HEGIO	senex.
SYRVS	seruus.	DROMO	seruus.

ACTA LVDIS FVNERIB. AEMILI PAVLLI QVOS FECERE Q. FABIVS MAXIMVS. P. CORNELIVS AFRICANVS. EGERE L. ATILIVS PRAENESTINVS. MINVTIVS PROTHIMVS. MODOS FECIT FLACCVS CLAVDI. TIBIIS SARRANIS. FACTA GRAECA MENANDRV L. ANICIO. M. CORNELIO COS.

C. SVLPICII APOLLINARIS PERIOCHA.

Duos cum haberet Demea adulescentulos,
Dat Micioni fratri adoptandum Aeschinum:
Set Ctesiphonem retinet. hunc citharistriae
Lepore captum, sub duro ac tristi patre,
Frater celabat. Aeschinus; famam rei,
Amorem in se se transferebat: denique
Fidicinam lenoni eripit. vitiauerat
Idem Aeschinus ciuem pauperculam;
Fidemque dederat, hanc sibi uxorem fore.
Demea iurgare, grauiter ferre. mox tamen,
Vt veritas patefacta est, ducit Aeschinus
Vtiatam; potitur Ctesipho citharistriam.

PRO-

Quod ego hunc aequom cenſeo. CL. *pater, omnia faciam: impera.*

CH. *Vxorem ut ducas.* CL. *pater.* CH. *nihil audio.* M. *ad me recipio;*

Faciet. CH. *nihil etiam audio ipſum.* CL. *perij.* SO. *an dubitas Clitipho?*

CH. *Immo utrum volt.* M. *faciet omnia.* SO. *haec dum incipias, grauia ſunt:*

Dumque ignores: ubi cognoris, facilia. CL. *faciam pater.*

SO. *Gnate mi, ego pol tibi dabo illam lepidam, quam tu facile ames,*

Filiam Phanocratae noſtri. CL. *ruſam ne illam virginem,*

Caeſiam, ſparſo ore, adunco naſo? non poſſum pater.

CH. *Heia, ut elegans eſt, credas animum ibi eſſe.* SO. *aliam dabo.*

CL. *Quidiſtic? quandoquidem ducenda eſt, egomet habeo prope modum*

Quam volo. SO. *nunc laudo gnate.* CL. *Archonidi huius filiam.*

SO. *Perplacet.* CL. *pater hoc nunc reſtat.* CH. *quid?* CL. *Syro ignoſcas volo,*

Quae mea cauſa fecit. CH. *fiat. Vos valete, & plaudite.*

Patiar Clitiphō flagitiis tuis me infamem fieri.

SO. *Di istaec prohibeant.* CH. *deos nescio: ego quod potero, sedulo.* sup. prohibebo. *Quaeris id quod habes, parentes: quod abest, non quaeris, patri*

Quo modo obsequare: & ut serues quod labore inuenerit.

Non mihi per fallacias adducere ante oculos? pudet

Dicere hac praesente verbum turpe: at te id nullo modo

Facere puduit. CL. *eheu, quam nunc totus displiceō mihi,*

Quam pudet: neque quod principium incipiam ad placandum, scio.

ACTVS QVINTI SCAENA V.

Menedemus. Chremes. Clitipho. Soſtrata.

M. *ENimuero Chremes nimis grauiter cruciat adulescentulum,*

Nimisque inhumane. exeo ergo ut pacem conciliem. optume

Ipsos video. CH. *ehem, Menedeme cur non accersi iubes*

Filiam, et quod dotis dixi, firmas? SO. *mi vir, te obsecro*

Ne facias. CL. *pater obsecro mihi ignoscas.* M. *da veniam Chreme:*

Sine te exoret. CH. *egon mea bona ut dem Bacchidi dono sciens?*

Non faciam. M. *at sic nos non sinemus.* CL. *si me vinom vis pater,*

Ignosce. SO. *age Chremes mi.* M. *age quaeso, ne tam offirma te Chreme.*

CH. *Quid istic? video non licere, ut coeperam, hoc pertendere.*

M. *Facis, ut te decet.* CH *ea lege hoc adeo faciam: si facit*

Quod

CH. Quid? metuis ne non, cum velis, conuincas esse illum tuum?

SO. Quod filia est inuenta? CH. non: set quod magis credundum siet,
Id quòd est consimilis moribus,
Conuinces facile ex te natum: nam tui similis est probe:
Nam illi nihil vitij est relictum, quin idem sit tibi.
Tum praeterea talem, nisi tu, nulla pareret filium.
Set ipse egreditur, quam seuerus: rem cum videas, cẽseas.

ACTVS QVINTI SCAENA IIII

Clitipho. Soſtrata. Chremes.

CL. SI umquam ullum fuit tempus mater, cum ego volŭptati tibi
Fuerim, dictus filius tŭus tŭa voluntate, obsecro,
Eius ut memineris, atque inopis nunc te misereſcat mei;
Quod peto et volo, parentes mĕos ut commonſtres mihi.
SO. Obsecro mignate, ne istuc in animŭ inducas tuum,
Alienum esse te. CL. sum. SO. miseram me. hocine quaesisti obsecro?
Ita mihi atque huic sis superstes, ut ex me atque hoc natus es:
Et cauĕ posthac, si me amas, umquam istuc verbum ex te audiam. at
CH. At ego, si me metuis, mores caue in te esse istos sentiã.
CL. Quos? CH. si scire vis, ego dicam. gerro, iners, fraus, helluo,
Ganeo, damnosus: crede, & nostrum te esse credito.
CL. Non sunt haec parentis dicta. CH. non si ex capite sis meo
Natus, itẽ ut aiunt Mineruã esse ex Ioue; ea causa magis

Quid hoc autem? fonex exit foras: ego fugio. ad hunc quod factum sit

Miror, continuo non iussisse me adripi: ad Menedemum hunc pergam.

Eum mihi precatorem paro: seni nostro fidei nihil habeo.

ACTVS QVINTI SCAENA III.

Soſtrata. Chremes.

SO. PRoſectò niſi caues tu homo, aliquid gnato conficies mali:
Idque adeo miror, quomodo
Tam ineptum quicquam tibi venire in mentem, mi vir, potuerit.

CH. Pergin mulier odioſa eſſe? nullam ne ego rem unquam in vita mea

Volui, quin tu in ea re mihi aduorſatrix, Soſtrata?—

—At ſi rogitem iam, quid eſt quod peccem, aut quamobrem hoc faciam, neſcias.

In qua re nũc tam confidenter reſtas ſtulta? SO. ego neſcio?

CH. Immo ſcis, potius quam quidem redeat ad integrum haec eadem oratio.

SO. Oh, iniquos es, qui me tacere de re tanta poſtules.

CH. Non poſtulo: iam loquere: nihilo minus ego hoc faciam tamen.

SO. Facies? CH. verum. SO. non vides quantum mali ex ea re excites?
Subditum ſe ſuſpicatur. CH. ſubditum? ain tu? SO. certe ſic erit

Mi vir. CH. confitere. SO. au, obſecro te, iſtuc inimicis ſiet.
Ego confitear meum non eſſe filium, qui ſit meus?

CH. Quid

SY. Modo liceat viuere, est spes CL. quae? SY. nos esurituros satis.

CL. Inridés in re tanta, neque me quicquam consilio adiuuas? SY. Immo & ibi nunc sum, et usque id egi dudum, dum loquitur pater; Et quantum ego intellegere possum, CL. quid? SY. non aberit longius.

CL. Quid id ergo? SY. sic est; non esse horum te arbitror.

CL. quid istuc Syre? Satin sanus es? SY. ego dicam, quod mihi in mentem; tu diiudica.

Dum istis fuisti solus, dum nulla alia delectatio, Quae propior esset, te indulgebant; tibi dabant: nunc filia Postquam est inuenta vera, inuenta est causa qua te expellerent.

CL. Est verisimile. SY. an tu ob peccatum hoc esse illum iratum putas?

CL. Nõ arbitror. SY. nũc aliud specta: matres omnes filijs In peccato adiutrices, auxilio in paterna iniuria es— Solent esse: id non fit. CL. verum dicis: quid ergo nunc faciam Syre?

SY. Suspicionem istanc ex illis quaere: rem proser palam. Si non est verum, ad misericordiam ambos adduces cito: Aut scibis cuius sis. CL. rectè suades: faciam. SY. sat rectè hoc mihi in mentem venit: nam quàm adulescens maxime spes-tus erit, an spe cecideris? Tam facillume patris pacem in leges conficiet suas. Etiam haut scio, an uxorem ducat: ac Syro nihil gratiae.

Nec rationem capio, nisi quod tibi bene ex animo volo.
CL. *Hic patrem (esse) aiebas? M. eccum. CH. quid me incusas Clitipho?*
Quidquid ego huius feci, tibi prospexi, & stultitiae tuae.
Vbi te vidi animo esse omisso, & suauia in praesentia
Quae essent, prima habere, neque consulere in longitudinem:
Cepi rationem, ut neque egeres, neque ut haec posses perdere.
Vbi cui decuit primo, tibi non licuit per te mihi dare,
Abij ad proximos, tibi qui erant: eis commisi & credidi.
Ibi tuae stultitiae semper erit praesidium Clitipho,
Victus, vestitus, quo in tectum te receptes. CL. *ei mihi.*
CH. *Satius est, quam te ipso herede haec possidere Bacchidem.*
SY. *Disperij. sceleste: us quantas turbas conciui insciens?*
CL. *Emori cupio.* CH. *prius quaeso disce, quid sit viuere.*
Vbi scies, si displicebit vita, tum istoc utitor.
SY. *Ere, licet ne?* CH. *loquere.* SY. *at tuto.* CH. *loquere.*
SY. *quae ista est prauitas,*
Quae sese amentia est, quod peccaui ego, id obesse huic?
CH. *ilicet.*
Ne te admisce: nemo accusat Syre te; nec tu aram tibi,
Nec precatorem pararis. SY. *quid agis?* CH. *nihil sustenseo,*
Nec tibi, nec tibi (neque) vos est aequom, quod facio mihi.
SY. *Abijt: vah, rogasse vellem.* CL. *quid?* SY. *unde mihi peterem cibum:*
Ita nos alienauit tibi iam esse ad sororem intellego. a—
CL. *Adeon rem redisse, ut periculum etiam fame mihi sit Syre?*
CL. *Adeon rem redisse ut periculum etiam fame mihi sit Syre?* SY. *Modo*
Adeon rem redisse vt periclum etiam à fame, misere Syre.

Patres, quae faciunt, quae fert adulescentia,
Ea ne me celet, consuefeci filium:
Nam qui mentiri aut fallere insuerit patrem, aut
Aut audebit, tanto magis audebit ceteros.
Pudore & liberalitate liberos
Retinere satius esse credo quam metu.
Haec fratri mecum non conueniunt, neque placent.
Venit ad me saepe clamitans, quid agis Micio?
Cur perdis adulescentem nobis? cur amat?
Cur potat? cur tu his rebus sumptum suggeris?
Vestitu nimio indulges: nimium ineptus es.
Nimium ipse est durus praeter aequumque & bonum:
Et errat longe, mea quidem sententia,
Qui imperium credat grauius esse, aut stabilius,
Vi quod fit, quam illud quod amicitia adiungitur.
Mea sic est ratio, & sic animum induco meum:
Malo coactus qui suum officium facit,
Dum id rescitum iri credit, tantisper cauet:
Si sperat fore clam, rursus ad ingenium redit.
Ille quem beneficio adiungas, ex animo facit:
Studet par referre; praesens, absensque idem erit.
Hoc patrium est, potius consuefacere filium,
Sua sponte recte facere, quam alieno metu.
Hoc pater ac dominus interest. hoc qui nequit,
Fateatur nescire imperare liberis.
Set est ne hic ipsus, de quo agebam? & certe is est.
Nescio quid tristem video: credo iam, ut solet,
Iurgabit. saluom te aduenire Demea
Gaudemus.

ACTVS PRIMI SCAENA I.

Micio.

STorax, non rediit hac nocte a coena Aeschinus?
Neque seruolorum quisquam, qui aduorsum ierant?
Profecto hoc vere dicunt: si absis uspiam,
Aut ubi si cesses, euenire ea satius est,
Quae in te uxor dicit, & quae in animo cogitat
Irata, quam illa, quae parentes propicij.
Vxor si cesses, aut te amare cogitat,
Aut te te amari, aut potare, atque animo obsequi,
Et tibi bene esse soli, cum sibi sit male.
Ego quia non rediit filius, quae cogito: et
Et quibus nunc sollicitor rebus? ne aut ille alserit,
Aut uspiam ceciderit, aut praefregerit
Aliquid. vah, quemquam ne hominem in animo instituere, aut
Parare, quod sit carius, quam ipse est sibi?
Atque ex me hic natus non est, sed ex fratre. is adeo
Dissimili studio est iam inde ab adulescentia.
Ego hanc clementem vitam urbanam, atque otium
Secutus sum: & quod fortunatum isti putant,
Vxorem numquam habui. ille contra, haec omnia.
Ruri agere vitam. semper parce ac duriter
Se habere. uxorem duxit. nati filij
Duo. inde ego hunc maiorem adoptaui mihi.
Eduxi a paruolo, habui, amaui pro meo.
In eo me oblecto: solum id est carum mihi.
Ille ut item contra me habeat, facio sedulo:
Do, praetermitto; non necesse habeo omnia
Pro meo iure agere. postremo alij clanculum

Patrē

PROLOGVS.

POstquam poeta sensit scripturam suam
Ab iniquis obseruari, & aduersarios
Rapere in peiorem partem, quam acturi sumus:
Indicio de se ipse erit: vos eritis iudices,
Laudin an vitio duci id factum oporteat:
Synapothneskontos Diphili commoedia est;
Eam Conmorientes Plautus fecit fabulam.
In Graeca adulescens est, qui lenoni eripit
Meretricem. in prima fabula eum Plautus locum
Reliquit integrum. eum hic locum sumpsit sibi
In Adelphos; verbum de verbo expressum extulit.
Eam nos acturi sumus nouam: pernoscite
Furtum ne factum existimetis, an locum
Reprehensum, qui praeteritus neclegentia est.
Nam quod isti dicunt maleuoli, homines nobiles
Eum adiutare, adsidueque unà scribere,
Quod illi maledictum vehemens esse existimant,
Eam laudem hic ducit maximam, cum illis placet,
Qui vobis uniuersis & populo placent;
Quorum opera in bello, in otio, in negotio,
Suo quisque tempore usus est sine superbia.
Dehinc ne exspectetis argumentum fabulae:
Senes qui primi venient, ij partem aperient;
In agendo partem ostendent. facite aequanimitas,
Poetae ad scribendum augeat industriam.

Don. quoniam captiui.

sup. comadiã sic tragicaenda tempora. de se ipse. iudicio erit.

Don. primã partẽ fabulæ integrum, non traduxit.

ueteres Græcã nondũ latinè uertebant.

idẽ prahasus, i. retractatũ.

Eug; sine aliquarũ superbiã.

p poetæ

ADELPHI TERENTII

Fabulæ interlocutores.

MICIO	senex.	CTESIPHO	adulescens.
DEMEA	senex.	SOSTRATA	matrona.
SANNIO	leno.	CANTARA	nutrix.
AESCHINVS	adulescens.	GETA	seruus.
PARMENO	seruus.	HEGIO	senex.
SYRVS	seruus.	DROMO	seruus.

ACTA LVDIS FVNERIB. AEMILI PAVLLI QVOS FECERE Q. FABIVS MAXIMVS. P. CORNELIVS AFRICANVS. EGERE L. ATILIVS PRAENESTINVS. MINVTIVS PROTHIMVS. MODOS FECIT FLACCVS CLAVDI. TIBIIS SARRANIS. FACTA GRAECA MENANDRV L. ANICIO. M. CORNELIO COS.

C. SVLPICII APOLLINARIS PERIOCHA.

DVos cum haberet Demea adulescentulos,
Dat Micioni fratri adoptandum Aeschinum:
Set Ctesiphonem retinet. hunc citharistriae
Lepore captum, sub duro ac tristi patre,
Frater celabat Aeschinus; famam rei,
Amorem in se se transferebat: denique
Fidicinam lenoni eripit. vitiauerat
Idem Aeschinus ciuem pauperculam;
Fidemque dederat, hanc sibi uxorem fore.
Demea iurgare, grauiter ferre. mox tamen,
Vt veritas patefacta est, ducit Aeschinus
Vitiatam; potitur Ctesipho citharistriam.

PRO-

Quod ego hunc aequom cenſeo. CL. *pater, omnia faciam: impera.*

CH. *Vxorem ut ducas.* CL. *pater.* CH. *nihil audio.* M. *ad me recipio;*

Faciet. CH. *nihil etiam audio ipſum.* CL. *perij.* SO. *an dubitas Clitipho?*

CH. *Immo utrum volt.* M. *faciet omnia.* SO. *haec dum incipias, grauia ſunt:*

Dumque ignores: vbi cognoris, facilia. CL. *faciam pater.*

SO. *Gnate mi, ego pol tibi dabo illam lepidam, quam tu facile ames,*

Filiam Phanocratae noſtri. CL. *rufam ne illam virginem,*

Caeſiam, ſparſo ore, adunco naſo? non poſſum pater.

CH. *Heia, ut elegans eſt, credas animum ibi eſſe.* SO. *aliam dabo.*

CL. *Quidiſtic? quandoquidem ducenda eſt, egomet habeo prope modum*

Quam volo. SO. *nunc laudo gnate.* CL. *Archonidi huius filiam.*

SO. *Perplacet.* CL. *pater hoc nunc reſtat.* CH. *quid?*

CL. *Syro ignoſcas volo,*

Quae mea cauſa fecit. CH. *fiat. Vos valete, & plaudite.*

Patiar Clitiphō flagitiis tuis me infamem fieri.
SO. Di istaec prohibeant. CH. deos nescio: ego quod potero, sedulo. sup. prohibebo.
Quaeris id quod habes, parentes: quod abest, non quaeris, patri
Quo modo obsequare: & ut serues quod labore inuenerit.
Non mihi per fallacias adducere ante oculos? pudet
Dicere hac praesente verbum turpe: at te id nullo modo
Facere puduit. CL. eheu, quam nunc totus displiceō mihi,
Quam pudet: neque quod principium incipiam ad placandum, scio.

ACTVS QVINTI SCAENA V.

Menedemus. Chremes. Clitipho. Softrata.

M. ENimuero Chremes nimis grauiter cruciat adulescentulum,
Nimisque inhumane. exeo ergo ut pacem conciliem. optume
Ipsos video. CH. ehem, Menedeme cur non accersi iubes
Filiam, et quod dotis dixi, firmas? SO. mi vir, te obsecro
Ne facias. CL. pater obsecro mihi ignoscas. M. da veniam Chreme:
Sine te exoret. CH. egon mea bona ut dem Bacchidi dono sciens?
Non faciam. M. at si nos non sinemus. CL. si me viuom vis pater,
Ignosce. SO. age Chremes mi. M. age quaeso, ne tam offirma te Chreme.
CH. Quid istic? video non licere, ut coeperam, hoc pertendere.
M. Facis, ut te decet. CH. ea lege hoc adeo faciam: si facit

Quod

CH. *Quid? metuis ne non, cum velis, conuincas esse illum tuum?*

SO. *Quod filia est inuenta?* CH. *non: sed quod magis credundum fiet,*
Quòd est consimilis moribus,
Conuinces facile ex te natum: nam tui similis est probe:
Nam illi nihil vitij est relictum, quin sit idem tibi.
Tum praeterea talem, nisi tu, nulla parere vt filium.
Sed ipse egreditur, quam seuerus: rem cum videas, cesses.

ACTVS QVINTI SCAENA IIII.

Clitipho. Soſtrata. Chremes.

CL. *SI vnquam vllum fuit tempus mater, cum ego volùptati tibi*
Fuerim, dictus filius tuus tua voluntate, obsecro,
Eius vt memineris, atque inopis nunc te miserescat mei;
Quod peto et volo, parentes meos vt commonstres mihi.
SO. *Obsecro mi gnate, ne istuc in animũ inducas tuum,*
Alienum esse te. CL. *sum.* SO. *miseram me. hocine quaesisti obsecro?*
Ita mihi atque huic sis superstes, vt ex me atque hoc natus es:
Et cauè posthac, si me amas, vnquam istuc verbum ex te audiam. at
CH. *At ego, si me metuis, mores caue in te esse istos sentiã.*
CL. *Quos?* CH. *si scire vis, ego dicam: gerro, iners, fraus, helluo,*
Ganeo, damnosus: crede, & nostrum te esse credito.
CL. *Non sunt haec parentis dicta.* CH. *non si ex capite sis meo*
Natus, sic vt aiunt Mineruã esse ex Ioue; ea causa magis

Quid hoc autem? senex exit foras: ego fugio. ad hunc quod factum est

Miror, continuo non iussisse me adripi. ad Menedemum hunc pergam.

Eum mihi precatorem paro: seni nostro fidei nihil habeo.

ACTVS QVINTI SCAENA III.

Soſtrata. Chremes.

SO. PRoſecto niſi caues tu homo, aliquid gnato confi-
cies mali:
Idque adeo miror, quomodo
Tam ineptum quicquam tibi venire in mentem, mi vir,
potuerit.

CH. Pergin mulier odioſa eſſe? nullam ne ego rem unquam in vita mea
Volui, quin tu in ea re mihi aduorſatrix, Soſtrata?
— At ſi rogitem iam, quid eſt quod peccem, aut quamobrem hoc faciam, neſcias.

In qua re nũc tam confidenter reſtas ſtulta? SO. ego neſcio?

CH. Immo ſcis, potius quam quidem redeat ad integrum haec eadem oratio.

SO. Oh, iniquos es, qui me tacere de re tanta poſtules.

CH. Non poſtulo: iam loquere: nihilo minus ego hoc faciam tamen.

SO. Facies? CH. verum. SO. non vides quantum mali ex ea re excites?
Subditum ſe ſuſpicatur. CH. ſubditum? ain tu? SO. certe ſic erit
Mi vir. CH. conſitere. SO. au, obſecro te, iſtuc inimicis ſiet.
Ego conſitear meum non eſſe filium, qui ſit meus?

CH. Quid

SY. Modo liceat viuere, est spes CL. quae? SY. nos esurituros satis.

CL. Inrides in re tanta, neque me quicquam consilio adiuuas? SY. Immo & ibi nunc sum, usque id egi dudum, dum loquitur pater; Et quantum ego intellegere possum, CL. quid? SY. non aberit longius.

CL. Quid id ergo? SY. sic est; non esse horum te arbitror. CL. quid istuc Syre? SY. ego dicam, quod mihi in mentem; tu diiudica.

Dum istis fuisti solus, dum nulla alia delectatio,
Quae propior esset, te indulgebant; tibi dabant: nunc filia
Postquam est inuenta vera, inuenta est causa qua te expellerent. Iamb. 8 vij 4

CL. Est verisimile. SY. an tu ob peccatum hoc esse illum iratum putas?

CL. Nō arbitror. SY. nūc aliud spectat: matres omnes filijs
In peccato adiutrices, auxilio in paterna iniuria es—
Solent esse: id non fit. CL. verum dicis: quid ergo nunc faciam Syre? Trochaici 8.

SY. Suspicionem istanc ex illis quaere: rem profer palam.
Si non est verum, ad misericordiam ambos adduces cito:
Aut scibis cuius sis. CL. recte suades: faciam. SY. sat recte hoc mihi in
mentem venit: nam quam adulescens maxime spe status erit, an spe cecidecit? seu potius spe citus exit? motus, excussus, a cuss. supplantatus de spe decidit. an decidit?
Tam facillume patrii pacem in leges conficiet suas.
Etiam haut scio, an uxorem ducat: ac Syro nihil gratiae.

Nec rationem capio, niſi quod tibi bene ex animo volo.
CL. *Hic patrem eſſe aiebas?* M. *eccum.* CH. *quid me incuſas Clitipho?*
Quidquid ego huius feci, tibi proſpexi, & ſtultitiae tuae.
Vbi te vidi animo eſſe omiſſo, & ſuauia in praeſentia
Quae eſſent, prima habere, neque conſulere in longitudinem:
Cepi rationem, ut neque egeres, neque ut haec poſſes perdere.
Vbi cui decuit primo, tibi non licuit per te mihi dare,
Abij ad proximos, tibi quii erant: eis commiſi & credidi.
Ibi tuae ſtultitiae ſemper erit praeſidium Clitipho,
Victus, veſtitus, quo in tectum te receptes. CL. *ei mihi.*
CH. *Satius eſt, quam te ipſo herede haec poſſidere Bacchidem.*
SY. *Diſperij. ſceleſtus quantas turbas conciui inſciens?*
CL. *Emori cupio.* CH. *priùs quaeſo diſce, quid ſit viuere.*
Vbi ſcies, ſi diſplicebit vita, tum iſtoc utitor.
SY. *Ere, licet ne?* CH. *loquere.* SY. *at tuto.* CH. *loquere.*
SY. *quae iſtaſt prauitas,*
Quae ſit amentia eſt, quod peccaui ego, id obeſſe huic?
CH. *ilicet.*
Ne te admiſce: nemo accuſat Syre te; nec tu aram tibi,
Nec precatorem pararis. SY. *quid agis?* CH. *nihil ſuſcenſeo,*
Nec tibi, nec tibi: neque vos eſt aequom, quod facio mihi.
SY. *Abijt: vah, rogaſſe vellem.* CL. *quid?* SY. *unde mihi peterem cibum:*
Ita nos alienauit. tibi iam eſſe ad ſororem intellego. a—
CL. *Adeon rem redijſſe, ut periculum etiam fame mihi ſit Syre?*
CL. *Adeon rem rediſſe ut periculum etiam fame mihi ſit Syre.* SY. *Modo*
Adeon rem redijſſe vt periculum etiam à fame miſer Syre.

an gloſe? ſupra nomi nauit patrem. ſed Bemb. cod. hic patrem eſſe aiebat. quā lect. ſequor

ex variis profectae.

iurem rationē teſte Nonio.

à bona ſcil.

Ꝛ qui nō elidit

mortē.

aliā quid ais?

ſuccenſēre l. t. b.

neque

adeon redijſſe rem

Rag. et Rub. à fame

Et hi decem verſus ſi Adeon reque ad eſt veſtiſſimile, ſi ſalo jambici habemus, ſed Trochaici eſſe ſapienti quis poterit, ita ad Regem ymmo Trochaici compoſiti

Adeon rem rediſſe vt periculum etiam à fame miſer Syre.

Adeon rem rediſſe vt periculum etiam fame mihi eſſet Syre. jntellego. t

vel periculum

Ne quid vereare, si minùs. nihil nos dos monet. sub. dotis est.
CH. *Duo talenta pro re nostra ego esse decreui satis:*
Set ita dictu opus est, si me vis sâluom esse, rem, & filium,
Me mea omnia bona doti dixisse illi. M. *quam rem agis?*
CH. *Id mirari te simulato, & illum hoc rogitato simul,*
Quamobrem id faciam. M. *quin ego vero, quamobrem*
id facias, nescio:
CH. *Ego ne? ut eius animũ, qui nunc luxuria & lasciuia*
Diffluit, retundam: redigam ut quo se vortat, nesciat.
M. *Quid agis?* CH. *mitte: sine me in hac re gerere mihi*
morem. M. *sino:*
Itane vis? CH. *ita.* M. *fiat.* CH. *ac iam, uxorem ut ac-*
cersat, parer.
Hic ita, ut liberos est aequom, dictis confutabitur.
Set Syrum. M. *quid eum?* CH. *ego ne? si viuo, adeo*
exornatum dabo,
Adeo de pexum, ut dum viuat, memineri t semper mei:
Qui sibi me prõ ridiculo, ac delectamento putat.
Non, ita me di amẽt, auderet facere haec viduas mulieri
Quae in me fecit-

Tr. chair
Reg. et Rub. vt. et l. at eam et filiũ. t. t. l. 5.
Reg. et Rub. de ridiculo. Vox Plautina, et Lucretiana.
* quid ã oblectamento. Suet. erat ei in oblectamentis seruens Draco. sub. a p. 148. sue meditatio.

ACTVS QVINTI SCAENA II.

Clitipho. Menedemus. Chremes. Syrus.

CL. *ITa ne tandem quaeso Menedeme, ut pater*
Tam in breui spacio omnem de me eiecerit animum patris?
Quod nam ob facinus? quid ego tantum sceleris admisi miser?
Volgo faciunt. M. *scio tibi esse hoc grauius multo dedurius*
Cui fit: verum ego haut minus aegre patior id qui nescio:

Reg. et Rub. quaeso est.
Sic Eugraph. Vid in agnoscite.
Sic mutandum. Aegre patior. id qui minus nec rationem capio. id quia ita haud minus aegre patior.

Digitized by Google

M. Quid? istuc times quod ille operam amico dat suo?
CH. Immo quod amicae. M. si dat. CH. an dubium
id tibi est?
Quemquam animo tam communi esse, aut leni putas,
Qui se vidente amicam patiatur suam?
M. Quid ni? quo verba facilius dentur mihi.
CH. Derides? merito mihi nunc ego suscenseo.
Quot res dedere, ubi possem persentiscere,
Ni essem lapis? quae vidi? vae misero mihi.
At ne illud haut inultum, si vivo, ferent:
Nam iam. M. non tu te cohibes? non te respicis?
Non tibi ego exempli satis sum? CH. praeiracundia,
Menedeme non sum aput me. M. te ne istuc loqui?
Non ne id flagitium est, te alijs consilium dare,
Foris sapere, tibi non posse auxiliarier?
CH. Quid faciam? M. id quod me fecisse aiebas parum:
Fac te patrem esse sentiat: fac ut audeat.
Tibi credere omnia, abs te petere & poscere:
Ne quam aliam quaerat copiam, ac te deserat.
CH. Immo abeat potius multo quovis gentium,
Quam hic per flagitium ad inopiam redigat patrem:
Nam si illi pergo suppeditare sumptibus,
Menedeme, mihi illaec vero ad rastros res redit.
M. Quot incommoditates in hac re accipies, nisi caues?
Difficilem ostendes te esse, & ignoscetes tamen.
Post; & id ingratum. CH. ah nescis, quam doleam.
M. ut lubet.
Quid hoc quod rogo, ut illa nubat nostro? nisi quid est
Quod mauis. CH. immo & gener, & adfines placent.
M. Quid dotis dicam te dixisse filio?
Quid opticuisti? CH. dotis? M. ita dico. C. ah. M. Clireme.

Ne

Venit in mentem. CH. *veterator.* M. *magis, si magis noris, putes*
stare me esse. CH. *ain tu?* M. *quin tu ausculta.* CH. *mane. hoc prius scire expeto,*
Quid perdideris. nam ubi desponsam nuntiasti filio,
Continuo iniecisse verba tibi Dromonem scilicet,
Sponsae vestem, aurum, atque ancillas opus esse: argentum ut dares.
M. *Non.* CH. *quid non?* M. *non inquam.* CH. *neque ipse gnatus?* M. *nihil prorsum Chreme.*
Magis unū etiā instare, ut hodie conficerentur nuptiae.
CH. *Mira narras. quid Syrus meus? ne is quidem quicquam?* M. *nihil.*
CH. *Quamobrem nescio equidem miror, qui alia tam plane scias.*
Set ille tuum quoque Syrus idem mire finxit filium,
Vt ne paululum quidē suboleat esse amica hanc Cliniae.
CH. *Quid ais?* M. *mitto iam oscularī, atque amplexari: id nihil puto.*
CH. *Quid est quod amplius simuletur?* M. *vah.* CH. *quid est?* M. *audi modo:*
Est mihi in ultimis conclaue aedibus quoddam retro,
Huc est intro latus lectus: vestimentis stratus est.
CH. *Quid postquam hoc est factum?* M. *dictum factum, huc abiit Clitipho.*
CH. *Solus?* M. *solus.* CH. *timeo.* M. *Bacchis cōsecuta est ilico.*
CH. *Sola?* M. *sola.* CH. *perij.* M. *ubi abiere intro, operuere ostium.* CH. *hem,*
Clinia haec fieri videbat? M. *quid ni? mecum una simul.*
CH. *Fili est amica Bacchis Menedeme: occidi.*
M. *Quamobrē?* CH. *decem dierum vix mihi est familia.*

Quam ociſſime ut des. M. *cupio.* CH. *ne tu propediem,*
Vt iſtam rem video, iſtius obſaturabere.
Set haec ut ſunt, cautim & paulatim dabis,
Si ſapies. M. *faciam.* CH. *abi intro: vidĕ, quid poſtulet.*
Ego domi erō, ſiquid me voles. M. *ſane volo:*
Nam te ſcientem faciam, quicquid egero.

ACTVS QVINTI SCAENA I.

Menedemus. Chremes.

M. *EGo me non tam aſtutum, neque ita perſpicacem eſſe id ſcio:*
Set hic adiutor meus & monitor & praemonſtrator Chremes
Hoc mihi praeſtat: in me quiduis harū rerum conuenit,
Quae ſunt dicta in ſtultū, caudex, ſtipes, aſinus, plūbeus:
In illum nihil poteſt: exſuperat eius ſtultitia haec omnia.
CH. *Ohe, iam deſine deos uxor gratulando obtundere,*
Tuā eſſe inuentā gnatam, niſi illos ex tuo ingenio iudicas,
Vt nihil credas intellegere, niſi idem dictum ſt centies.
Set interim quid illic iamdudum gnatus ceſſat cū Syro?
M. *Quos ais homines Chremes ceſſare?* CH. *ĕhem, Menedeme aduenis?*
Dic mihi, Cliniae quae dixi nuntiaſtin? M. *omnia.*
CH. *Quid ait?* M. *gaudere adeo coepit, quaſi qui cupiunt nuptias.*
CH. *Xha, ha, hae.* M. *quid riſiſti?* CH. *ſerui venere in mentem Syri*
Calliditates. M. *ita ne?* CH. *voltus quoque hominum fingit ſcelus.*
M. *Gnatus quod ſe adſimulat laetum, id dicis?* CH. *id.*
M. *idem iſtuc mihi*

Venit

ACTVS QVARTI SCAENA VIII.

Menedemus. Chremes.

M. MVlto omnium nunc me fortunatiſſimum
Factum puto eſſe gnate, cum te intellego
Reſipiſſe. CH. ut erat. M. te ipſum quaerebam Chreme
Serua quod in te eſt filium, & me, & familiam.
CH. Cedo quid vis faciam? M. inueniſti hodie filiam.
CH. Quid tum? M. hanc ſibi uxorem dari volt Clinia.
CH. Quaeſo, quid tu hominis es. M. quid eſt? CH. iam ne oblitus es
Inter nos quid ſit dictum de fallacia,
Vt ea via abs te argentum auferretur? M. ſcio.
CH. Ea res nunc agitur ipſa. M. quid narras Chreme?
Immo haec quidem quae aput me eſt, Clitiphonis eſt
Amica. ita aiunt. CH. & tu credis? M. omnia. CH. Et
CH. Stillum aiunt velle uxorem, ut cum deſponderis,
Des qui aurum ac veſtem, atque alia quae opus ſunt, comparet.
M. Id eſt profecto: id amicae dabitur. CH. ſcilicet
Daturum. M. vah fruſtra ſum igitur gauiſus miſer.
Quiduis tamen iam malo, quam hunc amittere.
Quid nunc renuntiem abs te reſponſum Chreme:
Ne ſentiat me ſenſiſſe atque aegre ferat.
CH. Aegre? nimium illi Menedeme indulges. M. ſine:
Inceptum eſt: perfice hoc mihi perpetuo Chreme.
CH. Dic conueniſſe, egiſſe te de nuptijs.
M. Dicam, quid deinde? CH. me facturum eſſe omnia,
Generum placere; poſtremo etiam, ſi voles,
Deſponſam quoque eſſe dicito. M. em, iſtuc volueram.
CH. Tanto ocius te ut poſcat, & tu id quod cupis,

Ne — *Ne istuc ex te prius audiuisse gaudeo,*
Quam argentum haberes, quod daturus iam fuis.
in vrbem scil. — CL. *Quid igitur dicam tibi vis? abiistis mihi*
Amicam adduxti, quam non liceat tangere.
SY. *Iam non sum iratus. set scin ubi nunc sit tibi*
I.C.V. an ad pro apud — *Tua Baschis?* CL. *aput nos.* SY. *non.* CL. *ubi ergo?*
SY. *aput Cliniam.*
CL. *Perij.* SY. *bono animo es: iam argentū ad eam defer.*
pro pollicitus est. — *Quod ei pollicitus.* CL. *garris. unde?* SY. *a tuo patre.*
CL. *Ludis fortasse me.* SY. *ipsa re experibere.* ††
sic trajicit Manut. 1 — CL. *Ne ego fortunatus homo sum. deamo te Syre.*
nam genus pari insecuto. 3 — SY. *Qua causa id fiat, obsecundato in loco.*
supra dixit à tuo patre. ibes facilius= facilius igitur. quare. glossema ea [illegible] censemus. et versum vsurpauit. — 2 *Set pater egreditur. caue quicquam admiratus sies;*
Quod imperabit facito: loquitor paucula.

ACTVS QVARTI SCAENA VII.

Chremes. Clitipho. Syrus.

Muret. admiratus sis vt sies versus. pl. primus sed [illegible]. — CH. *Vbi Clitiphō nunc est?* SY. *eccum me inque.* CL. *eccum hic tibi.*
†† vide & leg Maj. & ibi Traj. — CH. *Quid rei esset dixti huic?* SY. *dixi pleraque omnia.*
CH. *Cape hoc argentum, ac defer.* SY. *i. quid stas lapis?*
Quin accipis? CL. *cedo sane.* SY. *sequere hac me ocius:*
chreme — *Tu hic nos, dum eximus, interea opperibere:*
Nam nihil est illic, quod moremur diutius.
CH. *Minas quidem iam decem habet a me filia.*
ornatus nothi. — *Quas pro alimento esse nunc duco datas;*
ornamentis. Euge. i. matrimonio. vide Eugraph. — *Hasce ornamentis consequentur alteras;*
accessus, pro ad Sup. minas decem. — *Porro haec talenta dotis apposcunt duo.*
Quam multa iniusta ac prava fiunt moribus?
supra Eun. heus nec relictis rebus. — *Mihi nunc relictis rebus, inueniundus est*
Aliquis, labore inuenta mea cui dem bona.

ACTVS

Volo te dare operam ut fiat, verum alia via.
SY. *Fiat: quaeratur aliud. set illud quod tibi*
Dixi de argento, quod ista debet Bacchidi,
Id nunc reddendum st illi: neque tu scilicet
Eo nunc confugies, quid mea? num mihi datum st? sup. refere.
Num inssi? num illa oppignerare filiam
Meam me inuito potuit? verum illud Chreme
Dicunt, ius summum saepe summa est malitia. D. Hier. ad Pamm. Rag. et Rub. malitia est. ex hoc vere jus suum male ac vi. l. summa injuria. summa malitia.
CH. *Haut faciam.* SY. *immo alijs si licet, tibi non licet.* ita sectione sic sanabis hic versus.
Omnes te in lauta, & bene acta parte putant. xvin summo lautorum et vnctorum quaque. In lauta et bene vncta parte omnes putant. Reg. et Rub. acta parte. quidam autem. Brunianus ex dex vncta quem sequimur ob illud Phormionis; Tene a symboli venire lauta atq; vncta e balneo matrimonia. Caecil. et hoc faciendum. Simul ee.
CH. *Quin egomet iam ad eam deferam.* SY. *immo filium*
Jube potius. CH. *Quamobrem?* SY. *quia enim in eum*
Suspicios st prima syda. ὑποπτεύεται. Reg. hunc, et Rub. plurest.
Translata amoris. CH. *quid tum?* SY. *quia videbitur*
Magis verisimile id esse, cum hic illi dabit:
Et simul conficiam facilius ego, quod volo. meneclemi fulla. Simul ee.
Ipse adeo adest: abi: effer argentum. CH. *effero.*

ACTVS QVARTI SCAENA VI.

Clitipho. Syrus.

CL. *NVlla est iam facilis res, quin difficilis siet,*
Quam inuitus facias. vel me haec deambulatio,
Quam non laboriosa ad languorem dedit:
Nec quicquam magis nunc metuo, quam ne denuo
Miser aliquo extrudar hinc, ne accedam ad Bacchidem. Pzoceleusmaticus.
Vt te quidem omnes dii deaeque quantum est, Syre
Cum isto tuo inuento, cumque incepto perduint. Reg. et Rub. cum isto. 1. perdiderint. 2. que pro qe. vel ac. vide notata ad Eunuch. Plaut. Amph. p. 107. item Plaut. Aul. loc. 1. perdiderint.
Huiusmodi mihi res semper comminiscere isthoc. glos. quod abest a Rub. et Reg. Cadieb.
Vbi me excarnifices. SY. *in hinc quo dignus es,* med — supra pag. 125. nomed abeste infortunium.
Quam paene tua me perdidit proteruitas. pl. re vbi pro vnde, ex quo. infra pag. 130.
CL. *Velle hercle factu, ita meritus.* SY. *meritus? quomodo?* meritus hic pro merens es.

Aul. loc. Vt illum dii immortales omnes perdant quantum est. Read. Ate dii deaeque quantum est (sup. perdiderint)

CH. *Bonan fide?* SY. *bona hercle.* CH. *non possum pati,*
Quin tibi caput demulceam: accede huc Syre:
Faciam boni tibi aliquid pro ista re, ac lubens.
SY. *At si scias quam scitè in mentem venerit.*
CH. *Vah, gloriare euenisse ex sententia?*
SY. *Non hercle vero; verum dico.* CH. *dic quid est?*
SY. *Tui Clitiphonis esse amicam hanc Bacchidem*
Menedemo dixit Clinia; & ea gratia
Secum adduxisse, ne tu id persentiscere.
CH. *Probè.* SY. *dic sodes.* CH. *nimium inquam.* SY.
immo si scias:
Set porro ausculta quod supereſt fallaciae.
Se ipse dicet tuam vidisse filiam:
Eius sibi complacitam formam, postquam aspexerit:
Hanc cupere uxorem. CH. *modone quae inuenta est?*
SY. *eam?* et
Et quidem iubebit poſci. CH. *quamobrem istuc Syre?*
Nam prorsum nihil intellegō. SY. *vah, tardus es.*
CH. *Fortasse.* SY. *argentum dabitur ei ad nuptias,*
Aurum, atque vestem, qui, tenes ne? CH. *comparet?*
SY. *Id ipsum.* CH. *at ego illi neque do neque despondeo.*
SY. *Non? quamobrem?* CH. *quamobrem? me rogas?*
homini? SY. *ut lubet.*
Non ego dicebam, in perpetuum illam illi ut dares:
Verum ut simulares. CH. *non mea est simulatio.*
Ita tu istaec tua misceto; ne me admisceas.
Ego, cui daturus non sum, ut ei despondeam?
SY. *Credebam.* CH. *minimè.* SY. *scitè poterat fieri:*
Et ego hoc, quia dudum tu tantopere insseras,
Eò coepi. CH. *credo.* SY. *ceterum equidem istuc Chreme,*
Aequi bonique facio. CH. *atqui cum maxume*

Volo

pag. 91. vbi na

Sannius; haziolare
al. lect. vulgatam.
Το ἀληθες.

si a bon esprient.

sic supra pag. 121.
immo si scias.

dicit. Bomb. et Vatic.
apud Fa.

sic Rubr. et Reg.

Reg. et Rub. hui

x. illi à parte se-
quitur Th. arg. dab. ad nuptias
illi. recte.
ornamenta aurea.

Rub. nec do nec despondeo.
idem Reg. f. nec; do
nec despondeo. pl.

neque. prima mouit.

al. Egon.

sicci, prima longa.

id est, si quando alias
sic supra pag. 37. And.

x je le fais a bonne intention. boni facio, et boni consulo.

Πρὸς οὐ μάλιστα Graeci.
Latini cum maxime.

Eo traducenda est. B. *quam rem agis, scelus?* SY. *ego? argentum cudo,*
Quod tibi dem. B. *dignam me putas, quam inludas?* SY. *non est temere.*
B. *Etiam ne tecum hic res mihi est?* SY. *minime: tuum tibi reddo.*
B. *Eatur.* S. *sequere hac: heus Dromo.* DR. *quis me volt?* S. *Syrus.* DR. *quid est rei?*
S. *Ancillas omnes Bacchidis traduce huc ad vos propere.*
DR. *Quamobrem?* S. *ne quaeras: efferant, quae secum huc attulerunt.*
Sperabit sumptum sibi senex leuatum esse harunc abitu,
Ne ille haut scit, paulum lucri quãtum ei dãni apportet.
Tu nescis, id quod scis Dromo, si sapies. DR. *mutum dices.*

ACTVS QVARTI SCAENA V.

Chremes. Syrus.

IT a me di amabunt, ut nunc Menedemi vicem
Miseret me; tantum deuenisse ad eum mali.
Illancine mulierem alere cum illa familia?
Et si scio, hosce aliquot dies non sentiet:
Ita magno desiderio fuit ei filius.
Verum ubi videbit tantos sibi sumptus domi
Cotidianos fieri, nec fieri modum,
Optabit rursum ut abeat ab se filius.
Syrum optume: eccum. SY. *cesso hunc adoriri?* CH. *Syre.*
SY. *hem.*
CH. *Quid est?* SY. *te mihi ipsum iamdudũ optabã dari.*
CH. *Videre egisse iam nescio quid cum sene.*
SY. *De illo quod dudum? dictum ac factum reddidi.*

ansie:
De illo quod dudum dictum? at factum reddidi.
quadam liber, Dictum aut factũ-pt.

ACTVS QVARTI SCAENA IIII.

Bacchis. Clinia. Syrus. Dromo. Phrygia, ancilla.

B. SAtis pol proterue me Syri promissa huc induxerunt:
Decem minas, quas mihi dare pollicitus est. quod si is nunc me
Deceperit, saepe obsecrans me, ut veniam, frustra veniet;
Aut cum venturam dixero, & constituero, cum is certe
Renuntiarit, Clitipho cum in spe, pendebit animi,
Decipiam: ac nõ veniam. Syrus mihi tergo poenas pẽdet.
CLIN. Satis scite promittit tibi. SY. atqui tu hanc iocari credis?
Faciet nisi caueo. B. dormiunt: ego pol istos commouebo.
Mea Phrygia audisti, modo iste homo quam villam
demonstrauit
Charini? PH. audiui. B. proxumam esse huic fundo ad
dextram? PH. memini.
Curriculo percurre: apud eum miles Dionysia agitat.
SY. Quid inceptat? B. dic me hic oppido esse inuitam,
atque adseruari,
Verum aliquo pacto verba me his daturam esse, &
venturam.
SY. Perij hercle. Bacchis manẽ, manẽ: quo mittis istanc
quaeso?
Iube maneat. B. abi. SY. quin est paratum argentum. B.
quin ego manco.
Atqui dabitur. B. ut lubet, num ego instо? SY. at
scin quid sodes? B. Quid? SY. transeundum nunc tibi ad Menedemum
est, & tua pompa

Eo

Iubẽ maneat. B. i. SY. quin paratũ est argentũ. B. quin manco.
Vo ego superfluum et rejiciendũ vt ut supra alij, sed in fine sic melius
Iubẽ maneat. B. i. SY. quin est paratũ argentũ. B. quin ego maneo.
vo ego vel mono SYR. vel proclamo maius. in septima scDB. Reg. lib. Rubr. et Pi
Iube maneat. B. abi. SY. quin est paratũ argentũ. B. quin ego hic maneo. Si sic
Iube maneat. B. i. SY. quin est paratũ argentũ. B. quin hic maneo.

Aperte, ita ut res ſe ſe habet, narrato. CLIN. *quid ais?*
SY. *iubeo.*
Illam te amare, & velle uxorem: hanc eſſe Clitiphonis.
CLIN. *Bonam atque iuſtam rem oppido imperas, & facilem factu.*
Et ſcilicet iam me hoc voles patrem exorare, ut celet
Senem voſtrum. SY. *immo ut recta via rem narret ordine omnem.* CLIN. *hem,*
Satin ſanus es, aut ſobrius? tu quidem illum plane prodis.
Nam qui ille poterit eſſe in tuto, dic mihi.
SY. *Huic equidem conſilio palmã do: hic me magnifice ecferro,*
Qui vim tantam in me, & poteſtatem habeam tantae aſtutiae,
Vera dicendo, ut eos ambos fallam; ut cum narret ſenex
Veſter noſtro, eſſe iſtam amicã gnati, non credat tamen.
CLIN. *At enim ſpem iſtoc pacto rurſum nuptiarum omnem eripis.*
Nam dum amicã hanc meã eſſe credet, nõ cõmittet filiã.
Tu fors forte aſſe quid me fiat, paruipendis, dum illi conſulas.
SY. *Quid malũ, me aetatem cenſes velle id adſimularier?*
Vnus eſt dies dum argentum eripio: pax: nihil amplius.
CLIN. *Tantum ſat habes? quid tum quaeſo, ſi hoc pater reſciuerit?*
SY. *Quid ſi redeo ad illos qui aiunt, quid ſi nunc coelum ruat?*
CLIN. *Metuo, quid agam.* SY. *metuis? quaſi non ea poteſtas ſit tua,*
Quo velis in tempore ut te exſoluas, rem facias palam.
CLIN. *Age, age, traducatur Bacchis.* SY. *optume, ipſa exit foras.*

Dedo patri me nunc: iam ut frugalior sim quam volt.

SY. Nihil me fefellit: cognita est, quã tu audiò huius verba.
Istuc tibi ex sententia tua obtigisse laetor.

CLIN. O mi Syre, audisti obsecro? SY. quid ni? qui usque
una adfuerim.

CLIN. Cui aeque audisti commode quicquam euenisse?

SY. nulli.

CLIN. Atque ita me di ament: ut ego nunc non tam
meapte causa
Laetor quã illius: quam ego scio esse honore quouis dignã.

SY. ita credo: sed nunc Clinia euge da te mihi vicissim:
Nam amici quoque res est videnda, in tuto ut conlocetur;
Nequid de amica nunc senex. CL. o Iuppiter. SY. quiesce.

CLIN. Antiphila mea nubet mihi. SY. sicine mihi interloquere? Clinia

CLIN. Quid faciam Syre mi? gaudeo: fer me. SY. fero
hercle vero.

CLIN. Deorum vitam apti sumus. SY. frustra operam
opinor sumo.

CL. Loquere, audio. SY. at iam hoc non ages. CL. agam.
SY. videndum est, inquam,
Amici quoque res Clinia tui in tuto ut conlocetur;
Nam si nunc a nobis abis, et Bacchidem hic relinquis,
Senex resciscet ilico esse amicam hanc Clitiphonis:
Si abduxeris, celabitur itidem, ut celata adhuc est.

CLIN. At enim istoc nihil est magis Syre meis nuptiis
aduorsum:
Nam quo ore appellabo patrem? tenes, quid dicam?

SY. quid ni?

CLIN. Quid dicam? quam causam adferam? SY. quin
nolo mentiare:

Aperte

CH. *Non licet hominẽ eſſe ſaepe ita ut volt, ſi res nõ ſinit. Nunc ita tempus eſt mihi, ut cupiam filiam; olim nihil minus.*

ACTVS QVARTI SCAENA II.

Syrus.

NIſi me animus fallit, haut multum a mẽ aberit infortunium:
Ita hac re in anguſtũ oppido nunc mẽae coguntur copiae:
Niſi aliquid video, ne eſſe amicam hanc gnati reſciſcat ſenex.
Nam quod de argento ſperem, aut poſſe poſtulem me fallere,
Nihil eſt: triumpho, ſi licet me latere tecto abſcedere.
Crucior bolum tantum mihi ereptum tam deſubito e faucibus.
Quid agam? aut quid comminiſcar? ratio de integro ineundaſt mihi.
Nihil tam difficile eſt, quin quaerendo inueſtigari poſſiet.
Quid, ſi hoc nunc ſic incipiam? nihil eſt. quid, ſi ſic? tantumdem egero.
At ſic opinor. non poteſt. immo optume. euge habeo optumam. rationem, viam.
Retraham hercle opinor ad me idem illud fugitiuum argentum tamen.

ACTVS QVARTI SCAENA III.

Clinia. Syrus.

NVlla mihi res poſthac poteſt iã interuenire tanta,
Quae mihi aegritudinem adferat: tanta haec laetitia oborta eſt.

CH. *Scilicet equidem iſtuc factum ignoſcam : verum Soſtrata.*

Male docet te mea facilitas multa. ſed iſtuc quid quid eſt,
Qua hoc occeptum eſt cauſa? loquere. S. ut ſtultae & miſere omnes ſumus
Religioſae; cum exponendam do illi, de digito anulum
Detraho: & eum dico ut una cum puella exponeret,
Si moreretur, ne expers partis eſſet de noſtris bonis.

CH. *Iſtuc recte: conſeruaſti te atque illam.* SO. *is hic eſt anulus.*

CH. *Vnde habes?* SO. *quam Bacchis ſecum adduxit aduleſcentulam:* SY. *hem.*

CH. *Quid illa narrat?* SO. *ea lauatum dum it, ſeruandum mihi dedit.*
Animum nõ aduorti primum: ſed poſtquam aſpexi, ilice
Cognoui, ad te exilui. CHR. *quid nunc ſuſpicare, aut inuenis*
De illa? SO. *neſciõ, niſi ex ipſa quaeras, unde hunc habuerit,*
Si potis eſt reperiri. SY. *interij: plus ſpei video quam volo:*
Noſtra eſt, ſi ita eſt. CH. *viuit ne illa, cui tu dederas?*
SO. *neſcio.*
CH. *Quid renuntiauit olim?* SO. *feciſſe id quod iuſſeram.*
CH. *Nomen mulieris cedo quod ſit, ut quaeratur.* SO. *Philtere.*
SY. *Ipſa eſt. mirum ni illa ſalua eſt, & ego perij.* CH. *Soſtrata,*
Sequere me intro. SO. *ut praeter ſpem euenit. quam timui male,*
Nenunc animo ita eſſes duro, ut olim in tollendo, Chreme.
CH. *Non*

Credo. SY. nescio quid peccati portat haec purgatio.
SO. Meministin me esse grauidam, & mihi te maxu- mihi glott.
mo opere dicere sic Reg. Bemb. mo et Victor. Codicib. vulgo interminatu glott. pro testu
Si puellam parerem, nolle tolli? CH. scio quid feceris. et Andria interminatae pro, omnia Rub. et reg. in hac mate- riâ, quid quid tib. in mentem venerit, nullus fere liber habet.
Sustuliſti. SY. sic est factum domina? ergo eruis damno an sic distinguendū: an sic est factū domina? ergo. q. d. an factum. De mancipio Reg. et Pue. 3.
auctus est. annus Corintho (auctus est sic Aquil. edit.
SO. Minime: set erat hic Corinthia annus haut impu- Rub. hic annus Corinthi sic Andria pag. 12. amor, mihi cum dilecta hujus nuptiarum solicitudo, tum an annus corintho legendi
ra: ei dedi quidam Ubi hic annus Chremeto vt Phorm. vsum Lamno. Parens. Rubric. et Reg. lib. hic annus corinthia.
Exponendam. CH. o Iuppiter, tantam esse in animo inscitiam?
SO. Perij. quid ego feci? CH. rogitas? SO. si peccaui mi Chremes, al. ad rogitas?
Inscius feci. CH. id equidem ego: si tu neges, certo scio, Reg. et Rub. id quidem idem plenius, lab. 58. sic
Te inscientem atque inprudentē dicere ac facere omnia, Georg. Fabricius.
Tot peccata in hac re ostendis. nam, iam primum, si tanne de stultes.
meum
Imperium exsequi voluisses, interemptam oportuit:
Non simulare mortem verbis, reipsa spem vitae dare.
At id omittō. misericordia, animus maternus. sino. inducite vt id faciat. Reg. lib. te quiescit hic qd glossema d.
Quam bene vero abs te prospectum est, quid voluisti, cogita.
Nempe anui illi prodita abs te filia est planissume,
Per te vel uti quaestum faceret, vel uti veniret palam. vt mancipium.
Credo id cogitasti: quidvis satis est, dum viuat modo. Gr. quidvis satius est, ex lib. vet. an satius est. pl. vulgata lect. Lucili. cum rectum est, quidvis satius est etc.
Quid cum illis agas, qui neque ius, neque bonum, atque aequom sciunt?
Melius, peius, prosit, obsit, nihil vident, nisi quod lubet.
SO. Mi Chreme, peccaui, fateor: vincor. nunc hoc te obsecro,
Quanto tuus est animus natu grauior, ignoscentior, iuuenilis cos. ad iuuenalis. Quomodo Lucilius. sic Eugr.
Vt meae stultitiae in iniustitia tua sit aliquid praesidi.

SY. *Non opus est?* CH. *non hercle vero.* SY. *quid istuc, miror.* CH. *iam scies:*

an ℣ mane hic pro autem posuit gloss. Taum. *Manĕ, manĕ, quid est, quod tam a nobis grauiter crepuerunt fores?*

ACTVS QVARTI SCAENA I.

Soſtrata. Chremes. Nutrix. Syrus.

SO. *NIſi me animus fallit, hic profĕcto est anulus, quem ego ſuſpicor,*

Is, qui cum expoſita est gnata. CH. *quid volt ſibi Syre haec oratio?*

mihi gloss. SO. *Quid est? is ne tibi videtur?* NV. *dixi equidem, ubi mihi oſtendiſti, ilico,*

Ecthesis pro, vide ne satis sis cõtemplata. *Eum esse.* SO. *at ut ſatis contemplata modo ſis, mea nutrix.* NV. *ſatis.*

SO. *Abi iam nunc intro; atque illa ſi iam lauerit, mihi nuntia.*

Hic ego virum interea operibor. SY. *te volt: videas quid velit:*

Reg. Rub. quid sit *Neſciŏ quid triſtis est: non temere est: metuo quid ſiet.* CH. *quid ſiet?*

Ne iſta hercle magno iam conatu magnas nugas dixerit.

he non mary. SO. *Ehem mi vir.* CH. *ehem mea uxor.* SO. *te ipſum quaero.* CH. *loquere quid velis.*

Troch. SO. *Primum hoc te oro, ne quid credas me aduerſum edictum tuum*

mariti gratia. *Facere eſſe auſam.* CH. *vin me iſtuc tibi & ſi incredibile est, credere?* ℣ tibi gloss.

Credo.

CH. *Quid tu? ecquid de illo, quod dudum tecum egi, egisti Syre? aut*
Repperisti tibi quod placeat, an non dum etiam? SY. *de fallacia*
Dicis? ſt. inueni nuper quãdam. CH. *frugi es. cedo quid eſt?*
SY. *Dicam: verum, ut aliud ex alio incidit.* CH. *quidnam Syre?*
SY. *Peſſuma haec eſt meretrix.* CH. *ita videtur.* SY. *immo ſi ſcias.*
Vah, vidĕ quod inceptet facinus. Fuit quaedam anus Corinthia
Hic; huic drachmarum haec argenti mille dederat mutuum.
CH. *Quid tum?* SY. *ea mortua eſt: reliquit filiam adoleſcentulam.*
Earelicta huic arraboni eſt pro illo argento. CH. *intellego.*
SY. *Hanc ſecum huc adduxit, ea quae eſt nunc apud uxorem tuam.*
CH. *Quid tum?* SY. *Clinia amorat; ſibi ut id nunc det;*
illam illi tamen
Poſt daturam mille numum poſcit. CH. *& poſcit quidem?* SY. *hui,*
Dubiũ id eſt? CH. *ego ſic putaui, quid nũc facere cogitas?*
SY. *Egone? ad Menedemum ibo: dicam hanc eſſe capiam ex Caria,*
Ditem & nobilem: ſi redimat, magnum ineſſe in ea lucrum.
CH. *Erras.* SY. *quid ita?* CH. *pro Menedemo nunc tibi ego reſpondeo.*
Non emõ: quid agis? SY. *optata loquere.* CH. *atqui non eſt opus.*

Troch omnes qui ſequunt. gloss.

Syre

Syre omiſſu ꝑ vitio Ch omnes praecedentes ſ. βραχυσρὸ Troch. Illi Bemb. et vet. alij to id poſt quid ñ habent. Suppoſuit quis sy do pũ Cuppen eandẽ

hic vel ex alia in mentem venit, frugi hoc fuerunt ne tibi vt verisimile videbat narrationem. fallacia aut ꝙ quid inter dicas; ñ Menedemũ ibo.

ad Rub.

Reg et Rub. hoc vide, ſupra pag. 109. hoc vide, in mea vita tu tibi laudẽ ſi quaeſieris. ſcelus. voyez un peu devant cette

argenti ſc. mille drachmarũ.

ea q; sic Reg. cod. Th. M et Aut. Major. eaq; ol nunc ad vx. pro apud.

Reg. Rubr. ad uxorẽ. nõ nos, ad me chez nous chez moy. τοῦχυ.

sic Reg. cod. et Rub. prima manu ſcripti habuerunt Cliniam otiari Bacchis ſo.

il les a pas les trois dragmes. ſc. Clinie.

Poſt daturam] a CH. quo ne det Clin. a SY.

post 2ũ daturã diſtinguendũ puto, et nomina perſonarũ ſic reſtituenda. τοῦχυ en

...re ad dimittere, ſoluturã.

Il Rub poscit. Reg. poscet. et ſic diſtinguit. et poscet quidem; ?

Ne addideris.

Antiqui dubiũ na id eſt

ſc. dubiũ ee. Clinia poſcere ſine nihilo mille nummis. quil en offrit ſes mille dragmes. to poscere hic & aſſerere pro ſtiam. vide Plaut. Mercat. 1ere.

Non emõ] an malim sic: Non emõ. SYR. quid ais? optata loquere. Reg. lib. et Rub. hãc plane vt Faernus. quare τοῦχυ.

ſ. ſub. dicit, promittit.

Set noſtrum eſt intellegere; utcumque, atque ubicumque opus ſit, obſequi.

Tr. SY. *Quid iſtic narrat?* CL. *perij.* SY. *Clitipho haec ego praecipio tibi,*

Hominis frugi, & temperantis functus officium. CL. *tace ſodes.*

SY. *Recte ſane.* CH. *Syre pudet me.* SY. *credo: neque id iniuria.—*

Quin mihi moleſtum eſt. CL. *pergis hercle.* SY. *verum, dico quod videtur.*

Troch. CL. *Non accedam ad illos?* CH. *eho quaeſo una accedundi via eſt?*

SY. *Actum eſt: hic priùs ſe indicarit quàm ego argentum effecero.*

iambici *Chreme, vin tu homini ſtulto mihi auſcultare?* CH. *quid faciam?* SY. *iube hunc*

Abire hinc aliquo. CL. *quo ego hinc abeam?* SY. *quo lubet: da illis locum:*

Abi deambulatum. CL. *deambulatum, quo?* SY. *vah, quaſi deſit locus.*

Abi ſane iſtac, iſtorſum, quouis. CH. *recte dicit, cenſeo.*

CL. *Di te eradicent Syre, qui me hinc extrudis.* SY. *at tu pol tibi iſtas—*

Poſthac comprimito manus.

Cenſen vero? quid illum porro credis facturum Chreme,

Niſi eum, quantum tibi opis dii dant, ſeruas, caſtigas, mones?

CH. *Ego iſtuc curabo.* SY. *atqui nunc ere hic tibi aſſeruandus eſt.*

CH. *Fiet.* SY. *ſi ſapias: nam mihi iam minùs minusque obtemperat.*

CH. *Quid*

ACTVS TERTII SCAENA III.

Chremes. Clitipho. Syrus.

CH. QVid istuc quaeso? qui istic mos est Clitipho? itane fieri oportet?

CL. Quid ego feci? CH. vidin ego te modo manum in sinum huic meretrici
inserere? SY. acta haec res est. perij. CL. me ne? CH. hisce oculis; ne nega.

Facis adeo indigne iniuriã illi, qui nõ abstineas manum:
Nam istaec quidem contumelia est: Hominem amicum recipere ad te, atque eius amicam subagitare.
Vel heri in vino quam inmodestus fuisti? SY. factum. CH. quam molestus,
Vt equidem, ita me di ament, metui quid futurum denique esset.

Noui ego amantium animum: aduertunt grauiter quae non censeas.

CL. At mihi fides aput hunc est, nihil me istius facturum, pater. iambicus.

CH. Esto: at certe concedas hinc aliquo ab ore eorum aliquantisper.
Multa fert libido: ea facere prohibet tua praesentia.
Ego de me facio coniecturam. nemost meorum amicorum hodie—
— Aput quem expromere omnia mea occulta Clitipho audeam.
Aput alium prohibet dignitas; aput alium ipsius facti pudet,
Ne ineptus, ne proterues videar; quod illum facere credito.

Aliquid reperiret, fingeret fallacias,
Vnde esset adulescenti amicae quod daret,
Atque hunc difficilem insitum seruaret senem.
SY. *Garris.* CH. *haec facta ab illo oportebāt, Syre.*
SY. *Eho quaeso laudas, quii eros fallunt?* CH. *in loco*
Ego vero laudo. SY. *recte sane.* CH. *quippequi.*
Magnarum saepe id remedium aegritudinum est:
Iam huiic mansisset unicus gnatus domi.
SY. *Iocon' an serio illaec dicat nescio,*
Nisi mihi quidem addit animum, quo lubeat magis.
CH. *Et nunc quid exspectat Syre? an dum hinc denuo*
Abeat, cum tolerare huius sumptus non queat?
Nonne ad senē aliquam fabricam fingit? SY. *stolidus est.*
CH. *At te adiuuare oportet adulescentuli*
Causa. SY. *facile equidem facere possum, si iubes:*
Etenim quo pacto id fieri solcat, calleo.
CH. *Tanto hercle melior.* SY. *non est mentiri meum.*
CH. *Fac ergo.* SY. *at heus tu, facito dum eadem haec*
memineris,
Siquid huius simile forte aliquando euenerit,
Vt sunt humana, tuus ut faciat filius.
CH. *Non usus veniet, spero.* SY. *spero hercle ego quoque:*
Neque eo nunc dico, quo quicquam illum sensserim:
Set si quid; nequid, quae sit eius aetas, vides:
Et ne ego te, si usus veniat, magnifice, Chreme,
Tractare possim. CH. *de istoc, cum usus venerit*
Videbimus quid opus sit: nunc istuc age.
SY. *Numquam commodius umquam erum audiui*
loqui;
Nec cum malefacerem crederem mihi impunius.
Licere. quisnam a nobis egreditur foras?

Rub. et Reg. oportebant vt supra And. quali, oporteret. pag. 21. sic et fere reliqui pleriq; codices.

Rub. Reg. et Vat. habent Quippequi. id est notiora cum — Quippe. vide Faer. Ad spectatores haec. prosed vt alibi. Ad spectatores haec. pro sed vt alibi.

Hiic iam vel D' Hiiic Vat. Reg. habent vulni in iam n. ed. Ald.

Reg. malefacerem manu prima. Nec tam Sug. hic.

Sumus praepediti nimio, aut aegritudine?
Hic mihi quanto nunc plus sapit, quam egomet mihi? Rub. & Reg. nunc quãto
CH. *Dissolui me, otiosus operam ut tibi darem.* alibi Nos otiosi operam. Lab. mus Phadriæ. Reg. Codex et Rub. otiosus hũc abrasis tũ o et s. vi tig;.
4 expeditã. rubicon hoc dixit chr.

ACTVS TERTII SCAENA II.

Syrus. Chremes.

SY. *HAc illac circumcursa: inueniundum st tamen*
Argentum; intendenda in senem est fallacia.
CH. *Num me fefellit hosce id struere? videlicet* in hunc fallaciã struxit thais. ait. instruere. optime. lores restituens. Homera et instruere dolos, insidias, calumnias et simil. Virgilius ea nimis communia. ideo tũ struere ex eius sententia suspicor.
Ille Cliniae seruos tardiusculus est: sic And. Grandiusculaja. Eleron. Stilpone damnẽte.
Idcirco huic nostro tradita st prouincia.
SY. *Qui hic loquitur? perij. numnam haec audiuit?* CH. qui hic ut sæpe plurib. locis.
Syre. SY. *hem.*
CH. *Quid tu istic?* SY. *recte equidem: set te miror*
Chreme, A. 1. nihil vide Sun. pag. 59. versu Heere. et pag. 104. non mutes. vide Rub. et alibi Reg.
Tam mane, quii heri tantum biberis. CH. *nihil nimis.* lo'i inquiunon elicit
SY. *Nihil narras? visa verost, quod dici solet,* sic And. pag. 80. quid, vos alter, rogitatis? Appellat vas dela riega.
Aquilae senectus. CH. *heia.* SY. *mulier commoda, &* facilis, comis. de soleæ compositione. compagrable. Commodus convivia sodalib. commodus. Horã sic et cæteri ante hic et supra, sic hoc pag. 114. modice vel mediocriter.
Faceta haec meretrix. CH. *sane.* SY. *idem visa est tibi:*
Et quidem hercle forma luculenta. CH. *sic satis.* coi. coi.
SY. *Ita non ut olim, set uti nunc, sane bona:* ii pro non sta. supra prol. And. non alia dissimiliarg.
Minime que miror, Clinia hanc si deperit.
Set habet patrem quendam auidum, miserum, atque auarũ
aridum.
Vicinum hunc noſtin? at quasi is non diuitijs tricyllabũ vt fere ĩ sper.
Abundet, gnatus eius profugit inopia.
Scis esse factum ut dico? CH. *quid ego nesciam?* sic Rub. et Reg.
Hominem pistrino dignum. SY. *quem?* CH. *istunc* Sic Ios. Mar. Pier. vidit ex aduersa venientẽ alium seruum Dromone et dixit Dissimulate, ñ dico de te sed de isto alieno.
seruolum
Clin. puella bona sit minus. posteriora. Salustius sunt fortasse nugatori admisti. vnus secum Syrus hoc.
Dico adulescentis. SY. *Syre, tibi timui male.*
CH. *Qui passus est id fieri.* SY. *quid faceret?* CH. *rogas?*

vulgo is. Mus. hīt. is pro ille.

Nam si semel tuum animum ille intellexerit,
Prius proditurum te tuam vitam, & prius
Pecuniam omnem, quam abs te amittas filium: hui
Quantam fenestram ad nequitiem patefeceris?
Tibi autem porro ut non sit suaue viuere:
Nam deteriores omnes sumus licentia.
Quodcumque inciderit in mentem, volet: neque id
Putabit prauom an rectum sit, quod petet.
Tu rem perire, & ipsum non poteris pati.
Dare denegaris: ibit ad illud ilico,
Quo maxume aput te se valere sentiet,
Abiturum se abs te esse ilico minabitur.
M. *Videre verum, atque ita uti res est, dicere.*
CH. *Somnum hercle ego hac nocte oculis non vidi meis,*
Dum id quaero, tibi qui filium restituerem.
M. *Cedo dextram: porro te idem oro, ut facias Chreme.*
CH. *Paratus sum.* M. *scin, quid nunc facere te volo?*
CH. *Dic.* M. *quod sensisti illos me incipere fallere,*
Id ut maturent facere. cupio illi dare,
Quod volt; cupio iam videre. CH. *operam dabo.*
Syrus est prehendendus atque adhortandus mihi.
A me nescio quis exit: concede hinc domum,
Ne nos inter nos congruere sentiant.
Paulum negoti mihi obstat: Simus, & Crito
Vicini nostri hic ambigunt de finibus.
Me cepere arbitrum: ibo ac dicam, ut dixeram
Operam daturum me, hodie non posse ijs dare.
Continuo hic adero. M. *ita quaeso. di vostram fidem,*
Ita comparatum esse hominum naturam omnium,
Aliena ut melius videant, & diiudicent,
Quam sua? an eo fit, quia in re nostra, aut gaudio

Sic trajicienda forte. Prauum putabit an. Fauer. ex l. 3. prauum ne an rectum. pag. 118. Ioan. Iouian. Pan. in Lepid.

Sic Reg. cod. et Rub. Rub prima manu fabbi habuit, illud, sed abrasum fuit. qui aut pro quo. qui maxume. i. quo maxime. Plaut. Asin. qui pro i. pro quo. [vera bombic. mus gloss. Bomb. vtilia. et ponunt et Salustij. Mauri hostiarum offerimant sed vetustate deleta sunt. Facinus. [Ita Salustij.

Qui max. Rub. quae lect. vera. et. ea fuit cur tē illud in illum mutarūt. item Reg. qui.

lib. Reg. et Rub. porro te oro idē vt facias Chreme et vel. Pue. quae pl. quod Sponte facere incepisti, idem vt facias te peroas, te oro Chr.

Id ut maturent facere. cupio illi dare, Ipsum

il le faut arreter.

à congruo. 2. conj. sic dicit vinco pro dico, vino vetustis vocab. Non. Marc.

Primam in Σιμὸς, Iunga Theocr. ἢ μὰ γὰ τοι Σιμὸς καλὰ φαίνομαι ἐγγύθεν ἐμεῦ. Σίμων autem. Sic Ruben. Ut in Σίμων prima producta.

Ita an Rub. et Reg. c. cætera vt hic sunt.

Sumus

Post illa coepit victum volgo quaerere.
Nunc cum sine magno intertrimento non potest
Haberi, quiduis dare cupis. nam, ut tu scias,
Quam ea nunc instructa pulchre ad perniciem siet,
Primum, iam ancillas secum adduxit plus decem,
Oneratas veste, atque auro: satrapes si siet
Amator, numquam sufferre eius sumptus queat:
Nedum tu possis. M. est ne ea intus? CH. sit rogas?
Sensi: nam unam ei cenam, atque eius comitibus
Dedi: quod si iterum mihi sit danda, actum siet.
Nam, ut alia omittam, pytissando modo mihi
Quid vini absumpsit? sic hoc, dicens; Asperum
Pater hoc est; aliud lenius, sodes, vide.
Reteui dolia omnia, omnes serias:
Omnis sollicitos habui: atque haec una nox:
Quid te futurum censes, quem adsidue exedent?
Sic me di amabunt, ut me tuarum miseritum st
Menedeme, fortunarum. M. faciat quod lubet:
Sumat, consumat, perdat, decretum st pati,
Dum illum modo habeam mecum. CH. si certum st tibi
Sic facere, illud permagni referre arbitror,
Vt nescientem sentiat te id sibi dare.
M. Quid faciam? CH. quiduis potius quam quod cogitas:
Per alium quemuis ut des: falli te sinas
Technis per seruulum: & si subsensi id quoque
Illos ibi esse, & id agere inter se clanculum.
Syrus cum illo vestro consusurrant: conferunt
Consilia adulescentes: & tibi perdere
Talentum hoc pacto satius est, quam illo minam.
Non nunc pecunia agitur, set illud quo modo
Minimo periclo id demus adulescentulo.

damno. detrimento.

ad exedendū amatorē prodendū.

sic Rub. et lib. Reg. al. sit.

illi

cum gemitu

τοῦ λιχνοῦ λιχνᾶται. Pytisma. Iuuenalis, Et Lacedaemonius pytismate lubricat orbem.

Plaut. [illegible] sic hoc, quod dicere solemus cū quid relinquebamus, vel mediocriter ostendimus. Euer. + sagaces pomarios

sic aut extenuantis, vt in fin. p. 117. Sic facito, vt mediocriter. Iuuenal. Sic, Persius. item Pharm. 235 Sic terminet.

Dummodo illi hab.

alius id male. id pro illud.

Reg. et Rubr. ñ hñt ꝫ Et.

Bemb. conferunt consilia ad adulescentes. ex quo colligas. Consilia adulescentis ut meliora quae placent.

M. *Aut ego profecto ingenio egregie ad miserias*
Natus sum, aut illud falsum est, quod volgo audio
Dici, diem adimere aegritudinem hominibus:
Nam mihi quidem cotidie augescit magis
De filio aegritudo; & quanto diutius
Abest, magis cupio tanto, & magis desidero.
CH. *Set ipsum foras egressum video; ibo, adloquar.*
Menedeme salue; nuntium adporto tibi,
Cuius maxime te fieri participem cupis.
M. *Num quidnam de gnato meo audisti Chreme?*
CH. *Valet, atque viuit.* M. *ubinam est quaeso?* CH. *apud*
me domi.
M. *Meus gnatus?* CH. *sic est.* M. *venit?* CH. *certe.*
M. *Clinia*
Meus venit? CH. *dixi.* M. *eamus, duc me ad eum*
obsecro.
CH. *Non volt te scire se rediisse etiam: & tuum*
Conspectum fugitat propter peccatum: hoc timet
Ne tua duritia antiqua illa etiam adaucta sit.
M. *Non tu ei dixisti, ut essem?* CH. *non.* M. *quamobrem*
Chreme?
CH. *Quia pessume istuc in te, atque in illum consulis,*
Si te tam leni, & victo animo esse ostenderis.
M. *Non possum: satis iam, satis pater durius fui.* CH. *ah,*
Vehemens in utramque partem Menedeme es nimis,
Aut largitate nimia aut parsimonia.
In eandem fraudem ex hac re atque ex illa incides.
Primum olim potius quam paterere filium
Commeare ad mulierculam, quae paululo
Tum erat contenta: cuique erant grata omnia,
Proterruisti hinc. ea coacta ingratis

Post

Nam dum abs te absum, omnes mihi labores, fuere quos
cepi, leues,
Praeter quam, tui carendum quod erat. SY. *credo.*
CLIN. *Syre, vix suffero.*
Hocine me miserum non licere meo modo ingenium frui?
SY. *Immo, ut patrem tuum vidi esse habitum, diu etiam*
duras dabit.
B. *Quisnam hic adulescens est, qui intuitur nos?* A. *ah,*
retine me obsecro.
B. *Amabo quid tibi est?* A. *disperij.* B. *perij misera.*
quid stupes
Antiphila? A. *videon Cliniam, an non?* B. *quem vides?*
CLIN. *Salue anime mi.* A. *o mi Clinia, salue.* CLIN. *ut vales?*
A. *Saluum venisse gaudeo.* CLIN. *teneo ne te*
Antiphila, maxime animo exoptatam meo?
SY. *Ite intro: nam vos iam dudum exspectat senex.*

ACTVS TERTII SCAENA I.

Chremes. Menedemus.

C. *LVcisci hoc iam. cessa pultare ostium*
Vicini: primum e me ut sciat sibi filium
Redisse: & si adulescentem hoc nolle intellego.
Verum, cum videam miserum hunc tam excruciarier
Eius abitu, celem tam insperatum gaudium,
Cum illi pericli nihil ex indicio siet?
Haut faciam: nam quod potero adiutabo senem, item
vt filium meum amico, atque aequali suo
Video inseruire, & socium esse in negotijs.
Nos quoque senes est aequum senibus obsequi.

Clinia Quid istic? SY. manebit. CLIT. o hominem felicem.
SY. ambula.

ACTVS SECVNDI SCAENA IIII.

Bacchis. Antiphila. Clinia. Syrus.

B. EDepol te mea Antiphila laudo & fortunatam indico,
Id cum studuisti, isti formae ut mores consimiles forent.
Minimeque, ita me di ament, miror si te sibi quisque expetit.
Nam mihi quale ingenium haberes, fuit indicio oratio.
Et cum egomet nunc mecum in animo vitā tuā cōsidero,
Omniumque adeō vostrarum, volgus quae ab se segregant;
Et vos esse istiusmodi, et nos non esse, haut mirabile est:
Nam expedit bonas esse vobis; nos, quibus cum est res, non sinunt;
Quippe forma inpulsi nostra nos amatores colunt:
Haec ubi inminuta est, illi suum animum alio conferūt.
Nisi si prospectum interea aliquid est, desertae vivimus.
Vobis cum uno semel, ubi aetatem agere decretūst viro,
Cuius mos maximest consimilis vostrum; his se ad vos adplicant,
Hoc beneficio utrique ab utrisque vero deuincimini;
Ut numquam ulla amori vestro incidere possit calamitas.
A. Nescio alias: me quidem semper scio fecisse sedulo, ut
Ex illius commodo meum comparārem commodum.
CLIN. ah.
Ergo mea Antiphila tu nunc sola reducem me in patriam facis:

Nam

Et me, & meum amorem, & famam permitto tibi.
Tu es iudex: nequid accuſandus ſis, vide.
SY. *Ridiculum eſt, te iſtuc me admonere Clitipho:*
Quaſi iſtic minor mea res agatur, quam tua.
Hic ſiquid nobis forte aduerſi euenerit,
Tibi erunt parata verba, huic homini verbera.
Quapropter haec res neutiquam neglecta eſt mihi:
Set iſtunc exora, ut ſuam eſſe adſimulet. CLIN. *ſcilicet.*
Facturum me eſſe, in eum iam res redijt locum,
Vt ſit neceſſe. CLIT. *merito te amo Clinia.*
CLIN. *Verum illa nequid titubet.* SY. *perdoctaſt probe.*
CLIN. *At hoc demiror, qui tam facile potueris*
Perſuadere illi, quae ſolet quos ſpernere.
SY. *In tempore ad eam veni: quod rerum omnium eſt*
Primum: nam quendam miſere offendi militem
Eius noctem orantem: haec arte tractabat virum,
Et illius animum cupidum inopia incenderet:
Eadem que ut eſſet aput te hoc quam gratiſſimum.
Set heus tu, vide ſis, ne quid inprudens ruas.
Patrem nouiſti, ad has res quam ſit perſpicax:
Ego te autem noui, quam eſſe ſoleas inpotens;
Inuerſa verba, euerſas ceruices tuas,
Gemitus, ſcreatus, tuſſis, riſus abſtine.
CLIT. *Laudabis.* SY. *vide ſis.* CLIT. *tutemet mirabere.*
SY. *Set quam citō ſunt conſecutae mulieres?*
CLIT. *Vbi ſunt? cur retines?* SY. *iam nūc haec nō eſt tua.*
CLIT. *Scio, aput patrem: at nunc interim.* SY. *nihilo magis.*
CLIT. *Sine.* SY. *non ſinam inquam.* CLIT. *quaeſo pauliſper.* SY. *veto.*
CLIT. *Saltem ſalutare.* SY. *abeas ſi ſapias.* CLIT. *eo.*

CLIT. *Age age, cedŏ istuc tuum consilium: quid id est?*
SY. *adsimulabimus,*
Tuam amicam, huius esse. CLIT. *pulchre: cedŏ quid his faciet sua?*
An ea quoque dicetur huius, si una haec dedecori est parum?
SY. *Immŏ ad tuam matrem abducetur.* CLIT. *quid eò?*
SY. *longum est Clitipho,*
Si tibi narrem, quamobrem id faciam: vera causa est.
CLIT. *fabulae:*
Nihil satis firmi video, quamobrem accipere hunc mihi expediat metum.
SY. *Mane, habeo aliud, si istuc metuis, quod ambo confiteamini*
Sine periclo esse. CLIT. *huiusmodi obsecro aliquid reperi.* SY. *maxime:*
Ibo obuiam hinc; dicam, ut reuortantur domum. CLIT. *hem,*
Quid dixti? SY. *ademptum tibi iam faxo omnem metum:*
In aurem utramuis otiose ut dormias.
CLIT. *Quid ago nunc?* CLIN. *tu ne? quod boni est.* CLIT. *Syre huc modo*
Verum. SY. *age modo: hodie sero ac nequicquam voles.*
CLIN. *Datur: fruare dum licet: nam nescias*
Eius sit potestas posthac, an numquam tibi.
CLIT. *Syre inquam.* SY. *perge porro, tamen istuc ago.*
CLIT. *Verum hercle istuc est: Syre, Syre inquam, heus heus Syre.*
SY. *Concaluit: quid vis?* CLIT. *redi, redi.* SY. *adsum, dic quid est?*
Iam hoc quoque negabis tibi placere. CLIT. *immo Syre*

Et me

CLIT. *Ad patrem ne? SY. ad eum ipſum.* CLIT. *ô hominis inpudentem audaciam.* SY. *heus.*
Non ſit ſine periculo facinus magnum, nec memorabile.
CLIT. *Hoc vide: in mea vita tu tibi laudem is quaeſitum, ſcelus.*
Vbi ſi paululum modo quid te a fugerit, ego perierim,
Quid illo facias? SY. at enim. CLIT. *quid enim? SY. ſi ſinas dicam.* CLIN. *ſine.*
CLIT. *Sino.* SY. *ita res eſt haec nunc, quaſi cum* CLIT. *quas malum, ambages mihi*
Narrare occipit? CLIN. *Syre, verum hic dicit: mitte. ad rem redi.*
SY. *Enimuero reticere nequeo: multimodis iniurius*
Clitipho: neque ferri potis es. CLIN. *audiundum hercle eſt, tace.*
SY. *Vis amare: vis potiri: vis quod des illi, effici:*
Tuum eſſe in potiundo periclum nō vis: haut ſtulte ſapis:
Siquidem id ſapereſt, velle te id, quod non poteſt contingere.
Aut haec cum illis ſunt habenda, aut illa cum his mittenda ſunt.
Harum duarum conditionum nunc utram malis, vide:
Etſi conſilium, quod cepi, rectum eſſe & tutum ſcio:
Nam aput patrem tua amica tecum ſine metu ut ſit, copiaſt.
Tum quod illi argentum es pollicitus, eadem hac inueniam via:
Quod ut efficerem, orando ſurdas iam auris reddideras mihi.
Quid aliud tibi vis? CLIT. *ſiquidem hoc ſit.* SY. *ſiquidem, experiundo ſcies.*

Quae cuiusque ingenium ut sit, declarat maxume,)
Texentem telam studiose ipsam offendimus;
Mediocriter vestitam veste lugubri –
Eius anuis causa opinor, quae erat mortua;
Sine auro, tum ornatam, uti quae ornantur sibi,
Nulla mala re esse expolitam muliebri.
Capillus passus, prolixus, circum caput
Reiectus neclegenter, pax. CLIN. Syre mi obsecro nihil amplius
Ne me in laetitiam frustra conicias. SY. anus
Subtemen nebat. praeterea una ancillula
Erat, ea texebat una, pannis obsita,
Neclecta, inmunda inluuie. CLIT. si haec sunt Clinia
Vera, ita uti credo, quis te est fortunatior?
Scin hanc, quam dicit sordidatam & sordidam?
Magnum hoc quoque signum est, dominam esse extra noxiam;
Cum eius tam neclegentur interuntij.
Nam disciplina est eisdem, munerarier
Ancillas primum, ad dominas qui adfectant viam.
CLIN. Perge obsecrō te, & cauĕ ne falsam gratiam
Studeas inire. quid ait, ubi me nominas?
SY. Vbi dicimus redisse te, & rogare uti
Veniret ad te, mulier telam deserit
Continuo, & lacrumis opplet os totum sibi: vt
Vt facile scires desiderio id fieri tuo.
CLIN. Prae gaudio, ita me di ament, ubi sim nescio: ita timui. CLIT. at ego nihil esse scibam, Clinia.
Agedum vicissim Syre, dic quae illast altera.
SY. Adducimus tuum Bacchidem. CLIT. hem, quid? Bacchidem? – ◦ Trochaici
Eho sceleste quo illā ducis? SY. quo ego illā? ad nos scilicet.
CLIT. Ad

Rub. et Reg. cod. ornatur non ornant sese.
Reg. Rub. a. Scin tuhanc.
Hi idem Post & Th. Prin. is dem Rubr. idem. hi idem Th. M. ijs dem. Bamb. amatorib.
Cic. me opinato inuocatus d. mos
And. qui bene velle do et eadem scire bando male ex gr. b. l. f. ñ bonas.
Rub. et Reg. l. nulla mala, sed mēdosa.
Rub. qui illā ducis. Post Pitem.

Cuius nunc pudet me & miseret; qui harum mores cantabat mihi.
Monuisse frustra, neque potuisse eum umquam ab hac me expellere?
Quod tamen nunc faciam: tum, cum gratum mihi esse potuit, nolui.
Nemo est miserior me. SY. hic de nostris verbis errat videlicet,
Quae hic simus locuti. Clinia aliter tuum amorem, atque est, accipis;
Nam & vitast eadem, & animus te erga idem ac fuit,
Quantum ex ipsa re coniecturam cepimus. CLIN. Quid obsecro? nam mihi nunc nihil rerum omnium st
Quod malim, quam me hoc falso suspicarier.
SY. Hoc primum, ut ne quid huius rerum ignores, anus
Quae est dicta mater esse ei antehac, non fuit:
Ea obiit mortem: hoc ipsa in itinere alterae
Dum narrat, forte audiui. CLIT. quaenam st altera?
SY. Mane: hoc quod coepi, primum enarrem Clitipho:
Post istuc veniam. CLIT. propera. SY. iam primum omnium
Vbi ventum ad aedis est, Dromo pultat fores:
Anus quaedam prodit: haec ubi aperuit ostium,
Continuo hic se coniecit intro, ego consequor:
Anus foribus obdit pessulum, ad lanam redit.
Hic sciri potuit, aut nusquam alibi Clinia,
Quo studio vitam suam te absente exegerit,
Vbi de improuiso est interuentum mulieri:
(Nam ea res dedit tum existumandi copiam,
Cotidianae vitae consuetudinem,

Illae sunt relictae. CLIT. *mulier tibi adest, audin Clinia?*

ego in quam qui eum hunc nunquã, neq; videbã nec audiebã nec etiam viuebam.

CLIN. *Ego vero audiõ, nunc demum & video, & valeo Clitipho.*

SY. *Minime mirum: adeo impeditae sunt: ancillarum gregem*

Ducunt secum. CLIN. *peri. unde illi sunt ancillae?* CLIT. *men rogas?* ceci bien a moy quil le faut demander. Sanctus ad ea mieux que moy.

quid rerum. v. gr. multarum rerum. vide Nanni. artic. 1. 17.

SY. *Non oportuit relictas: portant quid rerum.* CLIN. *ei mihi.*

SY. *Aurum, vestem: & vesperascit, & non nouerunt viam.*

Factum a nobis stulte est. abĭ dum tu Dromo illis obviam:

i in. Abi breue.

Propera: quid stas? CLIN. *vae misero mihi, quanta de spe decidi.*

CLIT. *Quid istuc? quae res te sollicitat autem?* CLIN. *rogitas quid siet?*

Viden vt ancillas, aurũ etc. Sesto. habeat.

Viden vt ancillas, aurum, vestem, quam ego cum una ancillula

Hic reliqui. unde esse censes? CLIT. *vah, nunc demum intellego.*

quantũ multitudinis And. quid turba d'apud soeũ. quelle foulle.

SY. *Di boni quid turba est? aedes nostrae vix capiẽt scio.*

// An legi: quid et bibent? Sesto. quid et pro et quid bibent. codex. pal. Parei hẽ. bibent. v. c. V. ões etc.

Quid comedent? quid ebibent? quid sene erit nostro miserius?

And. Si vegas vbi fides.

Sed video: eccos quos volebam. CLIN. *o Iuppiter, ubinam est fides?*

Iamb.

Dum ego propter te errans patria careo demens, tu interea loci

Cõlocupletasti te Antiphila, & me in his deseruisti malis;

Propter quam in summa infamia sum, & meo patri minus sum obsequens.

Rub. minus obsequens. Reg. lib. inde.

Cenus

ACTVS SECVNDI SCAENA II.

Clinia. Clitipho.

SI mihi secundae res de amore meo essent, iam dudum scio
Venissent: set vereor, ne mulier me absente hic corrupta sit.
Concurrunt multae opiniones, quae mihi animum exaugeant.
Occasio, locus, aetas, mater, cuius sub imperio est, mala:
Cui nihil iam praeter pretium dulcest. CLIT. *Clinia.*
CLIN. *ei misero mihi.*
CLIT. *Etiam caues, ne videat forte hinc te a patre aliquis exiens?*
CLIN. *Faciam: set nescio quid profecto mihi animus praesagit mali.*
CLIT. *Pergin istuc prius diiudicare, quam scis quid veri siet?*
CLIN. *Si nihil mali esset, iam hic adessent.* CLIT. *iam aderunt.* CLIN. *quando istuc erit?*
CLIT. *Non cogitas hinc longule esse? & nosti mores mulierum?*
Dum moliuntur, dum conantur, annus est. CLIN. *o Clitipho,*
Timeo. CLIT. *respira: eccum Dromonem cum Syro una adsunt tibi.*

ACTVS SECVNDI SCAENA III.

Syrus, Dromo, serui. Clinia. Clitipho.

AIn tu? DR. *sic est.* SY. *verum interea dum sermones cedimus,*

ACTVS SECVNDI SCAENA I.

Clitipho.

QVam iniqui sunt patres in omnes adulescentis iudices:
Qui aequom esse censent nos a pueris ilico nasci senes;
Neque illarum adsines esse rerum, quas fert adulescentia.
Ex sua libidine moderantur, nunc quae est, non quae olim fuit.
Mihi si umquam filius erit, ne ille facili me utetur patre:
Nam & cognoscendi, & ignoscendi dabitur peccati locus:
Non ut meus, qui mihi per alium ostendit suam sententiam.
Perij: is mihe, ubi adhibit plus paulo, sua quae narrat facinora?
Nunc ait: periclum ex alijs facito, tibi quod ex usu siet.
Astutus: ne ille haut scit, quam mihi nunc surdo narret fabulam.
Magis nunc me amicae dicta stimulant: da mihi, atque adfer mihi:
Cui quid respondeam nihil habeo: neque me quisquam est miserior.
Nam hic Clinia, & si is quoque suarum rerum satagit; attamen
Habet bene & pudice eductam, ignaram artis meretriciae.
Meast potens, procax, magnifica, sumptuosa, nobilis.
Tum quod dem ei, restest: nam nihil esse mihi religiost dicere.
Hoc ego mali non pridem inueni: neque etiam dum scit pater.

ACTVS

Quid reliquiſt, quin habeat quae quidem in homine dicuntur bona?
Parentis, patriam incolumem, amicos, genus, cognatos, diuitias:
Atque haec perinde ſunt ut illius animus, qui ea poſſidet:
Qui uti ſcit, ei bona; illi, qui non utitur recte, mala.
CL. *Immo fuit ſenex importunus ſemper: & nunc nihil magis*
Vereor, quã ne quid in illum iratus plus ſatis faxit pater.
CH. *Ille ne? ſet rẽprimam me: nam in metu eſſe hunc, illi eſt utile.*
CL. *Quid tute tecum?* CH. *dicam. ut ut erat, manſum tamen oportuit.*
Forta ſſe aliquantũ iniquior erat praeter eius lubidinem.
Pateretur. nam quem ferret, ſi parentẽ non ferret ſuum?
Huncine erat aequom ex illius more, an illum ex huius viuere?
Et quod illum inſimulat durum, id non eſt. nam parentum iniuriae
Vniuſmodi ſunt fermè; paulo qui eſt homo tolerabilis.
Scortari crebro nolunt; nolunt crebro conuiuarier:
Praebent exigue ſumptum: atque haec ſunt tamen ad virtutem omnia.
Verum ubi animus ſemel ſe cupiditate deuinxit mala,
Neceſſe eſt Clitiphõ conſilia conſequi conſimilia. hoc
Scitum eſt; periclum ex alijs facere, tibi quod ex uſu ſiet.
CL. *Ita credo.* CH. *ego ibo hinc intro, ut videam nobis quid cenae ſiet.*
Tu, ut tempus eſt diei, vide ſis ne quo hinc abeas longius.

Et illam simul cum nuntio, tibi hic ego adfuturam hodie scio.
Proin tu solicitudinem istam falsam, quae te excruciat, omittas.

CH. Qui cum loquitur filius?

CL. Pater adest, quem volui: adibo. pater opportune aduenis.

CH. Quid id est? CL. hunc Menedemum nostin' nostrum vicinum? CH. probe.

CL. Huic filium scis esse? CH. audiui esse in Asia. CL. non est, pater:
Aput nos est. CH. quid ais? CL. aduenientem, e naui egredientem, ilico
Abduxi ad cenam: nam mihi magna cum eo iam inde usque a pueritia
Fuit semper familiaritas. CH. voluptatem magnam nuntias.
Quam vellem Menedemum inuitatum, ut nobiscum esset hodie, amplius:
Vt hanc laetitiam nec opinanti primus obicerem domi.
Atque etiam nunc tempus est. CL. caue faxis; non opus est pater.
CH. Quapropter? CL. quia enim incertum est etiam, quid se faciat. modo venit.
Timet omnia, patris iram, & animum amicae se erga ut sit suae.
Eam misere amat: propter eam haec turba, atque abitio euenit. CH. scio.
CL. Nunc seruolum ad eam in urbem misit, & ego nostrum una Syrum.
CH. Quid narrat? CL. quid ille? se miserum esse. CH. miserum? quem minus credere est?

Quid

Nam dum abs te abſum, omnes mihi labores, fuêre quos
cepi, leues,
Praeter quam, tui carendum quod erat. SY. *credo.*
CLIN. *Syre, vix ſuffero.*
Hocine me miſerum non licere meo modo ingenium frui?
SY. *Immo, ut patrem tuum vidi eſſe habitum, diu etiam*
duras dabit.
B. *Quiſnam hic adoleſcens eſt, qui intuitur nos?* A. *ah,*
retine me obſecro.
B. *Amabo quid tibi eſt?* A. *diſperij.* B. *perij miſera.*
quid ſtupes
Antiphila? A. *videon Cliniam, an non?* B. *quem vides?*
CLIN. *Salue anime mi.* A. *O mi Clinia, ſalue.* CLIN.
ut vales?
A. *Saluum veniſſe gaudeo.* CLIN. *teneo ne te*
Antiphila, maxime animo exoptata meo? exſpectatam.
SY. *Ite intro: nam vos iamdudum exſpectat ſenex.*

ACTVS TERTII SCAENA I.

Chremes. Menedemus.

C. *LVciſcit hoc iam. ceſſa pultare oſtium*
Vicini: primum e me ut ſciat ſibi filium
Rediſſe: & ſi adoleſcentem hoc nolle intellego.
Verum, cum videam miſerum hunc tam excruciarier
Eius abitu, celem tam inſperatum gaudium,
Cum ex hinc periculi ex indicio ſiet?
Haut faciam: nam quod potero adiutabo ſenem, i-
tem ut filium meum amico, atque aequali ſuo
Video inſeruire, & ſocium eſſe in negotijs.
Nos quoque ſenes eſt aequum ſenibus obſequi.

H

Clinia

Quid istic? SY. *manebit.* CLIT. *o hominem felicem.*
SY. *ambula.*

× Vide quid eludit comma quā supra pag. 109.

ACTVS SECVNDI SCAENA IIII.

Bacchis. Antiphila. Clinia. Syrus.

B. *EDepol te mea Antiphila laudo & fortunatam iudico,*
Id cum studuisti, isti formae ut mores consimiles forent.
Minimeque, ita me di ament, miror si te sibi quisque expetit.
Nam mihi quale ingenium haberes, fuit indicio oratio.
Et cum egomet nunc mecum in animo vitā tuā cōsidero,
Omniumque adeō vostrarum, volgus quae ab se segregant;
Et vos esse istiusmodi, et nos non esse, haut mirabile est:
Nam expedit bonas esse vobis; nos, quibus cum est res, non sinunt;
Quippe forma inpulsi nostra nos amatores colunt:
Haec ubi inminuta est, illi suum animum alio conferūt.
Nisi si prospectum interea aliquid est, desertae vivimus.
Vobis cum uno semel, ubi aetatem agere decretūst viro,
Cuius mos maximest consimilis vostrum; his se ad vos adplicant,
Hoc beneficio utrique ab utrisque vero deuinciminī;
Vt numquam ulla amori vestro incidere possit calamitas.

A. *Nescio alias: me quidem semper scio fecisse sedulo, vt*
Vt ex illius commodo meum compararem commodum.

CLIN. *ah.*
Ergo mea Antiphila tu nunc sola reducem me in patriam facis:

Nam

ὦ νοσφίδιον ἡμῶν τὸ σὸν ἐκ λόγου γνωρίζομεν. T. ἀ.ς.τ. | quam ingeniosa habuisti.

ὦ esse trajectu Th. Major; Nam expedit vobis bonas esse. Sic trajecta restitue vt constet lectus; Nam expedit vobis esse bonas.

d. a.

ὦ M in quidem. elidit. me quidem. f. ... quid alia faciant

T vide pag. 192. vers. minime equidem. iamb.

Et me, & meum amorem, & famam permitto tibi.
Tu es iudex: nequid accuſandus ſis, vide.
SY. *Ridiculum eſt, te iſtuc me admonere Clitipho:*
Quaſi iſtic minor mea res agatur, quam tua.
Hic ſiquid nobis forte aduerſi euenerit,
Tibi erunt parata verba, huic homini verbera.
Quapropter haec res neutiquam neglecta iuſt mihi:
Set iſtunc exora, ut ſuam eſſe adſimulet. CLIN. *ſcilicet.*
Facturum me eſſe, in eum iam res redijt locum,
Vt ſit neceſſe. CLIT. *merito te amo Clinia.*
CLIN. *Verum illa nequid titubet.* SY. *perdoctast probe.*
CLIN. *At hoc demiror, qui tam facile potueris*
Perſuadere illi, quae ſolet quos ſpernere.
SY. *In tempore ad eam veni: quod rerum omnium ſt*
Primum: nam quendam miſere offendi militem
Eum noctem orantem: haec arte tractabat virum,
Illius animum cupidum inopia incenderet:
Eidemque ut eſſet aput te hoc quam gratiſſimum.
Set heus tu, vide ſis, ne quid inprudens ruas.
Patrem nouiſti, ad has res quam ſit perſpicax:
Ego te autem noui, quam eſſe ſoleas impotens;
Inuerſa verba, euerſas cervices tuas,
Gemitus, ſcreatus, tuſſis, riſus abſtine.
CLIT. *Laudabis.* SY. *vide ſis.* CLIT. *tutemet mirabere.*
SY. *Set quam citō ſunt conſecutae mulieres?*
CLIT. *Vbi ſunt? cur retines?* SY. *iam nūc haec nō eſt tua.*
CLIT. *Scio, aput patrem: at nunc interim.* SY. *nihil magis.*
CLIT. *Sine.* SY. *non ſinam inquam.* CLIT. *quaeſo paulliſper.* SY. *veto.*
CLIT. *Saltem ſalutare.* SY. *abeas ſi ſapias.* CLIT. *eo.*

CLIT. *Age age, cedŏ iſtuc tuum conſilium: quid id eſt?*
SY. *adſimulabimus,*
Tuam amicam, huius eſſe. CLIT. *pulchre: cedŏ quid his faciet ſua?*
An ea quoque dicetur huius, ſi una haec dedecori eſt parum?
SY. *Immŏ ad tuam matrem abducetur.* CLIT. *quid eò?*
SY. *longum eſt Clitipho,*
Si tibi narrem, quamobrem id faciam: vera cauſa eſt.
CLIT. *fabulae:*
Nihil ſatis firmi video, quamobrem accipere hunc mihi expediat metum.
SY. *Mane, habeo aliud, ſi iſtuc metuis, quod ambo conſteamini*
Sine periclo eſſe. CLIT. *huiuſmodi obſecro aliquid reperi.* SY. *maxime:*
Ibo obuiam hinc; dicam, ut reuortantur domum. CLIT. *hem,*
Quid dixti? SY. *ademptum tibi iam faxo omnem metum:*
In aurem utram uis otioſe ut dormias.
CLIT. *Quid ago nunc?* CLIN. *tu ne? quod boni eſt.* CLIT. *Syre dic modo*
Verum. SY. *age modo: hodie ſero ac nequicquam voles.*
CLIN. *Datur: fruare dum licet: nam neſcias*
Eius ſit poteſtas poſthac, an numquam tibi.
CLIT. *Syre inquam.* SY. *perge porro, tamen iſtuc ago.*
CLIT. *Verum hercle iſtuc eſt: Syre, Syre inquam, heus heus Syre.*
SY. *Concaluit: quid vis?* CLIT. *redi, redi.* SY. *adſum, dic quid eſt?*
Iam hoc quoque negabis tibi placere. CLIT. *immo Syre*

Et me

CLIT. *Ad patrem ne?* SY. *ad eum ipſum.* CLIT. *ô hominis impudentem audaciam.* SY. *heus.*
Non ſit ſine periculo facinus magnum, nec memorabile.
CLIT. *Hoc vide: in mea vita tu tibi laudem is quaeſitum, ſcelus.*
Vbi ſi paululum modo quid te fugerit, ego perierim,
Quid illo facias? SY. *at enim.* CLIT. *quid enim?* SY. *ſi ſinas dicam.* CLIN. *ſine.*
CLIT. *Sino.* SY. *itur eſt haec nunc, quaſi cum* CLIT. *quas malum, ambages mihi*
Narrare occipit? CLIN. *Syre, verum hic dicit: mitte. ad rem redi.*
SY. *Enimuero reticere nequeo: multimodis iniurius a. d. t. Clitipho: neque ferri potis ex.* CLIN. *audiundum hercle eſt, tace.*
SY. *Vis amare: vis potiri: vis quod des illi, effici:*
Tuum eſſe in potiundo periclum nõ vis: haut ſtulte ſapis:
Siquidem id ſapereſt, velle te id, quod non poteſt contingere.
Aut haec cum illis ſunt habenda, aut illa cum his mittenda ſunt.
Harum duarum conditionum nunc utram malis, vide:
Etſi conſilium, quod cepi, rectum eſſe & tutum ſcio:
Nam aput patrem tua amica tecum ſine metu ut ſit, copiaſt.
Tum quod illi argentum ex polliciti es, eadem hac inueniam via:
Quod ut efficerem, orando ſurdas iam auris reddideras mihi.
Quid aliud tibi vis? CLIT. *ſiquidem hoc ſit.* SY. *ſiquidem, experiundo ſcias.*

Rub. ô ñ deridetur.

Rub. et. et ſ. Pue Et. idem Rub. periclo quae ſi ſequare, verſus mendicandus ab Hom. enim Troch. ut reliqui.

Rub. quid te fug. trochaicus. Pue. idem et Troch. ut nec ut Faernus hẽ tamen poteſt conſtare. Magiſtrum idem ut Rubr.

× Syro ſup. qui res meas in tenebris maximis conijcit, quae diabolo ſeruiat de cæpendam qui me gaspte tou hẽ mẽ apsai

& quid enim ſup. (vel

Ad Bacchi nemi quaſi cum Antiphila.

Rub. et Pue. e. multimodis. Fa. multimodis opt. ex Bembino ut in Andria.

Reg. C. et Rub. hoc conſ hẽ ſcã mala!

fieri poſſit. facile ſc. faciunt civ.

ſup. aliud nihil volo.

Quae cuiusque ingenium ut sit, declarat maxume,
Texentem telam studiose ipsam offendimus;
Mediocriter vestitam veste lugubri –
– Eius anuis causa opinor, quae erat mortua;
Sine auro, tum ornatam, uti quae ornantur sibi,
Nulla mala re esse expolitam muliebri.
Capillus passus, prolixus, circum caput
Reiectus neclegenter, pax. CLIN. Syre mi obsecro nihil amplius
Ne me in laetitiam frustra conicias. SY. anus
Subtemen nebat: praeterea una ancillula
Erat, ea texebat una, pannis obsita,
Neclecta, inmunda inluuie. CLIT. si haec sunt Clinia
Vera, ita uti credo, quis te est fortunatior?
Scin hanc, quam dicit sordidatam & sordidam?
Magnum hoc quoque signum est, dominam esse extra noxiam;
Cum eius tam neclegentur internuntij.
Nam disciplina est eisdem, munerarier
Ancillas primum, ad dominas qui adfectant viam.
CLIN. Perge obsecrō te, & cauĕ ne falsam gratiam
Studeas inire. quid ait, ubi me nominas?
SY. Vbi dicimus redisse te, & rogare uti
Veniret ad te, mulier telam deserit
Continuo, & lacrumis opplet os totum sibi: vt
Vt facile scires desiderio id fieri tuo.
CLIN. Prae gaudio, ita me di ament, ubi sim nescio: ita timui. CLIT. at ego nihil esse sciebam, Clinia.
Agedum vicissim Syre, dic quae illast altera.
SY. Adducimus tuam Bacchidem. CLIT. hem, quid?
Bacchidem? Trochaici
Sho sceleste quo illā ducis? SY. quo ego illā? ad nos scilicet.
Rub quo iuā ducis. Post Priem.
CLIT. Ad

Quae cuiusque ingenium ut sit, declarat maxume,) — ἐκ τοῦ ἐσθῆτος ἀφορμᾶται
Texentem telam studiose ipsam offendimus; — τὸ R corripiet nec elideretur.
Mediocriter vestitam veste lugubri – — Rub. ita vti vsurpat P. Sic obliq. pleriq. l. 5. malam. Plaut. certum opus est. nam qui melior est, unam. X
– Eius anuis causa opinor, quae erat mortua; — Ἀπὸ κοινοῦ
Sine auro, tum ornatam, uti quae ornantur sibi, — Rub. et Reg. Cod. ornatur non ornant hinc.
Nulla mala re esse expolitam muliebri. — ἐπὶ τὰς, τὸ τέλος ἐχούσας. Hesych.
Capillus passus, prolixus, circum caput — Rub. et Reg. mala nulla mala, sed mālosa.
Reiectus neclegenter, pax. CLIN. Syre mi obsecro nihil amplius
Ne me in laetitiam frustra conicias. SY. anus
Subtemen nebat: praeterea una ancillula
Erat, ea texebat una, pannis obsita,
Neclecta, inmunda inluuie. CLIT. si haec sunt Clinia
Vera, ita uti credo, quis te est fortunatior?
Scin hanc, quam dicit sordidatam & sordidam? — Reg. Rub. al. Scin tuhanc.
Magnum hoc quoque signum est, dominam esse extra noxiam; — his dem Post R. Th. Apin. is dem Rubr. idem. his dem Th. M. ijs dem. Bembo. amatorib.
Cum eius tam neclegentur internuntij. — Cic. me opinato nunciatus d. mos
Nam disciplina est eisdem, munerarier — Aud. qui bene vertendo et eadem scribendo male ex gr. b. l. f. ñ bonas.
Ancillas primum, ad dominas qui adfectant viam.
CLIN. Perge obsecrō te, & cauĕ ne falsam gratiam
Studeas inire. quid ait, ubi me nominas?
SY. Vbi dicimus redisse te, & rogare uti
Veniret ad te, mulier telam deserit
Continuo, & lacrumis opplet os totum sibi: vt
Vt facile scires desiderio id fieri tuo. — τὸ i ingiecti corripit.
CLIN. Prae gaudio, ita me di ament, ubi sim nescio: ita timui. CLIT. at ego nihil esse sciebam, Clinia. — scibam
Agedum vicissim Syre, dic quae illast altera.
SY. Adducimus tuam Bacchidem. CLIT. hem, quid?
Bacchidem? Trochaici
Sho sceleste quo illā ducis? SY. quo ego illā? ad nos scilicet. — quo? Nam ego ut Trochaicus esset.
Rub quo iuā ducis. Post Priem.
CLIT. Ad

Cuius nunc pudet me & miseret; qui harum mores cantabat mihi.
Monuisse frustra, neque potuisse eum umquam ab hac me expellere?
Quod tamen nunc faciam: tum, cum gratum mihi esse potuit, nolui.
Nemo est miserior me. SY. hic de nostris verbis errat, videlicet,
Quae hic sumus locuti. Clinia aliter tuum amorem, atque est, accipis;
Nam & vita est eadem, & animus te erga idem ac fuit,
Quantum ex ipsa re coniecturam cepimus.
CLIN. Quid obsecro? nam mihi nunc nihil rerum omnium est
Quod malim, quam me hoc falso suspicarier.
SY. Hoc primum, ut ne quid huius rerum ignores, anus
Quae est dicta mater esse ei antehac, non fuit.
Ea obiit mortem: hoc ipsa in itinere alterae
Dum narrat, forte audiui. CLIT. quaenam est altera?
SY. Mane: hoc quod coepi, primum enarrem Clitipho:
Post istuc veniam. CLIT. propera. SY. iam primum omnium
Vbi ventum ad aedis est, Dromo pultat fores:
Anus quaedam prodit: haec ubi aperuit ostium,
Continuo hic se coniecit intro, ego consequor:
Anus foribus obdit pessulum, ad lanam redit.
Hic sciri potuit, aut nusquam alibi Clinia,
Quo studio vitam suam te absente exegerit,
Vbi de improuiso est interuentum mulieri:
Nam ea res dedit tum existumandi copiam,
Cotidianae vitae consuetudinem,

Illae sunt relictae. CLIT. mulier tibi adest, audin Clinia?

ego in quam qui eram hanc eunuchi, nec videbā nec audiebā nec etiam viuebam.

CLIN. Ego vero audiō, nunc demum & video, & valeo Clitipho.

SY. Minime mirum: adeo impeditae sunt: ancillarum gregem

Ducunt secum. CLIN. peri. unde illi sunt ancillae? CLIT. men rogas? ceſt bien a moy quil le faut demander. Sanctus ast ecla mieulx que moy.

quid rerum. v. ꝑ̄ malum sicut. nō affert. Ter. Heaut. actu. 1. sc. 1.

SY. Non oportuit relictas: portant quid rerum. CLIN. ei mihi.

SY. Aurum, vestem: & vesperascit, & non nouerunt viam.

i. Abi breue. Factum a nobis stulte est. abī dum tu Dromo illis obviam:

Propera: quid stas? CLIN. vae misero mihi, quanta de spe decidi.

CLIT. Quid istuc? quae res te sollicitat autem? CLIN. rogitas quid siet?

Viden vt ancillas, aurū etc. Sens. habeat. Viden ancillas, aurum, vestem, quam ego cum una ancillula

Hic reliqui. unde esse censes? CLIT. vah, nunc demum intellego.

quantū multitudinis And. quid turbae d' apud forū. quelle foulle. SY. Di boni quid turbae est? aedes nostrae vix capiēt scio.

// An legi quid ae bibent? ꝑ ae ꝙ pōt esse pro ae quid bibent. codex. pal. parei hz. bibent. v. c. v. bās etc. Quid comedent? quid ebibent? quid sene erit nostro miserius?

And. si rogas vbi fides. Sed video: eccos quos volebam. CLIN. o Iuppiter, ubinam est fides?

Iamb. Dum ego propter te errans patria careo demens, tu interea loci

Cōlocupletasti te Antiphila, & me in his deseruisti malis,

Propter quam in summa infamia sum, & meo patri minus sum obsequens.

Rub. minus obsequens. Reg. lib. inde.

Cum

Quid reliquiſt, quin habeat quae quidem in homine dicuntur bona?
Parentis, patriam incolumem, amicos, genus, cognatos, diuitias:
Atque haec perinde ſunt ut illius animus, qui ea poſſidet:
Qui uti ſcit, ei bona; illi, qui non utitur recte, mala.
CL. *Immo fuit ſenex importunus ſemper: & nunc nihil magis*
Vereor, quã ne quid in illum iratus plus ſatis faxit pater.
CH. *Ille ne? ſex reprimam me: nam in metu eſſe hunc, illi eſt utile.*
CL. *Quid tute tecum?* CH. *dicam. ut ut erat, manſum tamen oportuit.*
Forta ſſe aliquantũ iniquior erat praeter eius lubidinem.
Pateretur. nam quem ferret, ſi parentẽ non ferret ſuum?
Huncine erat aequom ex illius more, an illum ex huius viuere?
Et quòd illum inſimulat durum, id non eſt. nam parentum iniuriae
Vniuſmodi ſunt fermè; paulo qui eſt homo tolerabilis.
Scortari crebro nolunt; nolunt crebro conuiuarier:
Praebent exigue ſumptum: atque haec ſunt tamen ad virtutem omnia.
Verum ubi animus ſemel ſe cupiditate deuinxit mala,
Neceſſe eſt Clitiphõ conſilia conſequi conſimilia. hoc
Scitum eſt; periclum ex alijs facere, tibi quod ex uſu ſiet.
CL. *Ita credo.* CH. *ego ibo hinc intro, ut videam nobis quid cenae ſiet.*
Tu, ut tempus eſt diei, vide ſis ne quo hinc abeas longius.

Et illam ſimul cum nuntio, tibi hic adfuturam hodie ſcio.
Proin tu ſolicitudinem iſtam falſam, quae te excruciat, mittas.

CH. *Qui cum loquitur filius?*

CL. *Pater adeſt, quem volui: adibo. pater opportune aduenis.*

CH. *Quid id eſt?* CL. *hunc Menedemum noſtin' noſtrum vicinum?* CH. *probe.*

CL. *Huic filium ſcis eſſe?* CH. *audiui eſſe in Aſia.* CL. *non eſt, pater:*
Aput nos eſt. CH. *quid ais?* CL. *aduenientem, e naui egredientem, ilico*
Abduxi ad cenam: nam mihi ſum magna cum eo iam inde uſque a pueritia.
Fuit ſemper familiaritas. CH. *voluptatem magnam nuntias.*
Quam vellem Menedemum inuitatum, ut nobiſcum eſſet hodie, amplius:
Vt hanc laetitiam nec opinanti primus obicerem domi.
Atque etiam nunc tempus eſt. CL. *caue faxis; non opus eſt pater.*

CH. *Quapropter?* CL. *quia enim incertum ſt etiam, quid ſe faciat. modo venit.*
Timet omnia, patris iram, & animum amicae ſe erga ut ſit ſuae.
Eam miſere amat: propter eam haec turba, atque abitio euênit. CH. *ſcio.*

CL. *Nunc ſeruolum ad eam in urbem miſit, & ego noſtrum una Syrum.*

CH. *Quid narrat?* CL. *quid ille? ſe miſerum eſſe.* CH. *miſerum? quem minus credere eſt?*

Quid

Nisi ubi ille huc salvos redierit meus particeps.
CH. *Ingenio te esse in liberos leni puto, et*
Ex illum obsequentem, siquis recte aut commode
Tractaret. verum nec tu illum satis noueras,
Nec te ille: hoc ubi sit, ibi non vere vivitur.
Tu illum numquam ostendisti quanti penderes,
Nec tibi ille est credere ausus quae est aequom patri.
Quod si esses factum, haec numquam euenissent tibi.
M. *Ita res est. fateor: peccatum a me maximum est.*
CH. *Mene deme, at porro recte spera. Sed illum tibi*
Salvom adfuturum esse hic confido propediem. —
M. *Vtinam ita di faxint.* CH. *facient. nunc si cõmodum est,*
Dionysia hic sunt, hodie apud me sis volo.
M. *Non possum.* CH. *cur non? quae sit tandem aliquam tibi*
Tibi parce: idem absens facere te hoc volt filius.
M. *Non conuenit, qui illum ad laborem impellerim,*
Nunc me ipsum fugere. CH. *sicine est sententia?*
M. *Sic.* CH. *bene vale.* M. *& tu.* CH. *lacrumas ex-*
cussit mihi,
Miseretque me eius: set ut diei tempus est,
Monere oportet me hunc vicinum Phaniam,
Ad cenam ut veniat: ibo, visam si domi est.
Nihil opus fuit monitore: iam dudum domi
Praesto apud me esse aiunt: egomet conuiuas moror.
Ibo adeo hinc intro. set quid crepuerunt fores
Hinc a me? quis nam egreditur? huc concessero.

ACTVS PRIMI SCAENA II.

Clitipho adulescens. Chremes.

Nihil adhuc est, quod vereare Clinia: haut quaquam etiam cessant:

CH. *Ambo accusandi: & si illud inceptum tamen*
Animi est prudentis signum, & non instrenui.
M. *Vbi comperi ex iis, qui ei fuere conscij,*
Domum reuortor maestus, atque animo fere
Perturbato, atque incerto prae aegritudine.
Adsido: adcurrunt serui: soccos detrahunt:
Video alios festinare, lectos sternere,
Cenam apparare: pro se quisque sedulo
Faciebat, quo illam mihi lenirent miseriam.
Vbi video haec, coepi cogitare: hem, tot mea
Solius solliciti sunt causa, ut me unum expleant?
Ancillae tot me vestiant? sumptus domi
Tantos ego solus faciam? set gnatum unicum,
Quem pariter uti his decuit, aut etiam amplius,
Quod illa aetas magis ad haec utenda idonea est,
Eum ego hinc eieci miserum iniustitia mea.
Malo quidem me dignum quouis deputem,
Si id faciam. nam usque dum ille vitam illam colet
Inopem, carens patria ob meas iniurias,
Interea usque illi de me supplicium dabo,
Laborans, quaerens, parcens, illi seruiens.
Ita facio prorsus: nihil relinquo in aedibus,
Nec vas, nec vestimentum: conrasi omnia.
Ancillas, seruos, nisi eos qui opere rustico
Faciundo, facile sumptum exercerent suum,
Omnis produxi, ac vendidi. inscripsi ilico
Aedis mercede. quasi talenta ad quindecim
Coegi: agrum hunc mercatus sum: hic me exerceo.
Decreui tanti sper me minus iniuriae
Chremes, meo gnato facere, dum fiam miser;
Nec fas esse, nulla me voluptate hic frui.

entrepose. vsitatu.

Ag. Rab. Ita faciebant. non inuenusta.

lanificio operam dent operose.

aut Vide ehiet vt supr. p. 38.

vitam colere plauto, est viuere, absolute.

ita facio prorsus. nihil relinquo in aedibus.

Rub. exercerent.

Pareus; al. resarcirent vel exercirent, quam lectionem non possem non probare si vetustiquelibri authoritatem haberent. nam quod affirmant b: ferri exercebant. nihil ad rem facit. siquid video no exercere hic locum non hr. sed quia exercirent aperiendo vt exercita ab aereo. ex exercirent aut prima exercitione scripturi fuerant, quod in exercuerent mutatum est. vt supra 21

Test. exercirent sarcirent. vide lorinum ad Ter.

Nisi

Vacuum in vacuum. in proximaquaq; visitata. Cereum exposicio ... a ... remansit. ... a requimentum ... quam subluam, exposicio ... in aeum ... digniter Glossema apud Bemb. sic hr. exercerent resarcirent. hoc ipsu exercerent suo. Virg. ferrum exercebant pro in ferri fabrica exercitabantur. Huius ... interpretationis prima. oart sic scribebat. Exarcirent. resarcirent. talium

M. *Dicetur.* CH. *at istos rastros interea tamen*
Adpone, ne labora. M. *minime.* CH. *quam rem agis?*
M. *Sine me, vacuom tempus ne quod dem mihi*
Laboris. CH. *non sinam, inquam.* M. *ah, non aequom facis.*
CH. *Hui, tam grauis hos quaeso?* M. *sic meritum st meum.*
CH. *Nunc loquere.* M. *filium unicum adulescentulum*
Habeo. ah, quid dixi habere me? immo habui Chreme:
Nunc habeā necne incertum st. CH. *quid ita istuc?* M. *scies.*
Est e Corintho hic aduena anus paupercula:
Eius filiam ille amare coepit perdite,
Prope iam ut pro uxore haberet: haec clam me omnia.
Vbi rem resciui, coepi non humanitus,
Neque ut animum decuit aegrotum adulescentuli,
Tractare, set vi & via peruolgata patrum:
Cotidie accusabam: hem tibi ne haec diutius
Licere speras facere me viuo patre,
Amicam ut habeas prope iam in uxoris loco?
Erras, si id credis, & me ignoras Clinia.
Ego te meum esse dici tantisper volo,
Dum quod te dignum st, facies: set si id non facis,
Ego, quod me in te sit facere dignum, inuenero.
Nulla adeo ex re istuc fit, nisi ex nimio otio.
Ego istuc aetatis, non amori operam dabam,
Set in Asiam hinc abij propter pauperiem, atque ibi
Simul rem & gloriam armis belli repperi.
Postremo adeo res redijt, adulescentulus
Saepe eadem, & grauiter audiendo, victus est.
Putauit me & aetate, & benevolentia
Plus scire & prouidere, quam se ipsum sibi.
In Asiam ad regem militatum abijt, Chreme.
CH. *Quid ais?* M. *clam me profectus mensis tris abest.*

vacivom

sic Rub. et lib. Reg.

eo

Rubr. sic plane vt Faern. ego scies.

† Et aetate putavi me et benevolentia. Muret. ex vet. lib. quā lect. amplector.

* sic lib. Reg.
† sic Reg. lib.
Plaut. Cassina. apponam hic Stellam. act 2. sc. 1. et Poen. act 4. sc. 2. opus apponam, apponam. Quis est subita mutatio vt possim assumam. An sic; sine me vacuum? rempete. placet omnino haec lectio, quae Bembini Cōd. authoritate firmata est. Sic supra Cō volupe quod vox antiquior videtur in voluptati mutarunt.

x non sina inquā. hoc dicens Chremetem rastros auferre Menedemo.

τὸν ἐκ δωροδοκίας υἱόν.

Cō via manoσyll.

Cō ti in cotidie accepso. Turrentio sed longiū. quare hic tō diutius ἐκτείνειν bene placet.

pro invenia.

eadem Rub. in ego. eo. et ouvi ἐνοι eo.

grauiter dicta.

admirantis non intelligentis.

Quod ego in propinqua parte amicitiae puto,
Facit ut te audacter moneam & familiariter,
Quod mihi videre praeter aetatem tuam
Facere, & praeter quam res te adhortatur tua.
Nam pro Deum atque hominum fidem, quid vis tibi?
Quid quaeris? annos sexaginta natus es,
Aut plus eo, ut conicio. agrum in his regionibus
Meliorem, neque preti maioris nemo habet:
Seruos compluris: proinde quasi nemo siet,
Ita tute adtente illorum officia fungere.
Numquam tam mane egredior, neque tam vesperi
Domum reuortor, quin te in fundo conspicer
Fodere, aut arare, aut aliquid ferre denique.
Nullum remittis tempus; neque te respicis.
Haec non voluptati tibi esse, satis certo scio.
At enim dices, quantum hic operis fiat, paenitet.
Quod in opere faciundo operae consumis tuae,
Si sumas in illis exercendis, plus agas.
M. Chreme, tantum ne ab re tua st otij tibi,
Aliena ut cures; eaque, nihil quae ad te adtinent?
CH. Homo sum: humani nihil a me alienum puto.
Vel me monere hoc, vel percontari puta.
Rectum st, ego ut faciam; non est, te ut deterream.
M. Mihi sic est usus: tibi ut opus facto st, face.
CH. An cuiquam est usus homini, se ut cruciet? M. mihi.
CH. Si quid laboris est; nollem: set quid istuc mali est
Quaeso? quid de te tantum meruisti? M. heu mihi.
CH. Ne lacruma: atque istuc, quicquid est, fac me ut sciã.
Ne retice: ne verere: crede inquam mihi,
Aut consolando, aut consilio, aut re iuuero.
M. Scire hoc vis? CH. hac quidem causa, qua dixi tibi.
M. Dice-

Sine vitijs. ne ille pro se dictum existumet,
Qui nuper fecit seruo currenti in via
Decesse populum, cur insano seruiat.
De illius peccatis plura dicet, cum dabit
Alias nouas, nisi finem maledictis facit.
Adeste aequo animo: date potestatem mihi
Stataria agere ut liceat per silentium,
Ne semper seruos currens, iratus senex,
Edax parasitus, sycophanta autem inpudens,
Auarus leno, adsidue agendi sint mihi
Clamore summo, cum labore maxumo.
Mea causa causam hanc iustam esse animum inducite,
Vt aliqua pars laboris minuatur mihi.
Nam nunc nouas qui scribunt, nihil parcunt senis:
Siquae laborios a est, ad me curritur:
Si lenis est, ad alium defertur gregem.
In hac est pura oratio. experimini,
In vtranque partem ingenium quid possit meum,
Si numquam auarè pretium statui arti meae,
Et eum esse quaestum in animum induxi maximum,
Quammaxumè seruire vostris commodis:
Exemplum statuite in me, ut adulescentuli
Vobis placere studeant potius quam sibi.

ACTVS PRIMI SCAENA I.

Chremes, Menedemus, senes.

QVamquã haec inter nos nuper notitia admodũst:
Inde adeo quod agrũ in proxumo hic mercatus es,
Nec rẽi fere sane ampliùs quicquam fuit:
Tamen vel virtus tua me, vel vicinitas,

Bayerische Staatsbibliothek München

PROLOGVS.

NE cui sit vestrum mirum, cur partis seni
Poeta dederit, quae sunt adulescentium:
Id primum dicam: deinde quod veni, eloquar.
Ex integra Graeca integram comoediam
Hodie sum acturus Heauton timorumenon:
Duplex quae ex argumento facta est simplici.
Nouam esse ostendi, & quae esset: nunc qui scripserit,
Et cuia Graeca sit, ni partem maximam
Existimarem scire vostrum, id dicerem.
Nunc, quamobrem has partis dididerim, paucis dabo.
Oratorem esse voluit me, non prologum:
Vostrum iudicium fecit: me actorem dedit.
Sed hic actor tantum poterit à facundia,
Quantum ille potuit cogitare commode
Qui orationem hanc scripsit, quam dicturus sum.
Nam quod rumores distulerunt malenoli
Multas contaminasse Graecas, dum facit
Paucas latinas: factum hic esse id non negat,
Neque se pigere, & deinde facturum autumat.
Habet bonorum exemplum: quo exemplo sibi
Licere id facere, quod illi fecerunt, putat.
Tum quod malenolus vetus poeta dictitat,
Repente ad studium hunc se applicasse musicum,
Amicûm ingenio fretum, haut natura sua:
Arbitrium vestrum, vestra existimatio
Valebit. quare omnes vos oratos volo,
Ne plus iniqûm possit quam aequûm oratio.
Facite aequi sitis: date crescendi copiam,
Nouarum qui spectandi faciunt copiam

Sim

non dubito quin hic rejectio facta sit quod et menandri gone- rinus. cela. aue Dejecit= onis. ordo non nadis la. qu vers. 20. hec. ut in 5. 1. nullo loco extra scenam fiunt.

Duplex ex duplici vt prima manu scripsit Bembinus. Quidam faceno vide tacen. vel plautina. ex Graeca Alexandri sc. quod nomen habet Heauton tim. &c. ut qui grece scripsit.

leg. vr; Qui orato- rem esse voluit me, n proloqum, vestrū fuit. &c.

vi facundia Academis. benificio fac.

Rub. Reg. l. et omnes Que. id esse factū hic n negat, qua verbor collocatio melior vr qua Faernica. Tō d aūt. eldit inj ve alioi id igit, que cretinus? am factū id se hic fuit Rub. ꝙ id pig. vide Reg. cod.

ac binio vel stabit

dare crescendi copiam cui se. qui faciunt copiam spectandi

P. id propter quod vt supra dixi.

Duplex. i. vel cui sine quo mitte duo sermones. etc. ex graeco.

Duplex vel cui vide supra. Dicit se vitiosum scribere.

Qui

an auctor. f. suasor? pl.

Plaut. Pseud. actu. sc. 2. Hecyra. act. 4. sc. 1. Idem Poeno. actu. 5. sc. 3.

(perat augurat.

Rub. quacre.

crescere honore, otio, fama etc.

Nouarum qui spectandi faciunt copiam. Sic de se nomines, qui extra illū ordinē sunt, quib. ne vaticinandi quidem amplius quā triū judicū praeclara leges Cornelia faciunt po= testatem, nunc judicare nolunt. ex 4 Verrina. Gou. et Anonyn.

HEAVTON TIMORVMENOS TERENTII.

Fabulæ interlocutores.

CHREMES	ſenex.	BACHIS	meretrix.
MENEDEMVS	ſenex.	ANTIPHILA	meretrix.
CLITIPHO	aduleſcens.	SOSTRATA	mulier.
CLINIA	aduleſcens.	CANTHARA	anus.
SYRVS	ſeruus.	PHRYGIA	ancilla.
DROMO	ſeruus.		

GRAECA EST MENANDRV. ACTA LVDIS MEGALENSIB. L. CORNELIO LENTVLO. L. VALERIO FLACCO AEDILIB. CVRVLIB. EGIT AMBIVIVS TVRPIO. MODOS FECIT FLACCVS CLAVDI. ACTA PRIMVM TIBIIS IMPARIBVS. DEINDE DVABVS DEXTRIS. ACTAST III. M. IVVENTIO TI. SEMPRONIO COS.

C. SVLPICII APOLLINARIS PERIOCHA.

IN militiam proficiſci gnatum Cliniam,
Amantem Antiphilam, compulit durus pater:
Animique ſeſe angebat, facti poenitens.
Mox ut reuerſus eſt, clam patre deuortitur
Ad Clitiphonem. is amabat ſcortum Bacchidem.
Cum arceſſeret cupitam Antiphilam Clinia:
Vt eius Bacchis venit amica, ac ſeruolae
Habitum gerens Antiphila, factum id, quo patrem
Suum celaret Clitipho. hic technis Syri,
Decem minas meretriculae auſert a ſene.
Antiphila Clitiphonis reperitur ſoror.
Hanc Clinia, aliam Clitipho uxorem accipit.

Recipiundum? GN. cogita modo. tu hercle cum illa Phaedria

Et libenter viuis; & enim bene libenter victitas.)

Quod des paululũ, necesse est multũ accipere Thaidẽ.

Vt tuo amori suppeditare possit, sine sumptu tuo; — ad

Ad omnia haec magis opportunus, nec magis ex usu tuo,

Nemo est. principio & habet quod det: & dat nemo largius.

Fatuus est, insulsus, tardus, stertit noctesque & dies:

Neq; ullũ metuas nẽ amet mulier: facile pellas ubi velis.

PH. Quid agimus? GN. praeterea hoc etiam quod ego vel primum puto,

Accipit homo nemo melius prorsus, neque prolixius.

PH. Mirum ni illoc homine quoquo pacto opust. CH. idem ego arbitror.

GN. Recte facitis. unum etiam hoc vos oro, ut me in vestrum gregem

Recipiatis: satis diu hoc iam saxũ vorso. PH. recipimus CH. Ac libenter. G. at ego pro isto Phaedria, & tu Chaerea

Hunc comedendum, & deridendum vobis propino. CH. placet.

PH. Dignus est. G. Thraso. ubi vis accede. T. obsecro te quid agimus?

G. Quid? isti te ignorabant: postquã eis mores ostẽdi tuos:

Et conlaudaui secundum facta & virtutes tuas,

Impetraui. T. bene feciſti. gratiam habeo maxumam.

Numquam etiam fui usquam, quin me omnes amarent plurimum.

GN. Dixin ego in hoc esse vobis Atticam elegantiam?

PH. Nihil praeter promissum est. ite hac. Vos valete, & plaudite.

HEAV-

PH. *Mihi illam laudas?* T. *peri, quanto minus ſpei eſt, tanto magis amo.*
Obſecro Gnatho, in te ſpes eſt. GN. *quid vis faciam?* T. *perfice hoc,*
Precibus, pretio, ut haeream in parte aliqua tandem apud Thaidem.
GN. *Difficile eſt.* T. *ſi quid conlibuit, noui te. hoc ſi effeceris,*
Quoduis donũ praemium a me optato, id optatum feres.
GN. *Ita ne?* T. *ſic erit.* GN. *ſi efficio hoc, poſtulo ut mihi tua domus*
Te praeſente, abſente pateat, inuocato ut ſit locus
Semper. T. *do fidem futurum.* GN. *accingar.* PH. *quẽnã ego hic audio?*
O Thraſo. T. *ſaluete.* PH. *tu fortaſſe, quae facta hic ſient,*
Neſcis. T. *ſcio.* PH. *cur te ergo in his egõ conſpicor regionibus?*
T. *Vobis fretus.* P. *ſcis quam fretus? miles edico tibi,*
Si te in platea offendero hac poſt umquã, quod dicas mihi
Alium quaerebam, iter hac habui: periſti. GN. *hein, haud ſic decet.*
PH. *Dictum eſt,* GN. *non cognoſco veſtrum tam ſupergenus bum.* PH. *ſic erit.*
GN. *Prius audite paucis: quod cum dixẽro, ſi placuerit,*
Facitote. PH. *audiamus.* GN. *tu concede paulũlum iſtuc Thraſo.*
Principio ego vos credere ambos hoc mihi vehementer volo,
Me huius quidquid facio, id facere maxume cauſa mea:
Verum ſi idem vobis prodeſt, vos non facere inſcitiaſt.
PH. *Quid eſt?* GN. *militem egõ rivalem recipiundum* multi
cenſeo. PH. *hem.*

Quem hic ego audio Minor alegnus

Rcg. c. conſpico. Lindenb. Rub. conſpico cum cæteris. Duob. Put. major, de major. Th. conſpicor. Parens. et Lindenb. conſpicor. Victorius. Bezæ. Mus. Aſſi. videm conſpicor. et Put. Don.

Faernus. Ub. Bemb. autho

Rub. vos ambos credere hoc liber Reg. volo. Rub. et reliqui volo ões omniũ dicit velim.

an?

si id idem v. placet.

Quid eſt? Sic quidem l. s. quid dicis Interques Victorius et Th. Bezæ. Sic et plerique editiones optimæ. Erasmica, Bezziana, almost ch. Sic ſupra. Summo mihi Parmeno ibi ſcenus quod ego accipio. quid id eſt? Ch. tu hoc citius audies.

Inuentor, inceptor, perfector, ſcin me in quibus ſim gaudijs?

Scis Pamphilam meam inuentam ciuem?. PA. *audiui.* CH. *ſcis ſponſam mihi?*

bien ſoit lonë. PA. *Bene, ita me di ament, factum.* GN. *audin tu, hic quid ait?* CH. *tum autem Phaedriae*

Meo fratri gaudeo eſſe amorem omnem in tranquillo. unaſt domus. *eſt vne meſme maiſon.*

praeterion vtcauuegarde. *Thais patri ſe commendauit in clientelam & fidem:*

Nobis dedit ſe. PA. *fratris igitur Thais totaſt.* CH. *ſcilicet.*

PA. *Iam hoc aliud eſt, quod gaudeamus: miles pellitur foras.*

A in quibus dā exempl. tō tum erat quod rejecit Faernus apt. Georg. f. domi ext. v. ſupra viſā li domiſt. Seruae domi. aſtyos Thuam viſā ſi eſt domi. Glareanus ex vet. cod viſa domi. an. viſam an domi. CH. *Tu frater ubi ubi eſt fac quamprimum haec audiat.* PA. *viſam domum.*

T. *Numquid Gnatho tu dubitas quin ego nunc perpetuo perierim?*

GN. *Sine dubio opinor.* CH. *quid commemorem primum, aut laudem maxume?*

Illum ne qui mihi dedit conſilium ut facerem; an me qui auſus ſim [illegible]

Incipere? an fortunā conlaudem, quae gubernatrix fuit,

Quae tot res, tantas, tam opportune in unum cōcluſit diē?

la belle humeur. *An mei patris feſtiuitatem & facilitatem? o Iuppiter.*

mais dieux. *Serua obſecro haec bona nobis.* PH. *Di voſtram fidem, incredibilia*

Parmeno modo quae narrauit. ſed ubi eſt frater? CH. *praeſto adeſt.*

PH. *Gaudeo.* CH. *ſatis credo. nihil eſt Thaide hac fratre tua*

Dignius quod ametur: ita noſtrae omni eſt fautrix familiae.

ſupra illi fauit virgini. placet tamen, omniſt, pro omnino eſt quod ex lib. Bembi citat Faer. PH. *Mihi*

Rubric. ubi ubi. Put. o. l. s. hui. Erasmi ſ. Bergalus. et plerique hūc lō hui. Lindenb. et Parens non habent quare Faerno minus mirandū.

PA. *Siquidem iſtuc impune habueris.* PY. *verum?* PAR. *reddam hercle.* PY. *credo.*
Set in diem iſtuc Parmeno eſt fortaſſe, quod minare.
Tu iam pendebis, qui ſtultum aduleſcentulum nobilitas
Flagitijs, & eundē indicas: uterque in te exempla edent.
PA. *Nullus ſum.* PY. *hic pro illo munere tibi honos eſt habitus: abeo.*
PA. *Egomet meo indicio miſer, quaſi ſorex hodie perij.*

ACTVS QVINTI SCAENA VII.

Gnatho. Thraſo.

G. *QVid nunc? quaſpe, aut quo conſilio huc imus? quid coeptas Thrāſo?*
T. *Ego ne? ut Thaidī me dedam, & faciam quod iubeat.*
G. *quid eſt?*
T. *Quī minus quam Hercules ſeruiuit Omphale?* GN. *exemplum placet.*
Vtinam tibi commitigari videam ſandalio caput.
Set fores crepuerunt ab ea. T. *perij. quid hoc autem eſt mali?*
Hunc ego nunquam videram: & iam quid nam hic properans proſilit?

ACTVS QVINTI SCAENA VIII.

Chaerea. Parmeno. Phaedria. Gnatho. Thraſo.

C. *O Populares, ecquis me viuit hodie fortunatior? Nemo hercle quisquam: nam in me plane di poteſtatem ſuam*
Omnē oſtendere: cui tam ſubito tot congruerint cōmoda.
PA. *Quid hic laetus eſt?* C. *o Parmeno mi, o mearum voluptatum omnium*

P. Non dubiũ eſt quin mihi magnũ ex hac re ſit malum.
Niſi quia neceſſus fuit hoc facere, id gaudeo
Propter me hiſce aliquid eſſe euenturum mali:
Nam iamdiu aliquam cauſam quaerebat ſenex
Quamobrem inſigne aliquid faceret iis; nunc repperit.

ACTVS QVINTI SCAENA VI.

Pythias. Parmeno.

P. NVmquam edepol quicquam iamdiu quod magis vellem euenire (errans.
Mihi euenit, quam quod modo ſenex intro ad nos venit
Mihi ſolae ridiculo fuit, quae quid timeret ſciebam.
PA. Quid hoc autem ſt. PY. nunc id prodeo, ut conueniam Parmenonem.
Set ubi obſecro eſt? P. me quaerit haec. PY. atque eccum video: adibo.
PA. Quid eſt inepta? quid tibi vis? quid rides? pergin? PY. perij:
Defeſſa iam ſum miſera te ridendo. PA. quid ita? PY. rogitas?
Nunquam pol hominem ſtultiorem vidi, nec videbo. ah,
Non poſſum ſatis narrare, quos ludos praebueris intus.
At etiam primo callidum et diſertũ credidi hominem.
Quid? ilico ne credere ea quae dixi, oportuit te?
An poenitebat flagitij, te auctore quod feciſſet
Adoleſcens, ni miſerum inſuper etiam patri indicares?
Nam quid illi credis animi tum fuiſſe, ubi veſtem vidit
Illam eſſe eum indutum pater? quid eſt? iam ſcis te periſſe?
PA. Hem quid dixiſti peſſuma? an mentita es? etiã rides?
Itan lepidum tibi viſum eſt, ſcelus, nos inridere? PY. nimium.

PA. Si-

sic Faernus ex l. B. Lindenbrogii ex cod. Rauennato. Parens necessus ex Pal. 5.

hic pro ſed ponitur vt vt supra act. 3. sc. 4. Nisi quidquid est, Cat. quidquid id. & magnum et nobile facinus.

pro soli ὑφ' ἡδονῆς. Scibam ob id.

sic Rubic. etiam.

videre ς.

ἀ ἰδὼν et λόγιος aliquando Donat. sumta sollertem disertũ exponit.

hic docti exponũ sollertem. Gl. Phil. Diserti, λόγιος, φιλόλογος. φιλόλογος is qui multa scit.

Flagitium videbat paruũ.

hoc in stupenda. et culpa patientib. dñi Dom.

vt valde lepidũ.

ACTVS QVINTI SCAENA V.

Laches. Parmeno.

L. EX meo propinquo rure hoc capio commodi:
Neque agri neque urbis odium me unquam percipit.
Vbi satias coepit fieri, commuto locum.
Set est ne ille noster Parmeno? & certe ipsus est.
Quem praestolare Parmeno hic ante ostium?
PA. Quis homost? ehem, saluom te aduenire ere gaudeo.
L. Quem praestolare? P. peri: lingua haeret metu.
L. Hem, quid est quod trepidas? satine salue? dic mihi.
P. Ere, primum te arbitrari, quod res est, velim.
Quidquid huius factum st, culpa non factum st mea.
L. Quid? P. recte sane interrogasti. oportuit
Rem praenarrasse me, emit quendam Phaedria
Eunuchum, quem dono huic daret. L. cui? P. Thaidi.
L. Emit? peri hercle, quanti? P. viginti minis.
L. Actum st. P. tum quandam fidicinam amat hic Chaerea.
L. Hem quid? amat? an scit iam ille quid meretrix siet?
An in astu venit? aliud ex alio malum.
P. Ere ne me spectes: me impulsore haec non facit.
L. Omitte de te dicere. ego te furcifer
Si viuo. set istuc quidquid est, primum expedi.
P. Is pro illo eunucho ad Thaidem deductus est.
L. Pro eunuchon? P. sic est. hunc pro moecho postea
Comprehendere intus, & constrinxere. L. occidi.
P. Audaciam meretricum spectа. L. numquid est
Aliud mali damnine quod non dixeris
Reliqüom? P. tantum est. L. cesso huc intro rumperei

* Reliquüm hic τελεσφόρως sit necesse est vt versus constet.

aliq' ex Plauto, satine Salue? ... Alicubi p sacine saluus sum. ita Plaut. set

supra: quicquid huius fui, causa virginis feci. an Huius quicquid fec.

doppeltes Wort.

Hom. Il. 7. ὡς μοι δὴ νῦν δεῦρο θεὸς ἐκάλεσσε καὶ ἔστη.

vleiscar. s.

X nihil erit nisi quod quod dixi. hoc tantū?

PA. *Nescio.* PY. *atqui sic inuenta est: eam iste vitiauit miser.*

Ille vbi id rescit. Sic ad ratio prius restituet, nã ū in vbi Terentio tamen alterum ū bene obseruauit. ū. post odit. hunc ablo. Rubic ob caliq. P.T. ū facti ā ū, hoc incipiunt d.

Ille vbi resciuit factum frater violentissimus,

PA. *Quid nam fecit?* PY. *conligauit primùm eum miseris modis.*

PA. *Conligauit?* PY. *atque equidem orante, ut ne id faceret, Thaide.*

fac tum ſ.

PA. *Quid ais?* PY. *nunc minatur porro se se id quod*

ficiã S. Hoc metus causã, ſalsãe Demiphonem fecisse.

moechis solet:

Quod ego numquam vidi fieri, neque velim. PA. *qua audacia*

Tantum facinus audet? PY. *quid ita tantum?* PA. *an non hoc maximum est?*

sic veteres illi Regum ſcis. Regum Rom. ſ. Tac. Ian. Georg Fabr. in vrbibus ni tantum Rom. ſed Graec. ſ. ſtatim Terch. vbi de illi obſtat de probabimus.

Quis homo pro moecho umquam vidit in domo meretricia

Prendi quemquam? PY. *nescio.* PA. *at ne hoc nesciatis Pythias,*

Sic Thaid. Graecos.

Dico, edico vobis, nostrũ esse illum erilem filiũ. PY. *hem,*

Obsecro an is est? PA. *ne quam in illum Thais vim fieri sinat.*

Atque adeo autem cur non egomet intro eo? PY. *vidẽ Parmeno*

Quid agas, ne neque illi prosis, & tu pereas: nam hoc putant,

Quidquid factum est, ex te esse ortum. PA. *quid igitur faciam miser?*

Don. facimus medioxerita, incipimus ingenia. Lego.

Quidue incipiã? ecce autẽ video rure redeuntem senem,

Dicam huic, an non? dicam hercle: etsi mihi magnum malum

Sciõ paratum: sed necesse est: huic ut subueniat. PY. *sapis,*

Ego abeo intro: tu isti narra omne ordine, ut factum fuit.

ACTVS

x *Al. Min. sic hẽt, et si magnũ malũ mihi.*

x *An sic legas ex Al. Min. trajectione facta.*

Dicam huic an non? herde dicam et si magnũ malũ mihi.
Scio paratũ. An vero sic;
Dicam huic an non? dicam ego hercle etsi magnũ malũ mihi.
Dicam huic an non? ἐγὼ, potest et sic stare minimo negotio.

Sine ſumptu, ſine diſpendio: tum hoc alterum,
Id veroſt, quod ego mihi puto palmarium
Me repperiſſe, quo modo aduleſcentulus
Meretricum ingenia, & mores poſſet noſcere,
Maturè ut cum cognorit, perpetuo oderit.
Quae dum foris ſunt, nihil videtur mundius,
Nec magis compoſitum quicquam, nec magis elegans.
Quae, cum amatores cenam ſuos vocant, ligurriunt.
Harum videre inluuiem, ſordes, inopiam,
Quam inhoneſtae ſolae ſint domi, atque auidae cibi,
Quo pacto ex iure heſterno panem atrum vorent;
Noſſe omnia haec ſalus eſt aduleſcentulis.
PY. *Ego pol te pro iſtis dictis & factis ſcelus*
Vlciſcar; ut ne impune in nos inluſeris.
Pro deûm fidem, facinus foedum: o infelicem aduleſcentulum,
O ſceleſtum Parmenonem, qui iſtum huc adduxit. PA. *quid eſt?*
PY. *Miſeret me: itaque ut ne viderem miſera huc effugi foras.*
Quae fiatura exẽpla dicũt in eum indigna? P. *o Iuppiter.*
Quae illaec turbaſt? numnam ego perij? adibo. quid iſtuc Pythias?
Quid ais? in quẽ exempla fient? PY. *rogitas audaciſſime?*
Perdidiſti iſtum, quem adduxti pro eunucho aduleſcentulum,
Dum ſtudes dare verba nobis. PA. *quid ita? aut quid factum ſt? cedo.*
PY. *Dicã: virginẽ iſtam, Thaidi quae hodie dono datuſt,*
Scis eam hinc ciuem eſſe? & fratrem eius eſſe adprime nobilem?

Abeamus intro Thais: nolo me in via
Cum hac veſte videat. TH. *quamobrem tandem? an*
quia pudet?
CH. *Id ipſum.* PY. *id ipſum? virgo vero!* TH. *i prae,*
ſequor.
Tu iſtic mane, ut Chremem introducas Pythias.

ACTVS QVINTI SCAENA III.

Pythias. Chremes. Sophrona nutrix.

P. *QVid? quid venire in mentem nunc poſſit mihi?*
Quidnam, qui reſtram ſacrilego illi gratiam
Qui hunc ſuppoſuit nobis? CH. *move vero ocius*
Te nutrix. SO. *moveo.* CH. *video, ſed nihil promoues.*
PY. *Jam ne oſtendiſti ſigna nutrici?* CH. *omnia.*
PY. *Amabo, quid ait? cognoſcitne?* CH. *ac memoriter.*
PY. *Bene edepol narras: nam illi faueo virgini.*
Ite intro; iamdudum era vos exſpectat domi.
Virum bonum eccum Parmenonem incedere
Video: vide ut otioſus it, ſi dis placet.
Spero me habere, qui hunc meo excruciem modo.
Ibo intro de cognitione ut certum ſciam:
Poſt exibo, atque hunc perterrebo ſacrilegum.

ACTVS QVINTI SCAENA IIII.

Parmeno. Pythias.

P. *REuiſo, quid nam Chaerea hic rerum gerat.*
Quod ſi aſtu rem tractauit, di voſtram fidem,
Quantam & quam veram laudem capiet Parmeno?
Nam ut mittam, quod ei amorem difficillimum, &
Cariſſimum ab meretrice auara, virginem
Quam amabat; eam conſeci ſine moleſtia.

Sine

CH. *Immo ita quaeſo. unum hoc ſcito, contumeliae*
Non me feciſſe cauſa, ſed amoris. TH. *ſcio.*
Et pol propterea magis nunc ignoſco tibi.
Non adeo inhumano ingenio ſum Chaerea,
Neque ita inperita, ut quid amor valeat, neſciam.
CH. *Te quoque iam Thais, ita me di bene ament, amo.*
PY. *Tum pol tibi ab iſtoc era cauendum intellego.*
CH. *Non auſim.* PY. *nihil tibi quicquam credo.* TH. *deſmas.*
CH. *Nunc ego te in hac re mihi oro ut adiutrix ſies,*
Ego me tuae commendo, & committo fidei:
Te mihi patronam capio Thais: te obſecro:
Emoriar ſi non hanc uxorem duxero.
TH. *Tamen ſi pater.* CH. *quid? ah volet, certo ſcio:*
Ciuis modo haec ſit. TH. *paululum opperirier*
Si vis, iam frater ipſe hic aderit virginis:
Nutricem adcerſitum iit, quae illam aluit paruolam:
In cognoſcendo tute ipſe aderis Chaerea.
CH. *Ego vero maneo.* TH. *vin interea dum venit,*
Domi opperiamur potius quam hic ante oſtium?
CH. *Immo percupio.* PY. *quam tu rem actura obſecro es?*
TH. *Nam quid ita?* PY. *rogitas? huc tu in aedis cogitas*
Recipere poſthac? TH. *cur non?* PY. *crede hoc meae fidei,*
Dabit hic pugnam aliquam denuo. TH. *au, tace obſecro.*
PY. *Parum perſpexiſſe eius videre audaciam.*
CH. *Non faciam Pythias.* PY. *non pol credo Chaerea,*
Niſi ſi commiſſum non erit. CH. *quin Pythias*
Tu me ſeruato. PY. *neque pol ſeruandum tibi*
Quicquam dare auſim, neque te ſeruare: apage te. — *A.*
TH. *adeſt optume ipſe frater.* CH. *perij hercle: obſecro*

Quid faciam? quid nunc aut vtem? quid faciet mihi?
TH. Adeamus. bone vir Dore salue: dic mihi,
Au fugisti? CH. era, factum. TH. satin id tibi placet;
CH. Non. TH. credin te impune habiturum? CH. vnam
hanc noxiam
Amitte: si aliam admisero vnquam, occidito.
TH. Num meam saeuitiam veritus? CH. non. TH.
quid igitur? hanc.
CH. Hanc metui ne me criminaretur tibi.
TH. Quid feceras? CH. paulum quiddam. PY. ehe
paulum impudens!
An paulum hoc esse tibi videtur, virginem
Vitiare ciuem? CH. conseruam esse credidi.
PY. Conseruam? vix me contineo quin inuolem in
Capillum. monstrum; etiam ultro derisum aduenit.
TH. Abin hinc insana? PY. quid ita? vero debeam
Credo, isti quicquam furcifero, si id fecero:
Praesertim cum se seruum fateatur tuum?
TH. Missa haec faciamus. non te dignum Chaerea
Feciſti: nam si ego digna hac contumelia
Sum maxime, at tu indignus qui faceres tamen.
Neque edepol, quid nunc consilij capiam, scio
De virgine istac: ita conturbasti mihi
Rationes omnes, ut eam non possim suis
Ita ut aequum fuerat, atque ut studui, tradere:
Vt solidum parerem hoc mihi beneficium, Chaerea.
CH. At nunc dehinc spero aeternam inter nos gratiam
Fore Thais. saepe ex huiusmodi re quapiam, &
Malo principio magna familiaritas
Conflatast. quid si hoc quispiam voluit deus?
TH. Equidem pol in eam partem accipioque, & volo.
CH. Imme

Fuiſſe. TH. *quis fuit igitur?* PY. *iſte Chaerea.*
TH. *Qui Chaerea?* PY. *iſte ephebus frater Phaedriae:*
TH. *Quid ais venefica?* PY. *atqui certo comperi.*
T. *Quid is obſecro ad nos, quãobrẽ adductuſt?* PY. *neſcio:* da noi, chaa nom.
Niſi amaſſe credo Pamphilam TH. *hem, miſera occidi,*
Infelix, ſi quidem tu iſtaec vera praedicas.
Num id lacrumat virgo? PY. *id opinor.* TH. *quid ais*
ſacrilega?
Iſtũcine interminata ſum hinc abiens tibi?
PY. *Quid facerem? ita ut tu inſti, ſoli creditaſt.*
TH. *Sceleſta, ouem lupo commiſiſti. diſpudet*
Sic mihi data eſſe verbã, quid illuc hominis eſt?
PY.
TH. *Era mea tace, tace obſecro, ſaluae ſumus:*
Habemus hominem ipſum. TH. *ubi is eſt?* PY. *hem ad*
ſiniſtram. non vides?
Vides ne? TH. *video.* PY. *comprehendi inbẽ, quantũ poteſt.*
TH. *Quid illo faciemus ſtulta?* PY. *quid facias, rogas?*
Vide amabo, ſi non, cum aſpicias, os inpudens
Videtur, non eſt? tum quae eius conſidentia ſt?

ACTVS QVINTI SCAENA II.

Chaerea. Thais. Pythias.

CH. *APut Antiphonem uterque, mater & pater,*
Quaſi dedita opera, domi erant, ut nullo modo
Introire poſſem, quin viderent me. interim
Dum ante oſtium ſto, notus mihi quidam obviam
Venit. ubi vidi, ego me in pedes quantum queo
In angiportum quoddam deſertum; inde item
In aliud, inde in aliud. ita miſerrimus
Fui fugitando, ne quis me cognoſceret.
Set eſt ne haec Thais, quam video? ipſa eſt. haerea.

Don. Hem et hui sanna sunt adversus eos quib. irasci-mur. impudens. molius fores verberanda.

CH. *Scibis: principio eam esse dico liberam.* THR. *hem.*
CH. *ciuem Atticam.* THR. *hui.*
CH. *Meam sororem.* THR. *os durum.* CH. *miles nunc adeo edico tibi,*
Ne vim facias ullam in illã. Thais, ego eo ad Sophronam
Nutricem, ut eam adducam, & signa ostendam haec.
THR. *tun me prohibeas*
Meam ne tangam? CH. *prohibebo inquam.* GN. *audin tu? hic furti se adligat:*

Ex eis facies et Thraso nis Personatibus sic et sententia ostabit et Phaed. infra. p. 94.

Satis hoc tibi est THR. *idem hoc tu ais Thais?* TH. *quaere qui respondeat.*

hac Thais domũ se providens ut posset ex aedib. seq.

quod in paululum et secede domũ aut pete Thaidem.

THR. *Quid nunc agimus?* GN. *quin redeamus. iam haec tibi aderit supplicans*
Vltro. THR. *credin?* GN. *immo certe: noui ingenium mulierum:*

cogitas.

Nolũt ubi velis: ubi nolis cupiũt ultro: THR. *bene putas.*
GN. *Iam dimitto exercitum?* THR. *ubi vis.* GN. *Sanga ita ut fortes decet*
Milites, domi, foreque, fac vicissim ut memineris.
SAN. *Iamdudum animus est in patinis.* GN. *frugius.*
THR. *vos me hac sequimini.*

ACTVS QVINTI SCAENA I.

Thais. Pythias.

TH. *PErgin scelesta mecum perplexe loqui?*
Scio, nescio, abijt, audiui, ego non adfui.
Non tu istuc mihi dictura aperte es, quidquid est?
Virgo conscissa veste lacrumans opticet;
Eunuchus abijt: quamobrem? quid factum est? taces?
PY. *Quid tibi ego dicam misera? illum eunuchũ negant*
Fuisse.

THR. *Sed eccam Thaidem ipſam video.* GN. *quam mox inruimus?* THR. *mane:*
Omnia priùs experiri quam armis, ſapientem decet.
Qui ſcis an quae iubeam ſine vi faciat? GN. *Di voſtram fidem,* *bon dieu! que eſt que deſſe ſage.*
Quanti eſt ſapere? numquam accedo quin abs te abeam doctior.
THR. *Thais, primum hoc mihi reſponde: cum tibi do iſtam virginem,*
Dixtin hos mihi dies ſoli dare te? TH. *quid tum poſtea?*
THR. *Rogitas? quae mihi ante oculos coram amatorem adduxti tuum.*
TH. *Quid cum illoc agas?* THR. *& cum eo clam te ſubduxti mihi.*
TH. *Lubuit.* THR. *Pamphilam ergo huc redde, niſi tibi mauis eripi.*
CH. *Tibi illam reddat, aut tu illam tangas? omnium,*
GN. *ah quid agis? tace.*
THR. *Quid tu tibi vis? ego non tangam meam?* CH. *tuam autem furciſer?*
GN. *Cave ſis: neſcis cui maledicas nunc viro.* CH. *non tu hinc abis?*
Scin tu ut tibi res ſe habeat? ſi quicquam hodie hic turbae coeperis,
Facia ut huius loci, dieique, meique ſemper memineris.
GN. *Miſeret tui me, qui hunc tantum hominem facias inimicum tibi.*
CH. *Diminuam ego caput tuum hodie, niſi abis.* GN. *ain vero canis?*
Sicine agis? THR. *quis tu homo es? quid tibi vis? quid cum illa rei tibi eſt?*

Traech. t. b. 4. 5. 4. "omnia priùs experiri ſapientem decet, quam armis aliquid experiris." maiores illi omnino ad hanc phraſim. mihi dicere videntur quae eſt vere bella chose quae deſſe ſage.

Put lib. 4. ſic collocant. hos dies mihi ſoli dare te? recte et emendate.

Thaidone ſe. in contemptum hominis adiecerunt? hoc dicit. ſi illoc haberet subducatur. alij. illo. vtroq; modo ſtare potest.

legendum nisi tibi mauis eripi. nisi ſi ri Rub. ce Major. in ſui Pal. quae eam non poſſ. Put. + vide Donatus.

Major Put. ad hunc modum plane. reliqui tres aut tu eam tangas. Gryn. tu illam tangas. Goy. tangas hunc caballum exponit. Sen. Reg. tibi illam reddat aut tu eam tangas aut tu illam &c. tangas hic ordo in ceteris Put. lib.

tibi reddat eam aut tu illam &c.

tu Thraso.

si faceris, placebit. si ſi faceris, faciam &c. + sed lectio Rubr. nunquam dubia tibi tamen notanda eſt.

sic Rubricius alij 3 faceris. And. Sec. 5. act. 2. Tum illa turbe fiene, &c.

o. l. ? sic habent. quare le Facia deſſyllabum ſit necesse eſt. vt Pudicitia ſi te dilla Cor in Andria.

cuiusmodi?

o tu nō cliens vt ſupra in Tu abi.

ACTVS QVARTI SCÆNA VII.

Thraſo. Gnatho. Sanga. Chremes. Thais.

THR. HAncine ego ut contumeliam tam inſignem
in me accipiam Gnatho?
Mori me ſatius eſt. Simalio, Donax, Syriſce ſequimini.
Primum aedis expugnabo. GN. reſte. THR. virginem
eripiam. GN. probe.
THR. Male mulcabo ipſam. GN. pulchre. THR. in
medium huc agmen cum vecti Donax,
Tu Simalio in ſiniſtrum cornū, tu Syriſce in dexterum.
Cedo alios: ubi centurioſt Sanga, et manipulus furum?
SA. eccum adeſt.
THR. Quid ignaue? peniculon pugnare, qui iſtūc huc
portes, cogitas?
SA. Ego ne? imperatoris virtutē nouerā, & vim militū:
Sine ſanguine hoc fieri non poſſe: qui abſtergerē volnera?
THR. Vbi alij? SA. qui, malum, alij? ſolus Sannio
ſeruat domi.
THR. Tu hoſce inſtrue: hic ego ero poſt principia: inde
omnibus ſignum dabo.
GN. Illuc eſt ſapere: ut hoſce inſtruxit, ipſus ſibi cauit loco.
THR. Idem hoc iam Pyrrhus factitauit. CH. viden tu
Thais, quam hic rem agit?
Nimirū conſiliū illud rectum eſt de occludendis aedibus.
TH. Sane, quod tibi nunc vir videatur eſſe hic, nebulo
magnus eſt:
Ne metuas. THR. quid videtur? GN. fundam tibi
nunc nimis vellem dari,
Vt tu illos procul hinc ex occulto caederes: facerent
fugam.

THR. Sed

a co manu ſecunda vv. 115 R. v. 1 et Priſc. l. 5. Donax. a coqa.

al. multabo qd placet.

ſic lego cum Priſciano et nīb. Pnilabus obtimo. ſic kub et Reg.

Pnil. qui iſtunc huc p. ſed ſic xosus impedibis d. Erasm. istum pro istuc ad marg. adnotavit. quid ſi legas? qui istum huc portes. placet certe et ſic Terent ſcriptores pleriq. ſed ex istumhuc primum fecerunt istunc. poſtea qui exſcripſerunt, ſi huc addi- derunt cum hinc exclaud. inveniens, et ad ſententiā ſa- nam iudicarent.

An ſic? Tum time ſang.

Fieri in. o. l. P. poſt Io poſſe collocatur. vid. ed. Lind. Sic versus scribendus; Tum time sanguine non poſſe hoc fieri. qui abſt. v.

Io facere fugā nic fugere eſt. Ciceroni fugare.

Nam haec cast, quam miles a me vi nunc ereptum venit.

Abitu, cistellam Pythias domo effer cum monumētis.

CH. *Viden tu illum Thais?* PY. *ubi sit ast?* TH. *in risco. odiosa cessas?*

CH. *Militem secum ad te quantas copias adducere?*
Attat. TH. *num formidulosus obsecro es mi homo?* CH. *apagesis.*

Ego formidulosus? nemost hominum qui viuat, minus.

TH. *Atque ita opust.* CH. *ah, metuo qualem tu me esse hominem existimes.*

TH. *Immo hoc cogitato: quicum res tibi est, peregrinus est: Minus potens quam tu, minus notus, minus amicorum hic habens.*

CH. *Scio istuc. set tu quod cauere possis, stultum admittere est.*
Malo ego nos prospicere, quam hunc ulcisci accepta iniuria.

Tu abi: atque obsera ostium intus, dum ego hinc transcurro ad forum:

Volo ego adesse hic aduocatos nobis in turba hac. TH. *mane,*

CH. *Melius est.* TH. *mane.* CH. *omitte, iam adero.* TH. *nihil opus est istis Chreme.*
Hoc modo dic, sororem illam tuam esse: & te, paruam virginem
Amisisse: nūc cognosse. signa ostende. PY. *adsunt.* TH. *cape,*
Si vim faciet, in ius ducito hominē: intellextin? CH. *probe.*
TH. *Fac animo haec praesenti dicas.* CH. *faciam.* TH. *attolle pallium.*
Peri, huic ipsi est opus patrono, quem defensorem paro.

iocandi dictū. sed supra ebrium.

Correxit miles, quod intellexi minus: nam me extrusit foras.

in qua parte vie.

Set eccam ipſam: miror ubi ego huic anteuorterim.

ACTVS QVARTI SCAENA VI.

Thais. Chremes. Pythias.

TH. *CRedo equidem illum iam adfuturum eſſe, ut illam a me eripiat; ſine veniat.*

Atqui ſi illam digito attigerit uno, oculi ilico effodientur.

adeò dissyllabū sic intra se. vsi. principio esse dico etc.

Vſque adeo ego illius ferre poſſum ineptias, & magnifica verba;

A verba aut aliq̄ simile desiderat. vide ed. Lind.

Verba dum ſint: verum enim ſi ad rem conferentur, vapulabit. A sic Adelph. p. 175. V. jam id pecuarum primū &c.

CH. *Thais, ego iam diudum hic adſum.* TH. *o mi Chreme, te ipſum exſpectabam. ſcis ne tu,*

Ego hic in suū locū reſtituimus.

Ego agnoscit Donatus.

Eum tu turbam hanc propter te eſſe factam? & adeo ad te adtinere rem hanc?

Hanc

Omnem rem? CH. *ad me? qui? quaſi iſtuc.* TH. *quia, dum tibi ſororem ſtudeo*

Iurata illa vba hic collocas; quia sorore dū tibi

Reddere ac reſtituere, haec neque huiuſmodi ſum multa paſſa.

haec huiusmodi q; sum

CH. *Vbi eaſt?* TH. *domi aput me.* CH. *hem.* TH. *quid eſt?*

al. ehem edit. Ven. Mich. Bergk. Lipsius. Antiq. item edit. Heid. [XX]

Educta ita, uti te atque illa dignum eſt. CH. *quid ais?*

uti te atq; illa dignum

TH. *id quod res eſt.*

exat q; primū fuerūt te atq; post dein tamen et transposuerūt sic seq; illa q;

Hanc tibi dono do, neque repeto pro illa quicquam abs te pretij, Chreme.

ha repetitio vt supra

sic Put. et Rutic.

CH. *Habeatur & referetur Thais, ita uti merita es, gratia.*

TH. *At enim caue, ne prius, quam hanc a me accipias, amittas Chreme:*

Nam

Quod ſcis, neſcis, neque de eunucho, neque de vitio virginis. x *Hac re, et te omni turba euolues, & illi gratum feceris.*
Id modo dic, abiſſe Dorum. PY. *ita faciam.* D. *ſet videon Chremem?*
Thais iam aderit. PY. *quid ita?* D. *quia cum inde abeo, iam tum inceperat*
Turba inter eos. PY. *auſer aurum hoc: ego ſcibo ex hoc quid ſiet.*

x & neque hic pro tum. i. quod ſcis, neſcis tum de eunucho neque de virginis ſtupro.

an ſic? Quod ſcis, neſci, vel ne ſci. ſcis ſic ho. tu quod ſcis id neſcire no. ſic enim ſcripſimus. virgine Rec. ne Plautus; etiam illud quod ſcis, neſcieris. ne videris aut videreris. vid. lind. notis ad hanc ſcen. in Pal. legit neuius quod e glossema nõ neſci. glossemata enim plenumq; in textu. inepunt pro genuinis verb. ſubſtituunt. quidã τὸ neſcis ἀφαιρεῖσθαι pro noſtrum. ſed ὀνπλεῖον ἐωϑέχειν.

ACTVS QVARTI SCAENA V.

Chremes. Pythias.

CH. *AT tat data hercle verba mihi ſunt: vicit vinum quod bibi.*
Ac dum accubabam, quam videbar mihi eſſe pulchre ſobrius?
Poſtquam ſurrexi, neque pes neque mens ſatis ſuum officium facit.
PY. *Chremes.* CH. *quis eſt? ehem Pythias, vah, quanto nunc formoſior*
Videre [mihi] quam dudum? PY. *certe eas quidem, pol multo hilarior.*
CH. *Verbum hercle hoc verum erit, ſine cerere & libero friget venus.*
Set Thais multo ante venit? PY. *an abiit iam a milite?*
CH. *Iãdudũ. aetatẽ. lites factae ſunt inter eos maxumae.*
PY. *Nihil dixit, ut ſequerere ſeſe?* CH. *nihil, niſi abiens mihi innuit.*
PY. *Eho, non ne id ſat erat?* CH. *at neſciebam id dicere illam, niſi quia*

Th. ἐνσιχ. chrema

omnino delendũ vr. mihi ut ſtet ὑπερσυν. ſed ſouendũ At in quidem eleidẽ vt in enim et inſta Haut. mag. 984 ſue. pro πανσαι ἐφ ἑαυτοῦ Plautobono haec edit gu nata. v. l. P. eſt.

Th. ἐνσιχ. anne ἐλθὲ v. Lind. c.

H hoc ἀνεπιπλοκὴν nec ἀνεπιφοράν ſine dicit v. P. l. non.

neſciẽ.

Dicebat suum esse, is dedit mihi hanc? PH. occidi.
D. Meam ipse induit: post una ambo abierunt foras.
PY. Jam satis credis sobriã esse me, & nihil mentitã tibi?
Jam satis certum est virginem vitiatam esse? PH. age nunc belua,
Credis huic quod dicat? PY. quid isti credam? res ipsa indicat.
PH. Concede istuc paululum. audin? etiam nunc paululum. sat est.
Dic dum hoc rursum, Chaerea tuã vestem detraxit tibi?
D. Factum. PH. & east indutus? D. factum. PH. & pro te huc deductust? D. ita.
PH. Iuppiter magne, o scelestum atque audacem hominem. PY. vae mihi;
Etiam nunc non credis indignis nos esse inrisas modis?
PH. Mirũ ni tu credas quod iste dicat. quid agã nescio.
Heus negato rursum. possum ne ego hodie ex te exculpere
Verum? vidistine fratrem Chaeream? D. non. PH. non potest (gat.
Sine mala fateri, video: sequere hac: modo ait, modo ne-
Ora me. D. obsecro te vero Phaedria. PH. in intro nunc iam? D. oi ei
PH. Alio pacto honeste quo modo hinc abeam nescio:
Actumst siquidem. tu me hic etiam nebulo ludificabere?
PY. Parmenonis tam scio esse hanc technam, quam me viuere.
DO. Sic est. PY. inueniam pol hodie parem ubi referam gratiam. Iamb. 8.us
Set nunc, quid faciendũ censes Dorias? D. de istac rogas
Virgine? PY. ita, utrum taceam ne an praedicem? D.
pol, si sapis,

Quod

PY. *Videam? obsecro quem?* PH. *hunc scilicet.* PY. *quis hic est homo?*

PH. *Qui ad vos deductus hodie est.* PY. *hunc oculis suis*
Nostrarum numquam quis quam vidit Phaedria. ἐξχαίρομος nostrum.
PH. *Non vidit?* PY. *an tu hunc credidisti esse obsecro*
Ad nos deductum? PH. *nam quem? alium habui neminem.* PY. *au,* al. lib. P. nā quē alios? h.n.

Ne comparandus hic quidem ad illum est. ille erat Ne habent Don. Lugd. P. l. m. Reg. et Rud. vd Nec ornatus Pacuu. ad hi Eleg. min.
Honesta facie, & liberali. PH. *ita visus est*
Dudum, quia varia veste exornatus fuit: ἐποχὴ aut συνήθης in Plaut. non dudum anne lucam. sic supra o festus dies
Nunc tibi videtur foedius, quia illam non habet. quia.

PY. *Tace obsecro: quasi vero paulum intersiet.*
Ad nos deductus hodie est adulescentulus,
Quem tu vidêre vero velles Phaedria.
Hic est victus, vetus, veternosus, senex, Traj. sic Acul edit. Don. tm. vetus, vetus in
Colore mustellino. PH. *hem, quae haec est fabula?* expos it. segnis, senio cadens.
Eo redigis me, ut quid egerim, egomet nesciam. Ναὶ κωφὸς λέγεται
Eho tu, emin ego te? D. *emisti.* PY. *jubĕ mihi denuo* Pac. Plaut. Respondeat. PH. rogo. Pyth. venisti ne ego? rogo amplecter te? Pythia interpretatur hoc ut
Respondeat. ~~PH. roga.~~ PY. rogo. *venistin hodie ad nos* Sic corrigit et distinx it quae habeamus, optime meo iudicio.
negat. An ultima in roga brevis vetuste dicuntur? in solis puta veteribus et aurea cuppit. in libris quibus meo legisse puta videor? [illegible]
At ille alter venit annos natus sedecim: Legamus, sic correxit et distinxit ex lib. antiq. ingenio, juventum. item his eleg. Plaut. rogo. in Mart. Idem lib. 55. quibus? mihi legis. puto te pro puta scribi. rogo pro roga.
Quem secum adduxit Parmeno. PH. *agedum hoc mihi expedi*
Primum: istă, quam habes, unde habes vestem? taces?
Monstrum hominis, non dicturus? D. *venit Chaerea.* 5. Dicturus prodimusve Supra dignus prodigno
PH. *Fraterne?* D. *itast* PH. *quando?* D. *hodie.* PH. *quam dudum?* D. *modo.* An fecter sororis sic fraterne ita.

PH. *Qui cum?* D. *cum Parmenone.* PH. *noras ne eum prius?*
D. *Non.* PH. *unde igitur fratrem* ~~*meum*~~ *esse sciebas* Ita meum glossa. nam supra dixit fratrem. sic igitur mea sua scribo.
D. *Parmeno*

D. Non. PH. unde igitur fratre esse scibas Parmeno ~~habuerim prius.~~ si dominus, cautior ita scribo quod minus placet.
vide quae notavimus ad Heautontim de mea tua, et simil. item pag. 50. Hoc agite amabo et versu sequenti item Nuper. item pag. 51. versu. primum quid soror et dicta. et Phorm. Soror dicta et etc. item pag. 130. Semper enim dicta et ejus alterius habita et soror.

Qui fuerit: hoc quod fecit, res ipsa indicat.
Virgo ipsa lacrumat, neque cum rogites, quid sit audet dicere.
Ille autem bonus vir nusquam apparet. etiam hoc misera suspicor,
Aliquid domo abeuntem abstulisse. PH. *nequeo mirari satis,*
Quo ille abire ignauos possit longius: nisi si domum
Forte ad nos rediit. PY. *vise amabo, num sit.* PH. *iam faxo scies.*
D. *Peri, obsecro tam infandum facinus mea tu; ne audiui quidem. at—*
PY. *At pol ego amatores mulierum esse audieram eos maxumos,*
Set nihil potesse: verum miserae non in mentem venerat:
Nam illum aliquo conclussem, neque illi commisissem virginem.

ACTVS QVARTI SCAENA IIII.

Phaedria. Dorus. Pythias. Dorias.

PH. *EXI foras sceleste: at etiam restitas*
Fugitiue? prodi male conciliate. DO. *obsecro.*
PH. *oh,*
Illud vide os ut sibi distorsit carnufex.
Quid huc tibi reditio est? quid vestis mutatio?
Quid narras? paulum si cessassem Pythias,
Domi non offendissem, ita iam ornarat fugam.
PY. *Habes ne hominem amabo?* PH. *quid ni habeam?*
PY. *factum bene.*
D. *Istuc pol vero bene.* PY. *ubi est?* PH. *rogitas? non vides?*

P. *Vi-*

Saltem hoc licebit. certe extrema linea
Amare, haut nihil eſt. villam praetereo ſciens.
Set quid hoc, quod timida ſubito egreditur Pythias?

ACTVS QVARTI SCÆNA III.

Pythias, Dorias, ancillae. Phaedria.

VBi ego illum ſceleroſum miſera, atque inpium inueniam? aut ubi quaeram?

Hocine tam audax facinus facere eſſe auſum? PH. *perij: hoc quid ſit vereor.*

PY. *Quin etiam inſuper ſcelus, poſtquam ludificatuſt virginem,*
Veſtem omnẽ miſerae diſcidit, tum ipſam capillo cõſcidit.
PH. *Hem.* PY. *qui nunc ſi detur mihi*
Vt ego unguibus facile illi in oculos inuolem venefico?

PH. *Neſcio quid profecto abſente nobis turbatumſt domi.*
Adibo. quid iſtuc? quid feſtinas? aut quem quaeris Pythias?

Py. Ehem Phaedria, ego quem quaeram? in hinc quo dignus cum donis tuis
Tam lepidis. PH. *quid iſtuc eſt rei?*

PY. *Rogas me? eunuchum, quem dediſti nobis, quas turbas dedit?*
Virginem, quam [erao] dono dederat miles, vitiauit.
PH. *quid ais?*

PY. *Perij.* PH. *temulenta es.* PY. *utinam ſic ſit qui mihi male volunt.*

DO. *An obſecro mea Pythias, quid iſtuc nam monſtri fuit?*

PH. *Inſanis: qui iſtuc facere eunuchus potuit?* PY. *ego illum neſcio*

Nam postquam iste aduenit Chremes adulescens, frater virginis,
Militem rogat ut illum admitti iubeat: ille continuo irasci; neque
Negare audere: Thais porro instare ut hominem inuitet. id
Faciebat retinēdi illius causa: quia illa, quae cupiebat de sorore eius indicare, ad eam rem tempus non erat;
Inuitat tristis. mansit. ibi illa cum illo sermonem occipit.
Miles vero sibi putare adductum ante oculos aemulum:
Voluit facere contra huic aegre: heus, inquit, puer, Pamphilam —
Adcerse, ut delectet hic nos. illa exclamat; minime gentium.
In conuiuium illam? miles tendere inde ad iurgium.
Interea aurū sibi clā mulier demit, dat mihi ut auferam:
Hoc est signi, ubi primum poterit, se illinc subducet scio.

ACTVS QVARTI SCAENA II.

Phaedria.

DVm rus eo, coepi egomet mecum inter vias,
Ita ut fit, ubi quid in animo est molestiae,
Aliam rem ex alia cogitare, & ea omnia in
Peiorem partem. quid opust verbis? dum haec puto,
Praetery inprudens villam. longe iam abieram,
Cum sensi. redeo rursum, male vero me habens:
Vbi ad ipsum veni deuerticulum, constiti:
Occepi mecum cogitare, hem, biduum hic
Manendum st soli, sine illa? quid tum postea?
Nihil est. quid? nihil? si non tangendi copia est,
Eho ne videndi quidem erit? si illud non licet,

Saltem

CH. *Vix elocutaſt hoc, foras ſimul omnes proruunt ſe;*
Abeunt lauatum, perſtrepunt; ita ut ſit, domini ubi abſunt.
Interea ſomnus virginem obprimit. ego limis ſpecto oculis.
Sic per flabellum clanculum: ſimul alia circumſpecto
Satine exploratа ſint. video eſſe. peſſulum oſtio obdo.
A. *Quid tum?* CH. *quid, quid tum? fatue.* A. *fateor.*
CH. *an ego occaſionem*
Mihi oſtentam, tantam, tam breuem, tam optatam, sic P. lib.
tam inſperatam
Amitterem? tum pol ego is eſſem vero, qui ſimulabar. ol. xpm aſſimulabar. sic Bugra ant. 2. te. 2. Dibo atq. Damulabo quasi nunc eam, vira. tñ ſparſtrae et lariues ſimulato, ſõs Aueni.
A. *Sane hercle ut dicis. ſed interim de ſymbolis quid actumſt?*
CH. *Paratumſt.* A. *frugi es: ubi? domin?* CH. *immo apùt libertum Diſcum.*
A. *Perlongeſt; ſed tanto ocius properemus: muta veſtem.*
CH. *Vbi mutem? perij: nam domo exulo nunc: metuo fratrem*
Ne intus ſit: porro autem, pater ne rure redierit iam.
A. *Eamus ad me, ibi proxumumſt ubi mutes.* CH. *recte dicis.* Da me, da lui, da noi, ſtudi.
Eamus: & de iſtac ſimul quo pacto porro poſſim
Potiri, conſilium volo capere una tecum. A. *fiat.*

ACTVS QVARTI SCAENA I.

Dorias ancilla. Troch. 2.

ITa me Di ament, quantum ego illum vidi, non nihil timeo miſero. Trocharei. statat. tribrach. habens in fine.
Ne quam ille hodie inſanus turbam faciat, aut vim Thaidi. Troch. catal.

Abducit secum ancillas: paucae, quae circum illam essent, manent

ἐξαίφνης. pro ka Don.

Noviciae puellae, continuo haec adornant ut lauet.

Adhortor properent, dum apparatur, virgo in conclaui sedet

Pind. ἡσυχῆ μεσονύκτιον ἐπὶ κώμου βάσσαις ἐπιστείχει τὰ πρὸ τοῦ μέλλοντα ἐν ἀνθρώποις ἔσεσθαι. hunc locum in animo habuit Ter.

Suspectans tabulam quandam pictam: ibi inerat pictura haec, Iouem

Fab. mimesis ex v. l. Rub. Danaae. Lud. minutis, totaeque floribus. vide Fab.

Quo pacto Danae mississe aiunt quondam in gremium imbrem aureum.

Th. ἀστεῖον ἐπιθέσεως ἀνάμεσον. ego, animus impulsu meretricis corruptelaeque pueri stupefactus, ego autem ad ea quae videbam attentus eram.

Egomet quoque id spectare coepi: & quia consimilem luserat

Iam olim ille ludum, inpendio magis animus gandebat mihi;

Ers. lib. Thin. Dom. aliud quod placet, item Fauens quem vide. Rub. et Rub. et proinde.

Deum se se in hominem conuertisse, atque in alienas tegulas

ahenas ahenas tegulas. Horat. inclusa Danaen etc.

Venisse clanculum; per impluuium fucum factum mulieri.

Si quae quid omissa fuerat hic restitui mussit secum. praeterea forma. ἀτεχνῶς ἴσως.

At quem deum? qui templa caeli summa sonitu concutit.

Sic infra pag. 72 vbi legat ut illi aly. l. nunc, ut eam.

Ego homuncio hoc non facerem? ego illud vero ita feci, ac lubens.

Dum haec mecum reputo, adcersitur lauatum interea virgo:

P. o collocant Rub. et post. p. ijt, lauit, redijt, sic q. omnino sunt benevo. ita l. Rlind.

Illa lauit, rediit, deinde eam in lectum illae conlocarunt.

Sto exspectans, si quid mihi imperent. venit una, heus tu, inquit, Dore

sic P. l. o.

Cape hoc flabellum, et ventulum huic sic facito, dum lauamur:

Vbi nos lauerimus, si voles, lauato. accipio tristis.

A. Tum equidem istuc os tuum inpudens videre nimium vellem,

ἐχθρὸν ἐν κακῇ στάσει.

Qui esset status, flabellum tenere te asinum tantum.

|| sic Th. ἰσχνὸς ἀστειότατα. flabellulum. Acnim opponunt τῷ ἀσινῶς τάττων. CH. Vix

CH. *Iſtam ipſam.* A. *ſic commemineram.* CH. *quaedam hodie eſt ei dono data*
Virgo. quid ego eius tibi nunc faciem praedicem, aut laudem Antipho,
Cum ipſum me noris quam elegans formarum ſpectator ſiem?
In hac commotus ſum. A. *ain tu?* CH. *primum dices, ſcio, ſi videris.*
Quid multa verba? amare coepi. forte fortuna domi erat quidam eunuchus, quem mercatus fuerat frater Thaidi:
Neque is deductus etiam dum ad eam. ſummonuit me Parmeno
Ibi ſeruus, quod ego arripui. A. *quid id eſt?* CH. *tacitus, citius audies;*
Vt veſtem cum eo mutem, & pro illo iubeam me illoc deducier.
A. *Pro eunuchon?* CH. *ſic eſt.* A. *quid ex ea re tandem ut caperes commodi?*
CH. *Rogas? viderem, audirem, eſſem unà qua cum cupiebam, Antipho.*
Num parua cauſa, aut parua ratioſt? traditus ſum mulieri.
Illa ilico ubi me accepit, laeta vero ad ſe abducit domum:
Commendat virginem. A. *cui? tibi ne?* CH. *mihi.* A. *ſatis tuto tamen.*
CH. *Edicit ne vir quisquam ad eam adeat: & mihi ne abſcedam, imperat.*
In interiore parte ut maneam ſolus cum ſola: adnuo
Terram intuens modeſte. A. *miſer.* CH. *ego, inquit, ad cenam hinc eo:*

Is est, an non est? ipsus est. quid hoc hominis? ~~quid hic ornatus est?~~ Quid illud mali est? nequeo satis mirari neque conicere. Nisi quidquid est, procul hinc iubet prius quid sit scitari.

ACTVS TERTII SCAENA V.

Chaerea. Antipho adulescens.

CH. NVmquis hic est? nemo est. numquis hinc me sequitur? nemo homost. Iam ne erumpere hoc licet mihi gaudium? pro Iuppiter, Nunc est profecto interfici, cum perpeti me possum nequeo, Ne hoc gaudium contaminet vlla aegritudine aliqua. Sed neminem ne curiosum interuenire nunc mihi, Qui me sequatur quoque eam, rogitando obtundat, enicet: Quid gestiam, aut quid laetus sim, quo pergam, unde emergam, ubi siem Vestitum hunc nactus, quid mihi quaeram, sanus sim an ne insaniam.

A. Adibo, atque ab eo gratia hanc, quam video velle, inibo. Chaerea, quid est quod sic gestis? quid sibi hic vestitus quaerit? Quid est, quod laetus sis? quid tibi vis? satin sanus? quid me adspectas? Quid taces? CH. o festus dies hominis amice salue: Homost hominum quem ego nunc magis cuperem videre, quam te.

A. Narra istuc quaeso quid siet. CH. immo ego te obsecro hercle ut audias. Nostin hanc, quam amat frater? A. noui, nempe opinor Thaidem.

CH. Istam

Postremo ecqua inde parua perisset soror. ecqua
Et quis cum ea una; quid habuisset cum perit. ecquis
Et quis eam posset noscere. haec cur quaeritet? ecquis.
Nisi si illa forte, quae olim periit paruola
Soror, hanc se intendit esse, ut est audacia.
Verum ea si viuit, annos nata est sedecim:
Non maior: Thais, quam ego sum, maiuscula est.
Misit porro orare, ut venirem serio.
Aut dicat quod volt, aut molesta ne siet.
Non hercle veniam tertio. heus heus, ecquis hic?
Ego sum Chremes. PY. o capitulum lepidissimum.
CH. Dico ego mihi insidias fieri? PY. Thais maximo
Te orabat opere, ut cras redires. CH. rus eo.
PY. Fac amabo. CH. non possum, inquam. PY. at tu
apud nos hic mane,
Dum redeat ipsa. CH. nihil minus. PY. cur mi Chremes?
CH. Malam rem hinc abis. PY. si istuc ita certum est tibi, ibis
Amabo, ut illuc transeas ubi illa est. CH. eo.
PY. Abi Dorias, cito hunc deduce ad militem.

ACTVS TERTII SCAENA IIII.

Antipho adulescens.

A. HEri aliquot adulescentuli coimus in Piraeo
In hunc diem ut de symbolis essemus. Chaeream ĕi rĕi
Praefecimus: dati anuli: locus, tempus constitutum est.
Praeteriit tempus, quo in loco dictum est, parati nihil est.
Homo ipse nusquam est: neque scio quid dicam, aut quid
coniectem.
Nunc mihi hoc negoti ceteri dedêre, ut illum quaeram.
Ibo adeo; visam, si domi sit. qui non hinc ab Thaide exit?

pro coijmus. i. conuenimus, congrego.

ibis sic Rubic. Mss. at Lur. maior. admirabilis dictu. in domum ibis. Do. Rag. C apud Lind. deduc omnis eadem P. f. 5. hanc idem Pal. amet h. Parco.

A apparet idem manu notari ac a Pyrrhiade.

Sic supra pag. 51 nisi si illum prius amas.

h. fecit chremes.

Ibo ibo adeo? placet. sic Plaut. Stich. ibo adeo hinc intro. act. 1. Sc. 1. Plaut. Bacch. ibo, visam hunc adeum, si forte domi est. Ter. Heaut.

A vide pag. 101. & Ibo adeo. pag. 154. & Ire me miserum. pag. 156. & Nil volo. Supra.

An H Sed qui hinc ut sup. And act. 1. Sc. 1. sed qui igit. Plautus in Rud. pro quo vulgo. quis igit. Haus et Rudens. Sic qui non. Anne? Num & leg. sed qui hinc abeo. etc. ego.

Simul imperabo: post continuo exeo.
T. *Ego hinc abeo, tu istanc opperire* P. *haut conuenit*
Vna ire cum amica imperatorem in via.
T. *Quid tibi ego multa dicam? domini similis es.*
G. *Ha ha hae.* T. *quid rides?* G. *istud quod dixti modo:*
Et illud de Rhodio dictum cum in mentem venit.
Set Thais exit. T. *abi: praecurre ut sint domi*
Parata. G. *fiat.* TH. *diligenter Pythias*
Fac cures, si Chremes huc forte aduenerit,
Vt ores, primum ut maneat: si id non commodum sit,
Vt redeat: si id non poterit, ad me adducito. —
PY. — *Ita faciam.* TH. *quid? quid aliud volui dicere?*
Ehem curate istam diligenter virginem:
Domi adsitis, facite. T. *eamus.* TH. *vos me sequimini.*

ACTVS TERTII SCAENA III.

Chremes. Pythias ancilla.

CH. *PRofecto quanto magis magisque cogito,*
Nimirũ dabit haec Thais mihi magnũ malũ:
Ita me video ab ea astute labefactarier, tractarier,
Iam tum cum primum iussit me ad se adcersier.
Roget quis, quid tibi cum illa? ne noram quidem.
Vbi veni, causam, ut ibi manerem, repperit:
Aut rem diuinam fecisse, & rem seriam
Velle agere mecum. iam tum erat suspicio,
Dolo malo haec fieri omnia. ipsa accumbere
Mecum; mihi se se dare: sermonem quaerere.
Vbi friget, huc euasit, quam pridem pater
Mihi & mater mortui essent. dico, iam diu.
Rus Sunij ecquod haberem, & quam longe a mari.
Credo ei placere hoc, sperat se a me auellere.

Postremo

Bene feciſti. hodie itura. P. *quo.* TH. *quid, hunc non vides?*

P. *Video, & me taedet. ubi vis dona adſunt tibi*
A Phaedria. THR. *quid ſtamus? cur non imus hinc?*
P. *Quaeſo hercle ut liceat; pace quod fiat tua,*
Dare huic quae volumus, conuenire & conloqui.
THR. *Perpulchra credo dona, aut noſtris ſimilia.*
P. *Res indicabit. heus iubete iſtos foras*
Exire, quos iuſſi, ocius. procede tu huc.
Ex Aethiopia eſt uſque haec. T. *hic ſunt tres minae.*
G. *Vix.* P. *ubi tu es Dore? accede huc. hem eunuchũ tibi*
Quam liberali facie, quam aetate integra?
TH. *Ita me Di amẽt, honeſtus eſt.* P. *quid tu ais Gnatho?*
Numquid habes quod contẽnas? quid tu autẽ Thraſo?
Tacent. ſatis laudant. fac periculum in litteris,
Fac in palaeſtra, in muſicis: quae liberum
Scire aequom eſt adoleſcentem, ſollertem dabo.
T. *Ego illum eunuchum, ſi opus ſiet vel ſobrius.*
P. *Atque haec qui miſit, non ſibi ſoli poſtulat*
Te viuere, & ſua cauſa excludi ceteros,
Neque pugnas narrat, neque cicatrices ſuas
Oſtentat: neque tibi obſtat, quod quidam facit:
Verum ubi moleſtum non erit, ubi tu voles,
Vbi tempus tibi erit, ſat habet ſi tum recipitur.
T. *Apparet ſeruum hunc eſſe domini pauperis*
Miſerique. G. *niam hercle nemo poſſet, ſat ſcio,*
Qui haberet quĩ pararet alium, hunc perpeti.
PA. *Tace tu: quem ego eſſe infra infimos omnis puto*
Homines: nam qui huic animum adſentari induxeris,
E flamma petere te cibum poſſe arbitror.
T. *Iam ne imus?* TH. *hos prius introducã, & quae volo*

hodie tantũ. ỹ bene = feciſti & hic vſurpia, gratias agentis & ric quaſi dicat, gratias ago tibi qđ huc veniſti. hodie tantũ, ỹ tua ſit ad cenã etc.

Rub. peridũ

.i. Dorũ. Donatus ſcribit. quod idem eſt. ſi ſit diſcretus pro docto, ſollerte. p. 90.

à cœnis mortuoy proprium Catull. Sibicerniũm.

Scin, si quando illa mentionem Phaedriae
Facit, aut si laudat, te ut male uerat? T. *sentio.*
G. *Id ut ne fiat, haec res sola est remedio.*
Vbi nominabit Phaedriam, tu Pamphilam
Continuo. si quando illa dicet, Phaedriam —
— Intromittamus commissatum: tu Pamphilam
Cantatum prouocemus. si laudabit haec
Illius formam: tu huius contra. denique
sic reg. et Rubr. et alij. *Par pro pari referto, quod eam mordeat.*
T. *Si quidem me amaret, tum istuc prodesset Gnatho.*
G. *Quando illud quod tu das, exspectat atque amat,*
ordo jandudum facile fit quod illi doleat. *Iam dudum te amat: iamdudum illi facile fit,*
Quod doleat: metuit semper, quem ipsa nunc capit
Fructum, ne quando iratus tu alio conferas.
T. *Bene dixti: ac mihi istuc non in mentem venerat.*
G. *Ridiculum: non enim cogitaras: ceterum — I*
— dem hoc tute melius quanto inuenisses Thraso?

ACTVS TERTII SCAENA II.

Thais. Thraso. Parmeno. Gnatho. Pythias ancilla.

TH. *AVdire vocem visa sum modo militis.*
Atque eccum. salue mi Thraso. T. *o Thais mea,*
Meum suauium, quid agitur? ecquid nos amas
obsidicinā *De fidicina istac?* P. *quam venuste! quod dedit*
Principium aduenienti! TH. *plurimum merito tuo.*
G. *Eamus ergo ad cenam: quid stas?* P. *hem alterum:*
supra act. 2. sc. 3. ecca autem alterum. hem alterum, voyci lauru. cum olimoru pronunciari debet, ita uti Thraso no adesset, utrobique alterum dicere potuit quia duo erant. *Ex homine hunc natum dicas.* T. *ubi vis, non moror.*
P. *Adibo, atque adsimulabo quasi nunc exeam.*
Iturane Thais quopiam es? TH. *ehem Parmeno,*

Bene

Quaſi ubi illam expueret miſeriam ex animo. T. *tenes*
Tum me conuiuam ſolum abducebat ſibi G. *hui,*
Regem elegantem narras. T. *immo ſic homo eſt*
Per paucorum hominum. G. *immo nullorum arbitror,*
Si tecum viuit. T. *inuidere omnes mihi,*
Mordere clanculum: ego non flocci pendere:
Illi inuidere miſere, verum unus tamen
Impenſe, elephantis quem Indicis praeficerat;
Si ubi moleſtus magis eſt, quaeſo, inquam, Strato,
Eone es ferox, quia habes imperium in beluas?
G. *Pulchre mehercle dictum & ſapienter. papae!*
Iugulaſ hominem. quid ille? T. *mutus ilico.*
G. *Quid ni eſſet?* P. *di veſtram fidem! hominẽ perditum*
Miſerumque: & illum ſacrilegum. T. *quid illud, Gnatho,*
Quo pacto Rhodium tetigerim in conuiuio,
Numquam tibi dixi? G. *numquam: ſed narra obſecro.*
Plus milies audiui. T. *una in conuiuio*
Erat hic, quem dico, Rhodius adoleſcentulus:
Forte habui ſortum: coepit ad id alludere,
Et me inridere. quid ais, inquam, homo impudens?
Lepus tute es, & pulpamentum quaeris. G. *ha, ha, hae.*
T. *Quid eſt?* G. *facete, lepide, laute, nihil ſupra.*
Tuum ne obſecro te, hoc dictum erat? vetus credidi.
T. *Audieras?* G. *ſaepe; et fertur in primis.* T. *meum eſt.*
G. *Dolet dictum imprudenti adoleſcenti, & libero.*
P. *At te Di perdant.* G. *quid ille quaeſo?* T. *perditus.*
Riſu omnes qui aderant, emoriri: denique
Metuebant omnes iam me. G. *non iniuria.*
T. *Sed heus tu, purgon ego me de iſtac Thaidi*
Quod eam me amare ſuſpicata eſt? G. *nihil minus.*
Immo auge magis ſuſpicionem. T. *cur?* G. *rogas?*

non ſolũ in magnificum, ſolenni diſſidium multorũ quidã adoleſcentem.

perdite ſupra modũ.

Thraſonem
Gnathonẽ.

tangere hic, ludere, deride re nos. pungere.

o. P. lib. Ludere. itidem mſs Pal. o. itidem ad illud ludere aliqui non ſtabit ſatis. aut ſi non ad illud copiſe ludere. Donatus ſed mendoſe. fuit autem primũ ſcripti adludere. coepit ad id adludere. vide etymologi. & ad ſuetã repetitu eximantes, omiſerunt. alludere autem alicui dicimus ad aliquem dicere aliquid ioco. Gorallabat impudentiſſimus adoleſcens. ita ſane in ſubſidium accerſitus. ergo ad id. Cic. Plin. cum Priſcis alludere natantib. de delphino.

hunc pro ſubditiũ ex conſpo. ut ipſe indicio proximo verbi ſi ad mentem adhibuerimus. edidi.

P. l. purgen. pro purgem. Aſſyrgendum purgemne? ſcripſi in. Et hæc dixit parum indignatus, quod vetus Liuii ſtudio ſuum ſe dicent miles, quod quidã arrogãs. ſi illũ Dolet dictũ etc. Subditium ex ſe ab ipſo quoniã ſcio le intercalatũ eſt enim ſyllaba ſine ratione.

Nunc referam gratiam: atque eas itidem fallam, ut ab illis fallimur?

An potius haec patri aequum eſt fieri, ut a me ludatur dolis?

Quod qui reſcierũt, culpẽt; illud merito factũ õnes putẽt.

PA. *Quid iſtic? ſi certum ſt facere, facias: verum ne poſt conferas*

Culpam in me. CH. *non faciam.* PA. *iubes ne?* CH. *iubeo, cogo, atque impero;*

Numquam defugiam auctoritatem. ſequere. PA. *Di vortant bene.*

ACTVS TERTII SCAENA I.

Thraſo miles. Gnatho. Parmeno.

T. *Magnas vero agere gratias Thais mihi?*

G. *Ingentis.* T. *ain tu laetaſt?* G. *non tam ipſo quidem*

Dono, quam abs te datum eſſe: id vero ſerio

Triumphat. P. *huc prouiſo ut ubi tempus fiet,*

Deducam. ſed eccum militem. T. *eſt iſtuc datum*

Profecto, ut grata mihi ſint quae facio omnia.

G. *Aduorti hercle animum.* T. *vel rex ſemper maxumas*

Mihi agebat quidquid feceram: aliis non item.

G. *Labore alieno magno partam gloriam*

Verbis ſaepe in ſe tranſmouet, qui habet ſalem:

Quod in te eſt. T. *habes.* G. *rex te ergo in oculis.* T. *ſcilicet.*

G. *Geſtare* T. *verũ credere omnem exercitum,*

Conſilia. G. *mirum.* T. *tum ſicubi eum ſatietas*

Hominum, aut negoti ſi quando odium ceperat,

Requieſcere ubi volebat, quaſi: noſtin? G. *ſcio.*

Quaſi

Ante ſignanus, ad marg. Bemb. de ſtare. Th. vero. quod indicare vt hanc lectionem ex vetuſtiſſimo illo codd. Bembino, quod tamen Faernus diligentiſſimus huius libri obſeruator non agnoſcit.

Videbit, conloquetur: aderit una in unis aedibus: Iambici
Cibum non numquam capiet cum ea: interdum propter dormiet.

PA. *Quid si nunc tute fortunatus fias?* CH. *quare Parmeno?*
Responde. PA. *capias tu illius vestem:* CH. *vestem? quid tum postea?*
PA. *Pro illo te ducam.* CH. *audio.* PA. *te esse illum dicam.* CH. *intellego.*
PA. *Tu illis fruare cõmodis, quibus tu illũ dicebas modo:*
Cibum una capias, adsis, tangas, ludas, propter dormias;
Quandoquidem illarum neque te quisquam nouit, neque scit qui sies.
Praeterea forma, aetas ipsast, facile ut pro eunucho probes.
CH. *Dixti pulchre: numquam vidi melius consiliũ dari.*
Age eamus intro: nunc iam orna me, abduc, duc quantum potest Rub. habuit primũ potest sed deinde fuit et *iamb.*
PA. *Quid agis? iocabar equidem.* CH. *garris.* PA. *peri, quid ego egi miser?*
Quo trudis? perculeris iam tu me. tibi equidẽ dico, mane.
CH. *Eamus.* PA. *pergin?* CH. *certum st.* PA. *vide ne nimium calidum hoc sit modo.*
CH. *Non est profecto: sine.* PA. *at enim istaec in me cudetur faba.* CH. *ah.*
PA. *Flagitium facimus.* CH. *an id flagitium st, si in domum meretriciam*
Deducar, & illis crucibus quae nos nostramque adulescentiam
Habent despicatam, & quae nos, semper omnibus cruciant modis,

† praeterea forma et aetas ea sunt vt facile eas probes pro eunucho
i. pro eunuchi forma et aetate, fallunt qui te supplere volunt
vt Lyr.

PA. Istuc ago equidem. CH. noſtin quae ſit? dic mihi: an
Vidiſtin? PA. vidi, noui: ſcio, quo abducta ſit.
CH. Eho Parmenō mi, noſtin? PA. noui. CH. & ſcis
ubi ſiet?
PA. Huc deducta eſt ad meretricem Thaidem; ei dono
data eſt.
CH. Quis is eſt tam potens cum tanto munere hoc?
PA. miles Thraſo
Phaedriae rivalis. CH. duras fratris partis praedicas.
PA. Immo ſi ſcias quod donum huic dono contra con-
paret,
Tum magis dicas. CH. quod nam quaeſo hercle?
PA. eunuchum. CH. illum ne obſecro
Inhoneſtum hominem, quem mercatus eſt herī, ſenem
mulierem?
PA. Istunc ipſum. CH. homō quatietur certe cum do-
no foras.
Set iſtam Thaidē non ſciui nobis vicinā. PA. haut diuſt.
CH. Perij, numquam ne etiam me illam vidiſſe? eho-
dum dic mihi:
Eſt ne, ut fertur, forma? PA. ſane. CH. at nihil ad no-
ſtram hanc. PA. aliā res.
CH. Obſecro hercle Parmeno, fac ut potiar. PA. faciam
ſedulo, ac
Dabo operam, adiuuabo: nunquid me aliud? CH. quo
nunc is? PA. domum,
Vt mancipia haec, ita utiiuſſit frater, ducam ad Thaidē.
CH. O fortunatum iſtum eunuchum, qui quidem in
hanc detur domum!
PA. Quid ita? CH. rogitas? ſumma forma ſemper con-
ſeruam domi

Videbis

CH. tantundem. PA. ubi habitat?
CH. ne id quidem. PA. Vbi vidisti? CH. in via. PA. qua ratione amisisti? quî amisti? CHAREA?
CH. Id equidem aduenienis mecum stomachabar modo: Neque quemquã esse ego hominẽ arbitror, cui magis bonae Felicitates omnes aduersae sient.
PA. Quid hoc sceleris? CH. perij. PA. quid factum st?
CH. rogas? Patris cognatum atque aequalem Archidemidem Nostine? PA. quid ni? CH. is, dum hanc sequor, sit mihi obuiam.
PA. Incommode hercle. CH. immo enimuero infeliciter: Nam incommoda alia sunt dicenda Parmeno. Illum liquet mihi deierare, his mensibus Nec, septem prorsum non vidisse proximis, Visi nunc, cum minime vellem, minimeque opus fuit. Oho, non ne hoc monstri simile est? quid ais? PA. maxume.
CH. Continuo adcurrit ad me, quam longe quidem, Ceruus, tremulus, labijs demissis, gemens: Deus, deus, tibi dico Chaerea, inquit. restiti. Cin quid ego te volebam? dic. cras est mihi Iudicium. quid tum? ut diligenter nunties Patri, aduocatus mane mihi esse ut meminerit.
Dum haec dicit, abijt hora. rogo num quid velit. Recte, inquit. abeo. cum huc respicio ad virginem, illa se se interea commodum huc aduorterat Hanc nostram plateam. PA. mirũ, ni hanc dicit, modo Huic quae data est dono. CH. huc cũ aduenio, nulla erat.
PA. Comites secuti scilicet sunt virginem.
CH. Verum, parasitus cum ancilla. PA. ipsast. ilicet. Desine: iam conclamatum st. CH. alias res agis.

ex Thuam ἀέρος
τὸ rogas quod omissum sit ab Terentio restituimus.

Rubic. et Pulmanor amisti habere non amisisti. τὸ qua ratione, et τὸ quî.

τὸ Charea hic omissum propter repetitionem eandem τοῦ quo ἐν Parmeno supra.

Neque ego quemquã esse hominem arbitror. c. m. b. quî pericũ collocato mihi apter videtur

Neque, non, nec legitur in Bemb. Faer. edit. item. o. hab. B Neq; quara amplector

pro sex vel septem. Horat. si quadringentis sapiat sex, septem millibus plebs ocis.

quid vr tibi quiendi sit.

X sept. Andr. liquide jurare. liquet jurare. i. res ita clara et manifesta mihi vt passim jurare illi &.

Y Lucill. perditu' riseris cum grandeum' gemebas

ab illo discessimus &c.

vide pag. 117.

res bene habet sic. i. nihil amplius volo. τὸ recte hic pro nihil posito vult Donatus. Phaedr. ἐγὼ κάλλιστα. Hor. benigne. alij ἐ ευμενῶς. gratias agentis omnia.

A sic transponendo illa duo verba.

royze. τὸ verum hic à veris, ens vir. pro vero est. vnde Gall. voire. vt veram voir et voiement

A est assez dit, il n'en faut point dauantage. quasi diceret, satis nauis illa. Confectũ est. finitum &. A fumosis Don. nihil amplius dicas. vetus lex. Tacitorum; conclamatum erat. Forte, satis dictum. ad hunc locum respexit &c.

A attente ad quid illa bene nosti.

B i. nugaris, jocaris, nõ serio loqueris. sic. Pro Roscio Amerino; vsque eo animadverti judices eũ jocari, atq; alias res agere. vide Erasmi Chil. alias res agis. non attendis. tute inepus.

Meque adeo qui reſtiterim; tum autem qui illum floccifecerim.

Set eccum Parmenonem. ſalue. PA. quid triſtis es? quidue es alacris?

CH. Vnde is? ego ne? neſcio hercle, neque unde eam, neque quorſum eam:

PA. Ita prorſum oblitus ſum mei.

CH. Qui quaeſo. PA. amo. CH. hem. PA. nunc Parmeno te oſtendes, qui vir ſies.

Scis te mihi ſaepe pollicitum eſſe: Chaerea, aliquid inueni

Modo quod ames: in ea re utilitatem ego faciam ut cognoſcas meam:

Cum in cellulam ad te patris penum omnem congerebam clanculum.

PA. Age inepte. CH. hoc hercle factum eſt. fac ſis nunc promiſſa appareant:

Siue adeo digna res eſt, ubi tu neruos intendas tuos,

Haut ſimilis virgoſt virginum noſtrarum: quas matres ſtudent

Demiſſis umeris eſſe, vincto pectore, ut gracilae ſient.

Siqua eſt habitior paulo, pugilem eſſe aiunt: deducunt cibum:

Tametſi bona eſt natura, reddunt curatura iunceas:

Itaque ergo amantur. PA. quid tua iſtaec? CH. noua figura oris. PA. papae.

CH. Color verus, corpus ſolidum & ſuci plenum. PA. annii? CH. ſedecim.

PA. Flos ipſe. CH. Hanc tu mihi vel vi, vel clam, vel precario

Fac tradas: mea nihil refert, dum potiar modo.

PA. Quid, virgo cuiaſt? CH. neſcio hercle. PA. Vndeſt?

CH. tan-

dum hoc praetereat: ^ nunc

Qui mihi nunc uno digitulo fores aperis fortunatus,
Ne tu istas faxo calcibus saepe insultabis frustra.

GN. *Etiam nunc hic stas Parmeno? eho numnam hic*
relictus custos, hunc posū Rub. hē plane vt Bembīa Faciunt.
Nequis forte internuntius clam a milite ad istā curset?

PA. *Facete dictum: mira vero militi quae placeant.*
Set video erilem filium minorem huc aduenire.
Miror, quid ex Piraeo abierit: nam ibi custos publice
est nunc. s.s.d.a.a.s.i.—
Non temere est: & properans venit: nescio quid circum-
spectat. Pal 4. circumspectee.

sic ordine quaestionis. qui mihi uno digiculo fores nunc aperis fortunatus. videsq̃ quam illusa frustra sit qui hunc locum emendare voluit.

ẽq̃ vrnevs Pal. videon. sic Pal. l. 2 et Paris. Pareus.

ατρ ἰνανλος. aduersus praedones ibi excubabat iuuentus.

nō sine causa.

Pal

ACTVS SECVNDI SCAENA III.

Chaerea adulescens. Parmeno.

CH. OCCIDI.
Neque virgo est usquam: neque ego, qui illam e conspectu amisi meo.
Vbi quaeram? ubi inuestigem? quem perconter? quam
insistam viam?
Incertus sum. una haec spes est; ubi ubi est, diu celari non
potest,
O faciem pulchram: deleo omnes dehinc ex animo mulieres:
Taedet cotidianarum harum formarum. PA. *ecce autem alterum.* ^ nescio quid
De amore loquitur: o infortunatum senem.
Hic vero est, qui si occeperit ludum iocumque dices
Fuisse illum alterum Praeut huius rabies quae dabit.
CH. *Vt illum dij deaeque senem perdant, qui me hodie*
remoratus est;

cuticus de pote.

infra
supra sc. 2. ac. 3; hem alterum.

phic ē est
Trochaeus sine suspicione vel solū inter iambicos et spondeos ē ston sono. Primetur inter suos Dimetros.

A. i. faciet sicpagnon.

Put. ō. senem. Polhan

senim

^ Nominat. ex quo

an senim a senis semu fecerunt librarij? non applicat. nam et senis praesenex in se.

Vocabula, parasiti item ut Gnathonici vocentur

PA. Viden otium & cibis quid facit alienus. G. Sed ego cesso
Ad Thaidem hanc deducere, & rogare ad cenam ut veniat?
Set Parmenonem ante ostium Thaidis ego tristem video
Riualis seruum: salua res est. nimirum homines frigent.
Nebulonem hunc certum st ludere. PA. hisce hoc munere arbitrantur
Suam Thaidem esse. G. plurima salute Parmenonem
Summum suum impertit Gnatho. quid agitur? PA. statur. GN. video.
Num quidnam quod nolis vides? PA. te. GN. credo: at numquid aliud?
PA. Quidum? GN. quia tristis es. PA. nihil equidem. GN. ne sis: set quid videtur, tristis, scribendu vt sit.
Hoc tibi mancupium? PA. non malum hercle. GN. uro hominem. PA. ut falsus animi est.
GN. Quam hoc munus gratum Thaidi arbitrare esse? PA. hoc nunc dicis,
Eiectos hinc nos: omnium rerum heus vicissitudo est.
GN. Sex ego te totos Parmenonem hos menses quietum reddam;
Ne sursum deorsum cursites; neue usque ad lucem vigiles:
Ecquid beo te? PA. men? papae! GN. sic soleo amicos. PA. laudo.
GN. Detineo te: fortasse tu profectus alio fueras.
PA. Nusquam. GN. tum tu igitur paululum da mihi operae: fac ut admittar.
Ad illam. PA. Age modo. nunc tibi patent hae fores, quia istam ducis. modo nunc vt alibi modo hodie.
GN. Nunc quem euocari hinc vis foras? PA. sine biduum

hae Parmeno lentius vt no audiat Gnato, ne secreta prodantur. Don.

Qui color, nitor, veſtitus, quae habitudo eſt corporis?
Omnia habeo, neque quicquam habeo: nihil cum eſt, nihil deſit tamen.
At ego infelix neque ridiculus eſſe, neque plagas pati
Poſſum. quid tu his rebus credis fieri? tota erras via.
Olim iſti fuit generi quondam quaeſtus aput ſaeclum prius.
Hoc nouum eſt aucupium. ego adeo hanc primus inueni viam.
Eſt genus hominum, qui eſſe primos ſe omnium rerum volunt,
Nec ſunt; hos conſector: hiſce ego non paro me ut rideant,
Sed eis ultro adrideo, & eorum ingenia admiror ſimul:
Quidquid dicunt, laudo: id rurſum ſi negant, laudo id quoque:
Negat quis, nego: ait, aio: poſtremo imperaui egomet mi-
Omnia adſentari. is quaeſtus nunc eſt multo uberrimus.

PA. *Scitum hercle hominem; hic homines prorſum ex ſtultis inſanos facit.*

GN. *Dum haec loquimur, interea loci ad macellum ubi aduentamus,*
Concurrunt laeti mi obuiam cuppedinarij omnes:
Cetarij, lanij, coqui, fartores, piſcatores,
Quibus & re ſalua & perdita profuerã, & proſum ſaepe:
Salutant: ad cenam vocant: aduentum gratulantur.
Ille ubi miſer famelicus videt me tanto honore, et
Tam facile victum quaerere, ibi homo coepit me obſecrare,
Vt ſibi liceret diſcere id de me. ſectari iuſſi,
Si potis eſt, tanquam philoſophorum habent diſciplina

in quai ve infrà fabulai diſciplinai, Axioph. et Herc. ſacr.

ridiculus apud antiq.

eis aut ijs omnino ſcribendũ cenſeo.

ſic transpono; Nego, quis negat; ait, aio. Cic. de amic. Lindenbr. adſentiri proprie primo et proprie cujus sententiã aduerſari adſentatio aſſensio, aſsensus Patron.

jamb. Catal.

Rubr. aduenimus. Th. vtrq; ut posterior Putean conuenimus. Rubr. hunc eundem ordinẽ seruat in his aposib.

προαίτιον pro aduentu gratulantes.

Rubric. ... hic et hos alij Put. quaerens is in impuer addit me esse in. t. placet lect. Rubr. me esuriente honore.

Th. Alin. Si potis est tanquam philosophorum habent disciplina etc.

Proinde dubio Sitone, hic legendũ quẽadmodũ habent lib. S. pene omnes, si potis? edit. optima. Erasm. Beroal. Aldus. si pote nunc. idẽ scribam quibusdã mihi legere visus Franc. Robortellus.

ō lib. S. P. hũc disciplina. optimè itidem edit. Erasm. Beroal. Aldus. Lindenbr. Palat. 2. lib. recte Parce quaer. disciplina Platonica Epicurea, Pythagorica etc. repone

Ita pag. 210. Si est vt velis reducere vtrũq; licet. ii. in pag. 102. Item. Quid quod certe Ciceronis aetate jam corrupta fuisse hunc locum ... quid si tũ in negat elidet? exempla quaero. interim placet tũ, Nego, quis negat. quod ad Ciceronis ... attinet, alii quo stiolo facile ... qui alueo in Ter. legerent facile corrumpi potuere. Sic Pacuuius. sormus in Pisaeum pro in Pisaeo apud eundem auth. legit. sic apud auth. pretium maxime grammaticis locis corruptus inuenitur.

Vnuorsum triduum? vide quid agas. PH. *stat sententia.*

PA. *Di boni, quid hoc morbi est? adeon homines immutarier*

Ex amore, ut non cognoscas eundem esse? hoc nemo fuit

Minus ineptus, magis seuerus quisquam, nec magis continens.

Set quis hic est, qui huc pergit? attat, hic quidem est parasitus Gnatho

Militis: ducit secum una virginem dono huic: papae!

Facie honesta. mirum, ni ego me turpiter hodie dabo

Cum meo decrepito hoc eunucho. haec superat ipsam

Thaidem.

ACTVS SECVNDI SCAENA II.

Gnatho parasitus. Parmeno.

GN. *DI immortales, homini homo quid praestat? stulto intellegens*

Quid interest? hoc adeo ex hac re venit in mentem mihi:

Conueni hodie aduenientes quendam mei loci hinc, atque ordinis

Hominem haut inpurum, itidem patria qui abligurrierat bona:

Video sentum, squalidum, aegrum, pannis, annisque obsitum.

Quid istuc, inquam, ornati est? quoniam miser, quod habui, perdidi: hem

Quo redactus sum? omnes noti me, atque amici deserunt.

Hic illum, ego contempsi prae me; quid homo, inquam, ignauissume?

Ita parasti te, ut spes nulla reliqua in te esset tibi?

Simul consilium cum re amisti? vide me ex eodem or-

tum loco.

ACTVS SECVNDI SCAENA I.

Phaedria. Parmeno.

PH. FAc, ita ut iussi, deducantur isti. PA. faciam. PH. at diligenter.

Troch. Acatal. vt Aeon homine ee inuenustu etc. And.

PA. Fiet. PH. at mature. PA. fiet. PH. satine hoc mandatum ſt tibi? P. ah

Rogitare, quasi difficile sit.

Vtinam tam aliquid inuenire facile possis Phaedria,

acquirere.

Quam hoc peribit. PH. ego quoque una pereo, quod mihi est carius.

Ne istuc tam iniquo patiare animo. PA. minime: quin effectum dabo. Troch. tetramet. hypercatalect.

Ne quid inquit patiare animo P. minime quin ſtuc dabo

Set numquid aliud imperas?

PH. Munus nostrum ornato verbis, quod poteris: & istum aemulum,

Quod poteris, ab ea pellito.

PA. Memini, tametsi nullus moneas. PH. ibo rus ego, & atque ibi manebo.

si sic legas erit Troch. catalecticus pleniq. l. s. Au habet. Put ō. praeter Rubri et plerosq; edit.

PA. Censeo. PH. set heus tu. PA. quid vis? PH. censen posse me offirmare

Et perpetim ne redeam interea? PA. te ne? nō hercle arbitror:

Nam aut iam reuertere; aut mox noctu te adigent horsum insomnia. PH. o—

alias, adiget. Don. Vtro mō legas eadem erit sententia. nā Don insomnia pl. vigilias ex

PH. Opus facia, ut defetiger usque, ingratijs ut dormiam.

PA. Vigilabis lassus: hoc plus facies. PH. ah; nihil dicis Parmeno.

Eiciunda hercle haec est mollities animi: nimis me indulgeo.

Tandem non ego illa caream, si sit opus, veltotum triduum? PA. hui,

Sincere dici, quidvis poſſem perpeti.
PA. *Labaſcit, victus uno verbo quam cito!*
TH. *Ego non ex animo miſera dico? quam ioco*
Rem voluiſti a me tandem, quin perfeceris?
Ego impetrare nequeo hoc abs te, biduum
Saltem ut concedas ſolum. PH. *ſiquidem biduum.*
Verum ne fiant iſti viginti dies.
TH. *Profecto non plus biduum, aut,* PH. *aut? nihil moror.*
TH. *Non fiet: hoc modo ſine te exorem.* PH. *ſcilicet*
Faciundũſt quod vis. TH. *merito te amo. bene facis.*
Rus ibo: ibi hoc me macerabo biduum:
Ita facere certum ſt: mos gerundus t Thaidi.
Tu Parmeno huc fac illi adducantur. P. *maxume.*
PH. *In hoc biduum Thais vale.* TH. *mi Phaedria*
Et tu: numquid vis aliud? PH. *egone quid velim?* S. V. I.
Cum milite iſto praeſens, abſens ut ſies:
Dies noctesque me ames: me deſideres:
Me ſomnies: me exſpectes: de me cogites:
Me ſperes: me te oblectes: mecum tota ſis:
Meus fac ſis poſtremo animus, quando ego ſum tuus.
TH. *Me miſeram, forſitan hic mihi parum habeat*
fidem ꝛ
Atque ex aliarum ingenijs nunc me iudicet.
Ego pol, quae mihi ſum conſcia, hoc certo ſcio,
Neque me finxiſſe falſi quicquam, neque meo
Cordi eſſe quemquam cariorem hoc Phaedria:
Et quidquid huius feci, cauſa virginis
Feci: nam me eius ſpero fratrem propemodum
Jam repperiſſe, aduleſcentem adeo nobilem:
Et is hodie venturum ad me conſtituit domum.
Concedam hinc intro, atque exſpectabo, dum venit.

ACTVS

Primum quod ſoror eſt dicta: praeterea ut ſuis
Reſtituam, ac reddam. ſola ſum: habeo hic neminem,
Neque amicum, neque cognatum. quamobrẽ Phaedria
Cupio aliquos parere amicos beneficio meo.
Id amabo adiuta me, quo id fiat facilius.
Sine illum priores partes hoſce aliquot dies
Apud me habere. nihil reſpondes? PH. *peſſuma,*
Ego quicquam cum iſtis factis tibi reſpondeam?
PA. *Eu noſter, laudo. tandem perdoluit. vir es.*
PH. *Haud ego neſciebam, quorſum tu ires, paruola*
Hinc eſt abrepta: eduxit mater pro ſua: eſt —
Soror dicta: cupio abducere, ut reddam ſuis:
Nempe omnia haec nunc verba huc redeunt denique,
Ego excludor: ille recipitur. qua gratia,
Niſi illum plus amas, quam me? & iſtam nunc times,
Quae aduecta eſt, ne illum talem praeripiat tibi?
TH. *Egon id timeo?* PH. *quid te ergo aliud ſollicitat? cedo.*
Num ſolus ille dona dat? num ubi meam
Benignitatem ſenſiſti in te claudier?
Nonne, ubi mihi dixti cupere te ex Aethiopia
Ancillulam, relictis rebus omnibus,
Quae ſiui? porro eunuchum dixti velle te,
Quia ſolae utuntur his reginae: repperi.
Heri minas viginti pro ambobus dedi.
Tamen contemptus abs te, haec habui in memoria.
Ob haec facta abs te ſpernor. TH. *quid iſtic Phaedria?*
Quamquã illam cupio abducere, atque hac re arbitror
Id fieri poſſe maxume: verumtamen,
Potius quam te inimicum habeam, faciam ut iuſſeris.
PH. *Vtinam iſtuc verbum ex animo, ac vere diceres;*
Potius quam te inimicum habeam. ſi iſtuc crederem

Mater ubi accepit, coepit ſtudioſe omnia
Docere, educare, ita utiſi eſſet filia.
Sororem plerique eſſe credebant meam.
Ego cum illo, quo cum tum uno reim habebam hoſpite,
Abij huc: qui mihi reliquit haec, quae habeo, omnia.
PA. Vtrũque hoc falſum ſt. effluet. TH. quî iſtuc? PA. quia
Neque tu uno eras contenta, neque ſolus dedit:
Nam hic quoque bonam, magnãque partẽ ad te attulit.
TH. Itaſt: ſet ſine me peruenire quo volo.
Interea miles, qui me amare occeperat,
In Cãriam eſt profectus: te interea loci
Cognoui. tu te ſcis, poſt illa quam in tumum
Habeam te: & mea conſilia, ut tibi credam omnia.
PH. Ne hoc quidem tacebit Parmeno. PA. o dubium
ne id eſt?
TH. Hoc agite amabo. mater mea illic mortua eſt
Est Nuper eius frater aliquantum ad rem eſt auidior.
Is ubi hanc formâ videt honeſtâ virginem,
Et fidibus ſcire; pretium ſperans, ilico
Producit: vendit. ſorte fortuna adfuit
Hic meus amicus. emit eam dono mihi,
Inprudens harum rerum, ignarusque omnium.
Is venit. poſtquam ſenſit me tecum quoque
Rem habere, fingit cauſas ne det ſedulo.
Ait, ſi fidem habeat, ſe iri praepoſitum tibi
Aput me; ac non id metuat, nẽ, ubi acceperim,
Se ſe relinquam; velle ſe illam mihi dare.
Verum id vereri. ſet ego quantum ſuſpicor,
Ad virginem animum adiecit. PH. etiam ne amplius?
TH. Nihil: nam quaeſiui. nunc ego eam mi Phaedria,
Multae ſunt cauſae, quamobrem cupiam abducere.

Primum

Rubric. educare male vt et alijs. Mater Venerum. quã lect. adnotant Rinius Glar. Geo. K hic õdo eſt in Rubr. Rhodo Athenas ꝛc.

ἐν τοσούτῳ ab eo tempore. me poſt illa tempora. ἐπειτα ꝛc.

liber Vatic. neq. hoc pro Nequequidem. pl.

Ita in quidem elidi vt Heaut. p. f. Bin. in Eunuch.

Est ſcilicet legendum in verſu ſequente vt in Heaut. et pag. 65.

Is ubi vbi propter ſequens non elidi debet. ſed illud ſolum ſuperfluum. in feras profect. ſaepe ſic ſcriptum reperiebamus. ſed ſic ſcripſimus. vt in multis Theaet.

ignorans ciuem Atticã ꝛc. a matre educatam etc.

Is nunc non elidit

ne te relinquã etc.

sic Rubric.

Is hanc vbi forma videt etc.
vel.
Hanc is vbi f.
An
Vbi hanc is

sup. meus. ñ mirum meam ſic in his pag. 75 mem locorum vide et ea quae ad Theocr. Dorm. ſunt.

bona fortuna.

in bonum, videlicet.

impenſe fingit eãs curã dee.

Accede ad ignem hunc, iam calesces plus satis.
TH. Qui hic loquitur? ehem, tun hic eras mi Phaedria?
Quid hic stabas? cur non recta introibas? PA. ceterum
De exclusione verbum nullum. TH. quid taces?
PH. Sane, quia vero hae mihi patent semper fores,
Aut quia sum aput te primus. TH. missa istaec face.
PH. Quid missa? o Thais, Thais, utinam esset mihi
Paris aequa amoris tecum, ac pariter fieret,
Et aut hoc tibi doleret itidem, ut mihi dolet,
Aut ego istuc abs te factum nihili penderem.
TH. Ne crucia te obsecro anime mi Phaedria.
Non pol, quo quemquam plus amem, aut plus diligam,
Eo feci: set ita erat res: faciundum fuit.
PA. Credo, ut fit, misera prae amore exclusti hunc foras.
TH. Sicine agis Parmeno? age. set, huc qua gratia
Te accersi iussi, ausculta. PH. fiat. TH. dic mihi
Hoc primum, potin est hic tacere? PA. egone? optume.
Verum heus tu, hac lege tibi meam adstringo fidem:
Quae vera audiui, taceo, & contineo optume:
Sin falsum, aut vanum, aut fictum est, continuo palam est:
Plenus rimarum sum, hac atque illac perfluo.
Proin tu, taceri si vis, vera dicito.
TH. Samia mihi mater fuit: ea habitabat Rhodi.
PA. Potest taceri hoc. TH. ibi tum matri paruolam
Puellam dono quidam mercator dedit,
Ex Attica hinc abreptam. PH. ciuem ne? TH. arbitror:
Certum non scimus: matris nomen & patris
Dicebat ipsa: patriam, & signa cetera
Neque sciebat, neque per aetatem etiam potuerat.
Mercator hoc addebat: e praedonibus,
Vnde emerat, se audisse abreptam e Sunio.

D

Don. conscientiã & in Palliata rerũ comicarũ seruus bũã sapientiæ fingere. qd in togata n licet.

PA. Ere, quae res in se neque consilium, neque modum
habet ullum, eam consilio regere non potes.
In amore haec omnia insunt vitia: iniuriae,
Suspiciones, inimicitiae, indutiae,
Bellum, pax rursum: incerta haec si tu postules,
Ratione certa facere, nihilo plus agas,
Quam si des operam, ut cum ratione insanias.
Et quod nunc tute tecum iratus cogitas,
ego ne illam S. videam? qua illum S. recepit? qua me S. exclusit? qua non S. admisit?
Ego ne illam? quae illum? quae me? quae non? sine modo.
Mori me malim. sentiat qui vir siem:
quam illã videre, amare
Haec verba, una mehercle falsa lacrimula,
S. Pal. vulg. Fabr. scribat
Quam oculos terendo misere, vix vi expresserit,
Restinguet: & te ultro accusabit: & dabis [ei]
Ultro supplicium. PH. o indignum facinus! nunc ego
Et illam scelestam esse, & me miserum sentio:
Et taedet: & amore ardeo: & prudens, sciens,
vigilans nõ dormiens. al. vigilanti. pro vigilante. sic virg. iam q. vigenti sanguinis fœdere mensis et tempora pinxit.
Viuus, vidensque pereo: nec quid agam, scio.
PA. Quid agas, nisi ut te redimas captum quam queas
Minimo? si nequeas paululo, at quanti queas:
al. queat ex v. l. et Pithoani mss. Francis. Fabric.
Et ne te adflictes. PH. itane suades? PA. si sapis.
Neque, praeterquam quas ipse amor molestias
Habet, addas: & illas, quas habet, recte feras.
Set ecca ipsa egreditur, nostri fundi calamitas:
Nam quod nos capere oportet, haec intercipit.

ACTVS PRIMI SCAENA II.

Thais meretrix. Phaedria. Parmeno.

TH. MIsera me, vereor ne illud grauius Phaedria
Tulerit, neve aliorsum, atq; ego feci, acceperit,
Quod heri intromissus non est. PH. totus Parmeno
Tremo, horreoq; postquã aspexi hanc. PA. bono animo es:
Accede

Colax Menandri eſt: in ea eſt paraſitus Colax,
Et miles glorioſus: eas ſe non negat
Perſonas tranſtuliſſe in Eunuchum ſuam,
Ex Graeca: ſet eas fabulas factas prius
Latinas, ſciſſe ſe ſe id vero pernegat.
Quod ſi perſonis iſdem uti alijs non licet:
Qui magis licet currentem ſeruum ſcribere,
Bonas matronas facere, meretrices malas,
Paraſitum edacem, glorioſum militem,
Puerum ſupponi, falli per ſeruum, ſenem,
Amare, odiſſe, ſuſpicari? denique
Nullum eſt iam dictum, quod non dictum ſit prius.
Quare aequum eſt vos cognoſcere, atque ignoſcere,
Quae veteres factitarunt, ſi faciunt noui.
Date operam, & cum ſilentio animum attendite
Ut pernoſcatis, quid ſibi Eunuchus velit.

vtg. Contraco vehit magna.

Bemb. ijsdē huic vei n. l.

vt judicas. ſuete vocab.

sic Facc. ex Basil. et Bemb. animū. Ph. quid vis mihi animū attendā. sic dicit. l. reg. ad id Virg. ἀφυίωσος pro rehe, ſimplē. alibi. quid vis tibi aut quid quaeris.

ACTVS PRIMI SCAENA I.

Phaedria aduleſcens. Parmeno ſeruus.

PH. Quid igitur faciam? non eam, ne nunc quidem
Cum adcerſor ultro? an potius ita me cōparē,
Non perpeti meretricum contumelias?
Excluſit: reuocat: redeam? non, ſi me obſecret.
Siquidem hercle poſſis, nihil prius, neque fortius:
Verum ſi incipies, neque pertendes nauiter,
Atque ubi pati non poteris, cum nemo expetet,
Infecta pace, ultro ad eam venies: indicans
Te amare, & ferre non poſſe; actum eſt. ilicet. à judicijs vendi. Don. Phorm.
Periſti. eludet, ubi te victum ſenſerit.
Proin tu, dum eſt tempus, etiam atque etiam cogita.

Menander. Εἰ με χ ποιήσω;

Si quidem vna dui. e. i. ſi modo: vid. dict. Plaut. Cretices vt ea in pr. fabr.

sic ex Bembice alij v. l. Charis. pol tendes nauiter. Prop. quod ſi pertendes animo repetita cubare.
* Donat. ἀλλοιωτικῶς quasi ad alterū. vt; Ne ſeis hau perdita, nec dū Laomed. cec. optime. quasi gladiatorū cū vicerint aduerſ. i. cū grauiter vulnerarint.
Et fruſtrā sunt qui hoc Parmenoni tribuunt. quod et ex Guge colligere eſt.
Il n'en est fait. il se peut venir. + il n'y a plus de remede.

PROLOGVS.

SI quisquam eſt, qui placere ſe ſtudeat bonis
Quam plurimis, & minime multos laedere,
In his poeta hîc nomen profitetur ſuum.
Tum ſiquis eſt, qui dictum in ſe inclementius
Exiſtimauit eſſe, ſic exiſtimet,
Reſponſum, non dictum eſſe, quia laeſit prior,
Qui bene vertendo, & eaſdem ſcribendo male,—
Ex Graecis bonis Latinas fecit non bonas.
Idem Menandri Phaſma nunc nuper dedit:
Atque in Thenſauro ſcripſit, cauſam dicere
Prius unde petitur aurum quare ſit ſuum,
Quam illi qui petit, unde is ſit thenſaurus ſibi:
Aut unde in patrium monumentum peruenerit.
Dehinc, ne fruſtretur ipſe ſe, aut ſic cogitet,
Defunctus iam ſum, nihil eſt quod dicat mihi,
Is ne erret, moneo: & deſinat laceſſere.
Habeo alia multa, quae nunc condonabitur,
Quae proferentur poſt, ſi perget lacere—
Ita, ut facere inſtituit. quam nunc acturi ſumus
Menandri Eunuchum, poſtquam Ædiles emerunt,
Perfecit, ſibi ut inſpiciundi eſſet copia.
Magiſtratus cum ibi adeſſet, occepta eſt agi.
Exclamat, furem, non poetam, fabulam
Dediſſe, & nihil dediſſe verborum tamen:
Colacem eſſe Naeui, & Plauti veterem fabulam:
Paraſiti perſonam inde ablatam, & militis.
Si id eſt peccatum, peccatum imprudentia eſt
Poetae: non quo furtum facere ſtuduerit.
Id ita eſſe, vos iam iudicare poteritis.

Colax

EVNVCHVS TERENTII.

Fabulæ inter locutores.

PHAEDRIA	adulescens.	CHREMES	senex.
PARMENO	seruus.	DORIAS	ancilla.
THAIS	meretrix.	DORVS	eunuchus.
GNATO	Parasitus.	SANGA	seruus.
CHAEREA	adulescens.	SOPHRONA	nutrix.
THRASO	miles.	LACHES	senex.
PYTHIAS	ancilla.		

C. SVLPICII APOLLINARIS PERIOCHA.

Sororem falso dictitatam Thaidis,
Idipsum ignorans miles aduexit Thraso,
Ipsique donat. erat haec ciuis Attica.
Eidem eunuchum, quem emerat, tradi iubet
Thaidis amator Phaedria, ac rus ipse abit.
Thraso ni oratus biduum concederet.
Ephebus frater Phaedriae, puellulam
Cum deperiret dono missam Thaidi,
Ornatu eunuchi induitur: suadet Parmeno:
Introiit, vitiat virginem. set Atticus
Ciuis repertus frater eius, conlocat
Vitiatam ephebo: Phaedriam exorat Thraso.

ACTA LVDIS MEGALENSIB. L. POSTVMIO ALBINO L. CORNELIO MERVLA AEDILIB. CVRVLIB. EGERE L. AMBIVIVS TVRPIO L. ATILIVS PRAENESTINVS TIBIIS DVABVS DEXTRIS. GRAECA MENANDRV. ACTA II. MODOS FECIT FLACCVS CLAVDI M. VALERIO C. IANNIO COS.

PRO-

ACTVS QVINTI SCAENA VI.

Dauus. Pamphilus. Charinus.

D. PAmphilus ubinam hic eſt? P. Daue. D. quis homoſt? P. ego ſum. D. o Pamphile.

P. Neſcis quid mihi obtigerit? D. certe: ſet quid mihi obtigerit, ſcio.

P. Et quidem ego. D. more hominum euênit, ut quod ſim nactus mali,

gloſ. Priùs reſciſceres tu, quam ego illud, quod tibi euenit boni.

P. o. ô factũ benè. P. Mea Glycerium ſuos parentes repperit. D. factum bene. C. hem.

P. Pater amicus ſummus nobis. D. quis? P. Chremes. D. narras probe.

P. Nec mora ulla eſt, quin eam uxorem ducam. C. num ille ſomniat.

Ea, quae vigilãs voluit? P. tũ de puero, Daue? D. ah deſine:

Saluus, nam quid tũ solus? Repetio causa mutationis gloss. Solus eſt quem diligãt Di. C. ſaluus ſum, ſi haec vera ſunt. Conloquar. P. quis homoſt? o Charine, in tempore ipſo mihi aduenis.

audisti? C. Bene factum. P. audiſtis? C. omnia. age, me in tuis ſecundis reſpice.

gloſſema. Tuus eſt nũc Chremes: facturum quae voles, ſcio eſſe omnia.

P. Memini: atque adeo longum ſt, nos illum expectare, dum exeat.

Asi prima longa. Sequere hac me. intus ad Glycerium nunc. tu Daue abi domum.

Properè adcerſe sic Thuani Major. Poſt. Puteo Major. Turnebi. alibi. Properè adcerſe, hinc qui auferant eam. quid ſtas? quid ceſſas? D. eo.

Ne exſpectetis, dum exeant huc: intus deſpondebitur: Intus tranſigetur ſi quid eſt quod reſtet. Ω. Plaudite.

EVNV.

S. *Iam dudum res reduxit me ipſa in gratiam.* P. *o lepidum patrem.*

De uxore, ita ut poſſedi, nihil mutat Chremes. CH. *cauſa optuma eſt:*

Niſi quid pater ait aliud. P. *nempe,* S. *id ſcilicet.* CH. *dos, Pamphile, eſt,*

Decem talenta. P. *accipio.* CH. *propero ad filiam. eho, mecum Crito:*

Nam illam me credo haut noſſe. S. *cur non illam huc transferri iubes?*

P. *Recte admones. Dauo ego iſtuc dedam iam negoti.* S. *non poteſt.*

P. *Quî?* S. *quia habet aliud magis ex ſeſe, & maius.* P. *quidnam?* S. *vinctus eſt.* (*obſecro.*

P. *Pater, non recte vinctus eſt.* S. *haut ita iuſſi.* P. *iubẽ ſolui*

S. *Age fiat.* P. *at matura.* S. *eo intro.* P. *o fauſtum & felicem diem.*

ACTVS QVINTI SCAENA V.

Charinus. Pamphilus. Dauus.

Troch. omnes.

C. *PRouiſo quid agat Pamphilus: atque eccum.* P. *aliquis forſan me putet*

Non putare hoc verũ: at mihi nũc ſic eſſe hoc verũ lubet.

Ego Deorum vitam propterea ſempiternã eſſe arbitror,

Quod voluptates eorum propriae ſunt: nam mihi immortalitas nomen voluptatem quã nũc cupio mihi videor esse deus, siquidem illa nõ intercampatur.

Partaſt, ſi nulla aegritudo huic gaudio interceſſerit.

Set quẽ ego mihi potiſſimũ optẽ nũc, cui haec narrẽ, dari?

C. *Quid illud gaudi eſt?* P. *Dauom video. nemoſt, quem mallem omnium:*

Nam hunc ſcio mea ſolide ſolum gauiſurum gaudia.

CH. *Hem, perij.* CR. *verum hercle opinor fuisse Phaniam;*
hoc ~~certo~~ scio, (Chremes)
Rhamnusium se aiebat esse. CH. *o Iuppiter.* CR. *eadem haec*
Multi alij in Andro tum audiuere. CH. *utinam id*
sit, quod spero. eho, dic mihi,
Quid eam tum? suam ne esse aiebat? CR. *non.* CH. *cuiam*
igitur? CR. *fratris filiam.* CH *tu quid ais?*
CH. *Certe meast.* ~~CR.~~ *quid ais?* S. ~~*quid tu inquam?*~~ P. *arrige*
auris Pamphile. iamne? S. *iuua*
Qui credis? CH. *Phania ~~illic~~, frater meus fuit.* S. *no-*
CH. *Hinc bellum fugiens, meque in Asiam persequens,*
proficiscitur;
Tu illa reliquere ~~hic est veritus~~. post illa nunc primum audio
Quid illo sit factum. P. *vix sum apud me, ita animus*
commotust metu,
Spe, gaudio, mirando hoc tanto, tam repentino bono.
S. *Ne ista multimodis tua inueniri gaudeo.* P. *credo pater.*
CH. *At mihi unus scrupulus etiam restat, qui me male*
habet. P. *dignus es*
Cum tua religione odium. nodum in scirpo quaeris. CR.
quid istudest?
CH. *Nomen non conuenit.* CR. *fuit hercle huic aliud*
paruae. CH. *quod Crito?*
Nunquid meministi? CR. *id quaero.* P. *Egon huius me-*
moriam patiar meae
Voluptati obstare, cui ego possim in hac re medicari mihi?
Non patiar. heus Chreme, quod quaeris, Pasibula. CR.
ipsast. CH. *east.* P. *Ex ipsa milies audiui.* S. *omnis nos gaudere hoc Chre-*
Te credo, credere. CH. *ita me Di ament, credo.* P. *quid*
restat pater?

S. *Iam*

C R. Phania.

& Chremes gloss.

Certo scio

Siet versus requisit.

quid dicebat eam esse? Suam? Mus. quid is eam tum gessit vnde.

Sic distingo. Sim. quid ais? CH. quid tu? quid ais? arrige aures Pamphila. PH. S. quid ais? R. quid tu inquam? Pam. quo valeant emphases nescit lector.

o. P. SS. ille quid placet istum esse Reg.

Teleg. maior Ihdem vt TH. lib. Iccirco meast. Sic quid. ais

Tum illam hic relinquere &c. Sic placeat Edit. caeg. optima. Graec. R. St. M. Riv. Beng. Acut. Vet. Lib. omnes. Ita Faerna Tum illam relinquere hic erat veritus. quasi fortasse Scribendum. Tum illa hic veritus.

dum miror bon.

S. ruplus scribendum aut pronunciandum

x sic Donatus agnouit. Sic Bembus Vatic. manuscr. odium. odiosus. Dignus

Sic Post. Put. Accessit

Apud quid ais omnium? Terent. Tr. ha ha he. heus quicui, quia introiuit odium Graec. ad Sc. 3. V. 33. et Rud. a. 2. Sc. 2. V. 13. odium aut et odiosus, est quod vulgo dicimus fastidium, fastidiosus, molestus. Caeteri haec verba; Dignus es cum tua religione. odium. Submissa vocis pronuntiatione dubera existimo, vt Chremes non audiret; reliqua autem audiat, nodum in scirpo quaeris.

Terminus hic ignorantiae saepe tractatus

---

x Fannius de Pons. vide Ioan

S. *Iam*

Gramma vocant, scrupulum nostri dicere priores.

Item alij sic
Gramma vocant scriplum nostri dixere priores
Quare Scruplum lego et longa fauio prima cum quidvis
Quinque vocant Marathi scrupula, Myrrha nomen. Ruinam
Sic Cruciam et Cruciem.

CH. *Quid tu Athenas insolens?* CR. *euenit. sed hicine est Simo?* audire. casu id facru effundet enim fuerit causam. Don.

CR. Simo S. CH. *Hic. S. mẽ quaeris? eho, tu Glyceriũ hinc ciuẽ esse ais?* CR. *Tu negas?* S. *ita ne huc paratus aduenis?* CR. *quare?* S. *rogas?* Rubr. quare. eadem Reg. ∴ subornatus et composito dolo. Sic Rubric. et Reg. Hic CR. Simo mea quaris Glyceriũ hinc ciuẽ esse ais. recte sic me nisi quod post quaris nomen Simonis omissum est propter repetitionem ut multis aliis in locis. locus mutilus sic iam nil. me et edit. ipso facto hoc fit.

Tu ne inpune haec facias? tu ne hic homines adulescẽtulos
Inperitos rerum, eductos libere, in fraudem inlicis,
Sollicitando, & pollicitando eorum animos lactans? CR. *sanus né es?*

S. *Ac meretricios amores nuptiis conglutinas?*

P. *Perij: metuo, ut substet hospes.* CH. *si Simo hũc noris satis* subsistat, possit resistere. vt pro manon.
Non ita arbitrere: bonus est hic vir. S. *hic vir sit bonus?*
Itane adtemperate venit hodie in ipsis nuptiis, tempore observato.
Vt veniret antehac numquam? est vero huic credundum Chremes? al. Chreme.

P. *Ni metuam patrem, habeo pro illa re illum quod moneam probe.* Cuiquam. nempe ecdicae te venisse Athenas audiam meae Chrysidis agnatam vt hereditatem acciperet.

S. *Sycophanta.* CR. *hem.* CH. *sic, Crito, est hic: mitte.* CR. *videat qui siet.* Alexander apud Don. ἵνα τοὺς αὐλοὺς ἐξῇ. ∴ principii jocundi.

Si mihi pergit quae volt dicere; ea quae non volt audiet.
Ego istaec moneo, aut curo? non tu tuum malum aequo animo feres? ô Simo sc. ~~ego dabit tu es. Itane ego istuc~~ ego istuc &c. 749. 99.
Nã ego quae dico, vera an falsa audieris, iam sciri potest.
Atticus quidam olim naui fracta ad Andrũ eiectus est,
Et istaec una parua virgo. tum ille egens forte adplicat
Primũ ad Chrysidis patrẽ se. S. fabulã inceptat. CH. *sine.*
CR. *Itane vero? obturbat.* CH. *perge.* CR. *tum is mihi cognatus fuit,*
Qui eum recepit. ibi ego audiui ex illo sese esse Atticum. is
Vbi mortuus est. CH. *eius nomen?* CR. *nomen tam citõ tibi? Phania.* ∴ Ultima in cito longa vt infra pag. 111 se d quam cito sunt colercite mutuges.

CH. *Hem*

Quod cuperes, aliquo pacto efficiundum tibi:
Eodem die istuc verbum vere in te accidit.
Set quid ego? cur me excrucio? cur me macero?
Cur meam senectutem huius sollicito amentia? an
An ut pro huius peccatis ego supplicium sufferam?
Immo habeat, valeat, viuat cum illa. P. *mi pater.*
S. *Quid mi pater? quasi tu huius indigeas patris.*
Domus, uxor, liberi inuenti inuito patre.
Adducti, qui illam ciuem hinc dicant: viceris.
P. *Pater licet ne pauca?* S. *quid dices mihi?*
CH. *Tamen Simo audi.* S. *ego audiam? quid audiam,*
Chreme. CH. *at tandem dicat sine.* S. *age dicat: sino.*
P. *Ego me amare hanc fateor. si id peccare est, fateor id quoque.*
Tibi pater me dedo. quidvis oneris impone: impera:
Vis me uxorem hanc ducere, hanc vis amittere? ut potero, feram.
Hoc modo te obsecro, ut ne credas a me adlegatum hunc senem,
Sine me expurgem, atque illum huc coram adducam.
S. *adducas?* P. *sine pater.*
CH. *Aecum postulat: da veniam.* P. *sine te hoc exorem.* S. *sino.*
Quidvis cupio, dum ne ab hoc me falli coperiar, Chremes.
CH. *Pro peccato magno paulum supplicij satis est patri.*

ACTVS QVINTI SCÆNA IIII.

Crito. Chremes. Simo. Pamphilus.

CR. *Mitte orare. una harum quae vis causa me, ut faciam, monet,*
Vel tu, vel quod verum est, vel quod ipsi cupio Glycerio.
CH. *Andrium ego Critonem video? certe is est.* CR. *salvos sis Chreme.*

CH *Quid*

D. *Audi obſecro.* DR. *quid vis?* S. *ſublimem hunc intro rape, quantum poteſt.* DR. *Quem?* S. *Dauom.* D. *quamobrem?* S. *quia lubet. rape inquam.* D. *quid feci?* S. *rape.*

D. *Si quicquam inuenies mendacij, occidito.* S. *nihil audio. Ego iam te commotum reddam.* D. *tamen, & ſi hoc verum eſt?* S. *tamen. Cura adſeruandum vinctum. atque audin? quadrupedem conſtringito.*

Age nunc iam ego pol hodie, ſi viuo, tibi
Oſtendam, erum quid ſit periclj fallere, et
Illi patrem. CH. *ah ne ſaeui tantopere.* S. *o Chreme,*
Pietatem gnati. nonn e te miſeret mei?
Tantum laborem capere ob talem filium?
Age Pamphile: exi Pamphile: ecquid te pudet?

ACTVS QVINTI SCAENA III.

Pamphilus. Simo. Chremes.

P. *QVis me volt? perij, pater eſt.* S. *quid ais omnium?* CH. *ah,*
Rem potius ipſam dic, ac mitte male loqui.
S. *Quaſi quicquam in hunc iam grauius dici poſſiet.*
Ain tandem, ciuis Glycerium eſt? P. *ita praedicant.*
S. *Ita praedicant? o ingentem confidentiam:*
Num cogitat quid dicat? num facti piget?
Num eius color pudoris ſignum uſquam indicat?
Adeon inpotenti eſſe animo, ut praeter ciuium
Morem, atque legem, & ſui voluntatem patris,
Tamen hanc habere ſtudeat cum ſummo probro?
P. *Me miſerũ.* S. *hem, modo ne id demum ſenſti Pãphile?*
Olim iſtuc, olim, cum ita animum induxti tuum,

Trochaici et iambici octonarii.

ACTVS QVINTI SCAENA II.

Dauus. Chremes. Simo. Dromo.

Troch. sic Rubric. et Pue. Majov. sic et Donatus hic. jam nunc sc. admirantis non interrogantis.

D. ANimo nunc iam otioso esse imperq. CH. bem Dauom tibi.

S. Vnde egreditur? D. meo praesidio atque hospitio. S. quid illud mali est?

D. Ego commodiorem hominem, aduectum, tempus, non vidi. S. scelus

Quemnam hic laudat? D. omnis res est iam in vado. S. cesso adloqui.

D. Erus est: quid agam? S. o, salue bone vir. D. ehem

Chreme. Th. Maj. Edit. Mur. Erasm. Beroald. et Heinsius Donatus. Simo, o noster Chreme, ob agnitam filiae et affinitatem mox futuram meam vocavit.

Omnia adparata iam sunt intus. S. curasti probe.

Rubr. hinc. Majov. et Post. Putschani idem. vel ἰχνηλ. Hic sus. hoc solum hic deest: i. sponsa. Mid abest; a. a. d. a. b. S. t. aliud nil hoc alio quaerimus. sc. tibi inquam ἐγὼ ἐγὼ hic pro inquã. Plaut. Rudent. ἐγὼ hic ego, quam dudum, rogem. pater tuus, pater tuus ego i. inquã. pulcreὸν Priscian.

D. Cum tuo gnato una. S. anne est intus Pamphilus? crucior miser.

Q. respondes hic pro respõdebis vel ponitur i. respondes ad hoc; quid isthic tibi negotij. quidam de superioribus intelligunt; omnia jam sunt intus. Dromo nec ut tu hoc audias respondet. Echo, non tu dixti esse inter eos inimicitias carnufex?

D. Sunt. S. cur igitur hic est? CH. quid illum censes? cum illa litigat. (me audias.

i. propter quid illum hic esse censes. Sub. supra est pausa. Dromo nec ut tu hoc audias respondet. Glycerij egredientis placet. dicyll.

D. Immo vero indignum Chreme. iam facinus faxo ex re audies.

Nescio qui senex modo venit: ellum, confidens, catus: (cum faciem videas, videtur esse quantivis pretij, Tristis severitas insit in voltu, atque in verbis fides.

hoc dicit ostendit dolum Glycerij.

S. Quidnam adportas? D. nihil equidem, nisi quod illum audiui dicere, an eum ut supra Eun. mutatis locis pro illum an ut ad Heaut.

S. Quid ait tandem? D. Glyceriũ se scire ciuem esse Atticã.

Hem, Dromo, Dromo. DR. quid est? S. Dromo.

D. audi. S. verbum si addideris, Dromo.

D. Audi

Q. Elidi potest vrin Andr. Troch. apud Ce. de Diuinatione. pr. per propinqua bona vestra cene populo, nã quod ad Quirites pro quo ad Dexia. Lucil. illud: vera pro illud. d. b. t. S. a. t.

Immo vero etc. aut certius est in prima sede, nam vltima vel immo breuis et semper, aut vt iam dissyllabũ, vt supra notauimus, id est per ecthlipsin vel e in Chreme. omnino plus Trochaicus vr.

† immo vero, immo etiam, immo enim quia frequenter scribentibus inuicem facile commutari possunt. supra sequente scena praecedit; immo enim quamplurimae, in vet. mss. obseruauimus immo etiam scribi vnde et hic pro immo vero immo etiam scribendũ forte. nam sic est Troch. et aliter stare non potest. Th. Maj. immo etiam pro immo enim. similia obseruanda. Sed vt iam dissyllabũ sonet et vt vel vocem elidat? vt iam dissyllaba medio versus infra pag. 120. Deus pacis vna nunc jam etc. et pag. 150. versu, inopi. item pag. 19 Andr. jam nunc jam intro ne ju mora cum opus sit ſies.

ACTVS QVINTI SCAENA I.

Chremes. Simo.

CH. SATIS iam, satis Simo spectata erga te amicitia est mea:
Satis pericli coepi adire: orandi iam finem face.
Dum studeo obsequi tibi, paene inlusi vitam filiae.
S. Immo enim nunc cum maxume abs te postulo atque oro, Chreme,
Vt beneficium verbis initum dudum, nunc re comprobes.
CH. Vide quam iniquus sis prae studio, dum id efficiais, quod cupis:
Neque modum benignitatis, neque, quid me ores, cogitas:
Nam si cogites, remittas iam me onerare iniuriis.
S. Quibus? CH. ah rogitas? perpulisti me, ut homini adulescentulo,
In alio occupato amore, abhorrenti ab re uxoria,
Filiam ut darem in seditionem, atq; incertas nuptias;
Eius labore, atque eius dolore, gnato ut medicarer tuo:
Impetrasti: incepi: dum res tetulit. nunc non fert: feras.
Illam hinc ciuem esse aiunt: puer est natus: nos missos face.
S. Per ego te deos oro, ut ne illis animum inducas credere,
Quibus id maxume utile est, illum esse quam deterrimum.
Nuptiarum gratia haec sunt ficta, atque incepta omnia.
Vbi ea causa, quamobrem haec faciunt, erit adempta his, desinent.
CH. Erras: cum Dauo egomet vidi iurgante ancillam. S. scio.
CH. At vero voltu; cum, ibi me adesse, neuter dum praesenserat.
S. Credo; & id facturas, Dauos dudum praedixit mihi:
Et nescio quid tibi sum oblitus hodie, ac volui, dicere.

D. *Paulum intereſſe cenſes, ex animo omnia,*
Vt fert natura, facias, an de induſtria?

ACTVS QVARTI SCAENA V.

Crito hoſpes. Myſis. Dauus.

CR. *IN hac habitaſſe platea dictum ſt Chryſidem,*
Quae ſeſe inhoneſte optauit parere hic diuitias
Potius, quam in patria honeſte pauper viuere:
Eius morte ea ad me lege redierunt bona.
Set quos pereonter, video. ſaluete. M. *obſecro,*
Quem video? eſt ne hic Crito ſobrinus Chryſidis?
Is eſt. CR. *ô Myſis ſalue.* M. *ſaluos ſis Crito.* —
CR. — *tan Chryſis* [*eam.*] M. *nos quidē pol miſeras perdidit.*
CR. *Quid vos? quo pacto hic? ſatine recte?* M. *nos ne? ſic*
Vt quimus, aiunt; quando, ut volumus, non licet.
CR. *Quid Glycerium? iam hic ſuos parentes repperit?*
M. *Vtinam.* CR. *an nondum etiam? haut auſpicato huc*
me ~~*adpulit*~~ *attuli.*
Nam pol, ſi id ſciſſem, numquam huc tetuliſſem pedem:
Semper enim dicta eſt eius haec, atque habita eſt ſoror.
Quae illius fuerunt, poſſidet. nunc me hoſpitem
Lites ſequi, quam hic mihi ſit facile, atque utile,
Aliorum exempla commonent: ſimul arbitror,
Iam aliquem eſſe amicum, & defenſorem ei: nam fere
Grandiuſcula iam profectas illinc clamitent,
Me ſycophantam hereditates perſequi,
Mendicum: tum ipſam deſpoliare non ~~*licet.*~~ *libet.*
M. *Optume hoſpes pol Crito antiquum obtines.*
CR. *Duc me ad eam: quando huc veni, ut videam.*
M. *maxume.*
D. *Sequar hos: nolo me in tempore hoc videat ſenex.*

ACT.

sic Rub. plane ad verbum.

sic vet. rasvber. Caro. neig. hiems, acer. Emn. Samus acer Nxmius.

sic rejiciendū ver. obſecro, quem video, an ne hic erito Sob. Chryſidis? sic Pue. Major.

To hem dolere dixit Th. majori [illegible] Rub. Satine pro satin loqa. Satinus Primū, Latina a. vnde Satin atrocete.

To sic & Rubr. et reliq. lib. abeſt. Donatus hīc in quib. mss. inveniſſe alia manu ſcripta tantū glosſema. citant et Pulmanni vet. mss.

Pl. Amphitr. ejus juſſu nunc huc me adfero.

Rub. et reliqui P. l. ſ. Semper enim dicta eſt eius haec, atque habita eſt ſoror. sic etiam hīc Vaticanus et Basilic. apud Priſc. lib. 8. Romanus [illegible] Rubr. S. e. d. e. ea. h. atq; habita ſoror. Reg. codex Semper enim dicta eſt eius haec atq; habita eſt ſoror. Don. ſemper enim quam dicta eſt haec, tam habita eſt ſoror. † Georg. Fab. libet ex Mſ. vet. [illegible] Th. Æſtivus, ad Pue. Maj. jubet habemus libet. quare ſcribendum cenſeo.

† in hac lectione varietas Regii lib. lectionem ſequitur [illegible] quae Donati lectione ſue eadem eſt) trajectis tantū vocabulis duob. sic;

Sempev enim dicta hac ejus. atq; habita eſt sozor.

sic hunc ejus legendū cenſeo. vide pag. 75. Vide ad eum expanxerunt vt mox ejus. [illegible]

sic Rubr. ord. [illegible] amicum ille diamitet. velocitas ideo, [illegible] [illegible]

libet. sic Reg. cod.

Lo Supplauit Pluv. ord.

X Donat. hunc verſu sic citat pag. 240. ed. Lind. Semper ejus dicta e'hac atq; habita soror.

Adelph. Sc. 1. Act. pr.

farcina, vnde ſubfarcinatus. vide Eugraph.

M. Tu neſcis? D. mitte id, quod ſcio: dic, quod rogo.
M. Veſtri. D. cuius, noſtri? M. Pamphili. D. hem, quid?
. . Pamphili.
M. Eho, an non eſt? CH. recte ego ſemper fugi has nuptias.
D. O facinus animaduertendum. M. quid clamitas?
D. Quem ne ego heri vidi ad vos adferri veſperi?
M. O hominem audacem. D. verum vidi Cantharam
Suffarcinatam. M. Dis pol habeo gratias;
Cum in pariundo aliquot adfuerunt liberae.
D. Ne illa illum haut nouit, cuius cauſa haec incipit.
Chremes, ſi poſitum puerum ante edis viderit,
Suam gnatam non dabit: tanto hercle magis dabit.
CH. Non hercle faciet. D. nunc adeo, ut tu ſis ſciens,
Niſi puerum tollis; iam ego hunc in mediam viam
Prouoluam: teque ibidem peruoluam in luto.
M. Tu pol homo non es ſobrius. D. fallacia
Alia aliam trudit. iam ſuſurrari audio,
Ciuem Atticam eſſe hanc. CH. hem. D. coactus legibus
Eam uxorem ducet. M. au, obſecro, an non ciuis eſt?
CH. Iocularium in malum inſciens paene incidi.
D. Quis hic loquitur? o Chreme, per tempus aduenis.
Auſcultа. C. audiui iam omnia. D. ah tu omnia.
CH. Audiui inquam a principio. D. audiſti in obſecro? hem
Hem ſcelera, hanc iam oportet in cruciatum hinc abripi. hic
Hic eſt ille: non te credas Danom ludere.
M. Me miſeram: nihil pol falſi dixi, mi ſenex.
CH. Nouiſomnem rem, eſt Simo intus? D. eſt. M. ne me attigas
Ne me attinge. eſce eſte. ſi pol Glycerio nō omnia haec
D. Eho inepta, neſcis quid ſit actum. M. qui ſciam?
D. Hic ſocer eſt. alio pacto haut poterat fieri
Vt ſciret haec, quae volumus. M. praediceres.

si ayre veu pourtant. toutesfoys jay veu. Voyre mais jay veu ou ie bey hier.
alios Athemenſis inca pactus.
concrepend.
μίγνυσι.
2 iam diſſ. ē
Ni vt ſupra ſcribendū. pro niſi.
Virg. crebra ferit. demiſſum aures, incertus ibi dem.
∴ matura. competitive hinc Italis ā̃ por tempo.
Corr. Qui hic vt ſupra qui igit pro quis igit.
Rubr. anhaec omnia? + Maj. Pue. ab hinc dū ea.
Mur. Anne tu omnia? an, ab hinc tu omnia? vel quod placet. Ab hinc tu omnia. vnde lectio Rubr. An hoc tu omnia. ex Maj. Ab hac dum ea. Edit. Iun.
+ Reg. cod. idem hemquod Rubr.
Nouiſomnem rem, id eſt Simo intus? etc.
Q. omnem gloſſ. hic & vt et alibi. in hac auth.
Sed haec edit. Iun. Aſulani, Eraſ. Riu. Mur. alibi aut ſcripti plerique, in ſ. reiecimus.
prima in fieri ut alibi producitur. Sic edit. Lugd. Mur. Eraſ. ſed hem aſſentit optimae quae ſect. Vatt.

ACTVS QVARTI SCÆNA IIII.

Chremes Mysis. Dauus.

CH. REuertor, poſtquam, quae opus fuêre ad nuptias
Gnatae, parani, ut iubeã accerſi. ſed quid hoc?
Puer hercle ſt. mulier, tun' adpoſuiſti hũc? M. ubi illic eſt?
CH. Non mihi reſpondes? M. nuſquam eſt. vae miſe-
rae mihi,
Reliquit mẽ homo, atque abiit. D. Di voſtram fidem,
Quid turbae apũd forum? quid illic hominũ litigant?
Tum annona caraſt. quid dicam aliud? neſcio. M. Cur tu obſecro hic me ſolam? D. hem quae haec fabula?
Eho Myſis, puer hic unde eſt? quisve huc attulit?
M. Satin ſanus es, qui me id rogites? D. quem ego igi-
tur rogem?
Qui hic neminem alium videam? CH. miror, unde ſit.
D. Dicturan quod rogo? M. au. D. concede ad dexterã.
M. Deliras: non tute ipſe? D. verbum ſi mihi
Vnum, praeterquam quod te rogo. faxis caue.
M. Male dicis. D. unde ſit, dic clare. M. a nobis. D. ah ah eh.
Mirum vero, inpudenter mulier ſi facit meretrix.
CH. Ab Andria eſt ancilla haec, quantum intellego.
D. Adeon videmur vobis eſſe idonei, in
In quibus ſic inludatis? CH. veni in tempore.
D. Propera adẽo puerum tollere hinc ab ianua:
Manẽ: caue quoquam ex iſtoc exceſſis loco.
M. Di te eradicent: ita me miſeram territas.
D. Tibi ego dico, an non? M. quid vis? D. at etiam
rogas?
Cedo, cuium puerum hic adpoſuiſti? dic mihi.

M. Tu

ACTVS QVARTI SCAENA III.

Mysis. Dauus.

M. NIhil ne esse proprium cuiquam? Di vostram fidem:
Summum bonum esse erae putaui hunc Pamphilum,
Amicum, amatorem, virum in quouis loco
Paratum: verum ex eo nunc misera quem capit
Laborem? facile hic plus mali est, quam illic boni.
Set Dauos exit. mi homo, quid istuc obsecro st?
Quo portas puerum? D. Mysis, nunc opus est tua
Mihi ad hanc rem exprompta malitia, atque astutia.
M. Quid nam incepturus? D. accipe a me hunc ocius,
Atque ante nostram ianuam adpone. M. obsecro,
Humine? D. ex ara hinc sume verbenas tibi,
Atque eas substerne. M. quamobrem id tute non facis?
D. Quia si forte opus sit ad eum iurandum mihi
Non adposuisse, ut liquido possim. M. intellego:
Noua nunc religio in te istaec incessit; cedo.
D. Move ocius te, ut quid agam, porro intellegas.
Pro Iuppiter. M. quid est? D. sponsae pater interuenit.
Repudio quod consilium primum intenderam.
M. Nescio quid narres: D. ego quoque hinc ab dextera
Venire me adsimulabo: tu, ut subseruias
Orationi, utcunque opus sit, verbis, vide.
M. Ego quid agas, nihil intellego: set, si quid est,
Quod mea opera opus sit vobis, aut tu plus vides,
Manebo, ne quod vostrum remorer commodum.

C

C. *Resipisco.* P. *non Apollinis magis verum, atque hoc responsum est.*
Si poterit fieri, ut ne pater per me stetisse credat,
Quo minus hae fierent nuptiae, volo. set si id non poterit,
Id faciam, in proclivi quod est, per me stetisse ut credat.
Quis videor? C. *miser aeque, atque ego.* D. *consilium*
quaero. C. *fortis.* P. *Scio quid conere.* D. *hoc ego tibi profecto effectum reddam.*
P. *Iam hoc opus est.* D. *quin iam habeo.* C. *quid est?*
D. *huic, non tibi habeo, ne erres.*
C. *Sat habeo.* P. *quid facies? cedo.* D. *dies mihi hic ut*
satis sit vereor
Ad agendum: ne vacuum esse me nunc ad narrandum credas:
Proinde hinc vos amolimini: nam mihi impedimento estis.
P. *Ego hanc visam.* D. *quid tu? quo hinc te agis?* C. *verum vis dicam?* D. *immo etiam* *Narrationis incipit mihi initium.* C. *quid me fiet?*
D. *Eho tu inpudens, non satis habes, quod tibi dieculam addo,*
Quantum huic promoueo nuptias? C. *Daue attamen.*
D. *quid ergo?*
C. *Ut ducam.* D. *ridiculum.* C. *huc face ad me ut venias, si quid poteris.*
D. *Quid veniam? nihil habeo.* C. *at tamen si quid.*
D. *age, veniam.* C. *si quid,*
P. *Domi ero.* D. *tu Mysis dum exeo, parumper opperire me hic.*
M. *Quapropter?* D. *ita facto est opus.* M. *matura.* D. *iam inquam hic adero.*

Parum ſuccedit quod ago: at facio ſedulo.
Vel melius tute reperi, me miſſum face.
P. *Cupio: reſtitue quem me accepiſti locum.*
D. *Faciam.* P. *at iam hoc opus eſt.* D. *hem, ſt, manè*
concrepuit a Glycerio oſtium.
P. *Nihil ad te.* D. *quaero.* P. *hem, nuncine demum?*
D. *at iam hoc tibi inuentum dabo,*

ACTVS QVARTI SCAENA II.

Myſis. Pamphilus. Charinus. Dauus.

M. *IAm, ubi ubi erit, inuentum tibi curabo, & mecum*
huc adductum
Tuum Pamphilum: tu modo anime mi noli te macerare.
P. *Myſis quid eſt?* M. *hem Pamphile, optume te mihi*
offers. P. *Quid eſt?*
M. *Orare inſſit, ſi ſe ames, era, iam ut ad ſe venias:*
Videre ait te cupere. P. *Vah, perij: hoc malũ integraſcit.*
Sicine me, atque illam opera tua nũc miſeros ſollicitarium?
Nã idcirco adcerſor, nuptias quod mihi adparari ſenſit.
C. *Quibus quidem quam facile potuerat quieſci, ſi hic*
quieſſet.
D. *Age, ſi hic non inſanit ſatis ſua ſponte, inſtiga.* M. *at-*
que edepol
Eares eſt: propterea q; nũc miſera in mro eore ſt. P. *Myſis,*
Per ŏmneis ſtibi ſ adiuro deos, nũquã ĕam me deſerturum,
Non, ſi capiũdos mihi ſciã eſſe inimicos omneis homines.
Hanc mihi expetiui, contigit: conueniunt mores: valeãt,
Qui inter nos diſcidium volunt: hanc, niſi mors, mihi
adimet nemo.

ex Alin. Th.

CH. Quis homo istuc? P. Dauus? ACH Dauus? P. Dauus interturbat omnia.
Vide Moreti et Gov. notas.

Quantas quae hic suis consiliis mihi conficit sollicitudines
Meus carnifex. C. quid istuc tam mirum est, de te si
exemplum capit?
P. Haut istuc dicas, si cognoris vel me vel amorem meum.
C. Scio: cum patre altercasti dudum: et is nunc propterea tibi
Suscenset: nec te quiuit hodie cogere illam ut duceres.
P. Immo etiam, quo tu minus scis aerumnas meas,
Hae nuptiae non adparabantur mihi:
Nec postulabat nunc quisquam uxorem dare.
C. Scio: tu coactus tua voluntate es. P. mane:
Nondum scis. C. scio equidem illam ducturum esse te.
P. Cur me enicas? hoc audi. nunquam destitit
Instare, ut dicerem me esse ducturum patri:
Suadere, orare, usqueadeo donec perpulit.
C. Quis homo istuc? P. Dauos, C. Dauos? P. interturbat. C. quamobrem? P. nescio:
Nisi mihi deos satis scio fuisse iratos, qui auscultauerim.
C. Factum hoc est Daue? D. factum, C. hem, quid ais scelus?
At tibi Di dignum factis exitium duint.
Eho, dic mihi, si omnes hunc coniectum in nuptias
Inimici vellent; quod, nisi hoc, consilium darent?
D. Deceptus sum, at non defetigatus. C. scio.
D. Hac non successit, alia adgrediemur via.
Nisi id putas, quia primo processit parum,
Non posse iam ad salutem conuerti hoc malum.
P. Immo etiam: nam satis credo, si aduigilaueris,
Ex unis geminas mihi conficies nuptias.
D. Ego Pamphile hoc tibi pro seruitio debeo,
Conari manibus, pedibus, noctesque & dies:
Capitis periclum adire, dum prosim tibi:
Tuum est, si quid praeter spem euenit, mihi ignoscere.

Dauos omnia.

Sic Adelph. seruum zadoet habeas qui non comites, p. 177.

Parum

An, Quamobrem? Ego nescio. nisi mihi deos satis.
Sic versus redet' expeditior.

Alterius, sua ut comparent commoda? ah
*Id ne est verum? immo id est genus hominũ pessumum,
denegando modo quis pudor paululum adest:
Post ubi tempus promissa iam perfici,
Tam coacti, necessario se aperiunt:
Et timent: & tamen res premit denegare.
Ibi tum eorum impudentissima oratio est,
Quis tu es? quis mihi es? cur meam tibi? heus,
Heus, proxumus sum egomet mihi. attamen ubi fides
Si roges, nihil pudet hic ubi opus est;
[Non verentur illic] ubi nihil opus est, ibi verentur.
Set quid agam? adeamne ad eum, & cum eo iniuriam
hanc expostulem? (moueris:
Ingeram mala multa. atque aliquis dicat, nihil pro-
Multum. molestus certe ei fuero: atque animo morem
gessero.
P. Charine, & me et te inprudens, nisi quid Dire spi-
ciunt, perdidi.
C. Ita ne, inprudens? tandem inuenta est causa. soluisti
fidem.
P. Quid tandem? C. etiam nunc me ducere istis dictis
postulas?
P. Quid istuc est? C. postquam me amare dixi, compla-
citast tibi.
Heu me miserum, qui tuum animum ex animo spe-
taui meo.
P. Falsus es. C. nonne tibi satis esse hoc visum solidum est
gaudium,
Nisi me lactasses amantem, & falsa spe produceres?
Habeas. P. habeam? ah nescis quantis in malis versetur
miser,

Sic Rubr. ed. Pal. Sic ed. Mar. Borg. et alii. Sic Rubr. idne est.

Sic Rubr. et Pal.

Sic Rubr. et Pal.

Sic Rubr. et Pal.

Sic Rubr. et Pal.

Sic Rubr. et Pal.

Sic Rubr. et Pal.

Sic Rubr. et Pal.

Sic Rubr. et Pal.

Sic Rubr. et Pal.

Sic Rubr. et Pal.

Sic Rubr. et Pal.

Sic Rubr. et Pal.

P. *Nam quid ego nunc dicam patri? negabon velle me, modo*
Qui sum pollicitus ducere? qua fiducia id facere audeã?
Nec, quid me nunc faciam, scio. D. *nec quid de me, atque id ago sedulo.*
Dicam aliquid iam inuenturum, ut huic malo aliquam producam moram. P. *eho.*
D. *Visus sum.* P. *ehodum bone vir, quid ais? viden me consiliis tuis*
Miserum impeditum esse? D. *at iam expediam.* P. *expedies?* D. *certo Pamphile.*
P. *Nempe ut modo.* D. *immo melius spero.* P. *oh, tibi ego ut credam furcifer?*
Turem impeditam, & perditam restituas? hem quo fretus sim, sim,
Qui me hodie ex tranquillissima re conieciſti in nuptias.
An non dixi hoc esse futurum? D. *dixti.* P. *quid meritus?* D. *crucem;*
Set sine paululum ad me redeam: iam aliquid dispiciam.
P. *ei mihi,*
Cum non habeo spatium, ut de te sumam supplicium, ne volo:
Namque hoc tempus, praecauere mihi me, haut te ulcisci sinit.

ACTVS QVARTI SCAENA I.

Charinus. Pamphilus. Dauus.

C. HOCINE credibile, aut memorabile,
Tanta vecordia innata cuiquam ut siet,
Vt malis gaudeant, atque ex incommodis
Alterius

Hiſce editio Faerni ita cũ Rubricon venit vt ex co deſumpta videat. Acan. Hoc est post le credibile locum reperit in mss. Th. majore. Editiones vet. Bergom. vet. vent. Apul. Erasm. Rob. St. Lugd. Rivij. comm. Donat. Iuntin. Lodic. Hiſce editio Faerni ita cũ Rubricon venit vt ex co deſumpta videat. Acan. Hoc est post le credibile locum reperit in mss. Th. majore. Editiones vet. Bergom. vet. vent. Apul. Erasm. Rob. St. Lugd. Rivij. comm. Donat. Iuntin. Lodic. Acan. Hoc est post le credibile locum reperit in mss. Th. majore. Editiones vet. Bergom. vet. vent. Apul. Erasm. Rob. St. Lugd. Rivij. comm. Donat. Iuntin. Lodic.

Hiſce editio Faerni ita cũ Rubricon venit vt ex co deſumpta videat

S. *Nunc te oro Daue, quoniam solus mihi effeciſti has nuptias,* (tere.

D. *Ego vero solus.* S. *corrigere mihi gnatum porro eni-*

D. *Faciam hercle sedulò.* S. *potes nunc, dum animus inritatus est.*

D. *Quiescas.* S. *age igitur, ubi nunc est ipsus?* D. *mirum, ni domi est.*

S. *Ibo ad eum: atque eadem haec quae tibi dixi, dicam itidem illi.* D. *nullùs sum.* (via?

Quid causae est, quin hinc in pistrinum recta proficiscar
Nihil est preci loci relictum: iam perturbaui omnia:
Erum fefelli: in nuptias conieci erilem filium;
Feci hodie ut fierent, insperante hoc, atque inuito Pamphilo.
Hem astutias! quod si quiessem, nihil euenisset mali.
Set eccum ipsum video: occidi. Iambi.
Vtinam mihi esset aliquid hic, quo nunc me praecipitem darem.

ACTVS TERTII SCAENA V.

Pamphilus. Dauus.

P. *VBi illic est scelus, qui me perdidit?* D. *peri.*
P. *aliquis hoc confiteor, mihi* (consilij
Iure meritoque obtigisse, quandoquidem tam iners, tam nulli
Sum. seruon fortunas meas me commisisse futili?
Ergo pretium ob stultitiam fero: set inultum id nunquam auferet.
D. *Posthac incolumem sat scio fore me, nunc si desino hoc malum.*

ACTVS TERTII SCAENA IIII.

Dauus. Simo. Chremes.

D. AD te ibam. S. quidnam est?

D. Cur [uxor] non adcersitur? iam adueſperascit.

S. Audin tu illum? de nuptijs loquentes.

Ego dudum non nihil veritus sum Daue abs te, ne faceres idem,

Quod volgus seruorum solet, dolis ut me deluderes:

Propterea quod amat filius. D. egŏn istuc facerem?

S. Credidi:

Idque adeo metuens vos celaui, quod nũc dicam. D. quid?

S. scies:

Nam propemodum habèo [tibi] iam fidem. D. tandem cognosti qui siem.

S. Non fuerant nuptiae futurae. D. quid? non? S. set ea gratia

Simulaui, vos ut pertemptarem. D. Quid ais? S. sic res est. D. vide! admiratiue.

Nunquam istuc quiui ego intellegere. vah consilium callidum. ἐφευρετικὸς

S. Hoc audi. ut hinc te introire iussi, opportune hic sit mihi obuiam Dauum. Hem,

Rumnam perimus? S. narro huic, quae tu dudum narrasti mihi. dicitur amantis supra fo. 24.

D. Quidnam audio? S. gnatam ut det oro, vixque id exoro. D. occidi.

S. Hem, quid dixti? D. optume inquam factum. S. nunc per hunc nulla est mora.

DH. Domum modo ibo: ut apparentur, dicam: atque hunc remitto.

glos. sic Donat. sic paulo post dicet, vbi vobis accesse, nũ vxorem accerso. item infra, pag. 34. Reuertor ete.

aut Chremes loquitur alijs, aut sic vxorem vocat, vt habeat. Hic fortasse tibi aliquis erit, quod placeat. nam Rubr. sic hic; Nam propemodũ habeo jam fidem D. tandẽ cognosti qui siem.

sic Rubric.

supra; immo abi intro.

sic Th. ὤφελεν.

domestici. i. filia, famuli & famulae. al. cumplent bonis nuptiae.

D. *Audi obſecrõ.* DR. *quid vis?* S. *ſublimem hunc intro rape, quantum poteſt.*
DR. *Quem?* S. *Dauom.* D. *quamobrem?* S. *quia lubet.*
rape inquam. D. *quid feci?* S. *rape.*
D. *Si quicquã inuenies mẽtitũ, occidito.* S. *nihil audio.*
Ego iam te commotum reddam. D. *tamen, & ſi hoc verum eſt?* S. *tamen.*
Cura adſeruandum vinctum. atque audin? quadrupedem conſtringito.
Age nunc iam ego pol hodie, ſi viuo, tibi
Oſtendam, erum quid ſit periclĩ fallere, et
Et illi patrem. CH. *ah ne ſaeui tantopere.* S. *o Chreme,*
Pietatem gnati. nonne te miſeret mei?
Tantum laborem capere ob talem filium?
Age Pamphile: exi Pamphile: ecquid te pudet?

ACTVS QVINTI SCAENA III.

Pamphilus. Simo. Chremes.

P. *QVis me volt? perij, pater eſt.* S. *quid ais omnium?* CH. *ah,*
Rem potius ipſam dic, ac mitte male loqui.
S. *Quaſi quicquam in hunc iam grauius dici poſſiet.*
Ain tandem, ciuis Glycerium ſt? P. *ita praedicant.*
S. *Ita praedicant? o ingentem confidentiam:*
Num cogitat quid dicat? num facti piget?
Num eius color pudoris ſignum uſquam indicat?
Adeon inpotenti eſſe animo, ut praeter ciuium
Morem, atque legem, & ſui voluntatem patris,
Tamen hanc habere ſtudeat cum ſummo probro?
P. *Me miſerũ. s. hem, modo ne id demum ſenſti Pãphile?*
Olim iſtuc, olim, cum ita animum induxti tuum,

Trochaici et iambici octonarij.

ACTVS QVINTI SCAENA II.

Dauus. Chremes. Simo. Dromo.

Trech. sic Rubric. et Pue. Majo. sic et Donatus hic. Iam nunc Sy. Amicanius' non interrogatiue.

D. ANimo nunciam otioso esse imperq. CH. hem Dauom tibi.

S. Vnde egreditur! D. meo praesidio atque hospitio. S. quid illud mali est?

D. Ego commodiorem hominem, aduectum, tempus, non vidi. S. scelus

Quemnam hic laudat? D. omnis res est iam in vado. S. cesso adloqui.

D. Erus est: quid agam? S. o, salue bone vir. D. ehem

Chreme. Th. Maj. Edit. Mur. Graf. Berg. ut erat; alii. Hem Donatus.

Simo, o noster Chreme, ob agnitam filiae et affinitatem mox futuram meam vocabo.

Omnia adparata iam sunt intus. S. curasti probe.

Rubr. hinc. Majo. et Post. Puteanus item idem. alii quo. Hic Ms. hoc solum hic

D. Vbi voles, adcerse. S. bene sane: id enimuero hic nunc abest. Etiam tu hoc respondes? quid istic tibi negotiist? D. mihin?

S. Ita. D. mihine? S. tibi ergo. D. modo introij. S. quasi ego, quam dudum, rogem.

Ego hic pro inquā. Plaut. Pomponius. pater tuus, pater tuus ergo inquā.

D. Cum tuo gnato una. S. anne est intus Pamphilus? crucior miser.

Eho, non tu dixti esse inter eos inimicitias carnufex?

D. Sunt. S. cur igitur hic est? CH. quid illum censes? cum illa litigat. (me audias.

dicyll.

D. Immo vero indignum Chreme iam facinus faxo ex

Nescio qui senex modo venit: ellum, confidens, catus:

Cum faciem videas, videtur esse quantinis pretij,

Tristis seueritas insit in voltu, atque in verbis fides.

S. Quidnam adportas? D. nihil equidem, nisi quod illum audiui dicere,

S. Quid ait tandem? D. Glycerium se scire ciuem esse Atticam.

Hem, Dromo, Dromo. DR. quid est? S. Dromo.

D. audi. S. verbum si addideris. Dromo.

D. Audi

Immo vero etc. aut exoticus est in prima sede, nam vltima vel immo breuis et semper, aue si iam dissyllabum, vt supra notauimus, vel in Chrema. omnino plus trochaicus vr.

immo vero, immo etiam. immo enim quia frequenter scribentibus occurrunt facile commutari possunt. forte a sequente scena praecedente; immo enim quamuis me, in vet. mss obseruaui immo etiam scripti. unde et hic pro immo vero immo etiam scribendum forte. nam it hoc est Trach. et aliter stare non potest. Th. Maj. immo etiam pro immo enim. similia obseruanda. sed vbi iam dissyllabum forte est et vbi vel vocalis elidit? vbi iam dissyllaba die versus infra pag. 120. Deus patri me nunc iam etc. pag. 150. versu. nouissimum pag. 19 And. i nunc iam intro ne in mora cum opus sit sies.

ACTVS QVINTI SCAENA I.

Chremes. Simo.

CH. SATIS iam, satis Simo spectata erga te amicitia ſt mea:
Satis pericli coepi adire: orandi iam finem face.
Dum ſtudeo obſequi tibi, paene inluſi vitam filiae.
S. Immo enim nunc cum maxume abs te poſtulo atque oro, Chreme,
Vt beneficium verbis initum dudum, nũc re comprobes.
CH. Vidĕ quam iniquus ſis prae ſtudio, düm id efficias, quod cupis:
Neque modum benignitatis, neque, quid me ores, cogitas:
Nam ſi cogites, remittas iam me onerare iniuriis.
S. Quibus? CH. ah rogitas? perpuliſti me, ut homini adulescentulo,
In alio occupato amore, abhorrenti ab re uxoria,
Filiam ut darem in ſeditionem, atq; incertas nuptias,
Eius labore, atque eius dolore, gnato ut medicarer tuo:
Impetraſti: incepi: dum res tetulit. nunc non fert: feras.
Illam hinc ciuem eſſe aiunt: puer eſt natus: nos miſſos face.
S. Per ego te dĕos oro, ut ne illis animum inducas credere,
Quibus id maxume utileſt, illum eſſe quã deterrimum.
Nuptiarum gratia haec ſunt ficta, atque incepta omnia.
Vbi ea cauſa, quămŏbrem haec faciunt, erit adempta his, deſinent.
CH. Erras: cũ Dauo egomet vidi iurgantẽ ancillã. S. ſcio.
CH. At vero voltu; cum, ibi me adeſſe, neuter dum praeſenſerat.
S. Credo; & id factu ras, Dauos dudum praedixit mihi:
Et neſcio quid tibi ſum oblitus hodie, ac volui, dicere.

D. *Paulum intereſſe cenſes, ex animo omnia,*
Vt fert natura, facias, an de induſtria?

ACTVS QVARTI SCAENA V.

Crito hoſpes. Myſis. Dauus.

CR. *IN hac habitaſſe platea dictum ſt Chryſidem,*
Quae ſeſe inhoneſte optauit parere hic diuitias
Potius, quam in patria honeſte pauper viuere:
Eius morte ea ad me lege redierunt bona.
Set quos per conter, video. ſaluete. M. *obſecro,*
Quem video? eſt ne hic Crito ſobrinus Chryſidis?
Is eſt. CR. *ô Myſis ſalue.* M. *ſaluos ſis Crito.*
CR. *tan Chryſis* M. *nos quidè pol miſeras perdidit.*
CR. *Quid vos? quo pacto hic? ſatine recte?* M. *nos ne? ſic*
Vt quimus, aiunt; quando, ut volumus, non licet.
CR. *Quid Glycerium? iam hic ſuos parentes repperit?*
M. *Vtinam.* CR. *an nondum etiam? haut auſpicato huc*
me adduxi. M. *Nam pol, ſi id ſciſſem, numquam huc tetuliſſem pedem:*
Semper enim dicta eſt eius haec, atque habita eſt ſoror.
Quae illius fuerunt, poſſidet. nunc me hoſpitem
Lites ſequi, quam hic mihi ſit facile, atque utile,
Aliorum exempla commonent: ſimul arbitror,
Iam aliquem eſſe amicum, & defenſorem ei: nam fere
Grandiuſcula iam profectast illinc clamitent,
Me ſycophantam hereditates perſequi,
Mendicum: tum ipſam deſpoliare non licet.
M. *Optume hoſpes pol Crito antiquum obtines.*
CR. *Duc me ad eam: quando huc veni, ut videam.*
M. *maxume.*
D. *Sequar hos: nolo me in tempore hoc videat ſenex.*

ACT.

Sic Rub plane adverbum.

Sic vet. ras vber. Catonis sig. hiems acer. Ennius acer Nanius.

Sic distinguendum vr. obſecro, quem video, an ne hic Crito Sob. Chryſidis? Sic Pue. Major.

Tò hem deleta e' in th. majori

Satine pro satin lego. Satine primum, satina a. vnde satin arcesso.

Sic à Rubr. et reliq. lib. abeſt. Donatus hîc in quib. mss. inveniebat alia manu ſcripta tanquam glossema. eliant ex Pulsiani vet. mss.

Pl. Amphitr. ejus iuſſu nunc huc me affero.

Rub. et reliqui P. l. ſ. Semper enim dicta eſt ſtella haec atq; habita est soror. Sic etiam hîc Vaticanus, Basilicanus libb. ff. Donatus

Rubr. S. c. d. e. ee. h. atq; habite sovor. Reg. codex. Semper enim dicta quidem hanc atq; habita est sovor. Don. Semper enim quidem dicta est haec, atq; habita est soror. †

Georg. Fab. libet ex M. vet. Th. Actius, et Pue. Maj. ideò habent libet. quasi scribendum censeo.

† in hac lectione variatur Reg. Regij lib. lectionem ſequentur (quae à Donati lectione quidem est) majoris tamen perturbationis ambabus. sic, Semper enim dicta haec ejus. atq; habita est soror.

X Donat. hunc versum sic citat pag. 240. ed. Lind. Semper ejus dicta e' haec atq; habita soror. Adelph. Sc. 1. Act. pr.

Sic apud Pulc. in aliquis q; vet. mss. legitur. G. Fab. et aliq; ira Don.

A sic hunc ejus legendum campo. vide pag. 75. libro II. eius expanxi, cum ut morbi ejus. emendatione.

A Sic Rubr. opt. e. expunxi illi amicum, ille clamitent. delendi, ita, defensorem, clamitent. libet. Sic Rubr. Do O Supplanare plur. opt.

farcina; unde subfarcinatus. vide Eugraph.

M. Tu nescis? D. mitte id, quod scio: dic, quod rogo.
M. Vestri. D. cuius, nostri? M. Pamphili. D. hem, quid?
Pamphili?
M. Eho, an non est? CH. recte ego semper fugi has nuptias.
D. O facinus animaduertendum. M. quid clamitas?
D. Quem ne ego heri vidi ad vos adferri vesperi?
M. O hominem audacem. D. verum vidi Canitharam
Suffarcinatam. M. Dis pol habeo gratias;
Cum in pariundo aliquot adfuerunt liberae.
D. Ne illa illum haut nouit, cuius causa haec incipit.
Chremes, si positum puerum ante edis viderit,
Suam gnatam non dabit: tanto hercle magis dabit.
CH. Non hercle faciet. D. nunc adeo, ut tu sis sciens,
Nisi puerum tollis; iam ego hunc in mediam viam
Prouoluam: teque ibidem peruoluam in luto.
M. Tu pol homo non es sobrius. D. fallacia
Alia aliam trudit. iam susurrari audio,
Ciuem Atticam esse hanc. CH. hem. D. coactus legibus
Eam uxorem ducet. M. au, obsecro, an non ciuis est?
CH. Ocularium in malum insciens paene incidi.
D. Quis hic loquitur? o Chreme, per tempus aduenis.
Ausculta. C. audiui iam omnia. D. ah, non tu omnia.
CH. Audiui inquam a principio. D. audisti in obsecro? hem
Hem scelera. hanc iam oportet in cruciatum hinc abripi. hic
Hic est ille: non te credas Danom ludere.
M. Me miseram: nihil pol falsi dixi, mi senex.
CH. Nouisomnem rem, est Simo intus? D. est. M. ne me attigas
Ne me attigas sce'este. si pol Glycerio nõ omnia haec
D. Eho inepta, nescis quid sit actum. M. quĩ sciam?
D. Hic socer est. alio pacto haut poterat fieri
Vt sciret haec, quae volumus. M. praediceres.

si ayre veu pourtant. tout ceux jay veu. Voyre mais jay veu ou se bey hier.

alias Athemensiũ circa pactus.

entreprend.

μίγνυσθαι.

Ni vt supra scribendũ. pro nisi.

Virg. Crebra ferit, demissse aures, incertus ibidem.

materia. competitive hinc Italicũ per tempo.

Corr. Qui hic vt supra qui igit pro quis igit.

Rubr. an haec tu omnia? + Maj. Pue. ab! nec dũ ita. Mur. anne tu omnia? an, ah! tu ne omnia? vel quod placet. Ath. nec tu omnia. vide Terent. Rubr. An haec tu omnia. Ch. Haud dum ita. Maj. Pue. Ita est.

+ Reg cod. idem inequid Rubr.

Ne omnem gloss. est hic vt le alibi.

sed sinon hiãt.

uerum ut supra. Verbum si mihi vnũ ch. p. 3.

prima in fidei se alibi producit. simpl. Sic edit. Lugd. Mur. Graf. nõ hem assert ipsa prima; lect. sequit.

Nouisomnem rem, sed est Simo intus? etc.
Ne omnem gloss. hic et vt et alibi in hac auth.
Sed hic edit. Ascens. Asulani, Graf. Riu. Mur.
Alibi aut scripti plerique; in 7. legerimus.

ACTVS QVARTI SCÆNA IIII.

Chremes Mysis. Dauus.

CH. REuertor, postquam, quae opus fuêre ad nuptias
Gnatae, paraui, ut iubeã accersi. sed quid hoc?
Puer hercle est. mulier, tun' adposuisti hũc? M. ubi illic est?
CH. Non mihi respondes? M. nusquam est. vae miserae mihi,
Reliquit mẽ homo, atque abiit. D. Di vostram fidem,
Quid turbae apud forũ est? quid illic hominũ litigant?
Tum annona carast. quid dicam aliud? nescio.
M. Cur tu obsecro hic me solam? D. hem quae haec fabula?
Eho Mysis, puer hic unde est? quisve huc attulit?
M. Satin sanus es, qui me id rogites? D. quem ego igitur rogem?
Qui hic neminem alium videam? CH. miror, unde sit.
D. Dicturan quod rogo? M. au. D. concede ad dexterã.
M. Deliras: non tute ipse? D. verbum si mihi
Vnum, praeterquam quod te rogo, faxis caue.
M. Male dicis. D. unde est, dic clare. M. a nobis. D. ah ah eh.
Mirum vero, inpudenter mulier si facit meretrix.
CH. Ab Andria est ancilla haec, quantum intellego.
D. Adeon videmur vobis esse idonei, in
In quibus sic inludatis? CH. veni in tempore.
D. Propera adeo puerum tollere hinc ab ianua:
Manẽ: caue quoquam ex istoc excessis loco.
M. Di te eradicent: ita me miseram territas.
D. Tibi ego dico, an non? M. quid vis? D. at etiam rogas?
Cedo, cuium puerum hic adposuisti? dic mihi.

M. Tu

ACTVS QVARTI SCAENA III.

Mysis. Dauus.

M. NIhil ne esse proprium cuiquam? Di vostram fidem:
Summum bonum esse erae putaui hunc Pamphilum,
Amicum, amatorem, virum in quouis loco
Paratum: verum ex eo nunc misera quem capit
Laborem? facile hic plus mali est, quam illic boni.
Set Dauos exit. mi homo, quid istuc obsecro st?
Quo portas puerum? D. Mysis, nunc opus est tua
Mihi ad hanc rem exprompta malitia, atque astutia.
M. Quid nam incepturus? D. accipe a me hunc ocius,
Atque ante nostram ianuam adpone. M. obsecro,
Humine? D. ex ara hinc sume verbenas tibi,
Atque eas substerne. M. quamobrem id tute non facis?
D. Quia si forte opus sit ad eum iurandum mihi
Non adposuisse, ut liquido possim. M. intellego:
Noua nunc religio in te istaec incessit; cedo.
D. Move ocius te, ut quid agam, porro intellegas.
Pro Iuppiter. M. quid est? D. sponsae pater interuenit.
Repudio quod consilium primum intenderam.
M. Nescio quid narres: D. ego quoque hinc ab dextera
Venire me adsimulabo: tu, ut subseruias
Orationi, utcunque opus sit, verbis, vide.
M. Ego quid agas, nihil intellego: set, si quid est,
Quod mea opera opus sit vobis, aut tu plus vides,
Manebo, ne quod vostrum remorer commodum.

C

C. *Reſipiſco.* P. *non Apollinis magis verum, atque hoc reſponſum eſt.*
Si poterit fieri, ut ne pater per me ſtetiſſe credat,
Quo minus hae fierent nuptiae, volo. ſet ſi id non poterit,
Id faciam, in proclini quod eſt, per me ſtetiſſe ut credat.
Quis videor? C. *miſer aeque, atque ego.* D. *conſilium quaero.* C. *fortis.* P. *Scio quid conere.* D. *hoc ego tibi profecto effectũ reddã.*
P. *Iam hoc opus eſt.* D. *quin iam habeo.* C. *quid eſt?*
D. *huic, non tibi habeo, ne erres.*
C. *Sat habeo.* P. *quid facies? cedo.* D. *dies mihi hic ut ſatis ſit vereor*
Ad agendũ: ne vacuũ eſſe me nunc ad narrandũ credas:
Proinde hinc vos amolimini: nã mihi impedimento eſtis.
P. *Ego hanc viſam.* D. *quid tu? quo hinc te agis?* C. *verum vis dicam?* D. *immo etiam*
Narrationis incipit mihi initium. C. *quid me fiet?*
D. *Eho tu inpudens, nõ ſatis habes, quod tibi diecula addo,*
Quantum huic promoueo nuptias? C. *Daue attamen.*
D. *quid ergo?*
C. *Vt ducam.* D. *ridiculum.* C. *huc face ad me ut venias, ſi quid poteris.*
D. *Quid veniam? nihil habeo.* C. *at tamen ſiquid.*
D. *age, veniam.* C. *ſi quid,*
Domi ero. D. *tu Myſis dum exeo, parumper opperire me hic.*
M. *Quapropter?* D. *ita facto eſt opus.* M. *matura.* D. *iam inquam hic adero.*

ACTVS

Parum ſuccedit quod ago: at facio ſedulo.
Vel melius tute reperi, me miſſum face.
P. *Cupio: reſtitue quem me accepiſti locum.*
D. *Faciam.* P. *at iam hoc opus eſt.* D. *hem, ſt, manè*
concrepuit a Glycerio oſtium.
P. *Nihil ad te.* D. *quaero.* P. *hem, nuncine demum?*
D. *at iam hoc tibi inuentum dabo,*

ACTVS QVARTI SCAENA II.

Myſis. Pamphilus. Charinus. Dauus.

M. *IAm, ubi ubi erit, inuentum tibi curabo, & mecum*
huc adductum
Tuum Pamphilum: tu modo anime mi noli te macerare.
P. *Myſis quid eſt?* M. *hem Pamphile, optume te mihi*
offers. P. *Quid eſt?*
M. *Orare inſſit, ſi ſe ames, eram, iam ut ad ſe venias.*
Videre ait te cupere. P. *Vah, perij: hoc malũ integraſcit.*
Sicine me, atque illam opera tua nũc miſeros ſollicitarium?
Nã idcirco adcerſor, nuptias quod mihi adparari ſenſit.
C. *Quibus quidem quam facile potuerat quieſci, ſi hic*
quieſſet.
D. *Age, ſi hic non inſanit ſatis ſua ſponte, inſtiga.* M. *at-*
que edepol
Eа res eſt: propterea q; nũc miſera in mro eo reſt. P. *Myſis,*
Per ŏmneis ſtibi ſ adiuro deos, nũquã ĕam me deſerturum,
Non, ſi capiũdos mihi ſciã eſſe inimicos omneis homines.
Hanc mihi expetiui, contigit: conueniunt mores: valeãt,
Qui inter nos diſcidium volunt: hanc, niſi mors, mihi
adimet nemo.

CH. Quis homo istuc? P. Dauus? Dauus? P. Dauus interturbat omnia.
Vide Moreti et Gov. notas.

iamb. Quantas quae hic suis consiliis mihi conficit sollicitudines
Meus carnifex. C. quid istuc tam mirum est, de te si
exemplum capit?
P. Haut istuc dicas, si cognoris vel me vel amorẽ meum.
C. Sciŏ: cum patre altercasti dudũ: et is nũc propterea tibi
Suscenset: nec te quiuit hodie cogere illam ut duceres.
P. Immo etiam, quo tu minus scis aerumnas meas,
Hae nuptiae non adparabantur mihi:
Nec postulabat nunc quisquam uxorem dare.
C. Sciŏ: tu coactus tua voluntate es. P. mane:
Nondum scis. C. scio equidem illam ducturum esse te.
P. Cur me enicas? hoc audi. nunquam destitit
Instare, ut dicerem me esse ducturum patri:
Suadere, orare, usque adeo donec perpulit.
A Dauos omnia.
C. Quis homo istuc? P. Dauos, C. Dauos? P. interturbat. C. quamobrem? P. nescio:
Nisi mihi deos satis scio fuisse iratos, qui auscultauerim.
C. Factũ hoc est Daue? D. factũ est. C. hem, quid ais scelus?
At tibi Di dignum factis exitium duint.
Eho, dic mihi, si omnes hunc coniectum in nuptias
Inimici vellent; quod, ni hoc, consilium darent?
D. Deceptus sum, at non defetigatus. C. scio.
D. Hac non successit, alia adgrediemur via.
Nisi id putas, quia primo processit parum,
Non posse iam ad salutem conuerti hoc malum.
P. Immo etiam: nam satis credo, si aduigilaueris,
Ex unis geminas mihi conficies nuptias.
D. Ego Pamphile hoc tibi pro seruitio debeo,
Conari manibus, pedibus, noctesque & dies:
Capitis periclum adire, dum prosim tibi:
Tuum est, si quid praeter spem euenit, mihi ignoscere. Sic Don.
Parum

An, Quamobrem? Ego nescio. nisi mihi deos satis.
Sic versus videtur expeditior.

S. *Nunc te oro Daue, quoniam ſolus mihi effeciſti has nuptias,* (tere.

D. *Ego vero ſolus.* S. *corrigere mihi gnatum porro emi-*

D. *Faciam hercle ſedulò.* S. *potes nunc, dum animus inritatus eſt.*

D. *Quieſcas.* S. *age igitur, ubi nunc eſt ipſus?* D. *mirum, ni domi eſt.*

S. *Ibo ad eum: atque eadem haec quae tibi dixi, dicam itidem illi.* D. *nullus ſum.* (via?

Quid cauſae eſt, quin hinc in piſtrinum recta proficiſcar
Nihil eſt preci loci relictum: iam pertur baui omnia:
Erum feſelli: in nuptias conieci erilem filium;
Feci hodie ut fierent, inſperante hoc, atque inuito Pamphilo.
Hem aſtutias! quod ſi quieſſem, nihil euenisſet mali.
Set eccum ipſum video: occidi.
Vtinam mihi eſſet aliquid hic, quo nunc me praecipitem darem.

ACTVS TERTII SCAENA V.

Pamphilus. Dauus.

P. *VBi illic eſt ſcelus, qui me perdidit?* D. *peri.*
P. *atque hoc confiteor, mihi* (conſilij
Iure meritoque obtigiſſe, quandoquidem tam iners, tam nulli
Sum. ſeruon fortunas meas me commiſiſſe futili?
Ergo pretium ob ſtultitiam fero: ſet inultum id nunquam auferet.
D. *Poſthac incolumem ſat ſcio fore me, [nunc] ſi deuitò hoc malum.*

ACTVS TERTII SCAENA IIII.

Dauus. Simo. Chremes.

D. AD te ibam. S. quidnam est?
D. Cur [uxor] non adcersitur? iam adueſperascit.
S. Audin tu illum? de nuptijs loquentem?
Ego dudum non nihil veritus sum Daue abs te, ne faceres idem,
Quod volgus seruorum solet, dolis ut me deluderes:
Propterea quod amat filius. D. egŏn istuc facerem?
S. Credidi:
Idque adeo metuens vos celaui, quod nũc dicam. D. quid?
S. scies:
Nam propemodum habeo [tibi] iam fidem. D. tandem cognosti qui siem.
Non fuerant nuptiae futurae. D. quid? non? S. set ea gratia
Simulaui, vos ut pertemptarem. D. Quid ais? S. sic res est. D. vide! admirative.
Nunquam istuc quiui ego intellegere. vah consilium callidum.
Hoc audi. ut hinc te introire iussi, opportune hic fit mihi obuiam? Hem,
Numnam perimus? S. narro huic, quae tu dudum narrasti mihi.
D. Quidnam audio? S. gnatam ut det oro, vixque id exoro. D. occidi.
S. Hem, quid dixti? D. optume inquam factum. S. nunc per hunc nulla est mora.
H. Domum modo ibo: ut apparentur, dicam: atque hunc remittam.

glosr. sic Erasm. sic paulo post dicet; vbi volet accersi, nõ vxorem accerso. item infra; pag. 34. Reuerte.

aut [Ego nil aut quicquam aliud est tibi fidei, aut sic vt ego nolo vos vti habere. Nisi fateor tibi gloss. est, quod placet. nam Rubr. sic hic; Nam propemodũ habeo jam fidem. D. tandẽ cognosti qui siem.

sic Rubric.

ἐμφανίζως; ἐμφανίζως; immo abi intro.

sic Th. ἐφεξῆς.

dicidu amantia ἐμφανίζως fe. 2a.

domestici. i. filia, famuli et famulae. al. supplent lo nuptiae.

S. Irae sunt inter Glycerium, et gnatum. CH. audio.
S. Ita magnae, ut sperem posse auelli. CH. fabulae. Pamph. fil.
S. Profecto sic est. CH. sic hercle, ut dicam tibi:
Amantium irae, amoris integratio est. sic Rubricat & Donat.
S. Em, id te oro, ut ante eamus. dum tempus datur, ob id
Dumque eius lubido occlusa est contumeliis,
Priusquam harum scelera, & lacrumae confictae dolis glycerij, Myconis etc.
Reducunt animum aegrotum ad misericordiam,
Vxorem demus. spero consuetudine, et
& coniugio liberali deuinctum Chreme,
Dein facile ex illis se se emersurum malis. Cic. ista serpens quae tu hic delitescit, ex qua se emergo Coen. Nepos: quibus ex malis ut se emersisset etc. Aurelia.
CH. Tibi ita hoc videtur: at ego non posse arbitror
Neque illum hanc perpetuo habere, neque me perpeti.
S. Qui scis ergo istuc, nisi periclum feceris;
CH. At istuc periclum in filia fieri, graue est. Vt elidit ut in see, seu sed.
S. Nempe incommoditas denique huc omnis redit,
Si eueniat, quod Di prohibeant, discessio.
At si corrigitur, quot commoditates vide:
Principio amico filium restitueris: Rubr. At si corrigit. Don. corrigatur, trin. Th. urs. et P. Major. Si posteriori mō legas Vt At ad finē sup. versus, reji iendus: discessio. si si corrigat. Rag. Cod. corrigit.
Tibi generum firmum, & filiae inuenies virum. Negrel.
CH. Quid istic? si ita istuc animum induxti esse utile,
Nolo tibi ullum commodum in me claudier. Don. quid istic? concedentis et veluti victi verbum.
S. Merito te semper maxumi feci Chreme.
CH. Set quid ais? S. quid? CH. qui scis eos nunc discordare inter se?
S. Ipsus mihi Dauos, qui intumust eorum cōsiliis, dixit:
Et is mihi suadet, nuptias quātum queam, ut maturem.
Num censes faceret, filium nisi sciret eadem haec velle?
Tute adeo iam eius verba audies. heus, euocate huc Dauom.
Atque eccum: video ipsum foras exire.

Quod mihi pollicitus ſt ipſius gnatus. nunc Chremem
Conueniam: orabo gnato uxorem. ſi impetro,
Quid alias malim, quam hodie has fieri nuptias?
Nam gnatus quod pollicitus ſt, haut dubium ſt mihi,
Si nolit, quin eum merito poſſim cogere.
Atque adeo in ipſo tempore eccum ipſum obuiam.

ACTVS TERTII SCAENA III.

Simo, Chremes, ſenes.

sup. salue. Nuntius; jubeo Albani Amulius.

S. *IVbeo Chremetem.* CH. *o, te ipſum quaerebam.*
S. *& ego te.* CH. *optato aduenis,*
Aliquot me adiere, ex te auditum qui aiebant, hodie filiam
Meam nubere tuo gnato: id viſo, tun, an illi inſaniant.

to ego gloss. quo remoto recte quadrat versus.

S. *Auſculta: paucis, & quid ego te velim, & tu quod quaeris, ſcies.*

dimeter jamb.

CH. *Auſculto: loquere quid velis.*

sic Rubr.

S. *Per te deos oro, & noſtram amicitiam, Chreme,*

paucis Se.

Quae incepta a paruis, cum aetate adcreuit ſimul,
Perque unicam gnatam tuam, & gnatum meum,
Cuius tibi poteſtas ſumma ſeruandi datur,

vti, scribendū.

Vt me adiuues in hac re: atque ita, ut nuptiae
Fuerant futurae, fiant. CH. *ah ne me obſecra:*
Quaſi hoc te orando a me impetrare oporteat.
Alium eſſe cenſes nunc me, atque olim cum dabam?
Si in rem eſt utrique, ut fiant, accerſi iube.
Set ſi ex ea re plus maliſt, quam commodi

Trajecto

Vtrique, id te oro, in commune ut conſulas,
Quaſi illa tua ſit, Pamphilique ego ſim pater.
S. *Immo ita volo, itaque poſtulo, ut fiat, Chreme:*

S. ni

Neque poſtulē abs te, niſi ipſa res moneat. CH. *quid eſt?*

S. *Irae*

Tibi verba cenſes. S. *falſo!* D. *itaque hercle nihil iam muttire audeo.* γρῦξιν.

S. *Hoc ego ſcio unum, neminem peperiſſe hic.* D. *intellextin.*

Set nihilo ſecius mox deferent puerum huc ante oſtium.

Id ego iam nunc tibi renuntio ere futurum, ut ſis ſciens:

Ne tu hoc mihi poſterius dicas. Daui factum conſilio, aut dolis.

Prorſus a me opinionem hanc tuam eſſe ego amotã volo.

S. *Vnde id ſcis?* D. *audiui, & credo: multa concurrunt ſimul,*

Qui coniecturam hanc nunc facio. iam primum haec ſe e Pamphilo

Grauidam dixit eſſe: inuentum eſt falſum. nunc, poſtquam videt

Nuptias domi apparari, miſſaſt ancilla ilico

Obſtetricem accerſitum ad eam, & puerum ut adferret ſimul.

Hoc niſi fit, puerum ut tu videas, nihil mouẽtur nuptiae:

S. *Quid ais? cum intellexeras*

Id conſilij capere, cur non dixti ex templo Pamphilo?

D. *Quis igitur eum ab illa abſtraxit, niſi ego? nam omnes nos quidem* (expetit.

Scimus, quam miſere hanc amarit. nunc ſibi uxorem

Poſtremo id mihi da negoti: tu tamen idem has nuptias

Perge facere ita, ut facis: & id ſpero adiuturos deos.

S. *Immo abi intro: ibi me opperire, & quod parato opus eſt para.*

Non inpulit me, haec nunc omnino ut crederem.

Atque haut ſcio, an, quae dixit, ſint vera omnia:

Set paruipendo: illud mihi multo maxumum eſt,

Nunc primum fac, istaec ut lauet: post deinde,
Quod iussi ei dari bibere, & quantum imperaui,
Date: mox ego huc reuertor.
Per ecastor, scitus puer est natus Pamphilo.
Dĕos quaeso, ut sit superstes, quandoquidem ipse est ingenio bono.
Cunaque huic veritus est optumae adulescenti facere iniuriam.
S. *Vel hoc quis non credat, qui norit te, abs te esse ortum?*
D. *quidnam id est?* (rae:
S. *Non imperabat coram, quid opus facto esset puerpe-*
Set postquam egressast, illis quae sunt intus, clamat de via.
O Dave, itan contemnor abs te? aut itane tandĕ idoneus
Tibi videor esse, quem tam aperte fallere incipias dolis?
Saltem accurate, ut metui videar. certe si resciuerim.
D. *Certe hercle nunc hic se ipsus fallit, haut ego.* S. *edixin tibi,*
Interminatus sum, ne faceres? num veritus? quid retulit?
Credon tibi hoc, nunc peperisse hanc e Pamphilo?
D. *Teneo, quid erret: et quid agā habeo.* S. *quid taces?*
D. *Quid credas? quasi non tibi renunciata sint haec sic fore.*
S. *Mihin quis quam?* D. *ĕho an tute intellexti hoc adsimulavier?* S. *inrideor.*
D? *Renuntiatum st: nam quī isthaec tibi incidit suspicio?*
S. *Quī? quia te noram.* D. *quasi tu dicas, factum id consilio meo.*
S. *Certe enim sciō.* D. *non satis me pernosti etiam, qualis sim, Simo.*
S. *Ego ne te?* D. *set, si quid narrare occoepi, cōtinuo dari*

Tibi

sic Priscian. Rubric.

Dimeter catalecticus

Rubr. Perecastor. pro per si tus & ecastor.

ἀνθυποφορὰ. supple male multabo; te in pristinū ĕdam ctus; puniam te.

hoc dicit non vt Simo sed vt spectator audiat.

Ψ. i. quid respondeā scio Don. // respondet ad Credon tibi hoc,

t. velis dicere. Dōn. credas. alibi; fenerauit beneficiū illud pulcre tibi dicā. i. credas, fcies, patiēs.

Creticus in Tetram. Sarabico. Gov vult Ō M. ebdi. et sic creticus enuntiatur. Sic enim vero duab. primis semper brevibus. Sic Beaut. Acr. i. Sc. por. At Enim dies &c vide Iouī pag. 98.

Quidnam hoc rei est? quid hic volt verterator sibi?
Nam si hic mali est quicquã, hem illic est huic rei caput.

Cum codd. et Rub. quidnam hoc est rei.
Ab Horatio carne horum et causa malorum. Virg.

ACTVS TERTII SCAENA I.

Mysis. Simo. Dauus. Lesbia. Glycerium.

M. *ITA pol quidem res est, ut dixti Lesbia:*
Fidelem haut firme mulieri inuenias virum.
S. *Ab Andria est ancilla haec. quid narras?* D. *itast.*
M. *Set hic Pãphil⁹.* S. *quid dicit?* M. *firmauit fidẽ.* S. *hem.*
D. *Vtinam aut hic surdus, aut haec mutu facta sit.*
M. *Nam quod peperisset, iussit tolli.* S. *o Iuppiter.*
Quid ego audio? actum est, siquidẽ haec vera praedicat.
L. *Bonum ingenium narras adulescentis.* M. *optumum.*
Set sequere me intro, ne in mora illi sis. L. *sequor.*
D. *Quod remediũ nunc huic malo inueniã?* S. *quid hoc?*
Adeon est demens ex peregrina? iam scio, ah
Vix tandem sensi stolidus. D. *quid hic sensisse ait?*
S. *Haec primum adfertur iam mihi ab hoc fallacia:*
Hanc simulant parere, quo Chremetem absterreant.
G. *Iuno Lucina fer opem, serua me obsecro.*
S. *Hui, tam citõ? ridiculum: postquam ante ostium*
Me audiuit stare, adproperat. non sat commode
Diuisa sunt temporibus tibi Daue haec. D. *mihin?*
S. *Num inmemores discipuli?* D. *ego quid narres nescio.*
S. *Hicine me si inparatum in veris nuptijs*
Adortus esset, quos mihi ludos redderet?
Nunc huius periclo fit, ego in portu nauigo.

Bonum ingenium. Glossema vt quod ideo in textum venerit, quod sententia videretur imperfecta. Sed communis illud vitium plerarumque imperfectarum sententiarum ratione elypseos tam rei est, locupletet vt perficiat. S. filiũ suspicatur.
quidam lib. hic haec, interlin. vel in textu vel ad marginem. Plut. magn. Rubr. et plerique alij. tũ cito vltima vide long. tũ Glycerium. Iuno Lucina fer opem. Digesta. Dauus magister. discipuli Mysis. Lesbia et Pamph.
redit ad suã sententiã. Simul sceleratus Dauus si quid consilij hic vt consumat mecum nihilo sint boli.
hic dabo reddere Dauo. dicet ludos aerea, sterracula, munus edere etc.

ACTVS TERTII SCAENA II.

Lesbia obstetrix. Simo. Dauus.

L. *ADhuc Archilis, quae adsolent, quaeq; oportet*
Signa esse ad salutem, omnia huic esse video.

Mist. Versus ex iamb. ce Trab. missi Prisc. de metris Terent. Pseud. opc. terent. s. t. s. i. l. j.

ACTVS SECVNDI SCAENA VI.

Dauus. Simo.

D. *Hic nunc me credit aliquam ſibi fallaciam*
Portare, & ea me hic reſtitiſſe gratia.

tout autant que Dauum. i. nihil. ante dixerat id populo curae eſſe. Similiter nunc nihil vt pauloante, cum dixiſſet populus curae eſse dicere.

S. *Quid Dauus narrat?* D. *aeque quicquam nunc quidem.*
S. *Nihil ne? hem.* D. *nihil prorſus.* S. *atqui expectabam quidem.*
D. *Praeter ſpem euenit: ſentio: hoc male habet virum.*
S. *Potin es mihi verum dicere?* D. *nihil facilius.*
S. *Num illi moleſtae quippiam haec ſunt nuptiae,*
Propter ~~huiuſce hoſpitae~~ conſuetudinem hoſpitae?
D. *Nihil hercle: aut, ſi adeo, bidui eſt, aut tridui*
Haec ſollicitudo: noſti? deinde deſinet.
Etenim ipſus ſecum ~~eam rem~~ ueta reputabit via.
lib vet Reste Faerno hic: Etenim ipsus secum eam rem reputavit recta reputavie via. dele to, eam rem, quod glossema est recte habebit versus. placet reputabit pro reputavierit prologum. existimabit pro existimavie. Rubr. Etenim ipsus secu eam rem reputavie via. stilus vetus lib Reg. P. Rubric. et Put. Maj.
S. *Laudo.* D. *dum licitum eſt illi, dunque aetas tulit,*
Amauit: tum id clam. cauit, ne umquam infamiae
Ea res ſibi eſſet, ut virum fortem decet.
Nunc uxore opus eſt: animum ad uxorem adpulit.
S. *Subtriſtis viſus eſt eſſe aliquantum mihi.*
D. *Nihil propter hanc rem: ſet eſt, quod ſuſcenſet tibi.*
S. *Quidnamſt?* D. *puerileſt.* S. *quid, eſt?* D. *nihil.* S. *quin dic quid eſt.*
aliquanto magis ad meam curam, ipsos adhuc molesta, rebatur ire aliquo, quin ipsi visum hic prodire. Donatus habet illi. Rubr. al reliqui P. ei, male.
D. *Ait nimium parce facere ſumptum.* S. *me ne?* D. *te.*
Vix, inquit, drachmis eſt obſonatus decem.
Num filio videtur uxorem dare?
Quem, inquit, vocabo ad cenam meorum aequalium
Potiſſimum nunc? &, quod dicendum hic ſiet,
Tu quoque perparce nimium. non laudo. S. *tace.*
D. *Commoui.* S. *ego, iſtaec recte ut fiant, videro.*

pour dire ie pense ne, veux. Sup. Egisti

Quid

Venit meditatus alicunde, ex ſolo loco:
Orationem ſperat inueniſſe ſe,
Qui differat te: proin tu fac aput te ut ſies.
P. *Modo poſſim Dauc.* D. *crede inquam hoc mihi Pamphile,*
Numquam hodie tecum commutaturum patrem
Vnum eſſe verbum, ſi te dices ducere.

distulerit in diuersum tempus. Virg: an quia differre habilem mihi dilatorem horis.
Ut subsistentiae rejiciendus.
Pherm. Sua non communicabit verba inter vos hodie.

ACTVS SECVNDI SCAENA V.

Byrria. Simo. Dauus. Pamphilus.

B. ERus ms, relictis rebus iuſſit Pamphilum
Hodie obſeruare, ut, quid ageret de nuptijs,
Scirem: id propterea nunc hunc venientem ſequor.
Ipſum adeo praeſto video cum Dauo. hoc agam.
S. *Vtrumque adeſſe video.* D. *hem, ſerua.* S. *Pamphile.*
D. *Quaſi de improuiſo reſpice ad eum.* P. *ehem pater.*
D. *Probe.* S. *hodie uxorem ducas, ut dixi, volo.*
B. *Nunc noſtrae timeo parti quid hic reſpondeat.*
P. *Neque iſtic, neque alibi tibi uſquam erit in me mora.*
B. *hem.*
D. *Ommutuit.* B. *quid dixit?* S. *facis ut te decet,*
Cum iſtuc quod poſtulo, impetro cum gratia.
D. *Sum verus?* B. *erus, quantum audio, uxore excidit.*
S. *Inunc iam intro, ne in mora, cum opus ſit, ſies.*
P. *Eo.* B. *nullane in re eſſe homini cuiquam fidem?*
Verum illud verbum eſt, volgo quod dici ſolet,
Omnes ſibi malle melius eſſe, quam alteri.
Ego illam vidi virginem forma bona.
Memini videre: quo aequior ſum Pamphilo,
Si ſe illam in ſomnis quam illum, amplecti maluit.
Renuntiabo, ut pro hoc malo mihi det malum.

postponis rebus ob.
an huc? al. nunc hunc nunc huc.
al. nunc.
aut Crebicus aut al. alicui qd. plura.
Don. vel distinguatur post formâ bonâ.
per noctem. Virg. libra die somni; pauci vbi fecerit horas.

Aliquã cauſſam, quamobrẽ eiciat oppido. P. *eiciat?* D. *cito*
P. *Cedo igitur, quid faciam Daue?* D. *dic te ducturum*
P. *hem!* D. *quid eſt?*
P. *Egon dicam?* D. *cur non?* P. *numquã faciam.* D. *ne nega.*
P. *Suadere noli.* D. *ex ea re quid fiat, vide.*
P. *Vt ab illa excludar, huc concludar.* D. *non itaſt.*
Nempe hoc ſic eſſe opinor dicturum patrem,
Ducas volo hodie uxorem: tu, ducam, inquies:
Cedo quid iurgabit tecum? hic reddes omnia,
Quae nunc ſunt certa ei conſilia, incerta ut ſient,
Sine ŏmni periclo: nã hoc haut dubium ſt, quin Chremes
Tibi non det gnatam. nec tu eã cauſa minueris
Haec quae facis, ne is mutet ſuam ſententiam.
Patri dic velle: ut cum velit tibi iure iraſci, non queat.
Nam quod tu ſpere; propulſabo facile. uxorẽ his moribus
Dabit nemo: inueniet inopẽ potius, quã te corrũpi ſinat.
Set ſi te aequo animo ferre accipiet, neclegentem feceris:
Alia otioſus quaeret. interea aliquid acciderit boni.
P. *Ita credis?* D. *haut dubium id quidemſt.* P. *vidĕ quo*
me inducas. D. *quin taces.*
P. *Dicam. puerum autem ne reſciſcat mihi eſſe ex illa,*
cautio eſt.
Nam pollicitus ſum ſuſceptũrum. D. *o facinus audax.*
P. *hanc fidem*
Sibi, me obſecrauit, quî ſe ſciret nõ deſerturum, ut darem.
D. *Curabitur. ſet pater adeſt. cauĕ, te eſſe triſtem ſentiat.*

Ego. Rub. agona. male vt ei reliqui Rue. vsus eſt ſonantius.

Sic legit Don. I. in Eunuch. alibi, concluſã hic habeo vxorem ſeruam.

Ad omni pr. breui aut ſine periclo omni.

Rub. suam mutet ſententiã. item. Vel. Pue. ſib alajore exequi.

μεμηχανῶς.

sic lego, vt cum acyſo jnopem jnvenet.

1. alias conditiones.

jta

Adelph. Taa, egomet conueniã Pamphilũ.

1. ſecurus eſto.

ACTVS SECVNDI SCÆNA IIII.

Simo. Dauus. Pamphilus.

S. *REVISO quid agant, aut quid captent conſilij.*
D. *Hic nunc non dubitat, quin te ducturum neges.*

Venis

CH. Non cohaerent. P. quorsum nam istuc? D. ego me continuo ad Chremem.
Cum illo aduenio: solitudo ante ostium: iam id gaudeo.
C. Recte dicis. P. perge. D. maneo: interea introire neminem.
Video, exire neminem, matronam nullam in aedibus
Nihil ornati, nihil tumulti. accessi: intro aspexi. P. scio.
Magnũ signum. D. num videntur cõuenire haec nuptiis?
P. Non, opinor Daue. D. opinor, narras? non recte accipis.
Certa res est. etiam puerum inde abiens conueni Chremis,
Olera & piscículos minutos ferre obolo in cenam seni.
C. Liberatus sum hodie Daue tua opera. D. ac nullius quidem.
C. Quid ita? nempe huic prorsus illam non dat. D. ridiculum caput.
Quasi necesse sit, si huic non dat, te illam uxorem ducere:
Nisi vides, nisi senis amicos oras, ambis. C. bene mones.
Ibo: et si hercle saepe iam me spes haec frustrata st. vale.

ACTVS SECVNDI SCÆNA III.

Pamphilus. Dauus.

P. QVID igitur sibi volt pater? cur simulat? D. ego dicam tibi.
Si id suscenseat nunc, quia non dat tibi uxorem Chremes,
Ipsus sibi esse iniurius videatur: neque id iniuria:
Priusquam tuum, ut sese habeat, animum ad nuptias perspexerit.
Set si tu negaris ducere, ibi culpam in te transferet:
Tum illae turbae fient. P. quid? vis patiar? D. pater est, Pamphile. // mos gerendus patri, quicquid velit te facere.
Difficile est. tũ haec solast mulier. dictum ac factũ inuenerit
Aliquam

C. *Laetus eſt, neſciõ quid.* P. *nihil eſt: nondum haec reſciuit mala.*

D. *Quẽ ego nunc credo, ſi iã audierit ſibi paratas nuptias,*

C. *Audin tu illũ?* D. *toto me oppido exanimatũ quaerere.*
Set ubi quaeram? aut quo nunc primum intendam?

C. *ceſſas adloqui?*

D. *Abeo.* P. *Daue: ades. reſiſte.* D. *quis homo eſt, qui me?*
o Pamphile,
Te ipſum quaero. euge Charine: ambo opportune: vos volo.

C. *Daue, perij.* D. *quin tu hoc audi.* C. *interij.* D. *quid timeas ſcio.*

P. *Mea quidem hercle certe in dubio vita eſt.* D. *& quid tu, ſcio,*

P. *Nuptiae mihi,* D. *etiã ſcio.* P. *hodie.* D. *optundis, etſi intellego.*
Id panes, ne ducas tu illã: tu autẽ, ut ducas. C. *rem tenes.*

P. *Iſtuc ipſum.* D. *atque iſtuc ipſum, nihil periclĩ eſt: me vide,* *vtrum lætus sim, an non.*

P. *Obſecro te, quam primum hoc me libera miſerum metu.* D. *hem,*
Libero: uxorẽ tibi non dat iam Chremes. P. *qui ſcis?* D. *ſcio.*
Tuus pater modo me prehendit: ait tibi uxorem dare
Hodie; item alia multa, quae nunc non eſt narrandi locus.
Continuo ad te properans percurro ad forum, ut dicam tibi haec.
Vbi te non inuenio, ibi aſcendo in quendã excelſum locũ.
Circumſpicio. nuſquam. forte ibi huius video Pyrriam;
Rogo: negat vidiſſe. mihi moleſtum. quid agam, cogito.
Redeunti interea ex ipſa re mihi incidit ſuſpicio: hem,
Paululum obſoni: ipſus triſtis: de improuiſo nuptiae?

Non

Vereor dicere: huic dic quaeſo Byrria. B. *ego dicam.*
P. *quid eſt?*
B. *Sponſam hic tuam amat.* P. *ne iſte haut mecum ſentit. ehodum die mihi:*
Numquidnam amplius tibi cum illa fuit Charine? C. *ah Pamphile,*
Nihil. P. *quam vellem.* C. *nunc te per amicitiam, & per amorem obſecro,*
Principio ut ne ducas. P. *dabo equidem operam.* C. *ſet ſi id non potes,*
Aut tibi nuptiae hae ſunt cordi, P. *cordi?* C. *ſaltem aliquot dies*
Proſer, dũ proficiſcor aliquo, ne videam. P. *audi nunc iã:*
Ego Charine nẽutiquam officium liberi eſſe hominis puto,
Cum is nihil promereat, poſtulare id gratiae adponi ſibi.
Nuptias effugere ego iſtas malo, quam tu adipiſcier.
C. *Reddidiſti animum.* P. *nunc ſi quid potes aut tu, aut hic Byrria,*
Facite, fingite, inuenite, efficite, qui detur tibi.
Ego id agam, mihi quĩ ne detur. C. *ſat habeo.* P. *Dauome optume*
Video: cuius conſilio fretus ſum. C. *at tu hercle haut quicquam mihi,*
Niſi ea, quae nihil opus ſunt ſcire. fugin hinc. B. *ego vero ac lubens.*

ſ.a.ſ.ſ.t.a.t.–

aliquã fuiſſe vi poſſẽ recuſare.

ẽ jam δουλαßον.

ſ.d.a.a.t.d.t–

ſic hẽ Rubr. in aliq. Plin. Poſtlare ſcribendum aut ſaltem pronunciandum, vt alibi periculum, pro pericium. clanculũ pro clanchi ſcribti ẽ ipſus ẽ Trochaicus. ſupra p. 32. ridiculũ pro ridiculu ſcribendũ aũ pronunciãdũ

+ pupius interlocutor ſcribit pro Dauus

m.ſ. ac habeo profuſſicit, veteres dicebant Don.

ẽ cujus monoſyllabu vt ejus iſſim. verſus Troch. ſ.ſ.a.ſ.ſ.ſ.t–

x ſuppliendũ, aſperẽdias, nuptias.

ſ.ſ.a.t.a.a.t.–

*. ſic Rubr. non ſcirii vt quidã ſomniant legendũ &c.

ACTVS SECVNDI SCÆNA II.

Dauus. Charinus. Pamphilus.

D. *DI boni, boni quid porto? ſet ubi inueniã Pãphilũ, Vt metum in quo nunc eſt, adimam, atque expleam animum gaudio?*

ex Laetus

C. *Quiescas?* B. *apud forum modo e Dauo audiui.* C. *Vae misero mihi.*

Vt animus in spe, atque in timore usque antehac adentus fuit,

Ita, postquã adempta spes est, lassus, cura confectus stupet.

B. *Quaeso edepol Charine, quoniam non potest fieri quod vis,*

Id velis quod possiet. C. *nihil volo aliud nisi Philumenam,*

B. *Ah quanto satius est te id dare operam, qui istum amorem ex animo amoueas tuo,*

Quam id loqui, quo magis lubido frustra incendatur tua.

C. *Facile omnes, cum valemus, recta consilia aegrotis damus.*

Tu si hic sis, aliter sentias. B. *age age, ut lubet.* C. *set Pamphilum*

Video. omnia experiri certum est prius quam pereo. B. *quid hic agit?*

C. *Ipsum hunc orabo: huic supplicabo: amorem huic narrabo meum:*

Credo impetrabo, ut aliquot saltem nuptiis prodat dies,

Interea fiet aliquid, spero. B. *id aliquid nihil est.* C. *Byrria,*

Quid tibi videtur? adeon ad eum? B. *quid ni? si nihil impetres,*

Vt te arbitretur sibi paratum moechum, si illã duxerit?

C. *Abin hinc in malam rem cum suspicione istac, scelus?*

P. *Charinum video. salue.* C. *o salue, Pamphile.*

Ad te aduenio, spem, salutem, auxilium consiliũ expetens.

P. *Neque pol consilij locum habeo, neque copiam.*

Set istuc quidnam est? C. *hodie uxorem ducis?* P. *aiunt.*

C. *Pamphile,*

Si id facis, hodiẽ postremũ me vides. P. *quid ita?* C. *ei mihi,*

Vereor

Set vim ut queas ferre. P. adeon me ignauom putas?
Adeon porro ingratum, aut inhumanum, aut ferum
Vt neque me consuetudo, neque amor, neque pudor
Commoueat, neque commoneat, ut seruem fidem?
M. Vnum hoc scio [dignum] meritam esse, ut memor esses sui.
P. Memor essem? o Mysis Mysis, etiam nunc mihi
Scripta illa dicta sunt in animo Chrysidis
De Glycerio. iam ferme moriens me vocat:
Accessi: vos semotae. nos soli. incipit:
Mi Pamphile, huius formam, atque aetatem vides:
Nec clam te est, quam illi nunc utraeque inutiles
Et ad pudicitiam, & [patrem] tutandam sient.
Quod ego te per hanc dextram [oro], & ingenium tuum,
Per tuam fidem, perque huius solitudinem
Te obtestor, ne abs te hanc segreges, neu deseras.
Site in germani fratris dilexi loco,
Siue te haec solum semper fecit maxumi,
Seu tibi morigera fuit in rebus omnibus.
Te isti virum do: amicum, tutorem, patrem.
Bona nostra haec tibi permitto, & tuae mando fidei.
Hanc mihi in manum dat: mors continuo ipsam occupat:
Accepi: acceptam seruabo. M. ita spero quidem.
P. Set cur tu [abis] ab illa? M. obstetricē adcerso. P. propera.
Atque audin? verbum unum caue de nuptiis,
Ne ad morbum hoc etiam. M. teneo.

ACTVS SECVNDI SCÆNA PRIMA.

Charinus. Byrria. Pamphilus.

C. QVID ais Byrria? [Datur me illa Pamphilo hodie nuptum? B. sic est. C. HA, qui scis Byrria? C. Qui

Aut Illam cauſam, ineptam ſaltem, falſam, iniquam? ommutui.

Troch. Quod ſi ego reſciſſem id prius; quid facerem, ſi quis nunc me rogat;

Aliquid facerem, ut hoc ne facerem. ſet nunc quid primum exſequar?

Troch. Tot me inpediunt curae, quae meum animum diuorſae trahunt;

Amor, miſericordia huius, nuptiarum ſollicitatio, Tum patris pudor, qui me tam leni paſſus eſt animo uſque adhuc,

Quae meo cumque animo lubitumſt, facere. ei ne ego ut aduorſer? ei mihi,

Incertumſt, quid agam. M. miſera timeo, incertum hoc quorſum accidat.

Set nunc peropuſt, aut hunc cum ipſa, aut me aliquid de illa aduerſum hunc loqui.

Dum in dubio eſt animus, paulo momento huc, vel illuc inpellitur,

P. Quis hic loquitur? Myſis ſalue. M. o ſalue Pamphile.

P. quid agit? M. rogas?

Laborat e dolore; atque ex hoc miſera ſollicita eſt, diem

Quia olim in hunc ſunt conſtitutae nuptiae. tum autem hoc timet,

Ne deſeras ſe. P. hem, ego ne iſtuc conari queam?

Ego propter me, illam decipi miſeram ſinam?

Quae mihi ſuum animum atque omnem vitam credidit,

Quam ego animo egregie caram pro uxore habuerim,

Bene, & pudice eius doctum, atque eductum, ſinam

Coactum egeſtate ingenium immutarier?

Non faciam. M. haut vereor, ſi in te ſolo ſit ſitum:

Set

ACTVS PRIMI SCÆNA V.

Pamphilus adulescens. Mysis ancilla.

P. HOCINEST *humanum factum aut inceptum? hocinest officium patris?*
M. *Quid illud est?* P. *Pro deum atque hominum fidem, quid est, si haec non contumelia est? Uxorem decrevit dare sese mihi hodie: non ne oportuit Praescisse me ante? nonne prius communicatum oportuit?*
M. *Miseram me, quod verbum audio?*
P. *Quid Chremes? qui denegarat se commissurum mihi Gnatam suam uxorem: id mutauit, quia me immutatum videt.*
Ita ne obstinate operam dat, ut me a Glycerio miserum abstrahat?
Quod si sit, pereo funditus.
Adeon hominem esse inuenustum, aut infelicem quemquam, ut egō sum?
Pro deum atque hominum fidem!
Nullon' ego Chremetis pacto adfinitatem effugere potero? Quot modis contemptus, spretus? facta, transacta omnia hem,
Repudiatus repetor: quamobrē? nisi si id est, quod suspicor: Aliquid monstri alūt. ea quoniam nemini obtrudi potest, Itur ad me. M. *oratio haec, me miserā exanimauit metu.*
P. *Nam quid ego nunc dicam de patre? ah*
Tantam rem tam neclegenter agere? praeteriens modo Mihi caput forum, uxor tibi ducenda est Pamphile hodie, inquit: para:
Abi domum. id mihi visust dicere, abi cito, & suspende te.
Obstipui: censen me verbum potuisse ullum proloqui? aue

Aut

Vllam

Si senserit, periy: aut si lubitum fuerit, causam ceperit:
Quo iure, quaque iniuria praecipitē me in pistrinū dabit.
Ad haec mala hoc mihi accedit etiam: haec Andria
Siue ista uxor, siue amica est, grauida e Pamphilo est:
Audireque eorum est operae pretium audaciam:
Nam inceptio est amentium haut amantium:
Quidquid peperisset, decreuerunt tollere:
Et fingunt quandam inter se nunc fallaciam,
Ciuem Atticam esse hanc. Fuit olim quidam senex,
Mercator: nauem is fregit aput Andrum insulam:
Is obiit mortem. ibi tum hanc eiectam Chrysidis
Patrem recepisse orbam, paruam. fabulae.
Mihi quidem hercle non sit hoc verisimile; atque ipsis commentum placet.
Set Mysis ab ea egreditur. at ego hinc me ad forum, ut
Conueniam Pamphilum, ne de hac re pater inprudentem opprimat.

ACTVS PRIMI SCÆNA IIII.

Mysis ancilla.

Audiui Archilis iamdudū: Lesbiā adduci iubes.
Sane pol illa temulenta est mulier, & temeraria,
Nec satis digna, cui committas primo partu mulierem:
Tamen eam adducā, importunitatem spectate aniculae:
Quia conpotrix eius est. Di date facultatem obsecro
Huic pariundi, atque illi in aliis potius peccandi locum.
Set quidnam Pamphilum exanimatum video? vereor quid siet.
Opperiar, ut sciam nunc, quid nam haec turba tristitiae adferat.

ACTVS

SI. *Si ſenſero hodie quicquam in his te nuptiis*
Fallaciae conari, quo fiant minus;
Aut velle in ea re oſtendi, quam ſis callidus: Rubric.
Verberibus caeſum te Daue in piſtrinum dedam uſque ad necem,
Ea lege, atque omine, ut, ſi te inde exemerim, ego pro te molam.
Quid? hoc intellextin? an nondum etiam ne hoc quidem?
D. *immo callide:*
Ita aperte ipſam rem modo locutus: nihil circuitione συνεχῶς.
uſus es. quidam Circuitione uſus es. Don. κατ' ἐπεξήγησιν.
SI. *Vbi vis, facilius paſſus ſim, quã in hac re, me deludier.*
D. *Bona verba quaeſo.* SI. *inrides? nihil me fallis. ſed dico tibi,*
Ne temere facias. neque tu haud (hoc) *dicas* (dices) *tibi non praedictum. caue.* Rub. neq; tu hoc dicas. reliqui hoc dices. al. Faernus Donati locum ſecutus ſibi o. vat. reclamantib.

ACTVS PRIMI SCÆNA III.

Dauus ſeruus.

ENIMVERO *Daue nihil lociſt ſegnitiae, neque ſocordiae,* Rubricatus hanc ſcenã cum ſuperiore confundit
Quantum intellexi modo ſenis ſententiam de nuptiis.
Quae ſi non aſtu prouidentur, me aut erũ peſſum dabunt.
Nec quid agam certum ſt: Pamphilum ne adiutem, an auſcultem ſeni.
Si illum relinquo, eius vitae timeo: ſin opitulor, huius ſenis.
minas:
Cui verba dare difficileſt: primum iam de amore hoc comperit:
Me infenſus ſeruat, ne quam faciam nuptiis fallaciam: ἐχθρὸς.
Si ſen-

Verebar, quorsum euaderet.

Qui postquam audierat non datum iri filio vxorem suo,
Numquã cuiquã nostrũ verbũ fecit, neque id aegre tulit.

SI. *At nũc faciet, neque, ut opinor, sine tuo magno malo.*

D. *Id voluit, nos sic nec opinantes duci falso gaudio,*
~~*Sperantis iam amoto metu, inter oscitantes opprimi,*~~
Ne esset spatium cogitandi ad disturbandas nuptias.
Astute. SI. *carnufex, quae loquitur!* D. *erus est, neque prouideram.*

SI. *Daue.* D. *hem, quid est?* SI. *ehodum ad me.* D. *quid hic vólt?* SI. *quid ais?* D. *qua de re?* SI. *rogas?*
Meũ gnatũ rumor est amare. D. *id populus curat scilicet.*

SI. *Hocine agis, an non?* D. *Ego vero istuc.* SI. *set nunc ea me exquirere,*
Iniqui patris est. nam, quod antehac fecit, nihil ad me attinet.
Dum tempus ad eam rem tulit, sui animum ut expleret suum:
Nunc hic dies aliam vitam adfert, alios mores postulat.
Dehinc postulõ, sine aequum st, te oro Daue, ut redeat iam in viam.

D. *Hoc quid sit?* SI. *omnes, qui amant, grauiter sibi dari uxorem ferunt.*

D. *Ita aiunt.* SI. *tum siquis magistrum cepit ad eam rem inprobum,*
Ipsum animum aegrotum ad deteriorem partem plerumque applicat.

D. *Non hercle intellego.* SI. *non? hem.* D. *non: Dauus sum, non Oedipus.*

SI. *Nempe ergo aperte vis, quae restant me loqui.* D. *sane quidem.*

SI. *Si*

Ita tum discedo ab illo, ut qui se filiam
Neget daturũ. SO. *non tu ibi gnatũ?* SI. *ne haec quidem*
Satis vehemens causa ad obiurgandum. SO. *quî cedo?*
SI. *Tu te ipse his rebus finem praescripsisti pater.*
Prope adest, cum alieno more viuendum st mihi:
Sine nunc meo me viuere interea modo.
SO. *Qui igitur relictus est obiurgandi locus?*
SI. *Si propter amorem uxorem nolit ducere,*
Ea primum ab illo animaduertenda iniuria st.
Et nunc id operam do, ut per falsas nuptias
Vera obiurgandi causa sit, si deneget:
Simul sceleratus Dauus siquid consilij
Habet, ut consumat nunc, cum nihil obsint doli:
Quem ego credo manibus, pedibusque obnixe omnia
Facturum, magis id adeo, mihi ut incommodet,
Quam ut obsequatur gnato. SO. *quapropter?* SI. *rogas?*
Mala mens, malus animus. quem quidem ego si sensero,
Set quid opus est verbis? sin eueniat, quod volo,
In Pamphilo ut nihil sit morae; restat Chremes,
Qui mihi exorandus est: & spero confore.
Nunc tuum est officium, has bene ut adsimules nuptias:
Perterrefacias Dauum: obserues filium,
Quid agat, quid cum illo consilij captet. SO. *sat est:*
Curabo. eamus iam nunc intro. SI. *i prae, sequar.*

ACTVS PRIMI SCÆNA II.

Simo senex. Dauus seruus.

SI. NON *dubium est, quin uxorem nolit filius:*
Ita Dauum modo timere sensi, ubi nuptias
Futuras esse audiuit. set ipse exit foras.
D. *Mirabar hoc si sic abiret: & eri semper lenitas,*

Effertur. imus. interea inter mulieres,
Quae ibi aderant, forte unam aspicio adulescentulam.
Forma. SO. bona fortasse. SI. & voltu Sosia
Adeo modesto, adeo venusto, ut nihil supra.
Quia tum mihi lamentari praeter ceteras
Visa est, & quia erat forma praeter ceteras
Honesta, & liberali, accedo ad pedisequas:
Quae sit, rogo. sororem esse aiunt Chrysidis.
Percussit ilico animum. attat, hoc illud est, attat hoc, hoc illud est;
Hinc illae lacrumae, haec illast misericordia.
SO. Quam timeo, quorsum euadas. SI. funus interim
Procedit: sequimur: ad sepulcrum venimus:
In ignem positast: fletur. interea haec soror,
Quam dixi, ad flammam accessit inprudentius,
Satis cum periclo. ibi tum exanimatus Pamphilus
Bene dissimulatum amorem, & celatum indicat:
Accurrit: mediam mulierem complectitur:
Mea Glycerium, inquit, quid agis? cur te is perditum?
Tum illa, ut consuetum facile amorem cerneres,
Reiecit se in eum flens quam familiariter.
SO. Quid ais? SI. redeo inde iratus, atque aegre ferens.
Nec satis ad obiurgandum causae. diceret, Pamph.
Quid feci? quid commerui, aut peccaui pater?
Quae se se in ignem inicere voluit, prohibui:
Seruaui. honesta oratio est. SO. recte putas:
Nam si illum obiurges, vitae qui auxilium tulit;
Quid facias illi, qui dederit damnum, aut malum?
SI. Venit Chremes postridie ad me, clamitans,
Indignum facinus! comperisse, Pamphilum
Pro uxore habere hanc peregrinam. ego illud sedulo
Negare factum. ille instat factum. denique,

Im

Terentius scripserat
Pro uxore habere hanc peregrinam. id ego sedulo
negare factum. librarij exstruxerunt. ego id sedulo. quod
[illegible] in illud mut[illegible] cum versus
ordo id in illud mutarunt. [illegible]
κακῶν ἔοι κακῶς.

Diphthongus impropriè ut supra sam. Et ius. aliqui Dyscelesmatica erit, quasi cum ypsilonte.

Rub. pedisequas optimum. 3. alijs P. lib. 29.

Reg. cod. Rubric. et 3. alij P. lib. impositum est, quod Plaut. 3to Rud. 2 lib. V. et sic I. Antiqui vide Rivius multis, magnosque, in cura.

Tullia flens ordo, reiecit se in eum quam familiariter.

non interrogantis sed minantis. Bonaque dictaque sit!

hunc ordinem plerique habent Rubric.

Cratinus. Seu quod Plaut. magis. To ego elidit ut supra notatum habet.

Illi id erat nomen. SO. teneo. SI. Phaedrum, aut Cliniã item bien.
Dicebant, aut Niceratum, nam hi tres tum simul
Amabant. Eho, quid Pamphilus? Quid? symbolam
Dedit, cenauit. gaudebam. item alio die
Quaerebam: comperiebam nihil ad Pamphilum
Quicquam adtinêre. enimuero spectatum satis
Putabam, & magnum exemplum continentiæ:
Nam qui cum ingeniis conflictatur eiusmodi,
Neque commouetur animus in ea re tamen,
Scias posse hãbere iam ipsum suae vitae modum.
Cum id mihi placebat, tum uno ore omnes omnia
Bona dicere, & laudare fortunas meas,
Qui gnatum haberem tali ingenio praeditum.
Quid verbis opus est? hac fama inpulsus Chremes,
Vltro ad me venit, unicam gnatam suam
Cum dote summa filio uxorem ut daret.
Placuit. despondi. hic nuptiis dictus est dies.
SO. Quid obstat cur non verae fiant? SI. audies.
Fere in diebus paucis, quibus haec acta sunt,
Chrysis vicina haec moritur. SO. o factum bene!
Beasti. metui a Chryside. SI. ibi tum filius
Cum illis, qui amabant Chrysidem, unà aderat frequens:
Curabat una funus: tristis interim;
Non nunquam conlacrumabat. placuit tum id mihi.
Sic cogitabam: Hic paruae consuetudinis
Causa, huius mortem tam fert familiariter:
Quid si ipse amasset? quid hic mihi faciet patri?
Haec ego putabam esse omnia humani ingenij
Mansuetique animi officia. quid multis moror?
Egomet quoque eius causa in funus prodeo,
Nihil suspicans etiam mali. SO. hem quid est? SI. scies.

Rubric. symbolam. item Pam. neque apost.

vox pueri interrogatu et mox responsuri; Symbolã dedit etc.

f. comperiebam.

in enimvero ℔ Al aut ℔ Velidicitur. enimero vel enimeto.

tuis syllabis?

angit. Neque commoueretur animus in ea re. Scias. Posse habere. iam. ipsum. suae vitae modum. [illegible] moderationem, regimen.

quidam hoc tamen habent. Scias. et hic ingenij, unde nisi [illegible]

Ita vulgo. Nam veteres Glossarium [illegible] hunc locum quae [illegible] ponunt

Eugnotus. i. laudare, celebrare. bona fata precari.

alibi. nam quid etiam non inueniretur. Thin. 2. inca. et tamen scias. Goveanus et vetus lib. in ea re scias et c. quae lectionem seruauit Hesychius.

Sic Rub. optimè. reliqui Put lib. to igitur hoc bene. male. gloss. Enim. vt ex Rubr. patet qui id hic alia manu supposuit.

Dieu souloit.

i. interbuandiu funus. interea.

familiari affectu. i. aegrè.

Sic Scribo; quid mihi faciet hic patri? vide Cic. lib. IX Epist. Ep. 7. ad Famil.

Pamphili.

SI. *Quod plerique omnes faciunt adulescentuli,*
Vt animum ad aliquod studium adiungant, aut equos
an pro alendi? ad studium sc. aut equos alendi, aue canes, aut ad philo. cõp. adjũgãt animum. *Alere, aut canes ad venandum, aut ad philosophos:*
Horum ille nihil egregie praeter cetera valde, nimis, supra modũ. *Studebat, & tamen omnia haec mediocriter.*
Gaudebam. SO. *non iniuria: nam id arbitror*
Adprime in vita esse utile, ut ne quid nimis.
SI. *Sic vita erat. facile omnes perferre, ac pati,*
Τρέφοις *Cum quibus erat cumque una: ijs se se dedere:*
Eorum obsequi studiis: aduorsus nemini:
sic habent. P. o. *Numquam praeponens se illis. ita facillume*
inuenias laudem ly vt stet versus. Sic ipsa; nõ umdabit nemo; nec pernjuenies. pro quo vulgo; inuenies nec proponens. Sic Petimenes p. 19. *Sine inuidia laudem inuenias, & amicos pares.*
SO. *Sapienter vitam instituit: namque hoc tempore*
Obsequium amicos, veritas odium parit.
SI. *Interea mulier quaedam ab hinc triennium,*
Ex Andro commigrauit huc viciniae,
Inopia, & cognatorum neclegentia
Coacta, egregia forma, atque aetate integra.
SO. *Ei vereor, ne quid Andriа adportet mali.*
SI. *Primum hacc pudice vitam, parcè, ac duriter*
Agebat, lana, ac tela victum quaeritans:
Set postquam amans accessit, pretium pollicens,
Vnus & item alter, ita ut ingenium est omnium
Hominum ab labore proclive ad lubidinem,
Accepit condicionem, dein quaestum occipit.
Qui tum illam amabant, forte, ita ut fit, filium
quasi inuitũ ducẽc. *Perduxêre illuc, secum ut unà esset, meum.*
Egomet continuo mecum: Certe captus est:
gladiatoriũ vacab. Gall. il en a. *Habet, obseruabam mane illorum seruulos*
Venientes aut abeuntes: rogitabam, Heus puer,
Dic sodes, quis heri Chrysidem habuit? nam Andriae

Illi

ACTVS PRIMI SCÆNA PRIMA.

Simo senex. Sosia seruus.

SI. VOS istaec intro auferte: abite. Sosia
Adesdum: paucis te volo. SO. dictum puta:
Nempe ut curẽtur recte haec. SI. immo aliud. SO. quid est
Quod tibi mea ars efficere hoc possit amplius?
SI. Nihil istac opus est arte ad hanc rem, quam paro,
Set iis, quas semper in te intellexi sitas,
Fide & taciturnitate. SO. exspecto quid uelis.
SI. Ego postquam te emi, a paruulo ut semper tibi
Aput me iusta, & clemens fuerit seruitus,
Scis. feci ex seruo ut esses libertus mihi,
Propterea quod seruibas liberaliter.
Quod habui summum pretium, persolui tibi.
SO. In memoria habeo. SI. haut muto factum. SO. gaudeo,
Si tibi quid feci, aut facio, quod placeat Simo; et
Id gratum fuisse aduorsum te, habeo gratiam.
Set hoc mihi molestum st: nam istaec commemoratio
Quasi exprobratio est inmemoris beneficij.
Quin tu uno verbo dic, quid est, quod me velis.
SI. Ita faciam. hoc primum in hac re praedico tibi:
Quas credis esse has, non sunt verae nuptiae.
SO. Cur simulas igitur? SI. rẽ omnẽ a principio audies:
Eo pacto & gnati vitam, & consilium meum
Cognosces: et quid facere in hac re te velim.
Nam is postquam excessit ex ephebis Sosia, ac
Liberius uiuendi fuit potestas (nam antea
Qui scire posses, aut ingenium noscere, &
Dum aetas, metus, magister prohibebant? SO. ita est.

PROLOGVS.

POETA cum primum animũ ad ſcribendũ adpulit.
Id ſibi negoti credidit ſolum dari,
Populo ut placerent, quas feciſſet fabulas.
Verum aliter euenire multo intellegit:
Nam in prologis ſcribundis operam abutitur:
Non qui argumentum narret, ſed qui maleuoli
Veteris poetae maledictis reſpondeat.
Nunc, quam rem vitio dent, quaeſo animum aduortite.
Menander fecit Andriam, & Perinthiam.
Qui utramuis rectè norit, ambas nouerit;
Non ita diſſimili ſunt argumento, ſed tamen
Diſſimili oratione ſunt facta ac ſtilo.
Quae conuenere, in Andriam ex Perinthia
Fatetur tranſtuliſſe, atque uſum pro ſuis.
Id iſti vituperant factum, atque in eo diſputant,
Contaminari non decere fabulas.
Faciunt ne intellegendo, ut nihil intellegant.
Qui cum hunc accuſant, Naeuium, Plautum, Ennium
Accuſant: quos hic noſter auctores habet:
Quorum aemulari exoptat neclegentiam
Potius, quam iſtorum obſcuram diligentiam.
Dehinc ut quieſcant, porro moneo, & deſinant
Maledicere, malefacta ne noſcant ſua.
Fauete; adeſte aequo animo, & rem cognoſcite,
Ut pernoſcatis, & quid ſpei ſit relliquum, &
Poſthac quas faciet de integro comoedias,
Spectandae, an exigendae ſint vobis prius.

ANDRIA TERENTII.

Fabulæ interlocutores.

SIMO	senex.	BYRRIA	seruus.
SOSIA	libertus.	LESBIA	obstetrix.
DAVVS	seruus.	GLYCERIVM	meretrix.
MYSIS	ancilla.	CHREMES	senex.
PAMPHILVS	adulescens.	CRITO	hospes.
CHARINVS	adulescens.	DROMO	lorarius.

C. SVLPICII APOLLINARIS PERIOCHA.

Sororem falso creditam meretriculæ
Genere Andriæ Glycerium vitiat Pamphilus:
Grauidaque facta dat fidem uxorem sibi
Fore hanc: nam aliam pater ei desponderat,
Gnatam Chremetis: atque ut amorem comperit;
Simulat futuras nuptias, cupiens, suus
Quid haberet animi filius, cognoscere.
Daui suasu non repugnat Pamphilus.
Set ex Glycerio natum ut vidit puerulum
Chremes, recusat nuptias, generum abdicat.
Mox filiam Glycerium insperato adgnitam
Hanc Pamphilo dat, aliam Charino coniugem.

ACTA LVDIS MEGALENSIB. M. FVLVIO ET M'. GLABRIONE ÆDILIB. CVRVLIB. EGERVNT L. AMBIVIVS TVRPIO. L. ATILIVS PRÆNESTINVS, MODOS FECIT FLACCVS CLAVDI F. TIBIIS PARIB. DEXTRIS ET SINISTRIS. ET EST TOTA GRÆCA, EDITA M. MARCELLO CN. SVLPICIO COS.

VOLCATII SEDIGITI
DE COMICIS LATINIS
IAMBI.

apud Gell. lib. xv. cap. xxiiii.

MVLTOS *incertos certare hanc rem vidimus,*
Palmam poetae comico cui deferant.
Eum meo iudicio errorem dissoluam tibi:
Vt, contra si quis sentiat, nil sentiat.
Caecilio palmam statuo de comico.
Plautus secundus facile exsuperat ceteros.
Dein Naeuius qui seruet, pretio in tertio est.
Si quid quarto datur, dabitur Licinio.
Post insequi Licinium facio Atilium.
In sexto consequetur hos Terentius.
Turpilius septimum, Trabea octauum obtinet.
Nono loco esse facile facio Luscium.
Antiquitatis caussa, decimum addo Ennium.

poſitaſt: quibus ſi paulatim iuuenum aures aſſuefiant, magnum inde operae pretium fore exiſtimo. Videre enim eſt viros doctiſſimos, dum iſtas minutias in veterum ſcriptis non ſatis obſeruāt, vitiorum monſtra praeterire: ut in fragmento Varronis quod exſtat in libro Catalectorum veterum poetarum ſecundo: item in Victorino Afro grammatico, primum a V. doctiſſ. Ioachimo Camerario, deinde a nobis, una cum Terentiano, edito: ubi pro

--quae maxima Diuum (vel *Diuis*)
Laetitia ſtat: tum longe gratiſſima Phoebi
Dextera, &c. nulla ommiſſa vel immutata littera legēdum & diſtinguendū monui, *Laetitiaſt: at tum*, &c. Huic germanum erratum reperio in Afranij verſu quem citat Nonius, ubi docet *olat* pro *oleat* poni: *in illas tacta*, pro, *in illaſt acta*. In diſtinctionibus fere eadem mihi quae in orthographia, cautio fuit: quamuis in nonnullis idem cum Faerno non ſentiam; verum paucula illa ſunt: de quibus auctor ipſe in ſuis Commentariis rationem reddit: ad quos lectores relego. Vale, & hunc meum laborem in veſtrae iuuentutis gratiam ſuſceptum boni conſule.

quae minus intelligimus, ea facilime repudiemus. Act. II. Sc. III. Heautontim. pro illo, *Dũ moliuntur, dum comuntur*, &c. Faernus in Bębiano, Basilicano, Victoriano, aliis, *conantur* legi testatur (quẽadmodũ & nos in duob. m. s. qui sunt in bibliotheca Illustris. Principis nostri scriptum reperimus) in pauciſſimis autem *comantur*: Hinc nonnulli *comuntur* fecerunt: alij, nec indocti illi quidem, *comantur* malunt, idque vetuste pro *comuntur* dici aiunt. verum, mea quidem sententia, vetus scriptura minime reiicienda: moliri enim & conari (inquit Faernus in suis Emendationibus) synonyma sunt. addo, auctorem nostrum eodem verbo alibi non in dissimili significatione usum, *At ego obuiam conabar tibi Dane.* Non sum nescius quid Rob. Titius ex Athenaeo de Sybaritis afferat: quid item ex Seruio alij. verum suum cuique liberum iudicium. neq; enim in hoc verbo sitae sunt res Graeciae. Visum est in orthographia nihil immutare, quae tirunculis, qui veteres grammaticos non legerunt, in quibusdam insolentior videbitur: utputa quum T. pro D. ponitur, *set, aput, haut,* & *aut*, pro eodem, sine aspiratione (veteres enim libri notam illã saepissime ommittunt, *erus, era, eres, onor*, &c.) ut contra non raro in m. s. l. ac monumentis vetustis D. pro T. scriptum videmus, *quodannis, adque*: alibi *commissatio, commoedia, thensaurus*: qua de re alibi pluribus agemus. Binae dictiones non raro per synaloephẽ in unã contrahuntur, non addita apostrophi nota, ut *illast,*

H. COMMELINVS

IOANNI EBERHARDO

HEIDELBERGENSIS

paedagogij Rectori S.

EN tibi, mi Eberharde, Terentium optimum illum Latinitatis auctorem, a G. Faerno emendatum, ac typis noſtris quanta fieri potuit diligentia editum: cuius tibi exemplum, priuſquam editionem aggrederer, oſtendi. & licet vix percurrendi, nedum ſingula accurate examinandi copiam feceram: tu tamen ilico ex unguibus, ut aiunt, leonem. Quanta fide ac religione Faernus uſus ſit, qui Emendationum rationes perpendet, facile animaduerterit. Habuit vir ille ingenio ac doctrina praeſtanti, manu ſcriptos, eoſque optimae notae libros (inter ceteros autem Bembinum, quem Angelus Politianus omnium cuiuſque generis librorum, quos unquam viderit, antiquiſſimum ſibi videri teſtatus eſt) a quibus ipſum vix vel unguem latum diſcedere videas: ſed exemplarium veterum conſenſui, plus quam vulgatae lectioni, aut ingenio tribuere. aliquot enim in locis expuncta lectione noua non bona, veterem reſtituit, quamuis ſenſum non ſatis aſſequi ſeſe ingenue fateatur. Vtinam qui veterum ſcripta tractarunt, pari diligentia ac fide id praeſtitiſſent: omnibus enim id inſitum eſt, ut

quae

na hominis egregia, & vitae honeſtate ſingulari. Perge igitur grauiora illa ſtudia colere & diſciplinam, propriam Chriſtiani hominis, ſummique antiſtitis, amplexari: nec tamen imaginem humanae vitae, accurate expreſſam a Terentio, & puram ipſius orationem, deſpice: putatoque cum ipſum legis, & ſi multo minores perſonas in fabulis his inuenies, tenueſque demum homines, de rebus priuatis humilibuſque inter ſe loquentes, P. Scipionem, C. Laelium, L. Furium loquentes audire: qui (ut memoriae proditum eſt) a poeta perſonam mutuati, quae domi luſerant ipſi, otij honeſte conſumendi cauſa, in ſcaenam Terentij nomine poſtea deferebant.

temporis e magnis grauibuſque occupationibus eripere potes, in ſapientiae ſtudijs diuiniſq; noſtris litteris perſcrutandis collocas: una cum doctis & probis viris, quod domi habes, legens ſemper aliquid noſtrae inſtitutionis proprium ut magis adhuc perſonam iſtam quam ſuſtines, ornes: quae profecto ſatis iam ſatiſque ornata eſt: ſi modus ullus adhiberi, terminuſque in vita humana emendata, omnique virtute expolienda conſtitui debet: cui enim nota non eſt probitas animi tui? cui non ſaepe audita vel ſpectata potius, incredibilis temperantia & caſtitas? quae cum in iſta aetate moribuſque horum temporum rara & infrequens ſit, domeſtica in te & a natura prope ipſa inſita videtur. De pietate vero erga Deum Opt. Max. quae mirifica in te viget, in oreque omnium populorum eſt, verbum facere non libet: metuo enim ne dum rem narrare velim, & oratione mea praeſtantiſſimam hanc & diuinam virtutem, quae in te eſt, celebrare coner, ipſam potius conteram & extenuem. Sed, his maioribus virtutibus tuis nunc relictis, ad amorem, quo proſequeris honeſta ſtudia atque artes has liberales reuertar: de quo ſi forte aliquis dubitaret, praeclarum ſpecimen his ipſis diebus dediſti, cum curaſti ut Guglielmus Sirletus, vir haud magna cum re, ſed fide plenus, ut de Q. Ennio M. Tullius litteris mandauit, in ampliſſimum veſtrum Cardinalium collegium cooptaretur. Dignus ille quidem per ſe erat omni honore, & praeclare de ipſo ſua ſponte auunculus tuus, optimus ac munificentiſſimus Pontifex exiſtimabat: iamque non nullis eum beneficijs affecerat: ſed tamen exploratum eſt illum tuae gratiae auctoritatique potiſſimum datum eſſe: teque ipſum tuis humeris ad ſublimē iſtum gradum honoris euexiſſe, captum doctri-

ut a cunctis ſtatim intelligatur cuius beneficio ipſi aucti ſunt. in quo arbitror etiam me manibus Faerni gratum ficiſſe, ſi haec poſt mortem curare hominibus mos eſt, qui te poſt Pium IIII. *Pont. Max. veterem ſuum patronum, auctoremque ſuorum omnium commodorum colebat: nec ſane aliter facere poterat, niſi a iudicio ipſius ſapientiſſimi viri diſcedere vellet: quod numquam commiſiſſet: videbat enim cũ reliquis omnibus, qui in iſta celebri urbe ac regina omnium ciuitatum viuunt, quanto in honore apud ipſum eſſes, & quantum ille ingenio prudentiaeque tuae tribueret, cum bonam magnamque partem oneris eius quod ſuſtinet: maximi omnium onerum, quodque vere Aetna grauius appellari poteſt: humeris tuis impoſuit. Sed ſua ſponte etiam ille de te egregie exiſtimabat, ac quem coleret; & tanquam numen aliquod veneraretur elegerat. Hos igitur tui magni amatoris labores fouebis, & ab omni iniuria impetuque aduerſariorum defendes. Quod vero nunc de illis conſilium captum eſt, ut ſcilicet ederentur, quia utiles illos magnopere auunculus tuus exiſtimabat, maluiſſet multo antea capi: ac memini etiam cum ille, minore adhuc infortuna conſtitutus, hic mecum queſtus eſt, quod negotium hoc nimis lẽtum foret, plusque quam oporteret differret Faernus monimenta haec publicare: ſe nanque illis ſemper auctorem fuiſſe ut maturaret, praedicabat: & ut id facilius facere poſſet, pecuniam etiam, auxiliyque omne genus ſolitum polliceri dicebat. Hoc igitur quoque nomine labores hos amabis, caroſque valde habebis. Non ſum tamen neſcius ipſos ad te erudiendum magnopere aptos non eſſe. nam aetas tua & dignitas & tantus uſus rerum longe aliam doctrinam requirunt, & quidquid*

est, qui fortasse verus non est, quod suspicari licet, etiam ex fastis: quia quod iudicium de hac re ille fecisset, compertum nobis non erat: nec quicquam ipse de hoc litteris suis mandauit. in Bembi certe libro Adelphi postremum locum tenent. Quia autem Faernus ardebat cupiditate hunc optimum poetam iuuandi, & omni ratione, qua poterat expoliendi: facereque multum ad eum restituendum intelligebat rationem versuum, qui in consuetudine comicorum sunt, tenere, scribere aggressus est librum de illo genere metrorum, quem tamen non absoluit. quod si ad exitum opus hoc perducere potuisset, cum in primis eius rei peritus esset, multumque in hoc studio versatus foret, omnem illam materiam plene perfecteque tractasset: nec ullam quaestionem propriam eius loci omisisset: illum tamen ipsum qualem reliquit, vel potius ipsius initium, & non contemnendi aedificij vestibulum occultare non libuit, nequa ingenij ipsius monimenta perirent. hoc autem rectum esse & fieri debere illi, quibus memoria Faerni commendata est, iudicarunt, sperantes omnia in bonam partem acceptum iri: & id boni quod in illo libello est studiosos huius elegantis doctrinae prorsus laudaturos: si quid vero non omnino plenum perfectumque illic inuenerint, ei veniam daturos. nam quale opus ipsum integrum futurum fuerit, declarat quod auctor ipsius in primo statim aditu, minime glorioſus homo, nec inanis laudis cupidus, de sua facultate nonnulla praedicat, & quam haec doctrina hac aetate adhuc obscura, tenebrisque multis inuoluta sit, testatur.

Hos autem omnes optimi ingenij fructus, antistes optime (ut initio scripsi) ad te mitto, unde exierũt, & e cuius copiosa bibliotheca in manus eruditorum peruenerunt, ut a

pudicitiam expugnatam arte ulla in ſcaenam referri, ſi quando tamen virgini ciui ſtuprum infertur, numquam non inde nuptias naſci ſolitas: ut ex principio illo malo turpique, res bona atque honeſta proficiſcatur. quod accurate, ut apparet, ſeruauit Terentius, neglectum ab recentioris memoriae poetis, qui paſſim & his a bonis moribus alienis, & alijs turpioribus adhuc amoribus comoediam inquinant, & ne dum vitam expoliant & corrigant, potius ipſam foedant, & omni dedecore contaminant. Eſt igitur omnibus his de cauſis, aliiſque nonnullis minime obſcuris, Terentius amandus; in ſinuque frequenter habendus: ac profecto bene omnis opera ponitur, quae in ipſo illuſtrando celebrandoque collocatur. quod ipſum etiam me hortatum eſt, ut diligenter eum imprimi curarem; ſtudeo enim prodeſſe quacumque re poſſum, cupidis honeſtarum artium: nec ullum umquã laborem recuſaui, ut partem aliquam huius laudis adipiſcerer. Coeperam autem multo antea hunc Faerni conatum adiuuare: & ut ex ipſius ſcriptis apparet, miſeram ad eum antiquiſſimum Terentij librum, quem domi habebam: cuius ille teſtimonio ſaepe utitur, & unde ſe plurimum in iudicando adiutum fatetur. eſt autem is multis in rebus ſimilis ei, qui Petri Bembi fuit. nam nomina perſonarum Graecis litteris notata ambo habent, non primis fere ſyllabis vocum illarum, quibus perſonae appellantur, cum ſtatim in fronte ſingularum ſcaenarum declaratum ſit quibus litteris perſonae, quae illic loquũtur, ſignificẽtur. quae omnia (ut opinor) diligẽter a Faerno expoſita fuiſſent, ſi extremã manũ labori huic ſuo admouere potuiſſet: & nõ ante iniquiſſima morte praereptus eſſet. Ordo etiã fabularum communis peruulgatuſque a nobis ſeruatus

randi, mordendique habere: contra autem Menandri sales ita lepidos ac venustos esse, ut ex illo ipso mari, unde Venus orta est, nati esse videantur. Sed ut, relicto Aristophane, ad nostrum redeamus. qui Menandrum probant, summisque laudibus in caelum efferunt, ijdem manifesto Terentium commendant: illius enim Graeci Latinus hic imago quaedam simulacrumque est, vel potius ille ipse expressus, in aliumque sermonem (hoc enim fere tantum discriminis est) conuersus. quod intelligitur etiam testimonio quodam Ciceronis, versibus notato: legitur autem illud apud Donatum in ipsius poetae vita. Nec tamen me fallit non nulla in vertendo mutasse Terentium, quibusdamque in rebus iudicium quoddam suum adhibuisse: ut illud quod e simplicibus duplices fere cunctas fabulas fecit. qua in re cum placere voluerit spectatoribus, qui plerunque gemina compositione rerum, duobusque simul ad exitum perductis argumentis capiuntur, discessit non tantum a mente & quasi praescripto Menandri, verum etiam a sententia Aristotelis, arbitrantis alterum illud melius esse: iudicantisque uno in argumento, unaque in persona manere poetas oportere: siue tragaediam siue comoediam scribant. nam quaedam etiam ipsum variasse, instituta nonnulla ad consuetudinem moremque Romanorum hominum conuertentem, apud eundem etiam veterem grammaticum lectum est. neque tamen hoc quin verum id sit quod diximus facit, nullo inquam alio in loco planius spectari posse lepores venustatesque Menandri, quam in fabulis Terentianis. ut taceam maiores virtutes ab ipso acceptas: quẽadmodum cũ Graecus ille fingat in meretricijs amoribus adulescentium libidinem exerceri solitam, nec feminae ingenuae pudi-

citiam ſuam irrepere paſſi eſſent, niſi ſimilis ipſis parque ingenio ac vita fuiſſet. Facit etiam (niſi fallor) ut merito ille hominibus grauibus carus atque iucundus eſſe debeat, quia propoſuit ſibi ad imitandum Menandrum: cunctaſque ſuas fabulas, una aut altera excepta, ex eo poeta expreſſit: de cuius ingenij ſuauitate ſalibuſque ita multa & doctiſſimi & honeſtiſſimi viri memoriae prodiderunt, ut non mediocriter dolendum ſit illum e manibus ereptum eſſe, & ita quidem deletum, ut ne veſtigium quidem ullum Graecum ipſius appareat. Nam cum extiterint olim grauiſſimi viri Graeci: quique ſuis praeceptis ſcriptiſque magnopere pietatem noſtram Chriſtianam adiuuerint, qui vehementer Ariſtophanem amauerint, nec unquam fere fabulas eius e manibus dimiſerint, Plutarchus tamen de illo poeta aliter ſenſit: longeque ipſi praeponendum eſſe Menandrum exiſtimauit: cum enim eum errorem ex animis quorundam euellere cuperet, ſedulo duos hos poetas inter ſe comparauit: quorum alter veteris: alter vero nouae comediae auctor fuerat: collectiſque diligenter eorum virtutibus ac vitijs, vel potius alterius inſignibus vitijs; alterius ſummis virtutibus, praeſtrendum eſſe omnibus de cauſis Menandrum demonſtrauit: in cuius laudes celebrandas ita ſe effundit, ut modum nullum ipſarum tenere poſſe videatur. Non neceſſe eſt autem me nunc argumenta illa huc transferre: unum tantum ponam, quod in primis aptum eſt ad Menandrum ornandum: ad alterum vero illum omni paene honore ſpoliandum. quod cum facetiſſimus praeter ceteros lepidiſſimuſque comicus Ariſtophanes & habeatur & dicatur, affirmat Plutarchus Ariſtophanis ſales, cum amari & aſperi ſint, vim quandam exulce-

ipſe eodem ſtudio delectatus ſim, & quantum diligentiae adhibuerim in bonis auctoribus & Graecis & Latinis emendandis & ab omni labe vitioque expurgandis notum teſtatumque eſt. quomodo igitur non debui eandem voluntatem in aliis fouere, qui in eodem curſu non ſine multa laude verſarentur? praeſertim cum quod moleſtiae in hoc munere obeundo omni tempore ſuſcepi, non oſtentandi ingenij honoriſque magni adipiſcendi cauſa ſuſceperim, ſed veteres auctores illuſtrandi, & e corpore ipſorum turpes maculas eluendi. quare omnem hominem, qui in hoc ſtudio cum fide iudicioque aliquo verſaretur, ſemper adiuuiſſem: quod etiam arbitror me aliquando feciſſe: nonnulliſque ſuppeditaſſe ea auxilia, quae in me poſita erant, & ad finem illum obtinendum magnopere pertinebant. quod alij fortaſſe, ieiuni animi homines, & nimis auidi laudis, non feciſſent. Valuit etiam aliquid ad me impellendum, & ne declinarem hunc laborem, perſuadendum, quod & ipſe non parum hoc lepido nobilique poeta delector: putoque ipſum valde utilem eſſe, & ad Latinam linguam puriter perdiſcendam, & ad vitam hominum ſuauiter excolendam. nam quin accurata lectione Terentij mores emendentur & politiores integrioresque reddantur, ſi quis conſilium illius finemque attendat, corrigique ſe patiatur, dubitandum non eſt: ſunt enim fabulae ipſius (quantum ratio eius poematis fert) honeſtae ac graues, remotaeque ab omni turpitudine verborum factorumque, talem autem ipſum fuiſſe natura moribuſque facile ſuſpicari poſſumus: cuius rei etiam indicium eſt, quod ille uſus eſt conſuetudine ſanctiſſimorum moderatiſſimorumque ſuae aetatis virorum: qui non tantopere ipſum dilexiſſent, nec in amicitiam

CAROLO BORROMEO

S. R. E. CARD. PETRVS Victorius Sal.

MITTO ad te, Borromee amplissime, poetam elegantissimum, familiaris tui opera studioque olim expolitum: nunc autem, non sine cura aliqua mea, formis excusum atque diuulgatum: cum enim domi tuae illum haberes, possesque solus aut cum paucis, labore & industria diligẽtis & eruditi viri frui, ut es omnibus in rebus publicorum commodorum studiosissimus, maluisti bonum hoc cunctis bonarum artium cupidis impertiri. recte igitur feci sti, consiliumque hoc tuum laudent omnes necesse est, qui non sunt penitus auersi a musis; nec suas tantum propriasque utilitates consectantur. ipse vero libenter suscepi hanc curam, dedique operam ut fideliter imprimeretur, ut seruirem honori ac laudi Faerni, cum quo dum vixi, magna amicitia coniunctus fui: cum enim aliter nunc illum iuuare non possem, hoc, non paruum sane, beneficium me in eum collaturum esse existimaui, si memoriam ipsius coluissem, & quantum per me fieri posset, viuam florentem que conseruassem. Cognoui etiam me veteribus eius sodalibus cupidisque, si hoc egissem, gratum esse facturum, hominibus honestis, & qui plurimum Faernum ob ipsius probitatem, eruditionemque diligebant: quorum etiam partim mei necessarij sunt, partim vero, propter egregias animi dotes, & ipsi omnium amore dignissimi. ijs igitur quoque placere volui: studuique, nihil a moribus meis dignitateque alienum gerens, beneuolentiam eorum mihi magis conciliare. nã quanto opere etiam

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

PVBLII

TERENTII

COMOEDIAE,

EX VETVSTISSIMIS LIBRIS

ET VERSVVM RATIONE A

GABRIELE FAERNO

EMENDATAE;

Opera & ſtudio P. VICTORII edita.

Eiuſdem FAERNI Emendationum libri
ſex ſeorſim excuſi ſunt.

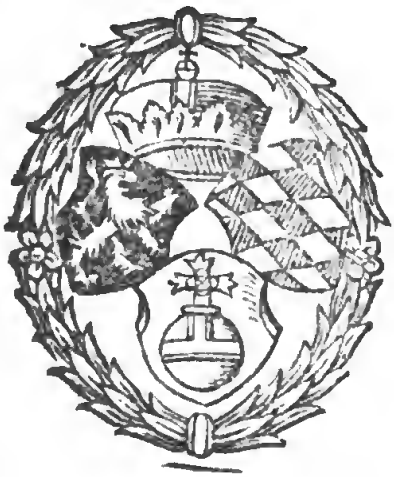

HEIDELBERGAE,

cIↃ. IↃ. LXXXVII.

Guietus

Ex Legato T. Jos. Desbillons transiit ad Biblioth. Elect. palat Mannh.
Oc 3 1200 3

Bentl. Terent. 1726. ——
ce qu'il dit pour autoriser ses ictus, ou accents marqués soit fort dans chaque senaire est une pure imagination, dont quelques savants ont eu raison de se moquer. Il semble pourtant qu'au moins la postérité lui saura grand gré de cette belle invention. Cest Horace qui lui a fait naître cette idée: poet. v. 253. cùm senos redderet ictus. que ne le suivoit-il donc? et pourquoi a-t-il recours à la mesure grecque, que même il ne suit pas? Est ce à cause que les senaires s'appellent aussi trimetres? ——
Dans son commentaire il rapporte les termes de celui de Faerne que pour les refuter et faire mieux paroître sa sagacité vis avis des miseres de celui ci. c'est à peu près ce qu'il dit lui même dans sa preface. mais si ce qu'il cite de Faerne sont véritablement des miseres, pour ordinaires comme il le fait ordinairement assez bien voir; je pense aussi que dans son commentaire vis avis de Scion y feroit voir aussi fort souvent de pareilles miseres. ——

Benth. Terent. 3.

And. 1.5.1. exemple singulier
de ceque lui font faire ses interl.

4.2. Il retranche atque hominum
les dits: miseret me &c. omnium facin

4.22. sic dixi, dit-il, dixi
tas habent Codices Vetusti comme ce
ommes dittes; vidas tamen, si inconcinne se habeant Arses et Theses.
Reponse. Il met scissem at interaget
a la place de Resciscem et de regel
avec ses elevations et demissions de
syllabe, qu'il plaise a ceil veuls, il
le jouera ainsi du texte de nostre auteur

4.38. Scripta illa dicta sunt
in animo Physidis. Amphibologie, dis-il, n'est pas supportable.
Ambiguum multimode tolerabile.
Il met Scripta illa sunt in animo
dicta Physidis. cela ressemble bien
a de l'ignorance. car les exemples
de telles pretendues amphibologies
sont en foule dans Ciceron aussi
bien que dans les poetes. et de plus
s'ils cognoissoit avoir veu à alterer
ce passage, n'auroient-il pas plutot
osté la pretendue amphibologie de
ces mots? mais qui peut comprendre
ce dont qu'il veut se couvrir de
Terence?

I

54

Digitized by Google

corpus mysti.

Adhuc Archilis. pag. 21. Horine credibile pag. 28.
Nihil adhuc & quod vereare Clinia p. 101. Discurrorum
pag. 171. And. And. Heaut. Adelph.

Doch. Acath. pag. 150. obsero populas.
Item pag. 246. Enimvero illuminedi &c.
Item p. 247. Sic habent promptia.
Item pag. 257. Quid agam. quam mihi &c. s
Item. 258. a primo ortu, ad patrem usque ad
Conloquar.

Doch. Dimeter 257. aut rude auxilii peta.

Versus mixti ~~[illegible]~~ And. pagg. 21 et 28.
Heaut. nt. pag. 101 et ~~[illegible]~~.
Lurannus scripsit lib. de metris Terentianis stylo Georg. fabrini.
pag. 20 ed it. Parei.

A. Lat. a. 1918

~~1029~~ Terentius

zed by Google